S.
Mor.
4.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ad usum Salvatoris Fuster
Clerici et Beneficiati
i[n] P[arroqui]a S[anc]ti Iacobi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Deffinitions morals

Ut moralium deffinitionum, earumque notitiam habere, et ad illas faciliter respondere possim, ideo illas hoc modo transcribere decrevi juxta methodum et ordinem Mag. Baco, un etiam aliis deffinitionibus ab aliis Authoribus traductis, et ac meliori procedam sint

Deffinitiones de los Peccados en General.

Peccatum in comuni est recessus voluntarius, a, regula divina

Peccatum originale est peccatum primi Parentis quatenus fuit naturæ transfusum per virtute seminalem in omnes sive mediate sive inmediate ab eo genitos quo sibi et illis perdidit justitiam originalem quo ad sanctitatem, et beatitudinem quo ad futuram: Ex hac deffinitio est, a, posteriori

Peccatum originale a ~~post~~priori sive deffinit. privatio justitia et sanctitatis debita inesse singulis ex pacto facto, a, Deo cum Adamo

Peccatum originale consistit in privatione justitia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

2 originalis, quatenus dicit gratiã sanctificantem
nõ vero quatenus dicit alia dona scilicet quod
intellectus et voluntas subijciant Deo, potentia
obediebat rationi, et corpus animalis, aliqui per bap-
tismum restituerent illa dona, quod est falsum, quia
post baptismum remanet inclinatio ad peccatum.
Omnes homines, sive sint fideles sive infideles, filij
peccatum originale contrahunt, nisi aliquis pecu-
liari privilegio ab hoc honere eximatur, ut fuit B.
V. M. quæ quidem B. V. M. peculiari privilegio a
a peccato originali fuit preservata, quæ vi habuit
tunc obligationẽ seu necessitatẽ illud contrahendi
et sic etc.
Ad contrahendũ peccatũ originale requirit semi-
nalis propagatio, quia peccatũ originale nõ tra-
ducit a proximioribus parentibus, sed ab Ada-
mo, quia si Adã nõ peccasset, licet parentes proxi-
miores fructus ligni degustassent, nõ esset ori-
ginale peccatũ, et solũ traducit ratione violatio-
nis pacti, tã si comisisset, quã si nõ comisisset alia
peccata, et sic peccatũ originale nõ contrahit ab
illo qui de novo a Deo creat, vel qui ab Adamo
descendit alio modo quã seminali propagatione
et sic monstrum genitũ ex femina et bruto illud
nõ contrait, sed etiã ille nõ contrahet peccatum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

originale, qui genitus vel seminatus vel conceptus
fuit ab Adamo ante peccatum scilicet ante vio
lationem praecepti; hoc autem peccatum est causa pec=
cati originalis, et non aliud peccatum.

Dices contraher[e]
si quis post peccatum Adae descendisset ab aliquo
filio Adae genito in justitia originali contraxis
set peccatum originale: ergo pari ratione peccatum
originale contrahet ab illo qui genitus fuit in jus
titia originali antequam Adam peccasset. Rt. dis=
paritas est quia descendens ab aliquo, quem suppo=
nimus esse genitum ab Adamo in justitia origi=
nali, dicit contineri in Adamo, et per generationem
ab illo descendere post transgressionem praecepti ut su=
ponimus; ille autem contrahet peccatum originale.
qui ab Adamo descendit post transgressionem praecep=
ti; genitus vero in justitia originali antequam Adam
peccasset, descendisset ab Adamo ante transgressio
nem praecepti, consequenter non potuisset ab eo per
seminalem generationem contrahere peccatum.
Dices peccatum Evae sit causa peccati Adae et consequenter illius
dico quod tantum fuit causa peccati originalis re=
mote et pedamentaliter; quia pactum fuit factum
a Deo cum Adamo tantum, et non cum Eva, et sic licet
peccaret Eva et non Adam non contraheret peccatum originale

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Pueri cū peccato originali solū ab hac vita decedentes solū puniunt. pena damni, quia nō sunt baptizati. Et hi sti pueri in judicio adducendi nō [illegible] cum suis cor- poribus in tenebras destinent. ob peccatum originale et sic de alijs.

Peccatum actuale deffinit. sic a priori privatio debitæ rectitudinis.

Peccatum actuale seu materialiter est dictum, factum vel concupitum contra legem Dei æternam. Et hæc deffini- tio comprehendit peccatum omissionis et etiam peccatum veniale, quia lij dictum vel factum &c. intelligit. lato modo quatenus comprehendit negationem alicujus actus quia ut ait D. Thō. affirmatio vel negatio reducitur ad eundem actum.

Peccatum mortale est dictum, factum vel concupitum contra legem æternam in re gravi.

Alio modo deffinit. sic recessus, perfectus et volunta- rius, a regula divina gravem injuriam inferens Deo, et Dei gratiam peccantem privans, et æternæ mor- tis adjudicans. A priori vero sic deffinit. privatio debitæ rectitudinis. vide fol. 121

Peccatum abituale est quædam labes, seu macula ex peccato actuali relicta. quæ quidem macula consistit 1º. in malitia actus præteriti moraliter perseverante, nō dum per penitentiam retractati

(c) 2006 Ministerio de Cultura

2. in privatione gratiæ habitualis, quæ est pul-
critudo, et nitor animæ.

Ad peccatũ mortale requirit. plena et perfecta co-
gitatio, seu expressa advertentia malitiæ, vel
saltim expressa alliqua dubitatio seu scrupu-
lus peccati. Ut magis intelligat requirit. quod sine
motus primo primi, et motus primo secundi vide
fol. 94. et 95.

Et etiã ad peccatũ requirit. consensus, quia nul-
lũ est peccatũ nisi voluntarium. Regulla ad cogno-
scendũ an consensus sit perfectus, et consequenter sit
mortale in dubiis 1ª. est si homo advertens ad peccatũ, ita
se cognosceret affectũ, et animo dispositũ, ut quando
illud facile posset comitere, nõ comiteret 2ª. si du-
bitans sit vir ita bonæ, et timoratæ conscientiæ
ut peccatis dissentire soleat 3ª. quando quis du-
bitat an alliquid fecerit seu voluerit in somno
an in vigillia, seu dũ esset sui compos, an potius
dũ ebrietate vel phrenesi correptus esset.

Nullus actus deliberatus est in individuo seu in
particulari indifferens, sed bonus ut vel malus; be-
ne vero secundũ speciẽ. hoc tamen magis pertinet
ad Theologos quã ad Moralistas. Peccatũ in gene-
re obiectũ vel malitia est intrinseca et infinita
malæ. hoc etiã magis ad Theologos pertinet quã ~~ad Mo~~

(c) 2006 Ministerio de Cultura

6 Aliae sunt causae excusantes a peccato 1.º est dispensatio valide obtenta. 2.º est impotentia phisica seu moralis 3.º est vis, 4.º metus 5.º grave periculum gravis damni seu incommodi &c. 6.º est ignorantia Dispensatio (pro ut hic) est actus jurisdictionis quo quis eximit ab obligatione legis; aut quo legis obligatio suspendit ad aliquod tempus. De 2.º 3.º et 4.º causa clare constat quid sint et excusare. Ignorantia ut sic est carentia scientiae alicujus rei Et dividit in has divisiones ut dicemus fol. 122.

Peccatum veniale est dictum factum vel concupitum contra legem Dei in re levi. Alio modo deffinit. sic recessus voluntarius a regula divina levem injuriam inferens Deo privans peccantem fervore charitatis et disponens ad peccatum mortale et sic etiam deffinit. a priori eadem deffinitione qua deffinit peccatum mortale scilicet privatio debita rectitudinis

Las causas per las quals es borran los peccats venials son estas vide fol. 203.

fol. 203 Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedicens.

Peccatum veniale potest fieri mortale his modis 1.º ratione finis mortalit. mali. 2.º ratione plenae advertentiae 3.º ratione contemptus et inobedientiae

(c) 2006 Ministerio de Cultura

4º. ratione proximi periculi in peccatum mortale 7 incidendi 5º. ratione conscientia erronea. 6º. ratione scandali. 7º. per additionem materiæ.
Peccatum veniale aliud est ex suo genere, aliud est ex imperfectione deliberationis, et aliud est ex levitate materiæ. vide fol. 203.
Hæ conditiones agravant peccatum 1º. est major effectus. 2º. major scientia, et cognitio peccati. 3º. persona peccantis. 4º. majus damnum quod infert. 5º. peior finis intentus a peccante 6º. scandalum adjunctum 7º. freqüentatio peccati. 8º. locus, tempus, et finis &.
Hi sunt effectus peccati 1, est macula, quam infert peccatum actuale 2, reatus pena æternæ seu temporalis damni et sensus. 3, diminutio naturalis inclinationis ad virtutem, quia voluntas per peccatum adquisito habitu vicioso facilius movet. ad peccatum
Conscientia est dictamen rationis, quo ratio dictat, quod ~~verum est~~ faciendum vel fugiendum
Conscientia ~~erronea~~ recta est illa, quæ judicat vel dictat quod verum est
Conscientia erronea est illa, quæ aliter aliquid quam sit judicat ut si dictat bonum esse malum vel malum non esse fugiendum.

(c) ... Ministerio de Cultura

Conscientia dubia est illa, quæ neque assentit neque dissentit, sed anceps manet et inæquilibrio. Ad deponendam hanc conscientiam vel dubium hæ conditiones requiruntur. 1ª est debita diligentia in veritate inquirenda. 2ª justa causa mutandi judicium, seu dubium, cujusmodi causa est consilium bonorum, et doctorum virorum; et vera et continuata possessio.

Conscientia probabilis est illa, quæ assentit et adhæret uni parti, sed cum timore et formidine partis oppositæ, quia timet partem oppositam esse veram.

Conscientia scrupulosa est illa, quæ uni parti adhæret cum formidine partis contrariæ ex levi motivo, et minus sufficienti fundamento; et hoc nascit ex quadam animi pusillanimitate.

Conscientia speculativa est illa quæ in genere concludit aliquid esse malum vel bonum agendum vel fugiendum.

Conscientia practica est illa quæ in casibus particularibus judicat aliq. bonum vel malum agendum vel fugiendum.

Definitiones del 1º mandamiento.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Praeceptũ est motio quedã Superioris imperãtis aliquid inferiori ex necessitate.

Aliud est affirmativũ, quod obligat semper in intentione nõ pro semper in executione. Aliud est negativũ, quod obligat semper in intentione et pro semper in executione.

Praeceptũ correctionis fraternae obligat quando hae conditiones concurrunt 1°. est si adsit certa cognitio peccati. 2°. si nullus adsit magis idoneus ad corrigendũ, aut illi cui ex officio id incumbat. 3°. si si adsit spes emendationis.

In correctione fraterna hic ordo, quem Christus in Evangelio Mathei 18. prescripsit, observandus est 1°. ut delinquens secreto monendus sit, modo delictũ occultũ sit 2°. si privata correctio nihil profuit, testes adhibendi sunt. 3°. si hoc quidem nõ profuit, Superiori denuntiandus est 4°. ut peccator incorrigibilis vitandus sit.

Praeceptũ aliud est naturale et est quod fundatur in principiis naturalibus scilicet quod tibi vis, quod tibi nõ vis, Praecepta decalogi sunt naturalia excepto 3°. praecepto quo ad determinationẽ.

Aliud est positivũ et est quod est positum ab aliquo idest in voluntate Superioris. Aliud est divinũ et aliud humanum. Divinum unum est de lege vetera

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et alterum de lege nova. Praecepta legis veteris ad tres differentias reducunt. scilicet judiciale, ceremoniale et morale; praecepta judicialia et ceremonialia transierunt morte Christi; et sic solum manserunt praecepta moralia, quia pertinent ad mores, et sunt praecepta decalogi, quae licet sint naturalia, sunt etiam positiva et divina. Praecepta divina novae legis idest Christi continent. in novo testamento, et sunt Confessio Communio &. Praeceptum positivum unum est Ecclesiasticum et sunt praecepta Ecclesiae; alterum est civile et sunt praecepta Principis secularis. Praecepta decalogi et Ecclesiae quo ad obligare ad culpam obligant, non vero praecepta Principis secularis.

Fides est virtus theologica, qua firmiter assentimur veritatibus a Deo revelatis. Et fidei opponit. infidelitas. Et est triplex 1º. est fides implicita 2ª. explicita, et 3ª. media

1. Fides implicita est credere omne, quod Ecclesia in comuni mandat credere.
2. Fides explicita est credere articulos fidei sigillatim clare et distincte
3. Fides media est credere unum articulum fidei clare et distincte et alios articulos fidei virtualit. Nullus tenet. habere fidem explicitam, non tamen sufficit fides implicita, sed requirit. fides media. Mihi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ria fidei necessaria simpliciter seu necessitate me-
dii seu finis sunt tres scilicet[14] quod Dat. unus
Deus. 2m misterium St. Trinitatis 3m misterium
Incarnationis; alia autem misteria sunt necessa-
ria necessitate praecepti seu sciendi quod.
Regulae infallibiles fidei sunt tres 1o est tra-
ditio idest doctrina, quam habemus a Sanctis Pa-
tribus 2o. Ecclesia ad quam reducuntur Concilia ge-
neralia legitime convocata, et summus Pontifex
quando universali Ecclesiae proponit aliquem
articulum fidei credendum. 3o est sacra scriptura
quia tota dictata est ab Spiritu Sancto.
In his casibus tenetur homo vi praecepti elicere ac-
tus fidei 1o quando quis baptizatus in infan-
tia, adeptus est usum rationis 2o quando quis
se convertere tenetur, et gratiam amissam recupe-
rare 3o quando quis tenetur fidem exterius confiteri
4o quando adest periculum incidendi in aliquod pec-
catum, nisi actus fidei eliciat 5o in articulo mor-
tis et similibus
In his casibus tenetur homo ex vi praecepti affir-
mativi fidem exterius confiteri 1o quando ho-
nor Dei periclitatur 2o vel exhaltatur salus proxi-
mi 3o et vitet scandalum.
In his casibus non licet communicare cum infidelibus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

1º in cohabitatione. 2º in esu azimorum, scilicet necessitate. 3º ne advocet medicum Judæum, dummodo sit alius non Judæus. 4º ne sumat medicamenta a Judæis parata. 5º ne Christianus cum infideli in idem balneum ingrediatur, ita ne cum Judæo in lotione communicet; et in his quinque casibus interdictum est sub pena excommunicationis ferendæ si sint laici; et si sint Clerici sub pena depositionis. 6º interdicitur convivium cum Judæis. 7º ne Christianæ mulieres nutriant filios Judæorum in ipsorum domibus. 8º ne Christiani accedant ad nuptias vel solemnitates Judæorum, nec choreas cum ipsis ducant. 9º ne Judæi ad publica officia inter Christianos admittant.

Infidelitas est vitium contra fidem. Et habet quinque species.

L. Hæresis est error pertinax (idest deliberatus) hominis baptizati fidei catholicæ ex parte contrarius; sed pertinax non respicit seu non significat durationem temporis, sed quod sit actus intellectus deliberatus et voluntarius.

Et hæresis propter quam incurritur excomunicatio Summo Pontifici reservata non est hæresis pure mentalis, quæ consistit in solo actu intellectus; sed est hæresis externa, seu manifestata, sive

(c) 2006 Ministerio de Cultura

per se quæ est illa, quæ manifestat signis sufficientibus ad exprimendam hæresim, sive per accidens idest quando quis solus in cubiculo profert verba ex se manifestativa et sufficientia ad exprimendam hæresim; nō autem si profert verba æquivoca v.g. quando quis dubitans an B.V.M. sit virgo vel nō? prorumpit hæc verba tantū non est virgo. vide fol 221.

Apostasia est error pertinax hominis baptizati fidei chatolicæ ex toto contrarius 2.

Paganismus est infidelitas contra fidē nequaquā receptam 3.

Iudaismus est infidelitas contra fidē receptam solū in figuris 4.

Pertinatia est infidelitas contra fidē taliter quod illud, quod dicit vel credit, defendere velit. 5.

Blasphemia est convitium vel verbū contumeliosū contra Deū vel Sanctos.

Alia est oris, et alia cordis. Alia simplex seu nō hæreticalis, quæ nō cōtinet directe falsitatem contra veritatem fidei et hæc ad Inquisitores nō pertinet. Alia est hæreticalis quæ aliquid asserit fidei contrariū. et est nō tantū blasphemia sed etiā hæresis si adsit assensus intellectus vel

(c) 2006 Ministerio de Cultura

14 sed pertinacia; et haec blasphemia Inquisitoribus et
Episcopis deferenda est si blasphemus non resipuerit
supposita correctione ex ordo Evangelicus Matthei 18
postulat. Et blasphemia non hereticalis est casus reservatus.
Duobus modis committitur blasphemia 1º tribuendo ali-
quid Deo per contumeliam, quod ei repugnat v.g. dicendo De-
um injustum &c. 2º auferendo aliquid Deo, quod ei
convenit v.g. dicendo nullam esse providentiam &c.
Blasphemia est peccatum ex suo genere, fieri tamen
potest venialis ratione inadvertentiae vel in-
deliberationis, non vero ratione parvitatis materiae
et similibus
Religio est virtus moralis exhibens debitum cultum
Deo tamquam primo omnium rerum principio. Et huic
virtuti scilicet Religioni opponitur superstitio
Superstitio est cultus vitiosus, quo colitur aliquid
modo indebito v.g. si Deus colitur cultu, qui debetur
creaturae, vel si creatura colitur cultu, qui Deo
debetur. Et habet quinque species
Et est duplex una ratione rei cultae, quatenus crea-
tura colitur cultu divino. Alia est ratione modi
indebiti, id est quando Deus colitur cultu creaturae de-
bito. Et haec etiam est duplex una dicitur cultus fal-
sus ut si quis Deum colat ceremoniis Judaeorum qui-
bus significat Christus venturus; aut si de nos-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nostra falsis miraculis confirmare contendat: aut divino officio turpia admisceat, et quae illius protest. Aliud est cultus superfluus, quando scilicet praeter Ecclesiae ritus ponit Religio in his rebus aut circumstantiis, in quibus non est ponenda v.g. in numero collae, situ, etc.; aut quando variat ceremonia ab Ecclesia praescripta, quae quidem variatio est peccatum veniale, nisi fiat magna perversio. Attamen cultus falsus ex suo genere est peccatum mortale

Idolatria (quae est 1ª species superstitionis) est exhibitio divini cultus erga falsum deum. Ad idolatriam duo requiruntur. 1º ex cultus creaturae tamquam deus, talem habeat opinionem sive tacitam sive expressam, quae convenit vero Deo. 2º actus externus ordinatus ad significandam talem opinionem quam habet de tali creatura 1.

Idolatria est duplex una impropria et est quodlibet peccatum, cui homo adhaeret, et hac de causa vocat D. Paulus ad Ephesios 5. avaritiam idolatriam. Alia est propie et est cultus quo quis alicui creaturae tribuit honorem Dei

Divinatio est annuntiatio inordinata eorum, quae per 2
naturam cognosci non possunt, fitque ope daemonis. Divinatio fit duobus modis; 1º per expressam daemonis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

16 invocatione D. [illegible] petendo ut aliquid doceat. Quod multiplici modis contingit 1º per aparitiones in figuris, aut corporibus assumptis 2º per signa apparentia in corporibus terrestribus 3º per negromantiam id est excitando aliquem mortuum 4º per extra animalium per ayra per ignem per aquas [illegible] 5º per somnia immissa, a, demone, id est quando impellitur ad malum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reservatus.
2º modo fit divinatio quando quis mediis vanis se inmiscet, et demon procurat cognitionem rerum latentium, quae captum humanum superat. Et hoc contingit quoties ad divinandum adhibent ea quae tales virtutem non habent v. g. per taxillos cribum, avium garritus, sternutationes [illegible].
3. Vana observantia est superstitio in qua media assumuntur quae non habent ullam virtutem ad tales effectus.
Species vanae observationis est triplex 1ª est ars notoria, quae est superstitio, qua quis credit se consequuturum aliquam scientiam absque labore sed per jejunia [illegible] 2ª est observatio sanitatum quae est superstitio, qua adhibent aliqua inania media ad curandos morbos hominum vel brutorum et per signa, verba [illegible] 3ª observatio eventuum et est superstitio, qua ex consideratione aliquorum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

alicujus eventus contigisset quid futurum sit &c. v. g. si exeat de domo tali hora, vel tali modo &c. habebit diem faustum vel infaustum.

Illi sunt effectus superstitiosi (his conditionibus concurrentibus) 1º. quando effectus superat virtutem causæ aplicatæ. 2º. quando effectus fit sine motu locali. 3º. quando effectus statim evanescit et similia &c.

Superstitiosum est adhiberi imagines, aut characteres inscriptos sacris verbis &c. cum fiducia. His casibus acceptis 1º. si nihil falsi contineat contra sacram scripturam, aut Ecclesiæ authoritatem. 2º. si nihil habeant pertinens ad demonis invocationem. 3º. si non scribant nomina ignota, vel alii characteres preter signum Crucis. 4º. si non collocetur spes in modo scribendi. 5º. si hæc non adnotet, qui secum detulerit vel has preces recitaverit non morietur in bello &c.

Magia naturalis est ratio quædam operandi mira per causas naturales absque ope demonis. 4

Magia superstitiosa est ratio quædam operandi mira per signa et ope demonis.

Maleficium est ars nocendi aliis arte demonis. 5

Maleficium aliud est amatorium, et est quo malefici utunt ad flectendum animum hominis ad

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ad amorem carnalem; aliud est veneficium, quo solent
Demones nocere hominibus excitando ventos, gran
dines &c.
Ad maleficia tollenda hec remedia adhiberi pos
sunt 1.um magna fides 2.um susceptio baptismi
3.um confessio ~~ ~~ peccatorum 4.um susceptio Eucha
ristie 5.um exorcismus Ecclesie 6.um aqua benedic
ta. 7.um Sanctorum reliquia. 8.um signum crucis
9.um invocatio nominis Jesu et B. M. V. 10.um ora
tio cum jejunio 11.um dissolutio eorum, que per
tinent ad pactum cum demone
Confessarius hec interrogare debet penitentem
obcesso maleficio 1.o an pactum inierit cum demo
ne, quod quidem pactum debet dissolvi ante absolu
tionem, et ad dissolvendum hoc pactum sufficit
propositum efficacissimum non amplius uti malefi
cio idest per penitentiam. 2.o an exibuerit ho
norem Satane. 3.o an sacrilegia commiserit con
tra Eucharistiam. 4.o an in pacto inito cum de
mone intervenerit heresis. 5.o quomodo confe
cerit maleficium idest si usus fuerit rebus sa
cris ad illud imponendum vel conficiendum 6.o si ob
maleficium damnum intulerit alicui, tenet
enim illud resarcire
6. Sortilegium est divinatio per sortes vel equivo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aequivalens ad cognoscendum secreta praeterita vel futura ope demonis.

Sortes (pro ut hic) est triplex 1a divisoria 2a consultoria 3a divinatoria 1a est qua emittit sortes ad cognoscendum quid cuique tribuendum sit in electionibus controversiis, qua aliter lis dirimi non potest. Et est licita modo non fiat cum irreverentia rerum sacrarum, et ecclesiasticarum. 2a est qua emittit sortes ad indagandam divinam voluntatem scilicet quid praestandum, vel cavendum sit. Et est illicita, quia Deus non vult suam voluntatem per sortes indagari. Potest esse licita in necessitate, non tamen in electionibus ecclesiasticis. 3a est qua aliqui utuntur ad cognoscendas res occultas. Et est omnino prohibita, quia neque a Deo, neque a casu, neque a demone res occultas licet inquirere, ce sibi(?)

Astrologia judiciaria est cognitio eventus fortuiti ex spectu (aspectu) astrorum dependentis ex libero hominum arbitrio. Quae quidem astrologia est superstitiosa etiam tolleret liberum hominum arbitrium, quae quidem astrologia prohibita est jure Ecclesiastico naturali, et divino. Et etiam est contra constitutionem Sixti 5.

Incantatio est demonis invocatio tacita vel expressa

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vide fol. 220.

Spes est virtus theologica, qua speramus divinã
beatitudinẽ divino auxilio assequendã. Eidem
scilicet spei oponit. presũptio
Objectum spei est aliquod bonũ cum his tribus
conditionibus 1º. est quod bonũ nõ sit presens
sed futurum 2º. quod tale bonũ sit difficile
assequi. 3º. quod tale bonũ sit possibile.
Presũptio est qua quis vult beatitudinẽ eã que
debitã suis naturalibus ~~debitis~~ meritis absque
Dei gratia assequenda
Desperatio est voluntatis recessus a beatitudine
superna. Et hoc etiã oponit. spei.
Charitas est amicitia supernaturalis hominis ad
Deum. Alio modo deffinit. sive est virtus theolo-
gica in amore mutuo inter Deũ et homines
consistens.
Mons pietatis est summa quantitas pecuniæ, fru-
menti, vel alterius rei publica authoritate
deputata ad pauperũ inopiã sublevandam
et ~~sibi~~
Circa eã autẽ summa dat. pauperibus cum mu-
tuo accepto ab ipsis pignoribus ad certũ tempus
cum conditione si non solvat, vendit. pignus
pro capitali; quod vero superest pignoris, do-
mino restituit. cum aliquo tamen interesse quo
(c) 2006 Ministerio de Cultura

non pro mutuo, sed pro sustentatione ministro
rum et aliis expensis.
Eleemosina est virtus qua aliquid alteri ex
compassione damus ad ipsius necessitatem sub-
levendam propter amorem Dei. Estque dicit. actus
misericordiae imperatus a charitate.
Odium Dei est quo quis Deo malum vult: vide Odii.
Odium, ira et indignatio in hoc differunt, quod
odium est circa personam, quae vis nullam injuriam
ab ea acceperit. Ira est circa personam a qua
accepit aliquam injuriam ad illam vindicandam.
Indignatio vero quando dolet bona conferre
indignis.
Locus sacer est ex benedictione deputatus ad
officia celebranda, et ad sepulturam.
Sepultura est locus sacer, in quo fideles solent
sepeliri cum ceremoniis et solemnitatibus ab
Ecclesia institutis et ordinatis.
Illi privandi sunt sepultura Ecclesiastica 1º hae-
retici, apostatae, excomunicati, interdicti, usu-
rarii manifesti, et in duello mortui 2º qui sibi
ipsis mortem intulerunt laqueo, ferro, veneno
3º ultimo suplicio affecti in penam scelerum, nisi
penitentiae signa dederint. 4º publica mere-
trices, quae ad meliorem frugem non se receperunt.

(c) 2010 Ministerio de Cultura

Quarta Parrochialis est illa pars (idest quarta parte) quæ ex relictis causa mortis vel funeris debet. illi Ecclesiæ Parrochiali in qua quisque jure sepeliendus est, etiã si alibi sepeliatur et sibi &c.
Munus, et officium Parrochi est 1.º ut in propria et sua Parrochia resideat 2.º ut sacramenta administret 3.º ut oret pro ovibus sibi comissis et missæ sacrificium quibusdam diebus preter diebus Dominicos et festivos, aplicare debeat. 4.º docere populum, et fidei Christianæ dogmata per se vel per alium instruere. 5.º infirmos frequenter invisere 6.º pauperum curam gerere.
Quarta Episcopalis est illa pars quæ ex legatis piis, et funeralibus oblationibus factis Ecclesiæ Episcopo subiectæ, ipsi Episcopo debet.
Munus et officium Episcopi est 1.º residere in suo diocesi. 2.º administrare sacramenta Confirmationis, et Ordinis. 3.º concionas ad populum habere per se, et nõ per alium, nisi legitime impeditus. 4.º synodum diocesanum singulis annis et provincialẽ si est Archiepiscopus quolibet triennio convocare. 5.º singulis annis suam diocesim obire. 6.º curare ut testamenta, et omnia legata pia executioni mandant. 7.º bonum exemplum
(c) 2006 Ministerio de Cultura

suis populis et ovibus illi subiectis probere
et sic de alijs
Quarta est multiplex 1a. est quae debet filijs
in bonis parentum. 2a. quae debet arrogato in
bonis arrogantis. 3a. quae iure communi debet
uxori pauperi in bonis mariti divitis, qui eam
duxerat sine dote et contra. 4a. quae debet
haeredi ex fidei comissis, et legatis, quae vocat.
falcidia, seu trebellianica 5a. quae debet Par-
rocho et Episcopo; quae quidem quarta tolli potest
per consuetudinem legitime praescriptam spatio
40. annos.
Spolium est omne illud, quod reperit. in bonis
personae Ecclesiasticae post ipsius mortem, ad ipsius
haeredes non pertinens. Eximunt. tamen 1o. Car-
dinales, nisi Episcopatum habeant. 2o. sectantes
Curiam Romanam, seu commorantes in urbe, aut
in eius districtu morientes. 3o. habentes facul-
tatem testandi. 4o. Equites Sancti Joannis, is-
torum enim bona non adquirunt. Camerae, sed Reli-
gioni et sic de alijs.
Spolia sunt singulis personis Ecclesiasticis haben-
tibus tempore mortis bona non pertinentia ad hae-
redes nisi forte peculiari privilegio ab concesso
li eximent. qui sunt supra enumerati

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Persona Ecclesiastica, ex quibus spolia accipiun-
tur sunt illa, quae gaudet privilegio fori, ac-
cipiunt illa persona supra enumerata fol. 23.
Bona quae subjiciunt spolia ad quatuor capita
revocat. 1us est redditus Ecclesiasticorum, quorum
quis liberam nō habet disponendi facultatem
quae scilicet nō sunt bona patrimonialia vel qua-
si patrimonialia, quid sint ista bona dictum est
supra fol. . Hoc intelligit. ~~propter~~ suam co-
gruam sustentationem secundum suum statum, licet
habeat alia bona, de quibus sustentari possit
2us est bonorum negotiatione illicita, aut alia
ratione per sacros Canones vetitos acquisito-
rum etiam si talis clericus quilibet rei habet fa-
cultatem testandi quia haec facultas nō intelli-
git. de istis bonis 3us. bonorum de instrumentis
vel ornamentis sacris nisi nō sint alia bona
nisi illa ad satisfaciendum aeri alieno. Et ista
bona sunt illa quae faciunt ad sacellum vel altare
ornandum, et ad divinum cultum ordinatum. nō vero in-
telligit. de propriis in suis aediis 4us. est bonorum, quae
Religiosus degens extra Religionem habebat, nō vero
in Conventu moriens
Libertas Ecclesiastica est exemptio personarum Eccle-
siasticarum a potestate saeculari, seu Judice laico.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Imunitas Ecclesiastica est privilegium, seu concessio 25
Ecclesiæ concessum, ut ibi existentes tuti sint, a
laica potestate. Per hoc differt a libertate
Ecclesiastica, quod libertas Ecclesiastica conce-
dit personæ, immunitas vero loco.
Hi sunt effectus Immunitatis Ecclesiasticæ 1.
est ut existens in Ecclesia capi nequeat a Iu-
dice laico 2. ut non aponat impedimentum prosit quod
existenti in Ecclesia non deferantur alimenta 3. ut
existenti in Ecclesia nulla vis aut damnum
inferat. 4. ut dum reus in Ecclesia existit dam-
nari nequit ad mortem vel ad penam corpora-
lem vel pecuniariam 5. ut delinquens per
vim abstractus ab Ecclesia ipsa Ecclesiæ resti-
tuat 6. ut actus circa delinquentem a seculari
Iudice factus nullus sit nam factus est ab eo, qui
non habet jurisdictionem

Hi sunt Casus in Bulla Gre-
gorij expressi quibus immuni-
tas Ecclesiastica non suffragatur

Latrocinium publicum, obsessio viarum, depo-
pulatio agrorum, homicidia vel mutilatio-
nes in Ecclesiis vel cæmeteriis, homicidium
proditorie factum, crimen assassinij, delictum hæ-
resis, et crimen læsæ Majestatis in persona

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Principij comissu

Libertas Ecclesiastica una est localis, quæ competit Ecclesijs, alia est realis, qua gaudet bona Ecclesiastica et alia est personalis, quæ ipsis personis Ecclesiasticis concessa est: qualibet autem introducta est ex jure civili, canonico, et divino.

Persona Ecclesiastica sunt illæ 1º initiati sacris ordinibus 2º minoribus ordinibus initiati 3º tonsurati cum his conditionibus ut deferat habitum clericalem, tonsuram et quod sit deputatus ab Episcopo ut alicui Ecclesiæ inserviat et hoc licet sit conjugatus, sed nõ bigamus 4º Religiosus quamvis novitius.

Judex laicus contrahit excomunicationem deferens personas Ecclesiasticas ad suum tribunal exceptis his casibus 1º si clericus fuerit degradatus, vel realiter depositus 2º si clericus sit bigamus 3º si susceperit habitum clericalem in fraudem fori secularis 4º in causa feudi. 5º in causa reconventionis, idest si clericus in civilibus conveniat laicum coram laico Judice, poterit laicus coram eodem Judice convocare clericum, nõ vero in causa criminali 6º si clericus sit incorrigibilis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

hoc est post iudicii sententiam. 7º si clericus
per annum histrionicam exercuerit, aut tertio
monitus nõ resipuerit. 8º in causa assassi-
nij post sententiam criminis declaratoriam
9º si clericus prima tonsura aut mino-
ribus ordinibus initiatus nõ habeat bene-
ficium Ecclesiasticum, aut clericalem habitum
et tonsuram gerens alicui Ecclesiae de
mandato Episcopi nõ inserviat vel nisi in
seminario, aut in Universitate de Epis-
copi licentia verset.
Causae propter quas violatur vel polluitur
Ecclesia sunt hae 1º per voluntariam, et hu-
manam seminis effusionem 2º per injurio-
sam, et publicam humani sanguinis effusio-
nem 3º per benedictionem, et consecrationem
factam ab Episcopo excomunicato vitando
4º per sepulturam excomunicati vitandi
vel infidelis 6º quando parietes Ecclesiae
nõ benedictae deficiunt, et maiori ex parte
simul destruunt.
Alienatio est actus quo dominium directum
vel utile, aut ususfructus aut jus in alte-
rum transfert. vel abdicat.
Alienatio bonorum Ecclesiae licita est certis
con-

(c) Ministero della Cultura

conditionibus 1º. est ut fiat ob urgentem neces-
sitatem 2º. ob pietatem 3º. ob evidentem Ecclesiæ
utilitatem 4º. ob causam, quæ Prælato videt.
legitima, etiam si postea legitima non judicet.
Ut bona mensæ Episcopalis, Ecclesiæ cathredalis
vel Collegiatæ valide alienet. hæ solemnitates
requirunt. 1º. est ut fiat tractatio, seu dis-
cussio an expediat hujusmodi alienatio 2º.
ut facta hac discussione accedat consensus
majoris partis Capituli 3º. est requiritur in
primis ipsius superioris consensus.
In his casibus licita est secrestatio facta, ab
Ecclesiastico Judice 1º. ad puniendas contumas-
sias 2º. ne fructus dilapidant. 3º. ubi bene-
ficium vacat 4º. ubi possessio capta est litte
pendente 5º. in causa, quæ Judici justa
videat.
Bona Ecclesiastica laicis submitti possunt 1º.
constituendo laicos patronos 2º. constituendo
illos advocatos Ecclesiarum 3º. profitendo bo-
na Ecclesiarum a laicis tanquam a superio-
ribus dependere
Antequam reus in Ecclesiam existens, tradat.
Curiæ seculari hæc observanda sunt 1º. ut
obtineat ab Episcopo loci vel ejus Vicario
fa-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

facultas expressa 2°. ut dum reus a loco
sacro extrait intersit persona Ecclesiastica
habens facultatem ab Episcopo 3°. ut non sta-
tim ac captus est tradat laica potestati, sed
in carcere nomine Episcopi donec declaret.
4°. ut lata sententia contra reum non dat
appellatio, bene vero si lata est contra fo-
rum seculare.

Causa criminalis est illa in qua agit de
pena ~~parti laesae~~ infrenanda ut justitia
vindicativa satisfiat. Ad differentiam causae
civilis, in qua agit de pena parti contrariae
aplicanda ut justitiae commutativa sa-
tisfiat

Ad num pena, quas incurrunt violatores im-
munitatis Ecclesiae 1°. de jure civili inci-
dit in crimen lesae Majestatis 2°. de jure ca-
nonico injungit illis pena pecuniaria post
publicam penitentiam impositam ab Episcopo
3°. ipso facto excomunicatio Papae reservata
ut patet ex bulla Gregorij 14.

Clausura monialium est locus monasterij, intra
quem moniales se abstinere debent, et a quo egre-
di nequeunt sine violatione praecepti, vel voti
de clausura ex voto servare tenet.

ad

Ad valide licentiam ingrediendi Monasteria hæc requirunt 1.º ut licentia sit specialis 2.º ut sit in scriptis

Causæ excusantes excomunicationem contra frequentantes Monasteria sunt hæ 1.º ut parvitas materiæ 2.ª legitima consuetudo in contrarium 3.º ut licentia Superioris, que requiditur causa excusat. etiam a culpa et pœna.

Ut puella in Monasterio educationis gratia ingrediatur hæc requiruntur 1.º ut sint talis consuetudo 2.º ut non excedat numerum præfixum 3.º ut præcedat licentia Superioris et Abbatissæ 4.º ut sint decenter indutæ 5.º ut ancillas in se non habeant 6.º ut septem annos impleverint sintque minoris 25 annos 7.º ut seorsim habitent et dormiant 8.º ut a Monasterio non egrediantur et semel egressæ, nequeant iterum admitti, nisi egressæ sint propter morbum, vel de licentia Superioris. Conjugata propter sevitiam viri vel litem potest ingredi donalis destinatur non vero vidua nisi velit profiteri.

Istæ sunt causæ reclamandi contra professionem 1.º ut defectus legitimi consensus tam Religiosi intrantis quam Superioris acceptantis 2.º defectus integri noviciatus 3.º defectus legitimæ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

datis 4º. defectus sui juris. Et 5º. defectus legitimi sexus

Ad reclamandum contra professionem haec requiruntur. 1º. ut ante reclamationem habitum non deponat alioquin non est reclamandus, nec audiendus, sed tanquam Apostata puniendus 2º. ut causa nullitatis suae professionis deducat coram suo Superiore vel Ordinario 3º. ut reclamatio intra debitum tempus fiat, idest intra quinque annos si professionem non ratificaverat; vel aliquod perpetuum impedimentum non haberet

Has penas incurrunt Religiosi facientes largitiones 1º. privatio dignitatum, graduum, munerum, et officiorum. 2º. incapacitas, et inhabilitas ad illa, et alia in futurum obtinenda. 3º. infamia et innominia perpetua 4º. privatio vocis activae et passivae 5º. ut contra eum tanquam furti et simoniae reum procedi potest.

Hi casus excipiuntur. 1º. si id fiat de licentia Capituli vel omnibus id approbantibus 2º. de leguminibus, pomis lentis, esculis, et munusculis et etiam de rebus medicinalibus 3º. de rebus idest pecuniis, quae in dividuum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ultra expendat 4.º de elemosinis ad sublevandos veros paupertatis 5.º de hospitalitate.

Religiosus Apostata dicit. ille, qui a vero religioso ordine discedit animo deserendi statum religiosum seu non redeundi ad religionem sive cum habitu, sive sine habitu discedat Religiosus.

Religiosus fugitivus dicit. ille, qui a Monasterio discedit ad tempus cum intentione redeundi.

Tentatio Dei est actus contra Religionem, quo quis absque justa causa aliquid dicit vel facit ad capiendum experimentum de aliqua divina perfectione v.g. de potentia, justitia misericordia &c.

Tri modis potest quis peccare contra Tentationem Dei 1.º quando experimentum coniunctum est cum periculo gravis damni v.g. aegrotans respuens medicamenta speret a Deo salutem &c. 2.º quando subest periculum scandali v.g. qui absque necessitate petit miraculum in fidei confirmationem 3.º quando quis ex curiositate petit aliquod opus supernaturale; Deus enim non est auctor curiositatis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Tentatio

tentatio Dei fieri potest peccatum veniale vel ra-
tione ignorantiæ invincibilis vel indelibera-
tionis vel parvitatis materiæ ut si quis le-
vi morbo affectus sanitatem a Deo speret me-
diis ordinariis prætermissis

Deffinitiones del 2º Man
damiento.

Juramentum est invocatio Dei in testem alicuius
dicti confirmationem.

Juramentum potest fieri dupliciter 1º per invo-
cationem Dei explicite 2º implicite. Et hoc ul-
timum potest fieri multis modis 1º quando quis
rogatus ut juret manu tangit crucem &. 2º
quando juramentum fit per creaturas, in qui-
bus specialiter relucet bonitas Dei v. g. per altare
et animam rationalem & 3º quando nomen Dei
adducitur in testem in obliquo ut si dicatur
per ignem Dei &.

Juramentum potest fieri etiam his modis 1º quod
cum verbis emittitur aut aliter signo, manu
sublata super crucem vel pedes &. 2º fieri per
simplicem contestationem 3º fit per Deum aut
creaturas in ordine ad Deum 4º cum solemni-
tate quod fit cum certa juris formula 5º sine

(c) 2008 Ministerio de Cultura

solemnitate idest sine formula. 6º absolutum 7º conditionale, quae quidem omnia sunt ejusdem speciei.

Ad Juramentum haec tria requiruntur. 1º veritas cujus defectus semper est mortale 2º justitia cujus defectus est mortale vel veniale pro gravitate vel levitate materiae 3º judicium vel necessitas cujus defectus si est in materia levi est veniale si est in materia gravi, est grave idest mortale

Ad materiam Juramenti haec requiruntur. 1º ut res sit licita 2º ut non sit indifferens 3º ut sit possibilis 4º ut non sit impeditivum majoris boni 5º ut divinis consiliis non adversetur quod quidem Stones continet in his duobus carminibus

Sit jus jurandum licitum discernere notato
Quid, cui, quod, per quod, ad quid,
cur, quomodo, quando.

Juramentum assertorium est in quo affirmat aut negat aliquid praesens aut praeteritum. Veritas hujus juramenti consistit in intentione loquentis vel promitentis vel jurantis

Juramentum promissorium est in quo futurum affirmat vel negat aliquid promittendo.+

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Juramentum Cominatorium est in quo promittit malum penæ alicui.

Juramentum Excecratorium est in quo sive promitendo, sive asserendo aliquid affirmat vel negat sibi aponendo aliquam penam

Juramentum cum fictione est triplex 1.º cum animo nõ jurandi, et nõ obligat in foro conscientiæ bene vº in foro exteriori ratione scandali vel damni 2.º cum animo jurandi, sed nõ obligandi et etiam isto modo nõ obligat, quia Deus nõ acceptat juramentum tali modo factum 3.º cum animo jurandi, obligandi, sed nõ adimplendi et isto modo obligat quia tenet. jurare juxta naturam juramenti: si tamen scit naturam et essentiam juramenti et tamen sine jurat nõ obligat in foro conscientiæ

Ad Juramentum per procuratorem hæc requiruntur. 1.º ut actus sit talis ut per procuratorem prestari possit 2.º modo procurator speciale habeat mandatum ad jurandum 3.º modo tale mandatum revocatum nõ sit

Consuetudo jurandi potest fieri his modis 1.º potest quis habere consuetudinem jurandi, sed nõ mentiendi et hoc nõ est peccatum nisi veniale 2.º potest quis habere consuetudinem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

jurandi et mentiendi simul, quod quidem est pecca-
tum mortale 3º. potest quis habere consuetudinem
jurandi et mentiendi, sed non conjungendi menda-
cium cum juramento et hoc est peccatum mortale
propter periculum perjurandi, nisi talis con
suetudo extirparet.

Obligatio juramenti impediri potest ne inducat
juramenti obligatio 1º. per legem destruentem om
nino contractum humanum in quam cadit 2º. pro-
hibendo executionem hoc est ut sine peccato adim
pleri nequeat.

Obligatio juramenti jam inducta tolli potest
1º. per mutationem materiae hoc est ut fiat im
possibilis vel inlicita: 2º. per remissionem
vel per relaxationem factam ab illo, in cujus
favorem factum est juramentum. 3º. per irrita-
tionem. 4º per commutationem 5º. per dispen
sationem.

Praeter Summum Pontificem omnes Episcopi dispen
sare possunt in juramentis. Accipiunt 2º. jura
menta Summo Pontifici reservata quibus
confirmat. statuta Collegiorum Academiarum
et jura bonorum Ecclesiasticorum 2º. juramenta
quae adnexum habent votum Papae reservatum.

Adjuratio est contestatio rei sacrae, cujus reverentia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intendimus alterum promovere ad aliquid prosequendum

Adjuratio differt a juramento quod in juramento adducit Deus in testem alicujus rei: in adjuratione vero adducit Deus, seu res sacra ut ejus amore vel timore res petita obtineat. quo quidem adjuratio defectu judicij seu necessitatis est peccatum veniale idest quidlibet sine debita reverentia et necessitate adjurat Deum vel Sanctos. Defectu justitia est peccatum mortale ac si Deus adjurat ad rem in licitam. Defectu veritatis etiam est peccatum mortale ac si adjuret falsus Deus ac Jupiter etc.

Adjuratio una est deprecativa, qua fit deprecando, qua utimur erga Deum, Sanctos vel homines superiores, vel aequales. Alia est imperativa, et est illa, qua fit praecipiendo, timorem incutiendo, qua utimur contra Daemones, vel homines inferiores et subditos.

Adoratio est exibitio seu reverentia propter excellentiam illius, cui exibetur.

Et est multiplex una est interna, qua fit per sumissionem animi. Alia est externa, qua fit per actum externum. Alia est latria, qua est supremus cultus proprius Dei. Alia est dulia, qua

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quae exibet creaturis propter istarum excellentiam. Alia est hyperdulia, quae debet B. M. V. ob majorem ejus excellentiam. Alia est absoluta, quae convenit rei intellectuali per se honorabili et adorabili. Et alia est respectiva, quae convenit rebus usu rationis carentibus, nec propter se, sed propter aliud honorantur, ut sunt imagines &c.

Votum est voluntaria, et deliberata promissio facta Deo de meliori bono.

Ablatio voti est quando tollit votum alio modo, quam per adimpletionem.

Quod fit multis modis 1.º quando tollitur causa voti 2.º quando supervenit notabilis mutatio, et difficultas 3.º si materia voti facta fuit illicita vel indifferens aut impeditiva majoris boni aut impossibilis etiam intelligit durante mutatione difficultatis et si hoc evenit quo ad aliquam partem solum quo ad eam cessat non vero quo ad aliam.

Votum est multiplex aliud est reale, aliud personale, aliud mixtum, aliud temporale, aliud perpetuum, aliud expressum, aliud tacitum = aliud simplex, aliud solemne, aliud reservatum, aliud non reservatum, aliud absolutum aliud

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aliud condicionale; aliud penale; aliud non penale.

Votum simplex est quod in sola promissione et traditione ex parte voventis consistit.

Votum solemne est quod ultra talem promissionem consistit in acceptatione ex parte Dei, cui fit ipsa promissio. Haec autem acceptatio fit per Prelatos et superiores in nomine seu loco Dei.

Interpretare votum est quando declarat si votum obligat vel non obligat, vel quando obligat.

Ad interpretandum votum haec requiruntur: 1.º ut expendant verba quibus emissum est votum juxta illorum communem intelligentiam. 2.º ut votum stricte explicet, quatenus verborum proprietas patiat. v.g. votum non bibendi vinum non est ita stricte explicandum ut excludat ablutionem in missa. 3.º quando dubitet de intentione voventis servet materia voti ac si esset materia legis divinae vel humanae.

Cessatio voti est ablatio quae tollit votum.

Irritatio voti est annullatio voti facta ab eo qui habet potestatem dominativam seu

40. seu quasi dominativa
Dispensatio voti est ablatio voti omnimoda facta ab habente potestatem jurisdictionis fori exterioris Ecclesiastici ex justa causa
Dispensatio est actus jurisdictionis, quo quis eximitur ab obligatione legis
Dispensatio est duplex una est tacita quæ fit signo, vel facto indicente voluntatem dispensandi. Et alia est expressa quæ fit verbis.
Ut Confessarius dispenset virtute alicujus brevi apostolici hæc requiruntur 1º ut sit ab Ordinario aprobatus 2º ut sit doctor in sacra theologia vel in jure Canonico (acceptis Patribus a Societate Jesu et Religiosis mendicantibus) 3º ut non dispenset sine causa 4º ut veritatem a penitente diligenter inquirat. 5º ut in matrimonio non dispenset nisi crimen sit occultum 6º ut præcedat confessio 7º ut si dispenset in matrimonio curet ut conjuges separent. 8º ut imponat pia opera 9º ut certiores faceret contrahentes de nullitate consensus 10. ut litteras lacerat quoties id præscribitur 11º ut pro dispensatione expedienda nihil omnino exigat.
Dei

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Per tres causas principales, ad quas reducunt omnes aliæ concedit. justa dispensatio ab obligatione legis 1.º est utilitas comuni vel privata 2.ª necessitas etiam comunis vel privata 3.ª est pietas vide fol. 225.
Dispensatio motu propio concessa est actus jurisdictionis quo quis eximit. ab obligatione legis absque informatione et precibus petentis seu illius in cujus favorem fit talis dispensatio
Dispensatio motu propio concessa tria operat. 1.º quod dispensatio motu propio concessa censet. magis voluntaria quam concessa ad instantiam petentis 2.º quod non censet. surreptitia dum veritas silet. in petitione dispensationis, vel falsitas exprimit. qua cognita Superior adhuc eam concessisset. 3.º quod nequit retorqueri contra eum cui concedit.
Commutatio voti est permutatio materiæ voti in alienam materiam loco prioris subrrogatam
Hæc sunt vota Summo Pontifici reservata 1.º votum castitatis perpetuæ 2.º votum Religionis aprobatæ. 3.º votum perigrinationis ad

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ad limina Apostolorum 4º. votum ad Sanctum Jacobum Compostellarum 5º. votum in terram Sanctam Jerusalem, quae quidem quinque vota sunt Summo Pontifici reservata: et nemo potest ista quinque vota dispensare nisi Summus Pontifex.

Aliquando potest Episcopus dispensare in his quinque votis 1º. quando iminet grave periculum si spectet dispensatio a Summo Pontifice 2º. quando per metum quadrij levem fuit votum emissum 3º. quando votum est conditionale nondum adimpleta conditione 4º quando votum fuit ad tempus 5º. quando Episcopus potest dispensare in voto principali, cui tamquam accessor iudadnexum est votum Summo Pontifici reservatum.

Definitiones del 3º. y 4º. Mandamiento.

Dies festus est dies segregatus Deo ab operibus servilibus. Et est partim naturale partim ceremoniale et partim humanum.

Opera animae scilicet legere scribere, & licite fiunt in die festo. Acceptis his casibus 1º.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

1º mercatus idest contractus emptionum, locationum venditionumque quae fiunt in judicio 2º placitus idest quaelibet lis, et causa fori quae agit in judicio sine necessitate 3º judicium criminale idest sententia mortis aut alia quaevis pena corporalis precisa necessitate 4º sacramentum publicum idest juramentum judiciale seclusa etiam necessitate.

In his casibus licitum est exercere opus servile in diebus festivis 1º parvitas materiae operis etc 2º cultus Dei proxime, non autem remote, nisi ex causa rationabili causa fiat 3º pietas per se non autem per accidens ut est construere domos Religiosorum etc nisi adsit justa causa vel necessitas. 4º est necessitas vel alia justa causa quae pridie non potest fieri 5º obedientia vel coactio ut sunt famuli etc 6º absentia a loco, ubi festum colitur 7º dispensatio ab Episcopo vel Parroco si ad Episcopum adiri non potest 8º consuetudo, haec enim derrogare potest legem.

Missa est oblatio corporis, et sanguinis Domini sub alienis speciebus facta sacrificii ab eo semel exhibiti expressiva.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Missa est sacrificium et cerimonia sacra qua res alia sacra aliquo modo consumitur et soli Deo offertur et sic in sola consecratione consistit, et non sacrificium consistit in consecratione utriusque speciei prout connotat sumptionem; et sic partes essentiales sacrificij missae sunt consecratio, ~~oblatio~~, et consumptio

Auditio missae est actio per quam quis interest missae humano modo corpore scilicet et mente in ea distantia ut saltim videre possit sacerdotem et ad illius ministerium attendere

Effectus sacrificij missae sunt tres 1.us est conferre gratiam, et remittere peccata et sic dicitur propitiatorium mediate et ex opere operantis 2.us est impetrari nobis aliqua bona, et sic dicitur impetratorium ex opere operato 3.us est satisfacere pro peccatis et sic dicitur satisfactorium, et est primarius effectus.

Valor seu fructus sacrificij missae potest dici dupliciter infinitus 1.o intensive, et est qui producit effectum infinitum 2.o extensive, et est qui non tot producit, quin posset

pro

prodesse pluribus
Valor seu fructus missæ est triplex 1.o dicit. generalis, quem Ecclesia intendit aplicare omnibus omnino fidelibus vivis et defunctis et infinitus extensive 2.o est specialis, et proprius Sacerdotis, et sic nullo modo est infinitus nisi continet Christus 3.o est medius et est finitus et limitatus, et sic minus singulis si pro multis offert. quam si pro paucis. Et hic 3.o valor seu fructus respectivus pro quibus sacrificium specialiter offert.
Missæ ad sacrificium, talis valor est ex opere operato ad differentiam sacrificij veteris legis
Missa quo ad substantiam fuit instituta a Christo domino in cena domini, quo ad scrimonias vero ab Ecclesia
Obedientia est virtus qua promptè facit hominem ad implendum mandatum superioris ast tale est.
Honor est reverentia exterior quæ alicui personæ exibet. propter aliquam illius excellentiam
Ad honorem quatuor conditiones requiruntur 1.a est reverentia 2.a amor, qui consistit in fuga odij et in exibitione signorum amoris 3.a

(c) 2006 Ministerio de Cultura

3a. obedientia. 4a. subventio, seu sustenta-
tio.
His personis debet nomen Patris 1o. illis
a, quibus vitam habuimus sive mediate
ut avus, sive immediate ut Pater Carnalis
2o. Superioribus qui salutis nostrae spi-
ritualis curam habent ut sunt Episcopi
et Parochi. 3o. illis, qui temporalia
curam habent ut Reges, Imperatores etc.
4o. Tutores et Curatores etc. vide fol. 204.
In his casibus potest filius a Patre
exeredari 1o. si parentes percussit 2o. si
gravem et inhonestam illis injuriam intu-
lerit. 3o. si Patrem in judicio accusaverit
(excepto crimine haeresis et lesae Majestatis)
4o. si attentavit mortem Patris etiamsi secuta
non sit mors 5o. si cum incantatoribus et
maleficiis versetur. 6o. si rem habuit cum no-
verca, seu Patris uxore 7o. si non succurrit
Patri furioso aut si requisitus noluit
pro Patre in carcere detento fidejubere.
8o. si filius sit haereticus 9o. si Patrem im-
pedivit, ne conficeret testamentum. 10.
si bona Paterna dilapidavit 11o. si filius
versetur cum arenariis, mimis, [illegible]

(c) 2006 Ministerio de Cultura

profiteant. 12.º si filia minor 25 annis luxu-
riosa vita degat. quod tamen intelligit.
de exheredatione, non autem de alimentis quia
hac debet a jure naturali.

Lex est ordinatio rationis promulgata ad
bonum comune ab eo, qui curam habet comu-
nitatis promulgata, et potestatem obligan-
di et sibi[illegible].

Ad legem hae conditiones requiruntur. 1.º est
ut sit justa 2.º ut sit promulgata 3.º ut
ferat. a legitimo superiore 4.º ut ferat.
ob bonum comune 5.º ut ab inferioribus
sit acceptata, si cum dependentia illam accep-
tandi ferat, non autem si independenter ab
inferioribus ferat.

Lex una est eterna, quae est mens et ratio
dei bona precipiens, et mala prohibens.
Alia est divina et est Deus ipse quatenus
indicat quid faciendum quid omitendum, et
voluntatem habet obligandi creaturas ad ejus
obligationem.

Et haec est duplex vetus seu Mosaica una
et alia nova seu Evangelica. Est etiam
in divina naturalis, quia idem precipit. quod
lege naturali et sunt precepta decalogi; et

© 2006 Ministerio de Cultura

et in divinam positivam quæ præcipit aliquid quod lege naturali non est prohibitum, ut est præceptum præmittendi Confessionis ante sumptionem Eucharistiæ ab eo, qui sibi conscius est peccati mortalis

Alia est lex humana, quæ simpliciter authoritate hominum decernit, tamen a Deo dependenter.

Et hæc dividit in Ecclesiasticam, secularem, sivilem, et gentium

Alia est lex naturalis eo est ipsamet convenientia, seu disconvenientia rei cum recta ratione, idest quæ cognoscimus quæ facienda sunt, et quæ fugienda. secundum naturam.

Ut aliquis possit leges ferre hæc requiruntur 1.º ut habeat publicam potestatem 2.º ut habeat juridictionem 3.º ut habeat vim cogendi

Ista sunt regulæ, ex quibus intelligi potest legem obligare sub peccato mortali 1.ª est intentio legislatoris quæ colligitur ex gravitate materiæ vel aliis conjecturis 2.º est verba, quibus lex fertur ut sunt jubemus, prohibemus etc. nisi levitas materiæ excuset 3.º est gravitas materiæ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

4ª est quando obligatio legis ex alia explica-
te lege infertur aut ex communi hominum stima-
tione 5ª est acceptatio legis cum peccato mor-
tali, nisi legislator obligare intendit inde-
pendenter ab inferioribus 6ª est gravitas
pena, nisi ponatur ad terrorem 7ª est aliqua
censura vel pena Ecclesiastica.
Supposito quod lex potest obrogari per con-
suetudinem legitime introductam, hae sunt con-
ditiones consuetudines legitime introducta
1ª est ut id quod per consuetudinem introdu-
citur possit esse materia legis 2ª est ut co-
suetudo per actus voluntarios introducatur.
3ª est ut cosuetudo obrogans legem, inducatur
ab his, qui tenentur legem servare 4ª est ut
adsit intentio eximendi se, a lege obro-
ganda per talem cosuetudinem 5ª est ut co-
suetudo sit universalis hoc est pro majori
parte populi 6ª est ut cosuetudo inducatur
per eos, qui leges condere possint 7ª est ut
cosuetudo servata fuerit per 10 annos; et
si est cosuetudo Ecclesiastica per 40 annos.
8ª est ut adsit Principis consensus expres-
sus vel tacitus. et hoc de tertio et quarto
mandamento et precepto decalogi.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

5º

Deffinitiones del 5º Mandamiento.

Homicidium est injusta hominis occisio.
In his casibus licitum est occidere se ipsum 1º. indirecte, et per accidens idest ponendo vitam suam in periculo ob justam causam 2º. immediate et directe, et ex praecepto dei ut dicitur de Sansonem 3º. publica authoritate; licet ad mortem condemnari his actibus, et actionibus quae non habet crudelem modum pena ut est suspensio veneni.

Hae conditiones requiruntur ad occidendum aliquem ad sui deffentionem 1ª. est ut vis ab alio inferat. 2ª. ut invasio sit injusta 3ª. ut occidat invasor in ipso actu agressionis, non autem ante neque post, alias talis occisio esset vindicta 4ª. est ut deffensio fiat cum moderamine inculpatae tutelae, idest quatenus expedit ad vitam conservandam 5ª. est ut invasus probabiliter credat se graviter laedendum, vel occidendum si vim non repellat. quod quidem totum in hoc carmine continetur.

Vim vi repelle cum moderamine inculpatae tutelae.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Licet nō teneamur occidere invasorem, tamen in his casibus tenemur illud occidere 1º. quando invasus est valde utilis Reipublicæ 2º. quando ex invasi morte sequeretur maximum despendium familiæ, quam alere tenet. 3º. quando invasus sibi conscius est esse in peccato mortali

Duellum est pugna singularis deliberata ab utraque parte designatis loco et tempore cum periculo occisionis, mutilationis, seu vulneris gravis

Duellum in his casibus licitum est 1º. ad duos contrarios exercitus sedandos 2º. quando quis vitæ periculo cogit. illud acceptare, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, et ad res suas proprias defendendas 3º. si Iudex mandaret alicui sub pena mortis ut acceptaret duellum 4º. ad bonum comune ~~gravis~~

Bellum est conflictus armorum, seu professio nocendi parti contrariæ vi, et armis.

Et est duplex unum offensivum, quod etiam vindicativum appellat. Et alterum defensivum quo quis subiat. contra agressorem.

Ad bellum offensivum tres conditiones requirunt. 1ª. est authoritas indicentis, quæ est

pe-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

penes Principes, Magistratus, aut Senatus, qui in sua juridictione superiorem nõ agnoscunt.
2ª. est recta intentio quæ tamesi est recta cum bellum suscipit. ob bonum comune, tamen deficiente hac conditione bellum potest esse justum
3ª. est justa causa. dicit. autẽ justa causa quando bellum suscipit. ad juste impediendam aut vindicandam, aut compensandam injuriam.
Odium [illegible] est velle alicui malum, quia malum illi est, et hoc de 5º. præcepto decalogi

Definitiones del 6º. Mandamiento.

Castitas est virtus, quæ carnis voluptates moderat. et huic virtuti oponit. luxuria.
Luxuria est actus venereus illicitus, et habet decem species. vide fol. 121.
1. fornicatio simplex est actus venereus illicitus soluti cum soluta
2. Stuprum est luxuria, qua homo per vim clausulã virginalẽ violat.
3 Adulterium est luxuria cum conjugato. hoc peccatum habet duas penas 1ª. est ut uxor adultera amittat dotẽ 2ª. ab possit fieri

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fieri diversum.

Incestus est luxuria cum consanguineo, vel 4.
affine inter gradus prohibitos: hoc est in copula illicita usque ad secundum gradum et in copula licita usque ad quartum gradum.

Incestus in 1. et 2. gradu de copula licita duos efficit effectus 1us est ut ille, qui comisit incestum, non potest petere debitum absque Episcopi licentia 2us est ut post mortem uxoris non possit ~~[illegible]~~ aliam ducere, et si ducat non potest petere debitum absque Episcopi licentia.

In sententia magis probabili in confessione non est explicandus gradus nisi ratione reservationis. Attamen in sententia securiori explicandus est, quia non est conditio agravans, sed qualitas personae constituens illam in suo esse individuali, et pertinens ad substantiam actus et peccati; et non ad circumstantiam peccati illius.

Raptus est abductio alicujus personae invitae 5.
vel resistentibus Parentibus vel illis, qui curam habent ejus ad explendum libidinem, vel matrimonium contrahendum.

Omissis poenis, a, jure civili contra Raptores inflictis, ut pena capitis, omissio bonorum
tria

(c) 2006 Ministerio de Cultura

5. Tria genera pœnarum in Consilio Tridentino assignat. 1ª. est Raptor, et omnes consilium, auxilium, et favorem prebentes sunt ipso iure excomunicati, perpetuo infames, et omnium dignitatum incapaces, quæ quidem excomunicatio non est reservata. 2ª. est Raptor sive cum matrimonium contrahat sive non, raptam decenter dotare tenetur. 3ª. est et matrimonium inter Raptorem et raptam est invalidum dum rapta est in potestate raptoris, etiam si libere consentiat.

6. Sacrilegium est luxuria cum persona habente votum castitatis vel simplicem vel solemne et est in initiato ordine sacro

7. Peccatum contra naturam est quod fit contra ordinem naturæ.

8. Pollutio est quando quis sine coitu sponte polluit.

9. Sodomia est coitus inter masculum et masculum, et inter feminam, et feminam.

10. Bestialitas est coitus cum re alterius speciei.

Motus luxuriæ primo primi sunt illi, qui repente consurgunt et rationem antevertunt, qui quidem motus non sunt peccata

motus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Motus luxuriæ secundo primi sunt illi qui
prævideri, et caveri possunt, qui quidem motus
nō sunt peccata quando proveniunt ex causa
habente honestatem, et utilitatem, ut si pro-
veniunt ex peccatis carnalibus in Confessio-
ne auditis, quia facile oriuntur ex nostra fra
gili natura, et magis voluntarium requirunt
quam alia prava actiones. Si vero illi mo-
tus secundo primi proveniunt ex alio capite, et
prævideri, et præcaveri possunt, et nō præcaventur
sunt peccata.
Bestialitas cum bruto vel cum demone incubo
vel succubo: quod quidem peccatum cum demone
comissum præter malitiam bestialitatis, habet
etiam superstitionis, quatenus includit societa-
tem cum demone.
Hoc peccatum est gravius sodomia, et tamen
nō est reservatum ex hoc quod est extra
sodomia ut alij dicunt.
Concubinatus est frequens, et consueta forni-
catio cum eadem persona per omnes species
luxuriæ vagans.
Occasio proxima est occasio particularis, qua
credit vel credere debet Confessor vel penitens
nunquam vel raro se usurum ea sine peccato

(c) 2006 Ministerio de Cultura

 mortali bene expensis ejus circumstantiis.

Deffinitiones del 7.º Mandamiento.

Furtum est occulta ablatio injusta rei alienæ.

Rapina est ablatio injusta rei alienæ per vim facta.

Gabella est tributum, quod pro mercibus invectis pendit.

Pedagium est tributum, quod solvit pro transitu personæ.

Portorium est species vectigalis, quod pro rebus quæ navi deferunt solvit.

Regalium est tributum seu collecta quæ imposita nomine Regis debet seu solvit Ecclesia, seu loco pio v.g. portus et vectigalia, quæ exigebat Rex vel Imperator, concedat Ecclesia vel loco pio

Restitutio est actus justitiæ commutativæ, quo damnum proximo factum restituit seu reficitur.

Restitutio in integrum est beneficium, seu remedium, quo aliqua persona læsa restituit a Judice in pristinum jus et statum taliter quod contracti in ipsis celebratis rescindat si ita expe

expedit. Quo quoad restitutio, etiam conceditur Reipublicae, locis, ipsis militibus Principis, per spatium 4. annorum; dummodo omnes isti sint ante 25. annos.

Conditiones requisitae ad restitutionem in integrum sunt sex 1a. est ut contractus sit validus 2a. est ut ex vi contractus laesus sit minor 3a. est ut laesio sit notabilis. 4a. ut minor probet se esse laesum, et minorem eo tempore, quo laesus fuit 5a. ut non adhibuerit juramentum in ipso contractu vel ante vel post non se usurum tali remedio seu talibus 6a. ut non impetraverit veniam aetatis a Principe vel ut non ratificaverit contractum completis 25. annis.

Incendiarij dicuntur illi qui scienter et pravo animo contra justitiam incendunt, non autem praeter intentionem, licet ex ignorantia mortali secuta.

Contra Incendiarios lata est Excomunicatio quae postquam ab Episcopo fulminata est, jus Summo Pontifici reservata est.

Justitia est virtus inclinans voluntatem, et jus suum unicuique tribuens.

Justitia legalis seu generalis est virtus ordinans omnes personas ad bonum comune.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Iustitia commutativa est virtus moralis constituens aequalitatem inter particulares personas unius rei pro alia.

Iustitia destributiva est virtus ordinans bonum comune ad singulares personas, destribuens singulis ut decet

Las personas contenidas en estos versos stan obligadas a restituir in totum.

Iussio, consilium, consensus, palpo recursus.
participans, mutus, non obstans, non manifestans.

Pocessor bonae fidei est qui rem, quam habet existimat esse suam, quia nesciebat esse latronem, a quo emit

Pocessor malae fidei est qui rem, quam habet existimat non esse suam, quia sciebat esse latronem a, quo emit

Pocessor fidei dubiae est quando aliquis nescit quod illud, quod possidet si est suum vel non, et tamen illud posidet

Las sircunstantias de la restitution son estas

Quis? quid? quantum, cui.
Ubi? quo, ordine, quomodo quando.

Usucapio est adquisitio dominij per continuationem temporis lege destiniti

Prescriptio est adquisitio dominij et juris per

(c) 2006 Ministerio de Cultura

per possessionem legitimo tempore ex lege praescrip-
ta continuatam.

Ad praescriptionem quinque conditiones requiruntur.
1a. est continuata possessio 2a. est capacitas activa
respectu possidentis, et capacitas passiva respec-
tu rei possessae. 3a. est bona fides, seu credulitas
4a. est titulus probabiliter praesumptus v.g. dona-
tio, venditio &c. 5a. est tempus a lege definitum, quod
ad rem mobilem est spatium trium annorum inter
praesentes, et inter absentes quatuor annorum
tam si est res materialis, quam spiritualis, etiam
Ecclesiae Romanae.

Ad praescriptionem rerum immobilium requiritur spa-
tium decem annorum inter praesentes, inter absen-
tes vero viginti annorum. Ad contra res Ec-
clesiae immobiles requiritur spatium 40. annorum
contra res immobiles Ecclesiae Romanae requi-
ritur spatium 100. annorum. Ad praescribendum
contra bona ordinis Sancti Benedicti re-
quiritur spatium 60. annorum.

Repraesaliae seu pignorationes nihil aliud
sunt, quam concessio, seu facultas alicui facta
ut pro re ab alio sibi accepta, vel pro
damno sibi illato possit rem aequivalentem
propria auctoritate impune accipere ab

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ab alia tertia persona, etiā vim inferendo si opus fuerit

Compensatio licita est his conditionibus concurrentibus 1ª. est ut debitū sit liquidum, et certū 2ª. ut compensatio fiat in re debita ex justitia. 3ª. est ut in cōpensatione nihil accipiat ultra debitū 4ª. ut creditor nō possit alia ratione seu alio modo debitū commode recuperare 5ª. ut compensatio fiat in re ipsius debitoris, modo nō fuit deposita apud creditorē vel ipsi commodata, videret enim fieri contra fidelitatē depositi vel commodati. 6ª. ut absit periculū scandali vel punitionis corporalis ratione furti. 7ª. facta compensatione tenet. creditor si commode fieri potest admonere debitorē vel ejus haeredes, ne bis fieret restitutio

Dominiū est facultas attendi re ad omnes actus lege promissos.

Pignus est omnis res, quae creditori pro debito obligat.

Definitiones del 8º mandamiento.

Mentiri est contra mentem ire

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Mendacium est verbum falsum cum intentione fallendi. Et habet sex species. 61.

Mendacium materiale est significatio falsi in re dicta, et non in intentione 1.

Mendacium formale est significatio falsi in intentione, et non in re dicta 2

Quatuor modis committitur mendacium formale 1° quando quis affirmat aliquid esse, quod ipse scit non esse 2° quando quis negat aliquid, quod ipse cognoscit esse 3° scienter dubium pro certo affirmat 4° quando certum pro dubio affirmat.

Mendacium materiale, et formale simul est significatio falsi non solum in intentione verum etiam in re dicta 3.

Mendacium officiosum est quod in favorem alicujus promulgat sine intentione nocendi illi 4

Mendacium jocosum est quod jocose alicui promulgat. 5.

Mendacium perniciosum est quod contra Deum vel Sanctos promulgat. 6.

Aequivoca sunt quorum nomen est commune, et ratio significata, seu participata per nomen est omnino diversa

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Fama est multorum existimatio de vita, et moribus alterius. Si est bona fama est bona existimatio &c. Et si est mala fama est mala existimatio &c.

A sirca del Mal

Imponere, augere, manifestare, in mala vertere

A sirca del bien

Qui negat, aut minuit, tacuit laudeque remisse

Novem sunt causæ excusantes, a, restitutione famæ 1.ª est compensatio servata equalitate 2.ª condonatio obligationis restituendi famæ dummodo nō vergat in damnum proximi. 3.ª quando fama jā deleta est per oblivionem. 4.ª quando fama bonis actibus jā est recuperata 5.ª quando crimen factum est publicum propter manifestationem absque culpa infamantis 6.ª quando restitutio famæ facta est impossibilis 7.ª quando detractio seu ablatio famæ fuit inefficax, hoc est quando audientes nō crediderunt, vel jam antea illud noverant 8.ª quando restitutio famæ fieri nequit sine periculo vitæ, vita enim est altioris ordinis, quam fama. Et 9.ª quando restitutio famæ fieri nequit absque jactura propriæ famæ.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Injuria est illud, quod fit sine jure, aut contra jus. Et habet quinque species.

Contumelia est inhonoratio alicujus personæ in præsentia per verba aut signa dendotiva mala culpa. 1.

Detractio est occulta, et injusta ablatio famæ per verba cum intentione nocendi. 2.

Detractio differt, a, contumelia per hoc, quod famam proximi lædit. per detractionem clam, per contumeliam vero aperte, et coram; et sic minus peccatum est detractio quam contumelia ratione minoris voluntarii.

Detractio est duplex una formalis, quæ fit cum animo auferendi famam proximi. Et alia materialis, quæ fit absque animo auferendi famam proximi.

Detractio potest fieri octo modis, quatuor scilicet directis ut patet in versu supra dicto scilicet. Imponens &c. et quatuor indirectis ~~scilicet~~ ut patet in versu supra dicto scilicet

Qui negat &c.

Libellus famosus est signum vel scriptura, quæ alicujus infamiam continet non dum publicam sed ut publica fiat.

Si est littera privata id alicui missa expri=

(c) 2006 Ministerio de Cultura

exprimens delictum occultum non est libellus, sed detractio. Et libellus dat excommunicatio, imo si est contra statum Praedicatorum, vel Minorum, est Summo Pontifici reservata.

3. Susurratio est occulta oblocutio contra proximum, qua dissolvi potest amicitia, vel discordias inter amicos exoriri.

Differt susurratio a detractione, cujus finis est denigratio famae; saepe tamen illa similudit, quia ad seminandas discordias detegit aliquando crimen alterius occultum. Imo aliquando licita est 1º quando quis manifestat alterius defectum absque mendatio ad dissolvendam periculosam, vel perniciosam amicitiam. 2º potest quis modis licitis dirimere aliquorum amicitiam, et eas sibi consiliat, quia amicitia est bonum gratuitum pendens a libera voluntate conferentis.

Derrisio est actio, qua proximus rubore suffundit, vel bono serenitatis privat.

In his tribus casibus dat derrisio mortalis. 1º est quando adest intentio graviter confundendi proximum. 2º quando deridetur grave vitium 3º quando derrisus graviter

(c) 2006 Ministerio de Cultura

graviter tristat.
In his duobus casibus excusat derrisio a peccato mortali 1.° quando sit causa corrigendi proximum. 2.° recreationis (oratione), modo nō inferat confusio, et erubescentia proximi.
Derrisio differt a contumelia per hoc quod derrisio fit joco, contumelia vero serio. Et est gravior derrisio quā contumelia ratione contemptus, qui major reperit in derrisione, quā in contumelia
Derrisio formaliter, et specie nō differt a susurratione quia utraque inducit confusionē et erubescentiā. Per hoc tamen differt derrisio a susurratione, quod derrisio fit verbis vel factis, susurratio vero signis tantū v.g. naso, labiis capite et oculis &.
Maledictio est imprecatio mali in aliquem sub ratione mali.
Discordia est inordinata dissentio voluntatis a voluntate alterius, cui concentire debemus; et est opposita contra praeceptū charitatis.
Contentio est altercatio verborum cum aliquo contra veritatē ad ipsā oppugnandā: opponit. etiā praecepto charitatis. Et differunt sicut causa et effectus nā contentio oritur ex discordia
indi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Judicium temerarium est firmus assensus de aliqua re ex levibus indicijs.
Conjunctura judicij temerarij sunt quatuor 1º est sircunstantia temporis 2º sircunstantia loci. 3º sircunstantia personæ. 4º est sircunstantia famæ.
Suspitio est opinio mali orta ex levibus inditijs et cum formidine oppositi.
Curiositas est superflua diligentia sirca res inutiles, vel qualitates carum minime necessarias.

Definitiones de los Preceptos de la Yglesia.

Missa est oblatio corporis, et sanguinis Domini sub alienis speciebus facta sacrificij sensi exibiti expresssivo. Cetera videri potest fol. ~~44~~.
Scandalum activum est dictum vel factum, minus rectum præbens alteri ocasionem ruinæ.
In his casibus censet quis cooperari pecato alterius seu inducere alterum ad pecatum 1º quando quis facit aliquid quod de se allicit et inducit ad pecatum. 2º quando quis facit aliquid ex se indifferens ea intentione ut alter peccat. 3º quando quis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quis absque justa causa, et sufficienti facit aliquid quasi indifferens, quo alius credit ad peccatum abusurus.

Scandalum passivum est occasio peccandi accepta et non data.

Vanagloria est appetitus inordinatus gloriae vel manifestationis propriae excellentiae in laude multorum

Hypocrisis est mendacium operis, et simulatio virtutis.

Jejunium est abstinentia ab his, quae gustu percipiuntur.

Jejunium naturale est abstinentia a cibo et potu.

Jejunium Ecclesiasticum est abstinentia a cibo secundum regulam ab Ecclesia statutam.

Tres sunt causae (ad quas reducuntur omnes aliae) excusantes a jejunio 1°. est impotentia ut sunt infirmi et convalescentes, feminae praegnantes et lactantes, senes, septuagenarii, pauperes cibo sufficienti carentes, et adolescentes ante 21 annum ob teneram aetatem 2°. est labor et 3°. sunt opera pietatis et misericordiae.

Temperantia est virtus, quae consistit ut non plus cibi et potus sumat quam rationalis dictat-
his

(c) 2006 Ministerio de Cultura

His modis potest quis peccare contra temperantiam 1º quando finis ultimus, et in sibis, et potibus constituit. 2º quando quis sibo et potu ita indulget, ut inde grave nocumentum sibi previdcat eventurum 3º quando quis per intemperantiam dat causam ebrietati

Decima est pars decima fructuum ministris Ecclesiae ob ministerium spirituale ipsorum debita ex comunibus frugiferis bonis. quatenus dicit partem indeterminatam debet ex jure naturali vel divino. et quatenus dicit partem determinatam debet ex jure Ecclesiastico.

Decima est triplex 1ª est personalis, et est pars fructuum provenientium ex industria et opera personae v.g. mercatura etc. 2ª est realis seu predialis, et est pars fructuum quae ex prediis percipit. v.g. vinum, oleum etc. 3ª est mixta et est quae partim provenit ex industria hominis, et partim ex prediis v.g. foetus animalium, lana, caseus etc.

Medicnnata est quaedam pars fructuum quae ab impetrantibus beneficia a Sede Apostolica solvit. Camerae Apostolicae in ipso beneficio ingressu, modo beneficii redditus 24. ducatos

came

(c) 2006 Ministerio de Cultura

camerales cuedat, quas solvit ex fructibus, non vero ex distributionibus.

Quindennium est pensio integrorum unius anni fructuum, aut saltem dimidiae partis, quam Decimo quinto quoque anno Summo Pontifici solvit ex beneficio alicui Communitati, vel Collegio concesso, ne Romana Curia ministri ob perpetuam beneficiorum unionem damnum patiantur.

Primitiae sunt primi fructus, qui ex agris, aut arboribus percipiunt, et in recognitionem beneficiorum Deo offerunt.

Haec est differentia inter primitias seu oblationes, et inter decimas, nam primitiae et oblationes offerunt immediate in cultum et honorem Dei. Decimae vero ad sustentationem ministrorum Ecclesiae.

Privilegium est specialis gratia alicui concessa seu lex, qua concedit alicui aliquid speciale.

Privilegium est multiplex 1.º scriptum 2.º non scriptum, sive a superiore concedatur sive consuetudine 3.º est reale 4.º personale 5.º gratiosum, quod gratis concedit. 6.º remuneratorium, quod ratione meritorum concedit. 7.º conventionale, quod concedit ex pacto 8.º purum, quod concedit absolute 9.º privatum, quod concedit persona privata 10.

Comune 11.º favorabile, quod privilegiato concedit favorem et comodum nulli aute incomodum 12.º odiosum, quod cedit in favorem unius et in damnum alterius 13.º perpetuum 14.º est temporale, seu ad tempus 15.º est privilegium in foro concientiæ, quod in foro externo nõ valet 16.º est privilegium in foro externo quod etiã valet in foro concientiæ.

Opinio est ascensus intellectus ad aliquid propter rationabilẽ electionẽ declinans plus ad unã partẽ magis quã ad aliã, cum formidine tamen alterius partis.

Scrupulus est quædã suspitio orta ex levibus indiciis.

Scrupulus ex his causis provenire potest. 1.º ~~quando oritur~~ ex malonchelia 2.º ex ignorantia 3.º a dæmonis suggestione. 4.º ex nimia maceratione vigilia, jejunio, et ex frequenti conversatione cum scrupulosis.

Hæc sunt remedia contra scrupulos 1.º ut quando oriuntur ex causa naturali tollat causa 2.º ut ad Deum cum humilitate, et fiducia recurrat. 3.º ut dubia scrupulosi in mitiorẽ partẽ explicent. 4.º ut Confessarius consulat pœnitenti ut confiteatur peccata quæ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qua dubitat an sint mortalia, et 4e permittat ipsi in Confessione repetere, qua dubitat an in aliis Confessionibus fuerint omissa 5º. ut Confessarius precipiat scrupuloso, ne credat se mortaliter peccasse nisi hoc ipsi certo constet 6º. ut scrupulosus stet judicio Confessarij. 7º. ut sepe faciat contra scrupulos. 8º. ut ad scrupulos nō attendat.

Deffinitiones delos sacramentos dela iglesia.

Sacramentum est signum rei sacra santificantis nos. vide fol 222.

Character est signum spirituale indelibile anima impressum.

Baptismus est ablutio corporis exterior facta sub forma prescripta verborum

Baptismus est triplex 1º est flaminis, et est dolor perfectus de peccatis ob Dei timorem. 2º est sanguinis et est martirium, quo omnia peccata delentur etiam ante baptismi receptionem 3º est fluminis et est vere ac proprie sacramentum, quod in aqua confert. vide fol 227

Baptismus aque constat ex aqua naturali tanquam materia remota, et ex ablutione tanquam

materia proxima; et ego te baptizo tanquam forma.

Minister hujus sacramenti baptismi est proprius Parrochus, vel quilibet Sacerdos vel diaconus de licentia Parrochi et hoc intelligit de ministro solemniter baptizante; in necessitate vero quilibet habens usum rationis, etiam infidelis habens intentionem faciendi quod quid facit Ecclesia est minister debita, quae forma profferat, et materiam aplicet.

Quilibet minister indiget tribus conditionibus, 1a. est intentio baptizandi. 2a. ut adhibeat debitam materiam, et formam illasque rite aplicet 3o. est ut minister solemniter baptizans sit in gratia, non vero non solemniter baptizans.

Patrini sint duo vir et femina habentes usum rationis; sed fideles, quia eorum munus est puerum instruere in rebus fidei, et male instruerent si non essent fideles non possunt esse patrini; et patrini inter se non contrahunt impedimentum, bene vero cum parentibus infantis et ipso infante.

Subiectum hujus baptismi est quilibet homo natus, existens in hac mortali vita sive infans, sive

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sive adultus, sive vir sive femina sive mostrum genitus ex viro et femina; aliter genitus potest baptizari sub conditione.
In adulto recipiente baptismum requiruntur tres conditiones 1º. est intentio actualis vel virtualis 2º. est fides supernaturalis. Et 3º. est atritio
Effectus primarij baptismi sunt ista 1ᵘˢ est gratia habitualis. 2ᵘˢ est remissio totius pena 3ᵘˢ est character. Vide fol. 204
Effectus secundarij sunt 1ᵘˢ est sanitas 2ᵘˢ ablatio iregularitatis ex delicto Et 3ᵘˢ est obligatio observandi Ecclesie precepta
Character baptismalis est signum spirituale quo baptizatus constituitur membrum Christi, subditus Ecclesie, et capax ad alia sacramenta recipienda
Martirium (quod est 2º. species baptismi) est pasio seu cruciatus lethalis suceptus pro Christi fide aut pro vera virtute.
Et est actus elicitus a virtute fortitudinis et pacientie imperatus ab alijs virtutibus presertim a charitate.
Tunc martirium prestat suum effectum quando martir subiit cruciatum seu mortem, licet per

(c) 2006 Ministerio de Cultura

74

per miraculum liberat. a morte.

Martirium obligat in gravi necessitate, non autem absque gravi necessitate imo non licet exponere se martirio, quia sic tentat Deum tentatio autem Dei est peccatum mortale.

Ad Martirium quinque conditiones requiruntur 1ª est voluntas martirium suscipiendi 2ª est ut suscepturus martirium si est in peccato mortali eliciat actum contritionis supernaturalis, quia martirium cum virtutem habeat baptismi defectum contritionis suplet 3ª est pena, passio seu cruciatus. 4ª est ut cruciatus subeat. ob honestam causam, idest conservatio fidei, religionis charitatis &. 5ª est ut tirannus cruciatum seu mortem inferat sive per se sive per alium.

Effectus Martirij sunt tiplex 1ᵘˢ est gratia 2ᵘˢ est remissio omnis culpa et pena. Et 3ᵘˢ est laureola idest premium accidentale in celo.

Confirmatio est unctio crismatis in fronte signo crucis subprescripta verborum forma ad fidei robur consequendum.

Effectus Confirmationis est tiplex 1ᵘˢ est gratia habitualis cum auxilijs ad fidem

cons-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

constanter confitentem. 2. est character. Et 3. est cognatio spiritualis.

In suscipiente Confirmationem haec requiruntur. 1º. intentio actualis vel habitualis Confirmationem recipiendi 2º. fides (ut cum fructu recipiat hoc sacramentum) 3º. ut sit in gratia vel putet esse in gratia, ut sit sacramentum vivorum: non tamen peccat mortaliter qui post actum contritionis recipit sacramentum Confirmationis.

Character Confirmationis est signum spirituale quo Christianus armatur in militiam Christi.

Eucharistia est sacramentum novae legis continens sub speciebus panis et vini corpus et sanguinem Christi ad nutritionem vitae spiritualis per baptismum datae. vide fol 223.

Transubstantiatio est conversio seu transitus totius alicujus substantiae in aliam substantiam.

Hi sunt effectus Eucharistiae 1. est augmentum gratiae 2. est praeservatio a peccatis mortalibus et venialibus. 3. est auxilium ad recte operandum, temperandum fomitem peccati, et tentationes depellendas. 4. est unio spiritualis cum Christo et fidelibus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Haec requiruntur in suscipiente Eucharistiam 1º. ut suscipiens sit baptizatus, et habeat fidem. 2º. intentio actualis vel virtualis et implicita, et etiam habitualis qualis esse videtur in eo, qui incidit in amentiam, nisi antea christiane vixerit 3º. ut suscipiens sit in gratia, nec conscius sibi sit peccati mortalis. Ut aliquis licite recipiat Eucharistiam indiget his rebus quae in his carminibus continentur. vide fol 224

Lotus, discretus, sanus, jejunus et aptus
vide fol. 209
Contritus, fassus, mundus recte que paratus

Penitentia ut sic est medicinalis utilis ad delendum peccata ex divina institutione.
Penitentia ut virtus est virtus supernaturalis inclinans hominem ad detestationem peccati, ad satisfaciendum Deo pro injuria illi facta, et conservandum jus illius illesum.
Actus proprius penitentiae ut virtus est contritio et attritio.

Penitentia ut sacramentum est sacramentum novae legis constans ex actibus penitentis, et absolutione sacerdotis in remissionem peccatorum, quae post baptismum sunt comissa.
Materia remota hujus sacramenti sunt peccata mor-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

mortalia post baptismum comissa, et haec peccata
mortalia sunt materia necessaria; peccata autẽ
venialia, aut mortalia jã confessa sunt mate-
ria voluntaria aut sufficiens.
Materia autẽ proxima hujus sacramenti sunt
actus penitentis scilicet contritio seu atritio,
Confessio et satisfactio; cum hac tamen differen-
tia q. contritio seu atritio, et Confessio sunt par-
tes essentiales, satisfactio vero est partis inte-
gralis vide fol 226.
Forma ultimo hujus sacramenti est absolutio
Sacerdotis scilicet Ego te absolvo &.
Atritio est detestatio sive dolor de peccatis comis-
sis propter malũ, quod juste pati possemus cum
proposito nõ peccandi de cetero, confitendi, satis-
faciendi, et spe veniae obtinendae.
Contritio est detestatio, sive dolor de peccatis
comissis et est dei offensa propter deum summe
dilectũ cum proposito nõ peccandi de cetero con-
fitendi, satis faciendi, et spe veniae obtinendae.
Confessio est accusatio legitima et sacramentalis de
propriis peccatis facta Sacerdoti ad obtinendã re-
missionẽ peccatorum per absolutionẽ.
In his casibus necessaria est contritio 1.º in peri-
culo mortis 2.º in periculo perpetuae amentiae sal-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

saltim quando nō est copia Confessoris, ne adeat periculum perpetuæ damnationis. 3º quando quis suscepturus vel administraturus aliquod sacramentum advertens se esse in aliquo peccato mortali et nō est copia Confessarij. 4º quando quis est probabili periculo incidendi in aliquod peccatum mortale si actum contritionis nō eliciat. vide fol. 223.

Confessionis conditiones contentæ sunt in his carminibus.

Sit simplex, humilis, confessio, pura, fidelis
Atque frequens, nuda, et discreta, libens verecunda
Integra, secreta, et lachrimabilis accelerata
fortis et accusans, et sit parere parata.

Ex quibus conditionibus tres principales necessariæ inferunt. 1ª est ut sit integra 2ª ut sit dolens Et 3ª ut sit vera seu pura.

In his casibus tenetur quis ad Confessionem 1º semel in anno si sibi conscius sit alicujus peccati mortalis 2º quando quis suscepturus est Eucharestiam, et conscius sit alicujus peccati mortalis. Et 3º in articulo mortis.

In his casibus excusatur quis a Confessione 1º qui nō habeat Confessarium nisi longum iter suscipiat 2º qui sibi vel alteri revelationem

pe-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

peccati, aut aliud grave damnum. 3º. qui nõ potest sub secreto sigilli Confessionis confiteri ea surdus aut penitens in navi periclitans ~~&c.~~
4º. qui nõ potest nisi per interpretẽ confiteri nisi in periculo mortis, aut nõ possit elicere actũ contritionis, aut de illo dubitet ne periculo condemnationis se exponat.
In his casibus excusat. Confessarius ad imponendã penitentiã 1º. quando penitens est mortis periculo proximus. 2º. quãdo penitẽs est scrupulosus, et timorata conscientia, et identidẽ redit ad Confessarium. 3º. quãdo Confessarius ex signis advertit penitentẽ cũ maximo dolore accedere.
Isti habent facultatẽ eligendi Confessariũ 1º. Summus Pontifex 2º. Cardinales. 3º. Episcopi confirmati. 4º. Patriarcha. 5º. Prelati exempti 6º. habentes sola peccata venialia 7º. habentes peccata mortalia jam rité confessa.
In his casibus potest dari confessio nõ integra 1º. quando adest periculũ mortis, ratione cujus penitens nõ potest confiteri omnia peccata 2º. si Confessor vitã periclitat. et nõ sit alius Confessor 3º. si penitens habeat peccata ratione cujus possit ve-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

venire in cognitionem alicujus personæ. 4º quando penitens timet aliquod grave damnum sibi vel aliis. 5º quando penitens aliquo morbo contagioso laborat. 6º quando penitens moribundus dat aliquod signum penitentiæ sive in presentia Confessoris sive in illius auſentia in isto casu debet Confessor absolvere penitentem sub conditione 7º propter scandalum v.g. si parochus volens communicare infirmum cognoscit, quod penitens etc. 8º in periculoso bello tempestate incendio etc. 9º quando penitens est mutus vel nescit loqui lingua Confessoris 10. quando confitendo circunstantiã peccati, Confessor potest venire in cognitionem complicis vel personæ cum qua etc.

Potest tamen penitens revelare complicem cum his conditionibus 1º si timet complicem peccaturum nisi revelet Confessario 2º quando penitens non est sufficiens ad corrigendum complicem. 3º est si dat spes emendationis revelando complicem

Confessio informis est vera et valida confessio quo ad substantiam, caret tamen effectu scilicet gratia, charitate etc. quo est effectus vel forma hujus sacramenti. Ut patet in Baptismo et Confir:

(c) 2006 Ministerio de Cultura

matione, qua possunt esse vera et valida sacramenta, quo ad substantiam materiae scilicet formae et intentionem ministri absque effectu scilicet gratia propter aliquod peccatum.

In his autem casibus datur Confessio informis 1º quando contingit aliquem facere confessionem non integram defectu sufficientis examinis, quod tamen penitens credit esse sufficiens ex ignorantia invincibili. 2º quando penitens habet attritionem excludentem quidem formale propositum peccandi, non tamen virtualem seu implicitum 3º quando atritio non est generalis, atque adeo non se extendit ad peccata ex oblivione naturali, et inculpabili omissa. 4º quando penitens revera habet atritionem supernaturalem, sed ita imperfectam in hoc genere atritionis supernaturalis, ut non excludat affectum peccati, ignoret tamen penitens talem indispositionem aut imperfectionem invincibiliter aut etiam inculpabiliter. 5º quando penitens solum habet dolorem seu atritionem naturalem, ignorans tamen invincibiliter esse naturalem, imo bona fide existimat esse supernaturalem

Confessio informis nunquam producit suum effectum quando

quando recidit filio dummodo penitens nō pecca-
vit in ipsa susceptione sacramenti, vel post ip-
sius susceptionem sacramenti penitentia.

Las sircunstantias dela confession son estas.

quis, quid, ubi, quibus, auxilijs, cur, quomodo, quando.

Reservatio est negatio facultatis absolvendi ab aliquo peccato.

Nullus casus est Summo Pontifici reservatus nisi ratione censuræ, et sibi ablata censura, casus nulli est reservatus. Casus reservati Summo Pontifici si sunt occulti Episcopo reservato sunt, et si sint publici possunt etiam absolvi ab Episcopo propter aliquod impedimentum. quæ sunt ista 1.º periculum mortis in itinere 2.º longa infirmitas 3.º paupertas 4.º etas senectus aut imbuberes. 4.º sunt mulieres, filij familias, et monachi. 5.º Parrochi, et qui dominium temporale habent. ubi adverte quod si hoc impedimentum est absolutum potest Episcopus absolute absolvere, et si est nō absolutum sed temporale debet illud absolvere ad reincidentia.

Los casos reservados en el ordinario de Mallorca y Menorca son estos.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Virgo[1] Ecclesia[4] mensura[2] mortis[3] falsificatio[5]
Congressus[8] decima[6] incestus[9] in bestia[10] abortus[7]
Scripta[14] parentes[11] blasphemia[13] incendia[12] testes[15]
Ordo[18] frangens[20] usura[19] pia[17] sortilegiusque[16].

1 Primus casus scilicet Virgo. Quo dicit raptum virginum et deflorationem ipsarum per vim factam. Ad raptum virginum tria requiruntur. 1º vis illata virgini vel illis, qui curam habent illius. 2º adductio violenta de uno loco ad alium locum. 3º ut fiat causa libidinis vel matrimonii, licet nihil iterum ob aliquam causam sequatur. Defloratio est claustri virginei fractio seu reseratio quod si fit a viro invita virgine est proprie stuprum; ipsa consentiente simplex fornicatio. Poenas quas incurrunt omnes, qui hunc casum committunt sunt istae 1a pena capitis 2a amissio bonorum regi[ae camerae] ta aplicanda. 3a excommunicatio non rexervata + 4a perpetua infamia 5a omnium dignitatum incapacitas 6a pena mortis. Has omnes istas penas incurrunt tam principale, quam minus principale scilicet dans consilium, auxilium, favorem. Statim casus rexervationem non incurrunt.

(Margin: es provable que en este caso se incluyen los que ponen el rapto y la desfloracion de la reserva a qualquiera de estos para se incurra la reserva aunque lo contrario no se puede [illegible])

2 Secundus casus est staterarum, mensurarum, monetarum adulteratio et corruptio, hunc casum solum incurrunt qui falsas stateras et mensuras fabricant et conficiunt non vero illi, qui his [illegible]

(c) 2006 Ministerio de Cultura

64 tantum valet quod vis illi pereunt, et tenent. ad
restitutionem, reservationem tamen nō incurrunt
quia proditorem instrumentorum nō est propie et
in rigore adulterator, et corruptor.

Monetarum adulteratio et corruptio idest falsifi:
catio in hoc delinquit 1º qui falsas monetas
pondere iniquo vel materia adulterina cudit
2º qui de justo monetæ pondere detrahit aliquid scin:
dendo, radendo &. 3º qui nummos stanneos vel
plumbeos deaurat et apareant aurei vel argen
tei. His monetarum falsariis mortis supplicium
decernit in jure civili

[Margin note: Aunq̃ los que de la moneda el peso cercenan [illegible] incurren en la Reserva [illegible] el que [illegible] ala [illegible] alguno [illegible] conjuncta y unida ella incurrabit. Sordiola.]

3º casus reservatus est homicidium voluntarium sim:
pliciter quod directe et expresse intenditur ab agente
nō voluntarium 2um quid, nec homicidium casuale,
~~vel~~ homicidium per proditionem ~~[illegible]~~ etiam est
reservatum et est quando quis alium occidit cum
quo amicitiam simulabat seu qui dolose aut
per insidias alium occidit; nō autem si occidens ini:
micum licet illum occidat a tergo vel dormientem
nā hic necem prævidere, et præcavere poterat, et
sic nō est reservatus. Homicidium per favorem vel
(incisione vel) consilium etiam est reservatum si favor vel consilium
influunt in effectum secuta morte. Qui tantum homici
dium nō incurrit reservationem. [illegible] Oliver.
49. 4º casus est immunitas Ecclesiastica, quid sit &.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

jam dictum est supra. Nomen Ecclesiae venit non solum 85.
interius Ecclesiae corpus, sed etiam tota Ecclesia
fabrica, ac tectum, partes parietes exteriores, campa-
nille, sacristia, cemeterium, atrium Ecclesiae, claus-
trum, schola Ecclesiae, quia principale adducit ad
se accessorium. Sacerdos deportans Eucharistiam,
locus in quo est Eucharistia. Monasteria. Domus
Religiosorum, alia loca sacra et Religiosa quo
ad totum claustrum, etiam quo ad viridiarium. hos-
pitale authoritate Episcopi fundatum. Orato-
rium authoritate Summi Pontificis vel Episco-
pi fundatum, non autem propria authoritate fun-
datum, etiam si de licentia Episcopi in eo celebret.
officia divina vel missa. Hac immunitate gau-
dent omnes delinquentes in quibusvis delictis
exceptis contemptis in Bulla Gregorii 14.
Et sunt 1º. latrones publici hoc est qui in viis
publicis depredant seu publice et palam furant.
2º. grassatores viarum qui vias in urbe obsident,+
per quod differunt a latronibus quia hi vias
extra urbem obsident. 3º. depopulatores agro-
rum idest qui diripiunt alienos agros ac segetes,
fructus et qui vineas vastant. 4º. qui homicidia
vel mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, ea-
rumve cementeriis comittere non verent. quia
par

+ Por grassatores se entienden los que roban por las calles, no una u otra vez sino que deve haver frequencia. Tondiola.

par nō est ut immunitate Ecclesiæ fruat. qui in Ecclesia deliquit; quia existens extra Ecclesiam occidit vel mutilat aliquem existentem in Ecclesia tale delictum fuit comissum in Ecclesia. si occidens est in Ecclesia et occisus extra eā Ecclesiā, eam gaudere aliqui negant, aliqui probabilius affirmat. si quis mandat homicidium fieri in Ecclesia nō privat. immunitate quia verba Bullæ contra eum nō extendūt. 5° qui proditorie proximum suum occidit, ut dictum est supra in 3° casu. vide.

6° rei assassinij. Assassinij propie dicuntur illi qui pecunia, aut alio pretio accepto vel promisso conducti praevio mandato occidūt homines incautos, isti privat. immunitate. Ad assassinium requirit. ut occidat. Christianus 7° rei haeresis qui cum pertinacia sentiūt contra fidē, et etiā qui auxilium, refugium praebētes 8° rei criminis laesæ majestatis in persona Principis. Ad hoc requirit. ut ipsamet persona Principis offendat. a suo subdito. Licet in rigore loquendo clericis secularibus et Religiosis suffragat. hæc immunitas tamē opposita observatione immunitas Ecclesiastica praejudicat. praelatis ipsis ut tollerat. Summi Pontifices.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Hi casus in quibus nõ suffragat. immunitas Ecclesiastica sunt expressi in Bulla Gregorij 14. et ut facile sciant. lege.
Latrocinium publicum obcessio viarum depopulatio agrorum homicidia vel mutilationes in Ecclesijs vel cimenterijs homicidium proditoria factum crimen assassinij delictum haeresis et crimen lesae Majestatis in persona Principis.
Hi sunt effectus immunitatis Ecclesiasticae 1. ut existens in Ecclesia capi nequeat a laica potestate 2. ut nõ ponat impedimentum propter quod existenti in Ecclesia nõ defferat. alimenta 3. ut existenti in Ecclesia nulla vis aut dãnum inferat. 4. ut dum reus in Ecclesia existit dãnari nequit ad mortem vel ad penam saltim corporalem 5. ut ut delinquens per vim abstractus ab Ecclesia, ipsi restituat. 6. ut ut actus quo delinquens, a seculari Judice per vim extraitur ab Ecclesia juridice nullus sit nam factus est ab eo qui nõ habet juridictionem.
Quicumque reservatus istum violat has penas incurrit 1º. comitit mortale sacrilegium 2º. peccat peccato injustitiae, et sic tenet. ad restitutionem 3º. incurret excomunicationem ipso in sententia prolata

dibilitori est Summo Pontifici reservata 4º punie-
dus est penitentia publica, et judicis arbitrio pe-
na pecuniaria in cultus Ecclesiæ aplicanda. Ex
inde omnia rapus relinquendus est Ecclesiæ. Hæc con-
stitutio nō comprehendit Episcopos, alios que Præ-
latos &c.

5. casus reservatus est instrumentorum falsifi-
catio. Hic nomine instrumentorum venit scriptura
subscripta nomine et cognomine ad publica
authoritate habentis, ut sunt testamenta, codi-
cilli et alia scriptura continentes contractus
sive onerosos, sive gratuitos, ut est venditio,
donatio &c.

Falsificatio in hoc loco est additio, mutatio
vel detractio aliqua ab aliquo instrumento,
hoc multis modis contingere potest 1º scribendo,
2º subscribendo 3º aliquid addendo. 4º radendo,
delendo aut secando 5º sigillum verum falsis in-
strumentis aponendo, aut signando falso signo.
falsificatio formalis instrumenti dicitur quæ mu-
tat sensus formalis a testatore, seu partibus
contrahentibus, materialis vero dicitur illa
quæ mutat aliqua sillaba vel verba ma-
nendo tamē sensus formalis; dari potest falsi-
ficatio formalis mutando una sillaba pud[illegible]

Adviexto mas con Gondiola que las escrituras, que hechas
se recurrieren en alguna archivo, pasan a ser autenticas
y es reservado el falsificarlas.

Se encarga aqui tambien las escrituras hechas por un hombre particular ... [illegible] ... confesada, recorrida o jurada por el mismo ... la confesion, pero la ... [illegible] ... autenticidad, la diferencia de ... no tienen ... [illegible]

© 2006 Ministerio de Cultura

6° casus reservatus est decimarum defraudatio. 6°.
Quid sit decima, et quotuplex sit, et quo jure sit
dictum est supra fol. 68. Defraudatio primitiarum
non est casus reservatus quia lex non exprimit pri-
mitias, sed decimas, nisi nomine primitiarum lite
intelligas decimarum partem Rectoribus debitam.
Poena contra non solventes seu defraudantes de-
cimas sunt duae. 1a. excomunicatio ferenda, quae
ab hoc crimine absolvi nequit nisi suposita
restitutione; eadem poena incurrunt impedientes ea-
rum solutionem. 2a. est excomunicatio ipso facto im-
posita contra negligentes decimas solvere ex
decreto synodali. Eamdem incidere non solventes
illas ex manipulis quos mulieres seductae
post messores colligunt (et tunc in messe progrediuntur)

El Synodo de un numero de Synodo. [illegible] no incurra [illegible] no paga el diezmo de la [illegible] en la [illegible] y en las [illegible] [illegible]

7° casus reservatus est abortus procuratio 7°.
Abortus est ejectio foetus inmaturi. hoc potest esse
vel ante animationem, vel post animationem. Mas
animatur die 40. a conceptu, femina vero die 80.
Procurare abortum est studiose et ex industria
quaerere ut foetus inmaturae ex utero matris
ejiciatur. quae procuratio fit multis modis
scilicet potionibus, percusionibus, venenis, me-
dicamentis, laboribus, oneribus mulieri gravi-
dae impositis.

© 2008 Ministerio de Cultura

3° Sixtus 5. statuit contra procurantes abortum per se vel per alios aborta secuto, omnes penas impositas per leges civiles, et canonicas contra veros homicidas sive abortus sit fetus animati sive inanimati.

Quam bullam Sixti 5. moderavit Gregorius 14. hoc modo 1°. quod si fetus nō est animatus, et sequat abortus, vel si datum sit poculum ac non incurrant penam a Sixto 5. institutam. 2°. si abortus sequat post fetum animatum concessit ut quilibet sacerdos ab Ordinario approbatus posset illos absolvere de excomunicatione in foro conscientiae, et pro foro externo ad Summum Pontificem recurrat. Itaque privilegium absolvendi ab omnibus censuris Episcopo reservatis potest de ista absolvere.

Hoc tempore procurantes, consulentesque abortum fetus animati secuto abortu incurrunt ipso jure excomunicationem Episcopo reservatam a Gregorio 14. modo proxime dicto. Ab hac censura incurrenda excusat qualibet ignorantia, quia in bulla ponit ista particula scienter. Incurrunt etiam irregularitatem propter homicidium.

Lex ista Episcopalis scilicet abortus procuran

(c) 2006 Ministerio de Cultura

curatio ligat omnes abortum procurantes per se vel per alios, consulentes, et quovis modo juvantes sive fetus sit animatus, sive inanimatus, licet no sequatur abortus; quia ipsamet actio externa procurandi principaliter prohibetur. et tenbe dicit opus consumatum in hoc casu; et sibi licet no sequatur effectus scilicet abortus, tamen incurrit casum reservatum, quia solum prohibetur illa actio externa scilicet procuratio quae no respicit effectum. Contrarium probabile reputat P. P. Gordiola.

8. casus reservatus est congressus cum moniali vel cum infideli vel cum filia spirituali. Congressus cum moniali, qui est sacrilegium. Si fiat intra clausuram, vir excomunicationem ipso facto incurrit ex Concilio Tridentino sess. 25. cap. 5. de regularibus et etiam incurrit penam capitis ex jure civili. et monialis perpetuo carceri mancipatur. Si fiat extra Monasterium, monialis ipsam comitantes, et receptantes excomunicationem ipso facto Papae reservatam incurrit. 8.

Congressus cum infideli sive vir, sive femina qualis est paganus, judeus, et haereticus actu externo manifestus. et hoc est propter periculum aversionis.

Congressus cum filia spirituali producit cognationem spiritualem ortam ex baptismo, ex confirmatione int.

incurre en dicha reservacion la monja tambien ita P. Olivera et Gordiola ~~[illegible]~~

Papa incurren en esta reservacion el que [illegible] [illegible] sujetos al ordinario y assi los religiosos y religiosas exemptas no quedan comprehendidos, ita Olivera et Gordiola

© 2006 Ministerio de Cultura

inter quas personas nascitur haec cognatio scilicet inter baptizantem, baptizatum et parentes baptizati; inter patrinos, baptizatum, et parentes baptizati, non vero inter patrinos; haec cognatio non nascitur ex sacramento penitentiae. Nomine filiae spiritualis ubi sit odiosa non venit filius nec mater spiritualis cum filio spirituali

9. 9ᵘˢ casus reservatus est incestus cum consanguinea vel affine et consanguinea in 1.° et 2.° gradu; non autem in aliis gradibus, licet sit incestus. Ad hoc ut sit reservatus requiritur quod sit completus intra vas naturale. Incestus cum consanguineis uxoris vel viri in 1.° et 2.° gradu non autem in aliis, debiti petitionem impedit. Ignorantia juris, vel facti vel penae (quae est non posse petere debitum) excusat ab hac pena incurrenda. Episcopus potest dispensare vel dare licentiam petendi debitum, et etiam Regulares ex Bulla Eugenii 4.

10. 10ᵘˢ casus reservatus est peccatum bestialitatis aut sodomiae. Quid sit bestialitas jam dictum est supra fol. 94 omnes bestialitates sunt ejusdem speciei, nec oportet exprimere locum corporis, ad bestialitatem + reducitur congressus cum Demone, assumente formam corporis ho:

+ Requiritur saltem seminis effusio in vase naturali viri vel foeminae vivi et quadrupedum.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

hominis sive feminæ, tamen explicari debet hæc conditio in confessione ratione superstitionis. Hoc delictum est gravissimum inter omnes species luxuriæ, et habet 1um locum quia nõ servat debitas species.

2° sodomia quia nõ servat debitus sexus, et vas 3° mollities 4 incestus, adulterium, raptus, stuprum, sacrilegium, simplex fornicatio; Contra comitentem bestialitatem dat pena strangulationis mortis, et post hanc penam comitens hoc delictum crematur cum bestia. Et si clericus cujuscunque dignitatis comitens hoc crimen privat omni privilegio clericali, et hoc intelligit. de comitente sodomiam.

Sodomia quid sit jã dictum est supra fol. 44 Et hoc ut sit casus reservatus debet esse inter masculum et masculum et inter feminam et feminam, et debet esse actus completus. Ut det vera sodomia inter duas mulieres debet esse intra vas propterum cum receptione seminis sive cum aliquo instrumento, sive sine instrumento, quia si recipiant semen intra vas naturale nõ est vera sodomia, quia licet nõ servet sexus, servat tamen vas. Sodomia præter propriam malitiam habet aliam in confessione explicandam quia

et sic concubitus cum femina in vase prepostero nõ est reservatus, nec proprie sodomia, sed species distincta 4 peccatum contra naturam distincta

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quo est persona in qua comissa est ipsa so-
domia. Castigat. ipsa pena, ac bestialitas scili-
cet pena mortis et combustio.

11°. casus reservatus est parentum percussio
Haec percussio intelligitur manibus, pede, fuste
lapide etc. etiam si percussio levis sit: etiam si so-
lum elevet manum ad percutiendum, et non
percutiat. Quid veniat nomine parentum jam
dictum est supra fol. 46. et in nostro casu re-
sit casus reservatus, nomine parentum solum
veniunt parentes naturales scilicet Pater,
Mater, avus, avia, vitricus, et noverca. et
hanc reservationem non incurrit mandans,
consulens nec favens, quia hae personae
non exprimuntur.

12° casus reservatus est crimen incen-
diarii dolosi. Quid sit incendiarium jam dic-
tum est supra fol. 47. et sint incendiarii re-
quiritur quod per se et directe incendat; non
per accidens, indirecte, et praeter intentionem, v.g.
casu, bello justo etc. Hanc reservationem non
incurrunt consulentes, consentientes vel
mandantes incendium licet omnes sint excom-
municandi et teneantur ad restitutionem.
Incendiarii non sunt ipso facto excommunicati

Con el nombre de Parentes segun Cardenas solo se entienden el Padre y Madre legitimos, y no [illegible] y no a los Abuelos ni Padrastros, [illegible] la percusion sea [illegible] pecado mortal y consumada [illegible]. 11. 12.

sit tamen ab Episcopo excomunicandi: et postquam ab Episcopo excomunicati et declarati sint; solum a Summo Pontifice absolvi possint.

13. casus reservatus est blasphemia in Deum vel Sanctos. quid sit blasphemia, et quotuplex sit jam dictum est supra fol. 13. Omnes blasphemiæ sunt ejusdem speciei, at tamen in confessione sunt explicandæ, nam per blasphemiam in Deum violat. latria; in Deiparam violat. hiperdulia; in Sanctos dulia. Blasphemus non gaudet immunitate Ecclesiastica. Intra sex dies, a die notitiæ Inquisitoribus denunciandus est blasphemus sub pena excomunicationis latæ sententiæ. Denunciandus est blasphemus supposita correctione, nam edictus intelligendum est servato ordine correctionis evangelico, quoties per illam sperat. fructus.

14. casus reservatus est nottarij sive alij scribæ parti contrariæ ante tempus scripturas ostendentes. Unde si ostentio scripturarum fiat ab alio absque scientia, et consensu illorum, licet sit peccatum ratione damni, non tamen esset reservatum. Quia hac reservatione non solum prospiatis bono alterius sed maxime fidelitati, quam nottarij et scribæ pro republica debere tenetur quam reliqui. Ante tempus scripturas ostendentes scili=

(c) 2006 Ministerio de Cultura

scilicet testamenta, codicillos &c. ante mortem testatoris; vel ostendentes parti contrariæ testes seu depositiones &c. ante tempus idest nō servato juris ordine, seu antequam veniat tempus communicationis
Solo se comprehenden notarios y escrivanos no otro alguno ni menos los q̃ mādan deponer. Ita Zordiola.
15. ·15. casus reservatus est dantes vel procurantes testimonia falsa, aut negantes veritatem in judicio legitimo. dantes per se (et nō per alios) facientes vel procurantes alios facere seu deponere testimonia falsa. Hoc intelligit. formaliter, nō si bona fide putat se jurare ~~falsum~~ verum, et aparte rei est falsum nō est casus reservatus. Judicium dicit. legitimum quando Judex est competens. Dicit. juridice interrogari quando servat̃ jus et ordo tā in judicio criminali quā civili
16. ·16. casus reservatus est sortilegus vel incantator. quid sit sortilegus et quales species habeat, et ad quas reducit. jā dictū est supra §. 18.
In hoc casu intelligunt. omnes species superstitionis ut ait Farinacius de hæresi q. 181. n. 3. attamen in sententia probabiliori intelligit. solū de duabus superstitionis speciebus scilicet de sortilegio et incantatione, quia reservatio est odiosa et penalis, et sic ~~n~~ est restringenda, et nō exten-
(c) 2006 Ministerio de Cultura

verba ad alios casus similes vel majores nisi exprimat; sed in hoc casu solu exprimunt. species sortilegii, et incantationis gsttz; fundamentum sententiæ oposita scilicet Farinacii est quia quando agit. de salute animæ, et de peccato vitando debet jus etiã penale extendi.

Incantatio quid sit jã dictum est supra fol. 19. Unde in hoc casu reservat. dæmonis invocatio, seu pactus tam expressus, quã tacitus, quod invenit. in omni superstitionis specie. Sortilegia et incantationes nõ differunt specie, sed solu ex parte materiæ, seu modi, quo fiunt conveniunt enim in malitia formali quæ est fieri cum pacto cum dæmone. Pactum tamen expressum est in confessione explicandum.

17, casus reservatus est quando notarii pia legata, sive occulta, sive nõ occulta nõ denuntiant. quod fit 1°. quasi in radice occultando, si nõ scribit illa in testamento vel codicillo. 2°. post scripta si occultat vel delet aut folium rumpit 3°. si parti petenti nõ ostendit 4°. licet nõ requisitus ex ignorantia legatarii si nõ denuntiat quia ratione sui officii publici denuntiare tenet. legatum pium seu ad pias causas est quid quid relinquit pro dei vel sanctorum onore 17.

ec

(c) 2006 Ministerio de Cultura

98. et animae salute, legatum pium etiam intelligitur
de illo quod relinquitur pauperibus, Ecclesiis
et locis piis. También se entiende por ello lo que se
dexa con pretexto de piedad. Sou. lib. 1 et Oliv.

18. 18, casus reservatus est promotio ad sacros or-
dines per falsos testes aut falsum patrimonium.
In hunc casum reservatum labitur ille qui sacro
initiatur ordine probans falsis testibus se habe-
re legitimam aetatem, scientiam, sufficientem titu-
lum patrimonij, beneficium, pensionem, et bo-
nis moribus idoneum, aut nulla censura vel
irregularitate irretitum.

No incurren los que fuerzan los testimonios o titulo falsos ni reciben los que sabiendo consienten, mandan, procuran etc. Sou. Oliver et Baco

Patrimonium potest esse falsum dupliciter 1o. eo
quia facit titulum patrimonij sine re sci-
licet non habendo bona. 2o. celando patrimonij titu-
lum assignat alicui cum pacto expresso non
donandi vere, sed pro sola forma, et apparen-
tia in foro externo et clericus isto modo illud
acceptat, et isto ordinatus non est suspensus
quia suspensio per illos canones imposita
fuit sublata ab Innocentio 3.

19. 19, casus reservatus sunt usurarij. Quid et
quotuplex sit usura dicetur infra folio, usura
realis, publica sive occulta, in mutuo forma-
li vel virtuali, unica vice vel pluribus vicibus
comissa, est peccatum Episcopo reservatum, quia
haec lex Episcopalis est generalis, ideo genera-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

raliter intelligenda, et nō restringenda ad solos usurarios notorios notorietate juris vel facti. Usura prohibita est jure naturali divino et canonico eodē titulo, quo furtū. Et hoc de casibus Episcopo Majoricensi reservatis. +

Satisfactio sacramentalis est compensatio pena temporalis debita ob injuriā Deo illatā consistens in operibus penalibus taxatis a Confessario, et producit suū effectū juxta illius quātitatē.

+ 20. casus reservatus est fractio violenta alicujus domus portarū, vel ingressus clā violentus alicujus domus propter aut violationem alicujus mulieris 20.

Dolor est penitudo peccatorū contra Deū commissorū.

Sigillū Confessionis est obligatio occultandi ea que in confessione cognita sūt

Extrema unctio est sacramentū nove legis ad ungēdos infirmos ordinatū in salutē anime et corporis vide fol. 206.

De sacramento ordinis et ejus deffinitionibus

Ordo est sacramentū nove legis quo spiritualis potestas traditi baptizato circa Eucharistiā in

10º in sacrificio missæ.

In subjecto ordinis plura requiruntur 1º ut sit baptizatus 2º confirmatus 3º ut habeat tonsuram 4º ut attingerit legitimam ætatem 5º ut habeat sufficientem scientiam 6º ut habeat testimonium morum 7º ut habeat titulum beneficii, pensionem, vel professionem 8º ut servet tempora interstitia 9º ut non irretitus aliqua censura vel impedimento. 10. si est adultus ut habeat intentionem recipiendi 11º ut sit in gratia 13º ut cum debitis vestibus ad ordines accedat.

Effectus ordinis est duplex gratia scilicet, quæ est communis omnibus aliis sacramentis, et character qui solum competit baptismo, Confirmationi et ordini. vide fol. 224

Tonsura non est ordo, sed preparatio ad alios ordines suscipiendos. Quæ quidem tonsura sine verbis potest valide conferri, quia non est ordo

Obligationes tonsurati sunt 1ª ut gestet habitum clericale 2ª ut portet tonsuram. Et si est in sacris ut servet castitatem, et recitet divinum officium

Conditiones requisitæ ad incurrendam excommunicationem propter percussionem clericorum pro

(c) 2006 Ministerio de Cultura

habitā
propter ratā nomine ipsius sunt hę 1ª. est ut qui
ratā habet percussionē clerici potuerit eā
mandare (idest in peccato) tunc tempore
ut facta est 2ª. ut illā ratā habeat per
aliquod signū externū. Et 3ª. est ut percus
sio sit facta nomine ipsius.
Conditiones requisitę ad excusanda excomu=
nicationē propter percussionē clericorū sunt
hę. 1ª. est qui percutit vim vi repellendo vi=
tam, famā honorē ignocentiā amicorū, et
patria 2ª. ignorantia clerici 3ª. qui per=
cutit per iocū absque culpa mortali 4ª.
inadvertentia 5ª. causa correctionis et dis=
ciplinę 6ª. qui percutit clericū factum
militē 7ª. qui percutit clericū inventū
cū uxore, filia, sorore etc 8ª. qui percutit
clericū conjugatū publice exercentē officiū
Cauponis vel lanij 9ª. percutiens clericū pub
blice exercentē micā post trinā monitionē 10ª.
percutiens bigamū 11ª. quando ostiarius Prin=
cipis turbā submovendo, clericū impellit abs
que animo offendendi.
Potest Episcopus absolvere excommunicationē
incursā ob percussionē clericorū in his casibus
1º. quando percussor habet legitimū impedimē
tū.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cundi ad Summum Pontificem 2° quando imminet periculum proximum mortis 3° si percussor sit impuber 4° si percussionis est mulier 5° si percussor stat sub alterius potestate Et 6° quilibet impotens ad iter faciendum.
Hoc faciendum est in absolutione ab hujusmodi excommunicatione 1° ut absolvendus sit presens 2° ut satisfactionem premittat 3° si delictum est ~~occultum~~ publicum non gerat se in publico tanquam absolutus, nam hoc absolutio solum valet pro foro conscientiæ 4° si clericum interfecit admonendus est, ipsum et filios inhabiles esse ad beneficia 5° si percussio est occulta exigendum est juramentum, ut si detegat. conferat se mandatis superiorum.
Minores sunt quatuor 1, est ostiariatus 2, lectoratus. 3, est exorcistatus 4, acolitatus.
Ostiariatus est ordo minor, quo datur baptizato spiritualis potestas excludendi ab Ecclesia indignos et recipiendi dignos.
Habet duplicem materiam proximam scilicet, et remotam. Materia remota sunt claves. Materia proxima est traditio et acceptatio clavium. forma sunt verba ab Episcopo prolata. Officium ostiariatus est excludere indignos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ab Ecclesia, et recipere dignos.
Lectoratus est ordo minor quo dat. baptizato spiritualis potestas legendi sacras lectiones presertim prophetias in Ecclesia.
Habet duplicem materiam proximam scilicet et remotam. Remota est liber lectionum presertim prophetiarum. Materia proxima est traditio et acceptatio ipsius libri. forma sunt verba ab Episcopo prolata. officium Lectoratus est legere lectiones in Ecclesia.
Exorcistatus est ordo minor quo dat. baptizato spiritualis potestas expellendi demones ab energumenis.
Habet duplicem materiam proximam scilicet et remotam. Materia remota est liber exorcismorum. Materia proxima est traditio et acceptatio ipsius libri. forma sunt verba ab Episcopo prolata. Officium exorcistatus est est expellere demones ab energumenis per manuum impositionem legendi illis exorcismos.
Acolitatus est ordo minor quo dat. baptizato spiritualis potestas preparandi vasa vini, et aque et deferendi cereos accensos in sacrificio missa.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

 Habet duplicem materiam proximam scilicet et remotam. Materia remota sunt vasa vini et aquæ, et cerei accensi. Materia proxima est traditio et acceptatio ipsorum vasorum vini et aquæ. Forma sunt verba ab Episcopo prolata. Officium est præparare vasa vini et aquæ ad Eucharistiam, et defferre cereos accensos.

Subdiaconatus est ordo major, quo datur baptizato spiritualis potestas defferendi calicem vacuum cum patena, et cantandi epistolam in missa solemniter.

Habet duplicem materiam proximam scilicet et remotam. Materia remota est calix cum patena vacua, et liber epistolarum. Materia proxima est traditio, et acceptatio calicis vacui. Forma sunt verba ab Episcopo prolata. Officium est tradere diacono calicem vacuum cum patena, et cantare solemniter epistolas in missa.

Diaconatus est ordo major, quo datur baptizato spiritualis potestas tradendi sacerdoti in vasis panem et vinum ad consecrandum, et cantandi Evangelium in missa.

Habet duplicem materiam proximam scilicet et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et remotam. Materia remota est liber Evangelio-
rum. Materia proxima est traditio et acceptatio
ipsius libri. forma sunt verba ab Episcopo pro
lata. Officium est tradere in missa Sacerdoti
panem in patena, et vinum in calice consecrandum
et legere Evangelium in missa.

Presbiteratus est ordo major, quo datur bap-
tizato spiritualis potestas transubstantian-
di panem et vinum in corpus et sanguinem Chris-
ti, et absolvendi a peccatis.

Habet duplicem materiam proximam scilicet
et remotam. Materia remota est calix cum vi-
no et patena cum ostia. Materia proxima
est traditio et acceptatio calicis cum vino et
patena cum ostia. forma sunt verba ab Epis
copo prolata, hoc est quantum ad transubstan-
tiandum panem et vinum in corpus et sanguinem
Christi.

Et etiam habet duplicem aliam materiam
proximam scilicet et remotam. Materia remota
sunt manus Episcopi. Materia proxima est
impositio manuum Episcopi super ordinandum,
et hoc est quantum ad absolvendum; taliter quod
si Episcopus post datam potestatem consecrandi
moreret, antequam daret potestatem absolvendi
hoc

(c) 2006 Ministerio de Cultura

hoc idest potestas absolvendi debet suppleri ab alio Episcopo. forma sunt verba ab Episcopo prolata. Officium presbiteri est consecrare corpus et sanguinem Christi. et absolvere a peccatis.
Character sacerdotalis est signum spirituale quo Sacerdos habet potestatem consecrandi corpus et sanguinem Christi et absolvendi a peccatis.
Gratia santificans est habitus supernaturalis, quo filij adoptivi Dei sumus.

De sacramento matrimonij.

Sponsalia sunt mutua promissio et acceptatio legitima futuri matrimonij. videlicet Dos est contractus sive conventio seu promissio vel datio alicujus rei ad matrimonij onera sustinenda. sive det. ab uxore sive ab alio nō quo ad dominium sed solum quo ad usum fructum. quod est duplex profectitia unus, et alterus adventitia.
Dos profectitia est qua a Patre vel ab alio asendante per lineam masculinam de ipsorum bonis proficiscit. qua mortuo marito nō revertit ad ipsam uxorem, sed ad Patrem in hoc

(c) 2006 Ministerio de Cultura

more ut illas restituat filiis si ad 2.as nuptias transiit

Dos adventitia est quae provenit non a Patre vel alio ascendente per lineam masculinam sed a Matre, fratre &. quae mortuo marito ad uxorem revertit. nisi aliud expresse habeatur.

Duplex etiam est dos una stimata stimatione faciente venditionem. et alia est dos stimata stimatione non faciente venditionem.

Dos stimata stimatione faciente venditionem est quando res dotales ita stimant. ut marito tradant. tamquam vendita eo pretio, quo sunt stimatae; in quo casu subsequuto matrimonio, dominium illarum rerum dotalium transfert. in maritum.

Dos stimata stimatione non faciente venditionem est quando res dotales traduntur. marito ut sciat eius valor; ut si pereat aut deterior fiat culpa mariti facile constet ad quid teneat. si dos restituenda sit; et huiusmodi dotis dominium est penes uxorem ac si esset inestimata

Res mobiles tradita inestimatae, aut stimata stimatione non faciente venditionem est

(c) 2006 Ministerio de Cultura

alienari nō potuit absque consensu uxoris; nō vero res inmobiles his casibus acceptis 1°. quando uxor absque dolo aut metu confirmavit alienationē 2°. quando fundus dotalis ad plures pertinet nec comode dividi potest, in hac tamen conditione ut fiat authoritate Judicij cū causa necessaria et independenter a voluntate mariti aut uxoris 3°. quando alienatio fundi dotalis utilis est uxori et 4°. quando fundus dotalis alienat. ad satisfaciendu æri alieno quod uxor contraxit ante matrimonium.

Paraphernalia sūt illa bona, quæ mulier præter dotē habet retinens sc dominium, usufructū et administrationē. Ad hæc bona reducunt. omnia illa bona, quæ mulier post contractū matrimonium adquisivit donatione, legato sua labore et industria &c. et licet sine hypotheca, nō tamen gaudent privilegio prelationis.

In his casibus amittit uxor dotem 1°. propter crimen lesæ majestatis, et heresis 2°. propter violentiā 3°. propter patricidium 4°. propter venefiçium. 5°. propter homicidium, cum quando ... crimen mulieris vivente marito ad

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ad fiscum pertinet. Et 6°. propter adulterium modo maritus nō coinquinatus sit eodē delito, aut gratiā reconciliationis nō concesserit, aut illam propter adulterium nō occiderit. et modo his, qui eā dotavit nō stipulavit ut dos soluto matrimonio ad se redeat et modo uxor a marito filios nō acceperit.

Las causas per las quales se puedan deshazer los sponsales son estas.

Dissensus, crimen, fuga, tempus, et ordo, secuta mōrbus, et affinis, vox publica uelo reclamat

Matrimonium ut sic est conjunctio maris et feminæ inter legitimas personas vitam indissolubilem retinens

Matrimonium ut sacramentum est sacramentum novæ legis inter legitimas personas vitam indissolubilem retinens, et gratiam conferens. vide fol 224

Quod quidem matrimonium nō dicit ordinem ad copulam, sed ad vinculum matrimonij quod vinculum contrait ex mutua corporum traditione et acceptatione. et sic reperit. verum matrimonium inter B. M. V. et sanctum Joseph.

Et dato quod dicat ordinem ad copulam adum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

adue reperit. verum matrimonium nō consumatum sed ratum quia B. V. M. semper fuit virgo.
Nec peccavit contra votum castitatis contrahendo matrimonium 1.º quia tale votum nō fuit absolutum, sed factum sub hac conditione nisi Deus aliter sibi placere revelaverit 2.º quia etiam si dicamus tale votum fuisse absolutum nihilhominus nō fecit contra votum castitatis contrahendo matrimonium. eo quod habebat revelationem, sibi quae constabat matrimonium nō esse consumandum.
Neque valet dicere ad matrimonium requirit. concensus ad copulam ad quam obligat conjux; sed talis concensus repugnat voto castitatis ergo B. V. M. fecit contra votum castitatis contrahendo matrimonium. R.º 1.º ad substantiam matrimonij nō requiri concensum in copulam, sed sufficit traditio corporum quae potest subsistere absque copula. Pro cujus intelligentia nota in matrimonio tria distinguenda sunt 1.º vinculum matrimonij quod contrahitur ex mutua corporum traditione 2.º mutua cohabitatio in eadem domo 3.º usus matrimonij per carnalem copulam; haec duo posteriora nō sunt de essentia ma
(c) 2008 Ministerio de Cultura

matrimonij, sicut in rebus, quæ usu nō consu-
muntur, distinguitur dominium ab usu, ex potest ha-
beri dominium sine usu et sibi[?].
R. 2° ad matrimonium nō requiri consensum ex-
pressum in copulam, sed tacitum, qui in hoc consistit
ut contrahens paratus sit ad reddendum debitum,
quem consensum habuit B. M. V. qui quidem consen-
sus nō repugnat voto castitatis, quando certo
constat alterum conjugem nō petiturum debi-
tum, sicut per revelationem constabat B. M. V. docet
S. Tho. 3. p. q. 29. art. 2.
Ad matrimonium per litteras, vel procuratorem,
hæc requiruntur 1°. presentia Parrochi et testium.
2° ut litteræ nō sint fictæ, nec procurator fictè
sit constitutus. 3°. ut procurator habeat speciale
mandatum ad contrahendum cum certa persona.
4° ut agat per se ipsum, nō enim potest alium
constituere. 5°. ut nō excedat limites mandati.
6°. qui mittit suo nomine ad contrahendum de-
bet esse in gratia tempore celebrationis matri-
monij, tunc enim suscipit sacramentum, sive vi-
gilet, sive dormiat.
Matrimonium clandestinum duobus modis fieri
potest 1°. sine Parroco, et testibus, et post Conci-
lium Tridentinum est invalidum. Qui quidem

(c) 2000 Ministerio de Cultura

quidē Parrochus licet nō sit Sacerdos, et licet sit
excommunicatus, suspensus, irregularis, et degra-
datus potest assistere matrimonio quandiū de-
sinit esse Parrochus. Imo potest dare licentiā
Sacerdoti clarē excommunicato &c. nō vero diaco-
no quia sibi praescribit: a Tridentino. Teste-
s sint quilibet et usu rationis habentes.
Matrimonium clandestinum 2º fit absque de-
nuntiationibus, quod nō est invalidum, sed
illicitum absque dispensatione, quam quidem
dispensationē concedere solet Episcopus.
Hae sunt causae excusantes denuntiationes 1ª est
quando timet maleficium vel impedimentum 2ª
quando vir in articulo mortis vult accipere con-
cubinam in uxorem, de qua habuit filios ad illos le-
gitimandum 3ª quando quis defloravit virginē
et si fierent denuntiationes, adesset periculum mu-
tandi concensus 4ª quando duo reputati co-
niugi et si fierent denuntiationes manifestare-
re concubinarij. 5ª est quando contrahentes sunt
valde senices aut quando unus est senex et alter
nō, vel quando unus est nobilis et alter nō. 6ª est
quando contrahentes sunt magnates. 7ª quando
nō est periculum alicujus impedimenti
Non est obligatio denuntiationum quando illis sequit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

magnum incommodum, receptis his casibus 1º crimen haeresis 2º crimen lesae magestatis dum est in fieri 3º blasphemia 4º crimen Confessarii in Confessione sollicitantis.
In his casibus obligat denunciatio, licet probari non possit 1º quando non praecipit denunciatio sed testificatio 2º quando denunciandum est crimen respiciens fidem et religionem christianam 3º quando crimen vergit in damnum Comunitatis 4º in casu matrimonii

Los impedimentos dirimentes son estos.

Error[1] conditio[2] votum[3] cognatio[4] crimen[5]
Cultus disparitas[6] vis[7] ordo[8] ligamen[9] honestas[10]
si sis affinis[11] si forte coire nequibis[12]
si parrochi et duplicis desit praesentia testis.[13]
Raptave[14] sit mulier nec parti reddita tutae.
Cognatio carnalis seu consanguinitas est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum.
Cognatio spiritualis est propinquitas personarum ex Ecclesia statuto orta habens ex baptismo vel confirmatione.
Ad contrahendam cognationem in baptismo haec requiruntur 1º ut teneat infans in baptismo 2º ut

ut baptismus solemniter administretur: non vero privatim nisi baptizans 3.º ut suscipiant puerum immediate de manu baptizantis 4.º contactus physicus 5.º ut habeat intentionem prestandi munus patrini 6.º ut non adsit error personae 7.º ut baptizans et suscipientes sint baptizati [illegible].

Cognatio legalis est propinquitas personarum ex adoptione proveniens.

Adoptio est assumptio legitima extraneae personae in filiam vel neptem vel filium vel nepotem

Cognatio legalis impedit et dirimit matrimonium 1.º inter adoptantem et adoptatum, et descendentes adoptati usque ad 4.um gradum 2.º inter uxorem adoptantis et adoptatum et contra 3.º inter filios legitimos adoptantis et adoptatum non perpetuo, sed tantum eo tempore quo manent sub patria potestate.

Crimen est duplex scilicet crimen homicidii, et crimen adulterii. Ut crimen homicidii inducat impedimentum matrimonii haec requiruntur 1.º ut maritus occidat uxorem vel contra 2.º ut vir et femina, qui matrimonium contrahunt conspiraverint in mortem conjugis occisi 3.º

(c) 2006 Ministerio de Cultura

3.º ut haec conspiratio facta fuerit in hunc finem ut mortuo conjuge conspirantes se nuberent.
4.º ut mors sequatur.
Ut crimen adulterii inducat impedimentum matrimonii requiritur adulterium cum homicidio, vel adulterium cum matrimonio, vel adulterium cum promissione matrimonii.
Cultus disparitas est diversitas religionis in baptizato et non baptizato reperta.
Ligamen est impedimentum ortum habens ex matrimonio prius contracto de presenti.
Honestas est propinquitas sponsorum ex promissione proveniens. Per quod differt ab aliis, quod si supervenit sponsalibus non dirimit, alia autem dirimunt.
Honestas sponsalium est propinquitas sponsorum ex promissione facta in sponsalibus proveniens.
Honestas matrimonii est propinquitas sponsorum facta in matrimonio rato proveniens.
Affinitas est propinquitas personarum ex carnali copula proveniens.
Impotentia est vitium impediens coitum.
Impotentia ex triplici causa provenire potest.
1.º est ex improportione naturali; et ita potest

(c) 2006 Ministerio de Cultura

esse impotentia respectu unius, et non alterius, et tenet. pati incisionem cum gravi dolore non autem cum gravissimo. 2°. ex frigiditate, quae quidem potest provenire ab utroque, regulariter tamen provenit a viro 3°. est ex maleficio perpetuo: dicit. autem perpetuum quando post experientiam trium annorum adhibitis remediis necessariis non potuerunt [illegible].

Divortium est legitima separatio unius conjugis ab alio quo ad torum, sive quo ad habitationem.

In his casibus tenet. conjux innocens facere divortium sub peccato mortali 1°. si ex illo divortio speret. emendatio 2°. ut vitet scandalum nisi innocens existimet. conscius et fautor delicti alterius.

In his casibus non licet facere divortium ob conjugis adulterium 1°. quando uterque conjux commisit adulterium 2°. quando unus dat causam proximam alteri adulterandi. 3°. quando quis conjugis conscius adulterij non vult illud prohiberi cum possit 4°. quando commisit adulterium materialiter hoc est credens illum cum quo commisit adulterium esse proprium virum vel credens mortuum esse priorem virum 5°. quando re-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

per vim passa est. Stroque 6º quando innocens condonavit adulterium.

Hae sunt causae sufficientes ad faciendum divortium 1º. est sevitia mariti 2º. est furor alterius 3º. quando alter conjugum tentavit occidere 4º. quando alter alterum inducat ad peccatum, et si admonitus non desistit 5º. quando crimen unius poterit esse causa gravis damni alterius 6º. est lapsus in haeresim 7º. votum communi consensu emissum. Caeterum jure civili facto divortio filij sequent. partem innocentem.

Los impedimentos que impiden y no diriment

Ecclesiae vetitum necnon tempus feriatum.
Atque cathequisimus, sponsalia, jungito votum.
Incestus, raptus, sponsata mors mulieris.
Susceptus propriae sobolis mors presbiteralis.
Vel si peniteat solemniter aut moniale accipiat
Attamen in hoc tempore solum sunt in usu tria
scilicet 1º. votum castitatis, Religionis, ordinum, et hoc votum intelligit. tam de voto absoluto quam conditionali 2º. sunt sponsalitia. 3º. est mandatum seu preceptum Judicis Ecclesiastici. Haec tria impedimenta non diriment. sed

(C) 200? Ministerio de Cultura

trimonium, neque dirimunt, sed solum impediunt, taliter quod matrimonium cum uno ex his impedimentis contractum est validum, sed cum peccato, et indiget dispensatione a Summo Pontifice facta.

Los peccados que se puedan cometer en uso del matrimonio son estos.
sit modus, et finis, sine dasino, solve, rechaze
sit locus, et tempus, talis, ne aspernito vool.

Deffinitiones de los Peccados mortales

Superbia est immoderata propiæ excellentiæ cupido in honoribus, sive in his rebus, quibus honor debet.

Avaritia est appetitus inordinatus habendi.

Luxuria est actus venereus illicitus

Ira est apetitus inordinatus vindictæ

Invidia est tristitia de aliquo bono, in quantum tale bonum minuit excellentiam invidiosi.

Accedia est fastidium rerum spiritualium sen tristitia ex eo quod sit spiritualis. Est que peccatum mortale ex suo genere, opositum charitati; ex illo tamquam capite oriuntur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dicitur ratione parvitatis materiæ, et in de- 119
liberationis sit veniale
Gula est apetitus in ordinatus sibi et potus.

Deffinitiones de las censuras de la Iglesia.

Censura est pena spiritualis fori exterioris Ecclesiæ privans hominem baptizatum usu aliquorum bonorum spiritualium ut a contumatia recedatur

Censura est triplex scilicet excomunicatio suspentio et interdictum. Censura etiam alia est a iure et alia ab homine. Censura a iure dicitur illa quæ fertur a legislatore cum intentione condendi legem seu statutum generale et perpetuum, iniuncta transgressoribus pena censuræ. Censura ab homine est illa, quæ fertur a superiore aliquid præcipiente cum intentione ferendi præceptum temporale et transitorium sub pena censuræ.

Rursus Censura alia est latæ sententiæ et est illa quæ ipso facto incurritur absque alia iudicis sententia. Et alia est ferenda seu conminatoria quæ non ipso facto incurritur sed in-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sed indiget sententia Judicis. In dubio autem sit lata vel ferenda intelligit. ferenda, quia odia sunt restringenda

Sex conditiones requiruntr. in ferente Censuram 1ª. ut sit homo viator 2ª. ut habeat usum rationis 3ª. ut sit baptizatus 4ª. ut nõ sit laicus 5ª. ut nõ habeat juridictionem impeditam (ut excommunicatus) 6ª. ut censuram nõ ferat in causa propia.

Quinque conditiones requiruntr. in eo qui ligandus est aliqua censura 1ª. ut sit viator 2ª. ut sit baptizatus 3ª. ut sit adultus, et doli capax 4ª. ut sit homo determinatus. Et 5ª. ut sit inferior.

Effectus remotus censuræ, qui est finis intentus ab Ecclesia imponenda Censura est emendatio peccatoris seu delinquentis. Effectus primus est privatio aliquorum bonorum. Effectus accidentales sunt quinque 1. est peccatum quod facit qui ligatus est aliqua censura 2. est irregularitas si exercet actus ordinis 3. est quod aliqui actus facti a censurato sunt irriti 4. est aliqua pena a jure imposita v.g. privatio sepulturæ in excommunicato, et interdicto &.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

si moriat. ante absolutionem 5, et aliquas penas quas imponit Iudices contra eos exercitantes actus prohibitos aliqua censura.
Hae sunt causae excusantes ad incurrendam censuram 1ª. est nullitas censurae, quae potest esse multis modis 1º. quia lex irritata est censura nulla est aut derrogata est per aliquam legem posteriorem vel per consuetudinem 2º. quia desit juridictio in Iudice 3º. quando nō observat. ordo juridicus et substantialis 4º quando desit causa legitima.
2ª. causa excusans est injustitia quae est duplex 1º. est quando Iudex per odium vel vindictam ponit aliquam censuram, et ista injustitia nō excusat. censura 2º. est quando Iudex non habet causam legitimam vel nō observat ordinem juridicum, et substantialem, cujus defectu nulla est censura
3ª. causa excusans est innocentia, hoc intelligit. in foro interiori, nō vero exteriori propter scandalum 4ª. est impotentia. 5ª. est timor gravis cadens in virum costantem 6ª. est necessitas 7ª. est ignorantia
Ignorantia ut sibi est carentia scientiae alicujus rei.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ignorantia juris est quando nescit lex seu prohibitio talis legis.

Ignorantia facti est quando ignorat factum lege prohibitum

Ignorantia penae (seu censurae) est quando ignorat penam latam contra delinquentes.

Ignorantia probabilis seu invincibilis est illa quae ~~nulla~~ adhibita diligentia vinci nõ potuit, ac proinde est inculpabilis

Ignorantia improbabilis seu vincibilis est quae vinci potuit, sed nõ est adhibita sufficiens diligentia, ideoque est culpabilis.

Ignorantia affectata est illa, quae quis vult ignorare praeceptum ut liberius peccet.

Ignorantia crassa et supina est illa quae summam negligentiam habet adjunctam.

Ignorantia antecedens est illa sine qua nõ fieret actus malus.

Ignorantia concomitans est illa, quae si non adesset actus malus nihilhominus fieret actus malus.

Ignorantia subsequens est illa, quae quovis modo fiat est malus et culpabilis

Omnes istae ignorantiae excusant ab incurrenda

(c) 2006 Ministerio de Cultura

excomunicationẽ, decepta ignorantia affectata, et crossa seu supina. Legitima appellatio excusat ad incurrendã excomunicationem impositam sub conditione ante adimpleta conditione.

Excomunicatio ~~major~~ est censura Ecclesiastica qua homo Christianus aliquibus bonis fidelium comunibus privat.

Excomunicatio major est censura Ecclesiastica qua Christianus privat. consortio fidelium, participatione activa et passiva sacramentorum, ad que comunibus Ecclesiæ sufragiis. Qua quidẽ excomunicatio incurrit. propter peccatum mortale, et de hac intelligit. semper.

Excomunicatio ab homine una est per sententiã generalẽ, et alia per sententiã particularẽ. Alia est per modũ Statuti, quæ solũ obligat delinquentes in ipsius legislatoris territorio; alia est per modũ sententiæ, quæ obligat personã ubicumque sit.

Effectus excomunicationis majoris sũt 1º comunicatio tam in divinis quã in humanis, ad quã reducit. jurisdictio Judicis in ferendis sententiis 2º privatio activa et passiva sacramentorũ ad quã reducunt. beneficia Ecclesiastica 3º alia suffragia comunia Ecclesiæ ad quæ reducit. sepultura

sepultura Ecclesiastica.
Excomunicatus vmens est tolleratus seu nō vitandus et est ille quē tollerat Ecclesia, et nō tenamus (licet illi tencant.) illos evitare, sed possimus comunicare cū illis tā in humanis quā in divinis. Excomunicatus nō tolleratus seu vitandus est ille quē nō tollerat Ecclesia, et quos tenemus evitare illorum comunicationē tā in humanis, quā in divinis.

Las caussas en que nō podemos comunicar con descomulgados no tollerados, o vitandos.

1. os, 2. orāre, 3. vāle, 4. comunio, 5. mensa negat.

Las caussas con que podemos comunicar com los mesmos.

1. utile, 2. lex, 3. humile, 4. res ignorata, 5. necesse.
Excomunicatio minor est censura Ecclesiastica privans fideles participatione passiva sacramentorum, et electione passiva beneficij Ecclesiastici. Qua quidē excomunicatio incurrit propter peccatū veniale. Vel participando in rebus prohibitis cū excomunicato vitando nō tantū vivo, verū etiā mortuo et haec excomunicatio minor est solū, n, iure, nō autē ab homine.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Effectus excomunicationis minoris scilicet Ʋ 1ʋ est 125
privare directe passiva sacramentorum participa-
tione 2ʋ est privare electione presentatione et
collatione beneficij ecclesiastici dignitatis passi-
va, non vero activa.
In his casibus valida est collatio beneficij facta
excomunicato 1°. quando Summus Pontifex confert
beneficium excomunicato censet. etiam illi conferre
absolutionem excomunicationis nisi excomunicatus
sit propter heresim, aut perseveraverit per
annum in excomunicatione 2°. quando quis ex
testamento vel ab intestato dominium aliquod tem-
porale acquirit cui est annexa jurisdictio et dig-
nitas, acquisito enim principali, acquirit
etiam accessorium.
Ita sunt causae propter quas excomunicatio impo-
nit: ad resistendum 1°. ut delictum comissum emen-
det. resistendo 2°. ut malum quod timet vitet.
3°. ut damnum tam temporale quam spirituale
se praecaveat.
Ita sunt causae excusantes excomunicationem ad
resistendum 1°. est ignorantia juris vel facti vel etiam
pena 2°. legitima apellatio 3°. concensus illius
in cujus favorem lata est excomunicatio 4°. metus
gravis 5°. justa dispensatio 6°. impotentia physica
(c) 2006 Ministero della Cultura

vel moralis, quia ubi est impotentia non datur contumatia.

In dubio autem an excomunicatio sit major vel minor, intelligit. de majori excomunicatione quia debet intelligi de excomunicatione simpliciter tali quae est vera, et simpliciter excomunicatio, non vero de excomunicatione 2ª. quia juxta illud: analogum absolute prolatum stat pro principaliori analogato.

Quia ad judicandum ponendas censuras et excomunicationes requirit. jurisdictio hic inquirimus quid sit jurisdictio et alia ad jurisdictionem pertinentia.

Jurisdictio est potestas, quam quis habet in alios ad corrigendos, gubernandos, et dirigendos ad regnum coelorum.

Jurisdictio una est ordinaria quae competit alicui ratione officii; alia est delegata, quae conceditur ab habente jurisdictionem ordinariam: alia est, a jure, per quam absolvit quis habens facultatem eligendi Confessarium: alia est accessoria quae competit alicui ratione delicti, nisi superior delinquentis, illud non puniat; et alia est arbitraria, quae competit alicui ex comuni consensu partium.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Hae conditiones requiruntur in Judice 1º. ut juris- 127
dictio 2º. scientia 3º. cognitio corum rerum, quae ad
judicium spectant 4º. puritas, quae consistit in
recta intentione et in abstinentia a verbis contu-
meliosis 5º. celeritas in judicando 6º. ut judicet
juxta formam juris hoc est juxta dispositionem
et verba legis, quando nulla injustitia sequi-
tur.
His modis debet procedere in judicio 1º. per de-
nuntiationem 2º. per accusationem 3º. per inqui-
sitionem si est particularis vel mixta requirit
infamia vel semiplena probatio; non autem si est
inquisitio generalis.
In his casibus proceditur absque infamia ad in-
quisitionem tam generalem quam specialem 1º.
quando inquisitio vel manifestatio necessaria est
ad impediendum aliquod malum 2º. quando procedi-
tur ad conferendum beneficium, ad dispensandum
voto et matrimoniis, quia haec inquisitio nõ
fit ad penã 3º. quando quis aliud crimen con-
fessus fuit in judicio, licet coram paucis 4º. quando
delictum comittitur coram Judicibus 5º. quando Judex
per generalem inquisitionem reperit aliquem
deliquisse 6º. quando inquisitio communis supplet
vicem infamiae. Tam Judex secularis, quam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quia Iudex Ecclesiasticus si aliunde habet sti-
pendium, non potest accipere aliquod stipendium.
Excepto Episcopo si profisciscit extra dioecesim ad
visitandum, et quando accedit ad aliquam Eccle-
siam consecrandam, in quibus casibus potest
pro expensis aliquid accipere.

Las descomuniones de la Bulla in cena Domini son estas.

Haeresis[1] ac schisma, appellans[2][13], aut naufraga[4] raptor[3].
littera[6], rumpentes[10] victus[8], rebellio, Turcis
Praelatis[15], causisque[9] nocens[22], sensusque[5] avocantes[14][16]
Ius[20], decimas[18], fructus[17], reo crimina[19] cedis habentes[20]

1a. Ista excomunicatio includit omnes haereticos, eorum-
que fautores, scienter legentes, imprimentes
illorum libros haeresim continentes, aut de
falsa religione tractantes; omne hoc intelligit
si sequutus sit effectus. Haec etiam excomunica-
tio includit schismaticos.

Schisma est voluntaria et pertinax subtractio
et separatio ab obedientia universalis Eccle-
siae vel Summi Pontificis, qui Principem in Eccle-
sia locum tenet, quando constat illum fuisse ca-
nonice electum.

Schismaticus incurrit hanc excomunicationem si
re ipsa se subtrahat ab obedientia Papae, non

(c) 2006 Ministerio de Cultura

non vel requirit actus in ternus, per quod differt ab excommunicatione contracta ob hæresim nam ad hanc sufficit actus internus idest actus determinatus in mente. illa vero contrahit ob solum opus externum licet nō habeat animum se subtrahendi. Schismaticus est inhabilis in futurum ad beneficia quæ quidē inhabilitas si est occulta potest ab Episcopo tolli. Hæc excommunicatio nō includit fautores, receptatores, defensores &c. na verba penalia in lege nō sunt extendenda ultra signifficatione; ligat tamen excommunicatione lata a, Paulo IV. vide fol 226.

2.ª excommunicatio includit appellantes, a, mandatis Summi Pontificis ad futurum Consilium generale ac illorum fautores &c. — 2.ª

Appellatio est, a, minori Iudice ad majorem Iudicem provocatio

Hæc est pena contra appellantes &c. ac omnes et singuli appellantes, favorem, et auxilium illis prestantes excommunicat; si sunt capitula et Collegia interdicit, et nō intelligit Episcopus interdictus nisi exprimat licet sit unus ex capitularibus

Consulentes autem, et aprobantes appellationem nō incurrunt hanc excommunicationem, quiane

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nō exprimitur, ligat tamen alia excomunica-
tione cum Papæ reservata, quæ tamen potest
absolvi virtute privilegiorum, virtute quorum
nō absolvunt alias excomunicationes in Bulla
Cenæ contentas.

3ª. 3ª. excomunicatio includit omnes Piratas dis-
currentes mare Papæ præcipue, a monte ar-
gentario usque ad Terracinam ac cursus deffen-
sores ac latrunculos maritimos.

Piratæ dicunt illi qui quasi ex officio, bello nō
indicto nauticum latrocinium exercent et prædas
agunt præcipue in mari, nam qui in lacu v. dic.
fluminibus solum prædant nō dicunt Piratæ et
consequent. nō incurrunt hanc excomunicatio-
nem.

Pirata fidelis spolians alium Piratam fidelem si
mare discurrit animo spoliandi tantum Piratas
nō incurrit hanc excomunicationem, quia licet
Piratas occidere, si vero discurrit mare animo spo-
liandi obvios quoscumque nullo discrimine in-
cidit in hanc excomunicationem quia exercet
actionem prohibitam.

Receptatores, fautores, et defensores Piratarum
aliorumque maritimorum latrunculorum eadem
excomunicationem incurrunt postquam dato favo-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

favore, auxilioq. ingressi fuerint in mare (licet nō
secuta sit spoliatio) quia causa accessoria nō ligat
censura, nō dū adimpleto actu principali qui
bona Pirata domi occultat vel retinet procedendo
ligat hac censura, nisi id faciat animo fovendi
Mare, a monte argentario usque ad Terracinam
intelligit mare Summo Pontifici mediate vel im=
mediate subjecta

4ª. excomunicatio includit omnes surripientes 4ª.
bona Christianorum naufragantium in mari, in
navi aut littore inventa, aut illos qui per vim rapiunt
illa bona.

Ad incurrendam hanc excomunicationem sufficit so=
la surreptio etiamsi bona surrepta sine mora restituat
qui vero bona naufragorum surripuit et postea diu=
tius differt restitutionem duplicem excomunicatio=
nem incurrit alteram in Bulla Cenæ latam ob sur=
reptionem, alteram latam in cap. excomunicationi de
raptoribus latam ob moratam detentionem, hæc tamen
nulli est reservata. qui surripiunt ante naufra=
gium vel in ipsa naufragii trepidatione nō incur=
runt hanc excomunicationem, neque qui surripiunt
ipsa bona extra littus maris vel in flumine, quia
verba nō intelliguntur alia significatione.
Hæc excomunicatio nō includit consulentes, ju=

jubentes, mandantes, receptantes, prestantes auxilium vel favorem, modo contactu phisico nō cooperent ad naufragorum bona rapienda quia verba legis penalis ultra propriā significationem nō sunt extendenda; surreptio autem dicit actionem phisicam, qua res aliena surripit: at mandates, receptatores illa concurrunt ad surreptionem tantum moraliter quod non exprimunt in Bulla.

5ª. 5ª. excomunicatio includit imponentes nova tributa, augentes illa, vel exigentes injuste licet habeant justam causam illas exigendi; incurrunt hanc excomunicationem si illas exigunt a clericis vel Religiosis. Omnes qui in terris suis imponunt, augent vel exigunt gabellas absque facultate Sumi Pontificis incurrunt hanc excomunicationem; quod totum hoc intelligit tam de impositione, quam de exactione.

Mandantes, jubentes, consulentes &c. non incurrunt hanc excomunicationem quia in ea nō exprimunt: et censura lata contra facientes non extendit ad mandantes, jubentes &c nisi exprimantur, peccāt tamen graviter.

6ª. 6ª. excomunicatio includit falsificantes litteras Sumi Pontificis, Vicecancellarij, aut vices ipsorum gerentis, quod intelligit dumodo mutetur

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sensus formalis, nõ materialis quolibet modo
fiat scilicet aliquid addendo, seu scribendo, seu
subscribendo, vel detrahendo, radendo, secando
aut delendo &c. Si hoc fit juxta mentẽ Summi
Pontificis nõ incurrit hanc excommunicationẽ
v.g. si in supplicatione assignat affinitas et pot-
tarius posuit consanguinitas. Qui scienter utit[ur]
vel retinet literas falsificatas nõ incurrit hanc
excommunicationẽ, licet aliã incurrat. Qui inci=
cipit falsificare sed antequã finiat desistit
nõ incurrit hanc excommunicationẽ
Mandantes, consulentes, jubentes &c. nõ incur=
runt hanc excommunicationẽ quia in Bulla Cenæ
nõ exprimunt, licet incurrant aliã excommuni-
cationẽ nulli reservatã.

7ª. excommunicatio includit deferentes equos, ar- 7ª.
ma, aut alia usui bellico idonea ad Turcos,
aut hæreticos; vel nunciantes eis pertinentia
ad statũ Reipublicæ Christianæ in dispendiũ Chri-
stianorũ; vel ad id auxiliũ dantes, consiliũ
favorẽ &c.

8ª. excommunicatio includit impedientes victualia 8ª.
et alia necessaria ad Romanã Curiã deferri, et
impedientes defensores per se vel per alios, dũ
modo sequutus sit effectus.

Mandantes, consulentes, jubentes &c. delationem victualium ad Curiam Romanam non incurrunt hanc excomunicationem, quia non exprimunt.

9.ª 9.ª excomunicatio comprehendit nocentes sua vel aliorum opera ad Sedem Apostolicam euntibus, aut ab ea redeuntibus, nec non illos, qui jurisdictione temere usurpata nocere audent morantibus in eadem Curia

Qui per se vel per alios interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, vel detinent accedentes ad Sedem Apostolicam vel ad Curiam Romanam negotiorum causa (non vero indulgentiarum causa vel Urbis visitanda) vel ab ea recedentes ob ipsasmet causas; aut qui usurpata temere authoritate prefatas actiones per se vel per alios contra morantes in Curia Romana incurrunt hanc excomunicationem licet accedentes, morantes vel decedentes sint infideles

Mandantes, consulentes, auxiliantes &c. interfici, capi, spoliari, mutilari &c. accedentes, morantes vel recedentes incurrunt hanc excomunicationem, modo sequuta sit actio mandata, commandatum non fuit revocatum, modo revocatio innotuerit illi

10.ª 10.ª excomunicatio comprehendit offendentes eos

qui devotionis causa Romam petit, in ea mo-
rant aut ab ea recedunt et auxiliantes.
Omnes et singuli injuste interficientes, muti-
lantes, vulnerantes, detinentes, capientes, depre-
dantes Romipetas seu peregrinos Romam petentes
devotione vel peregrinationis causa, vel in ea
morantes vel recedentes, vel dantes auxilium
consilium, favoremque incurrunt hanc excommu-
nicationem secuto effectu; quia auxilium, favor et
alia actiones ~~ne~~ prohibent in detentione mu-
tilationis et aliarum actionum.
11.a excommunicatio comprehendit ledentes Cardi- 11.a
nales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos,
Nuntios, aut a suis terris ejicientes, man-
dantes, ratum habentes, vel dantes auxilium
consilium, receptantes et scienter defendentes, et
in eandem excommunicationem incurrunt, quia easdem ac-
tiones faciunt contra Summum Pontificem.
12.a excommunicatio comprehendit ledentes Romanam 12.a
Curiam adeuntes negotiorum causa, advocatos,
procuratores, agentes, judices occasione cau-
sarum illorumque fautores, dantes auxilium, con-
silium &c si injuste procedat qui injuste percutit
aut qui injuste recurrit ad Romam incurrit hanc
excommunicationem et etiam qui recurrit ad Romam

©2006 Ministerio de Cultura

injuste accusat, ex usu accusatione et falsis testibus convincit.

13ª. 13ª. excomunicatio comprehendit appellantes ad laicam potestatem in causis Ecclesiasticis ad impediendam executionem litterarum apostolicarum aut impedientes earum executionem, vel presumentes prohibere ne quis ad Curiam Romanam recurrat pro negotiis, aut gratiis vel impetratis etiam.
Qui pretextu appellationis, a violentia, seu gravamine aut a futura executione litterarum apostolicarum, ad laicam potestatem, seu Curiam secularem recurrunt in hanc excomunicationem incurrunt. etiam si id faciant ad necessariam sui defensionem vel ad manifestam injuriam Ecclesiastici Judicis propulsandam.

14ª. 14ª. excomunicatio comprehendit avocantes ad se causas spirituales, a Judicibus Ecclesiasticis etiam pretextu violentia prohibenda.
" Avocare causam nihil aliud est quam cognitionem seu definitionem causæ apud alium Judicem pendentis ad trahere et revocare. quod fit tribus modis 1º. expresse citando partes litigantes ad prosequendam causam coram suo tribunali 2º. prohibendo Judici coram quo agit. ne amplius in causam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

causa procedat. 3º inhibendo partibus ne causam
coram primo Judice prosequat. Ad incurrendam hanc
excomunicationem causa antequam avocet. debet
esse introducta coram Judice Ecclesiastico.
Mandantes, jubentes, auxiliantes, consulentes &c. in-
currunt hanc excomunicationem sequuto effectu, non
ratum habentes illam avocationem, quia illa approba
tio est posterior effectu.
15ª excomunicatio comprehendit omnes seculares tra- 15
hentes ad sua tribunalia personas Ecclesiasticas, vel
facientes statuta, quibus Ecclesiastica libertas
laedit. aut utentes his statutis.
Omnes cujuscumque conditionis homines, qui au-
thoritate laica (licet sit Judex Ecclesiasticus) in-
juste trahunt vel trahi faciunt directe vel indi-
recte personas Ecclesiasticas ad seculare tribu-
nal hanc excomunicationem incurrunt.
Judex secularis potest capere personam Ecclesias-
ticam in his conditionibus 1ª si inveniat. in fla-
granti crimine gravi 2ª. ex sit periculum fugien-
di. 3ª. ut impediat. actualis patratio delicti 4ª ut
capiat. et postea tradat. Judici Ecclesiastico.
In his casibus potest Judex laicus absque nulla ex-
comunicatione personas Ecclesiasticas ad suum
tribunal trahere. 1º si clericus fuerit degradatus et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et depositus realit. 2º si clericus sit bigamus 3º
si clericus susceperit habitu clericalem in fraude
fori secularis. 4º in causa feudi, nam in his quae
pertinent ad feudum subjicitur domino feudi quamvis
seculari 5º in causa reconventionis in causa
civili, non vero criminali 6º si clericus sit incorrigibilis
post sententiam incorrigibilitatis factam a Judice
Ecclesiastico, perquam tradit. brachio seculari 7º si clericus
per annum histrionicam exercuerit, aut si tertio
monitus non resipuerit 8º in casu assassinij post
sententiam declaratoriam factam a Judice Ecclesiastico
quid sit assassinius dictum est supra fol. 80 9º si clericus
prima tonsura vel minoribus ordinibus initiatus
non habet beneficium Ecclesiasticum, aut clericalem
habitum, aut tonsuram gerens alicui Ecclesiae de
mandato Episcopi non inserviat, vel nisi in seminario
seu universitate de Episcopi licentia versetur.

Mandantes, jubentes, consulentes, et si id faciunt
injuste et authoritate propria vel laica, et si Judices
et alij ministri ad hoc deputati incurrunt
hanc excommunicationem.

16. 16ª excommunicatio comprehendit omnes impedientes
Episcopos, aut alios Judices Ecclesiasticos ne sua
jurisdictione utantur. aut eos qui ipsorum judicium
eludunt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

eludentes recurrunt ad Curias seculares, seu ad
id consilium dantes
Qui directe vel indirecte impediunt Iudices Ecclesiasticos ordinarios ne sua jurisdictione utant. hanc excommunicationem incurrunt; hoc intelligit. si injuste impediunt non vero juste, et etiam requirit. quod impediat publica authoritate non vero privata: et etiam jurisdictio quae impedit. debet esse ordinaria, et non delegata; et etiam jurisdictio debet esse fori externi et non interni a vel absolutio sacramentalis. Mandantes, consulentes, et impedientes incurrunt hanc excommunicationem secuto effectu.
Haec excommunicatio etiam comprehendit eludentes judicium fori Ecclesiastici, et recurrunt ad Curias seculares animo impediendi sententias et decreta Iudicum Ecclesiasticorum ordinariorum, et delegatorum. et sufficit ut recurrat animo petendi auxilium consilium, licet non sequatur effectus, quia in Bulla solum recursus prohibet. Qui auxilio, consilio patrocinio vel favore illos juvat recurrentes a Iudicibus Ecclesiasticis ad Curias seculares hanc excommunicationem incurrit si recurrens obtineat mandatum quia si non sequatur actio principaliter prohibita, actio accessoria non sufficit; et haec excommunicatio extendit etiam contra perturbatores hanc jurisdictionem.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

17. 17ª. excommunicatio comprehendit usurpantes juri-
dictiones, fructus, redditus vel proventus ad Eccle-
siasticas personas pertinentes ratione Monasterij Ec-
clesiæ vel beneficij. Unde fures et latrones bona Ec-
clesiastica furantes in hanc excommunicationem nõ
incurrunt quia nõ usurpant. Et bona debent esse
p[ro] clericis ac clericus, nisi sint bona Summi Ponti-
ficis, quæ licet sint illius ut Princeps temporalis
tamen usurpando illa incurrit hanc excommu-
nicationem, quia in canone dicit Ad Nos.
Etiã comprehendit hæc excommunicatio sequestrantes
bona Ecclesiastica (modo supra dicto) absque facul-
tate et licentia Summi Pontificis vel illorum ad
id licentiã habentium. quã quidem licentiã debet
concedi Summus Pontifex, Episcopus eiusque Vica-
rij, legati, et Nuntij.

18. 18ª. excommunicatio comprehendit imponentes per se
vel per alios absque authoritate Summi Pontifi-
cis collectas, decimas, talleas, præstantias et alia
onera personis Ecclesiasticis, et eorum bonis, fructi-
bus, et proventibus; et etiã recipientes, et exigentes
eadem tributa vel onera, a personis Ecclesiasticis
licet libere et voluntarie donent. Et omnes con-
currentes ad illorum exactionem consilio, favore seu
censu, mandatione &.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

onera simplicia sunt personalia, realia et mixta, et in Bulla loquit. de oneribus realibus et mixtis, ~~taliter~~ quia personae Ecclesiasticae his duobus oneribus potissimum vexari solent ergo ipsorum immunitati in hac parte consulendum fuit; taliter quod probabiliter est imponentes onera simpliciter personalia tantum personis Ecclesiasticis non affici censura hujus canonis; ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur utrumque scilicet quod imponat. onera, et simul quod exigat. quia Bulla copulative loquit.

19. 19ª. excommunicatio comprehendit omnes, et quoscumque Magistratus, Judices, notarios, scribas, et ejusdem ministros quomodolibet interponentes se in causibus criminalibus contra personas Ecclesiasticas illos processando bannienda, capiendo seu sententias contra illos proferendo, et exequendo absque expressa licentia summi Pontificis. Ausustan, tales Personali procuratores, et alii quod Judices laici instantes contra clericum non incurrunt hanc excommunicationem quia Bulla non loquit. de illis.

20. 20ª. excommunicatio comprehendit omnes invadentes, destruentes, occupantes et detinentes per se vel per alios directe vel indirecte sub quocumque titulo vel colore terras vel jura temporalia ad Romanam Ecclesiam pertinentia; aut qui usurpant vel perturbant

(c) 2008 Ministerio de Cultura

supremam jurisdictionem, quam Roma Ecclesia in illis terris habet.
Mandantes, faventes, auxiliantes, consulentes, &c. predictas actiones eamdem excomunicationem incurrunt sequuto effectu. Civitates ac loca, quae in hoc canone invadi, detineri vel usurpari prohibentur sunt illa quae sunt immediate subjecta Summo Pontifici vel mediate subjecta. Illa dicuntur immediate subjecta, in quibus Summus Pontifex dominium habet per se vel per Gubernatores a se missos vel delegatos ab ipsis Gubernatoribus. Illa dicuntur mediate subjecta in quibus Summus Pontifex facultatem dominij in alios transtulit, retento sibi dominio directo ut sunt loca, quae in feudum alicui traduntur; et ita qui ista loca injuste usurpat, &c. hanc excomunicationem incurrunt. non autem qui bona vel jura Summi Pontificis non ut Pontifex, sed ut privatus.
1. 21ª excomunicatio comprehendit omnes (etiam Episcopos aliosque Prelatos) presumentes absolvere ab excomunicationibus Bullae sine debita facultate et sic non comprehendit absolventes cum ignorantia quia in Bulla dicit: scientes et presumentes, &c. neque comprehendit absolventes a casibus Summo Pontifici reservatis, quia ista censura videtur solum lata contra contra presumentes absol

(c) 2006 Ministerio de Cultura

absolvere a censuris, licet gravissime peccaret. 143
Hec excomunicatio nō est summo Pontifici reserva-
ta, quia ponitur in Bulla post reservationem, ergo
reservatio nō extendit ad hanc ultimam excomuni-
cationem, quia in Bulla nulla fit mentio de re-
servatione ultime scilicet 21 excomunicationis et
hec sufficiat [illegible] vide fol. 209.

Las descomuniones sinodales del obispo de Mallorca

Sabatus, decima, pia, Rector, nō moniales,
contrahit, et turpis tactus, benedictio, techum,
concubitus, lenō, monitus, nec vivere junctos,
adque ad nubendum cogens, absolvere casus.

1a excomunicatio est contra omnes heredes, et pio- 1
rum operum executores (quos manu missores seu
Marmessores vocant) qui infra annum a die obi-
tus testatoris legata pia nō adimpleverint:
et quamvis excusat ab hac excomunicatione si
nō adimpleat usque ad annum, tamen nō excusat
a gravissimo peccato si posset antea adimplere
et nō adimpleat. Et isti tales nō possunt absol-
vi nisi adimpleverint vel illud munus renun-
tiaverint. Et hec nō est sola

2a excomunicatio comprehendit omnes negligentes 2
solvere decimas vide fol. 89 de casibus Episcopo

Episcopo reservatis; solum manet explicare illa particula statim collectis fructibus &c. statim intelligit. cum aliquo temporis intervallo attamen in hac materia standum esse temporis consuetudine; et sic si quis intra tempus consuetudine aprobatum non solvet decimas in hanc excomunicationem non incurreret. Illa negligentia (de qua loquimur) est omissio alicuius rationis quae necessaris sint ad opus suo tempore. haec est lata

3\. 3ª excomunicatio comprehendit omnes moniales confitentes confessario non sit specialiter ab Episcopo non aprobato. quia hoc convenit (praeter rationes) ad bonum regimen et disciplinam regularem observandum. et est latae sententiae.

4\. 4ª excomunicatio comprehendit quoscumque viros sacris praesertim initiatos intra Ecclesiae ambitum tabacho uti non erubescentes; quod intelligit. de masticantibus tabacum in folio ut patet in brevi Urbani 8. edito die 30 Januarii 1642. ad suplicationem Capituli Ecclesiae metropolitanae Hispalensis. et haec non est lata.

5\. 5ª excomunio comprehendit Rectores qui aliquo dispositum est a Consilio Tridentino matrimonio assistit, idest ut non assisto matrimonio non factis denuntiationibus in tribus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

diebus festivis absque facultate Episcopi, nisi ur-
geat necessitas; et hac excomunicatio est solum
contra Rectores. Et hac est latæ sententiæ
6a. excomunicatio comprehendit omnes contrahentes 6.
matrimonium sine proclamationibus aut fa-
cultate ordinarij. Et etiam comprehendit procu-
rantes, consulentes, fautores et testes adeo
facientes. Et hac excomunicatio est Episcopo re-
servata. ~~Omnes~~
7a. excomunicatio comprehendit eos qui matrimo- 7.
nium contraxerint et intra duos menses benedic-
tiones nuptiales contempserint. Opinio quæ erat
inter Doctores an ista benedictiones erant ex præ-
cepto et consequenter obligatoriis sub peccato mortali
vel obligatoria ex consilio, in hoc Regno sublata
est, et ex post prohibita est excomunicatione
synodali. Ex jure comuni quando unus ex con-
jugatis contraxit secundas nuptias, et in priori-
bus benedictiones nuptiales accepit secundæ non
sunt benedicendæ, quia non repetitur eadem res.
Benedictiones nuptiales impendendæ sunt a pro-
prio Parrocho contrahentium sive viri, sive mulie-
ris, et a nullo alio, nisi de licentia Parrochi
vel Ordinarii. Et sic sacerdos tam secularis quam
regularis sponsos et sponsas absque dicta licentia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

benedicens, ipso jure tamdiu suspensus manet quo
diu ab Ordinario Parochi a quo suscipienda
erant, absolvat. Hæ benedictiones prohibitæ
sunt sub gravi culpa ab adventu usque ad
in diem Epiphaniæ; et a feria 4ª. cinerum usque
in octavas Paschalis inclusive. Est lata sententia

8. 8ª. excomunicatio comprehendit sponsum et spon-
sam data fide de matrimonio contrahendo, sub
eodem tecto commorantes, (idest moram facientes)
donec præsente Parocho et testibus matrimonium
contrahant: et hoc est propter promixam occasionem
comittendi peccata sequentia. Est lata sententia

9. 9ª. excomunicatio comprehendit omnes sponsos et
sponsas osculis, aut tactibus impudicis se mu-
tuo attractantes data fide de contrahendo ma-
trimonio, ante legitimam matrimonij celebratio-
nem per verba de presenti. Comprehendit etiam
adjuvantes, suadentes &c. directe vel indirecte
consentientes, sive eos qui sponsus vel sponsa
ad hoc impulerint vel hortati fuerint; et
est lata sententia.

10ª. excomunicatio comprehendit sponsum domum
sponsæ ingredi præsumentem quando ratione
alicujus impedimenti, seu gradus prohibiti
ad Sede Apostolica dispensationem obtineri

(c) 2006 Ministerio de Cultura

incurrerit, quo adusque liberus sit ei ad explanda sede Apostolica dispensatione matrimonium consumare; et est excomunicatio latae sententia.

11.ª excomunicatio comprehendit conjuges qui intra triduum a matrimonio contracto non cohabitantes ibidem; et absque licentia ordinarii separent.; hec excomunicatio preter quod sit latae sententie est Episcopo reservata ut patet in edicto n. 21. 11.

12.ª excomunicatio comprehendit omnes concubinarios post monitionem non resipiscentes cujuscumque gradus sint, qui in propriis domibus vel in alienis palam vel occulte concubinas retinentes infra mensem pro tribus terminis, et admonitionibus canonicis non ejiciunt. 12

Mandat etiam Rectoribus et Vicariis ut prima dominica quadragessime presentem constitutionem populo vulgariter enuntient quod si sola monitione ipsi concubinarii resipiscere noluerint ipsam excomunicationem ~~latae sententiae~~ incurrant. quia non est lata

Concubinatus est frequens et consueta fornicatio cum eadem persona, per omnes species luxurie vagans. Et sic concubinatus solus addit

(c) 2006 ministerio per cultura

continuationem actui luxuriæ in specie cum qua conjungit. sed non mutat speciem peccati. Concubinarius dicitur ille, qui copulam habet cum femina, tenendo eam ac si esset uxor. Fornicarius vero, qui copulam habet modo cum una et modo cum alia; et utrumque est grave peccatum et periculosum, quia semper manet in statu peccati mortalis, et in proposito saltem virtuali: et ideo non est absolvendus nisi concubinam ejiciat.

13. 13ª excomunicatio comprehendit lenones et lenas, qui uxores, filias, sorores, aut alias extraneas mulieres in domibus propiis vel alienis prostitutas retinentes, vel prostitui procurantes hanc excomunicationem incurrunt. Et haec non est lata sententia

14. 14ª excomunicatio comprehendit omnes, qui directe vel indirecte aliquam cogunt quominus libere matrimonium contrahat. Licet Gregorius 13. declaravit hanc excomunicationem comprehendere solum dominos et Magistratus directe vel indirecte cogentes &c. tamen Synodus Majoricensis praecipit omnibus cujuscumque dignitatis et conditionis quovis modo cogant, hanc excomunicationem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

excomunicationem ipso facto incurrat. excepto...

15.ª excomunicatio comprehendit omnes scientes aliquod impedimentum matrimonij, et non detegentes facta trina monitione, et contra fingentes illud ad impediendum matrimonium; si impedimentum plene probari potest tenent. omnes illi denunciare tale impedimentum alias hanc excomunicationem lata sententia incurrent. 15.

16.ª comprehendit omnes illos, qui cum, quem aliquo ex predictis decem et novem casibus Episcopo Majoricensi reservatis fol. 83. enumeratis, implicatum invenerit sub pena excomunicationis statim incurrenda (dempto mortis articulo) absolvere audeant. 16.

Hec excomunicatio non comprehendit Religiosos exemptos a juridictione Episcopi, quia lex et censura non ligat nisi subditos ferentis illam, et Religiosi non tenent. observare leges synodales nisi ratione vitandi scandali, et sic dempto scandalo non tenent. illas servare.

An Regulares possint absolvere quos suos a casibus Episcopo reservatis, sententia affirmativa probabilior est, et sic amplectenda propt. authoras et rationes et sibi hoc sufficiat. vide fol. 206.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De specialibus censuris

Suspensio est censura, qua clericus privatur usu Ecclesiastici officii vel beneficii.

Suspensio est multiplex 1ª est a beneficio tantum sive sit Canonicatus, dignitas vel Episcopatus. 2ª ab officio tantum sive sit ordinis sive juridictionis. 3ª est ab officio, et beneficio simul. Et hac una est ab officio in totum, et alia in partem. 4ª est suspensio penalis, quae fert. in penam delicti. 5ª est medicinalis, quae intendit emendatio, et bonum delinquentis. 6ª est temporalis, quae fert. cum limitatione temporis 7ª est perpetua, quae fert. absque limitatione Et ultima est, a jure vel ab homine et sic ulterius.

~~Officium divinum est potestas spiritualis~~ Effectus suspensionis, est quod suspensus exercens aliquid contra censuram peccat mortaliter nisi habeat causas excusantes, a censura ut diximus fol. 121 et si suspensus est ab ordine exercens aliquem actum ordinis majoris praet. peccatum incurrit irregularitatem, si est actus juridictionis ad arbitrium Judicis castigatur, si suspensus est a beneficio privat. omnibus fructibus, et distri

(c) 2006 Ministerio de Cultura

distributionibus quotidianis ratione beneficij
nō vero inventitijs, et omnia alia quæ nō bene=
ficiatis solet dari. Audiens missam, a suppenso
nō inducens illum nec illi serviit nō peccat, nec
qui recipit Eucharistiam, vel cum eo in divinis
comunicat quia nō tenemus illos evitare licet
quamvis nō liceat nobis illis cooperari.
Officium divinum est potestas spiritualis ad aliquem
actum spiritualem et Ecclesiasticum ordinata vel
instituta.
Beneficium est jus perpetuum, et Ecclesiasticum cle=
rico canonice inhærens ad præcipiendos fructus
et proventus Ecclesiasticos, pretio lumabili prop=
ter aliquod spirituale et Ecclesiasticum obsequium
Residentia beneficij est persistentia in eo loco quo
quis habet beneficium; per quod differt nō absen=
tia a Choro et est quilibet beneficiarius in eodem
Opido versetur, divinis tamen officijs nō residet.
Causæ excusantes, a residentia sunt hæ 1ª christia=
tiana charitas 2ª urgens necessitas 3ª debita
obedientia. 4ª evidens Ecclesiæ vel Reipublicæ
utilitas; quia licet residentia sit formaliter de jure
divino tamen admitit dispensationem quia fundamen=
taliter et radicaliter est de jure Ecclesiastico
Tres sunt causæ propter quas datur distributio absentia

(c) 2006 Ministerio de Cultura

absentibus 1.º est propter infirmitatem 2.º ob justam et rationabilem corporis necessitatem 3.º propter absentiam in utilitatem propriæ Ecclesiæ.

Distributiones quotidianæ sunt ea portio proventuum beneficii quæ confert his, qui divinis officiis intersunt et juxta sui beneficii conditionem et qualitatem inserviunt.

Distributionesque ordinariæ aliæ sunt ordinariæ aliæ extraordinariæ aliæ propriæ, aliæ impropriæ; aliæ a fructibus seu massa separatæ, aliæ fructibus inmixtæ aliæ consistunt in pecunia aliæ in fructibus ut vino, oleo &. Distributiones autem introductæ sunt jure Ecclesiastico. Portiones funerales quæ vocant anniversaria sunt impropriæ distributiones

Interdictum est censura Ecclesiastica prohibens usum aliquarum rerum sacrarum quatenus talis est

Aliud est locale quod solum locum respicit, aliud personale, quod solas personas respicit; aliud mixtum, quod utrumque respicit. Tam interdictum locale, quam personale est duplex unum generale et aliud speciale.

(c) 2006 Ministerio de Cultura
Est aut

Effectus Interdicti sunt isti 1us est privatio aliquorum sacramentorum. 2us est privatio divinorum officiorum. 3us est privatio sepulturæ Ecclesiasticæ.
In his tribus casibus violatur interdictus a clericus 1º dum clericus interdictus exercet functiones ordinum. 2º dum non interdictus, sed in loco interdicto confert sacramenta. 3º dum nec ipse, nec locus est interdictus, sed confert sacramenta interdicto.
Istæ sunt pœnæ contra violatores Interdicti si est laicus committit peccatum mortale: si est clericus in duobus primis casibus supradictis præt. peccatum mortale incurrit irregularitatem, non autem in 3º casu supradicto, quia non invenit. in jure
Item lata est excommunicatio contra cogentes aliquos ad divina officia in loco interdicto, et contra impedientes ne recedant a locis interdictis præsertim excommunicatos, quæ quidem excommunicatio afficit tantum dominos temporales non autem personas particulares, quæ quidem interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ donec satisfecerint.
Cessatio a divinis est pœna Ecclesiastica consistens in omissione divinorum officiorum, et quorundam sacramentorum administrationis.
Effectus Cessationis sunt tres 1us est omissio divinorum officiorum 2us est privatio sacramentorum idest

ordo et extrema unctio. 3a. est privatio sepulturæ Ecclesiasticæ laicorum.
Quatuor conditiones requiruntur in ferente Cessationem 1a. est ut Capitulo indicente Cessationem conveniant omnes Canonici 2a. ut delictum propter quod fertur Cessatio sit publicum, et notorium 3a. est ut admoneat his ob cujus culpam ferenda est Cessatio ut ille pareat. 4a. est ut ferens Cessationem et ille contra quem fertur compareat coram Summo Pontifice nisi intra mensem se componat.
Depositio est pœna Ecclesiastica, qua vir Ecclesiasticus privatur omni officio, et beneficio Ecclesiastico in perpetuum absque spe restitutionis, retento tamen privilegio clericali.
Privilegium clericale est duplex unum est Canonis et est quod siquis percutit clericum excomunicatus est a Canone, *siquis suadente diabolo*. Privilegium fori est illud quod qui habet hoc privilegium, non est subditus judici seculari sed Ecclesiastico, et per depositionem non privatur quis his duobus privilegiis Canonis scilicet et fori.
Degradatio est pœna Ecclesiastica qua vir Ecclesiasticus privatur omni officio et beneficio Ecclesiastico et omni privilegio clericali in perpetuum sine spe restitutionis.
(c) 2006 Ministerio de Cultura

Et est duplex una actualis; et alia verbalis: quæ
ibus differunt in hoc quod actualis vel realis ad-
dit supra verbalem aliquam solemnitatem.
Irregularitas est impedimentum canonicum ordinum
susceptionem, nec non susceptorum executionem direc-
te impediens.

Ex deffectu.

Ex deffectu natalium[1] libertatis[2], lenitatis[3], ætatis[4],
honestæ[5] famæ, corporis[6] animi[7], et sacramenti[8].
1ª irregularitas comprehendit omnes illegitimos, nisi 1.
sint professi in aliqua Religione aprobata: et
etiam depositi in Hospitali.
2ª irregularitas comprehendit omnia manci- 2.
pia quæ absque licentia sui domini nequeunt
ordinari
3ª irregularitas comprehendit omnes judices, et 3.
ejus ministros, qui concurrunt ad mortem delin-
quentis; et etiam comprehendit omnes milites pug-
nantes in bello justo agresivo, non vero defensivo.
4ª irregularitas comprehendit omnes illos qui 4.
non habent ætatem competentem ad ordines
recipiendos
5ª irregularitas comprehendit omnes infames 5.
juris vel facti, vel habentes officium infame ut
(el verdugo) et usurarium post sententiam

6. 6ª irregularitas comprehendit coecus, nõ habentem oculum dexterum, nõ habentes digitos indicem et pulgarẽ; habentes tremblorẽ in manibus; nõ valentes itinerare sine bacculo; habentẽ horrorẽ ad bibendum vinum; valde gibosus; habentes defectum causantẽ magnã deformitatẽ; surdus, habentes infirmitatẽ nõ valentes absq. horrore vel scandalo aliquẽ ordinẽ exercere; hermafroditas si viget magis sexus femineus vel equali modo; illos quibus desint virilia sua culpa (nõ vero absque culpa) etiãsi ut neces-se reportent sibi ipsorum viriliorum cineras; et denique si quis se castravit nisi sit ob salu-tem.

7. 7ª irregularitas comprehendit energumenos, lo-cos, lunaticos, neofitos, idest qui post usũ rationis baptizatos, et durat usque ad decimos annos, et illiteratos.

8. 8ª irregularitas comprehendit bigamos. Bigamia seu bigamus est qui habuit duas vel plures uxores. Bigamia est tiplex 1ª est vera hoc est quãdo quis duas uxores carnaliter cog-novit. 2ª est interpretativa idest quis reve-ra nõ cognovit duas uxores, sed duxit vel cog-novit unã cognitã ab alio. 3ª est simili-tudinaria, et est quãdo quis post votũ celi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

castitatis solemne, matrimonium contrahit et illud consumavit. In quacumque ex his incurrit irregularitas completa copula, quas irregularitates potest dispensare Summus Pontifex, quia sunt de jure humano, non autem Episcopus nec [illegible] similitudinaria.

Defectus libertatis inducit irregularitatem 1°. in conjugatis. 2°. in mancipiis. 3°. in obligatis ad rationem reddendam, nisi de debito securitatem dent. 4°. in Curialibus, hoc est qui Curiis Principum secularium inservivit.

Irregularitas proveniens ex defectu natalium tribus modis tolli potest 1°. per legitimationem a Summo Pontifice factam. 2°. per professionem. 3°. per dispensationem, quae stricte interpretanda est. Et omnes hucusque 8. irregularitates contrahunt absque culpa sibi imputata, et consequenter sine peccato.

Infamia propter quam incurrit irregularitas quatuor modis aufert. 1°. per emendationem. 2°. a Summo Pontifice si est infamia juris. 3°. per dispensationem Episcopi in his casibus, in quibus potest dispensare. 4°. per Baptismum.

Ex delicto.

Ex delicto haeresis[1], circa baptismum[2], circa ordines[3],

homicidij, et mutilationes membri.

1. 1ª irregularitas comprehendit omnes hereticos (nō pure mentales), Apostatas a fide negantes fidem, si crimen est occultum probabile est sententia negativa: si est publicum incurrit irregularitas ratione infamiæ; defendentes hereticos, receptantes et faventes illos; filios hereticorum, receptantium, faventium, et credentium; nepotes per lineam paternam (per lineam vero maternam in 1º gradu); si filius natus fuit ante heresim Patris, vel post quam Pater desinit heresim nō est irregularis.

2. 2ª irregularitas comprehendit scienter bis recipientes baptismum, vel bis baptizantes, si crimen est publicum: excomunicatos excomunicatione majori suspensum ordine et interdictum personaliter exercentes actus ordinis majoris (nō vero jurisdictionis), et

3. etiam si absque licentia sacerdotes administrantes sacramentum extremæunctionis; tamen si aliquis illa administrat tempore interdicti absque privilegio est irregularis; et etiam comprehendit clericum nō aliis ordinibus majoribus ordinibus initiatum, audientem confessiones, celebrantem, et canentem Epistolam vel Evangelium, solemniter.

4. 3ª irregularitas comprehendit occidentem voluntarie et injuste, nō vero ratione habentem armis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Utrum vero homicidium occultum sufficiat ad incurrendam irregularitatem sententia communis est affirmativa si quodlibet occultum sit.

5. irregularitas comprehendit mutilantes membrum 5.
Mutilatio membri est abscissio alicujus membri quando membrum a corpore separet; et sic ad incurrendam hanc irregularitatem requirit. ut membrum sit separatum a corpore.
Membrum dicit. illa pars corporis, quae proprium habet officium distinctum ab aliis partibus.
Episcopus potest dispensare in omnibus irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, dummodo non sit omicidium, nisi sit tam occultum, quod in judicio probari nequeat
Effectus irregularitatis sunt hi. 1. inhabilitas ad recipiendum tonsuram vel ordines non vero incapacitas 2. est non posse exercere ordinem majorem quin si sit ad avitandum scandalum, ne manifestetur aliquod peccatum] non vero alias jurisdictionis licet peccaret. 3. est inhabilitas ad beneficium, licet non perdat beneficium ipso facto.

De contractibus

Contractus est actus justitiae commutativae utramque partem colligantis.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ad contractus hoc requiritur. 1º usus rationis 2º libera administratio bonorum 3º ne a jure impediatur ut sunt servi, filij, puberesq.

Contractus unus est onerosus, seu non gratuitus et est per quem imponitur onus ut venditio &c. alius est gratuitus seu lucrativus, et est quo aliquid promittitur absque pretio vel mercede ut comodatum. Alius fit in gratiam recipientis ut mutuum. Alius in gratiam tradentis ut depositum Alius in gratiam utriusque ut permutatio. Alius absolutus. Alius conditionalis Alius nominatus. Alius innominatus, cujus species sunt quatuor 1ª do ut des 2ª do ut facias 3ª facio ut des 4ª facio ut facias. Alius est bonæ fidei in quo judex ex equo et bono judicat non ex rigore legis. Alius stricti juris in quo judex judicat ex rigore legis.

Alij perficiuntur re ipsa. Alij scriptura. Alij verbis. Alius dicitur contractus dicens pactum nudum, quod in sola conventione consistit. Alius dicitur contractus dicens pactum vestitum, qui majorem firmitatem dicit. Alius dicitur perpetuus. Alius temporalis.

Contractus et quasi contractus in hoc differunt quod contractus est actus externus inter duos et obligationem pariens. Quasi contractus intelligit.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intelligit tutela, cura, quae fiunt ex alio officio sed nõ consequunt ex vero contractu.
Dolus dat causam contractui, quando quis inducit ad contrahendum, et nõ contraheretur esset si dolus nõ adesset. Dolus incidit in contractum quando contrahentes ~~[illegible]~~ inites adhuc contraxissent secluso dolo, sed nõ ita libenter
Distractus est actus legitimus, ex quo dissolvitur obligatio ipso jure.
Ludus est contractus inter collusores quo unusquisque se periculo exponit perdendi rem suam ob spem acquirendi rem alterius ludo expositam.
Ludus est actus virtutis si cum debitis circumstantiis fiat, quare 1ª est ut ludens nõ utatur fraudibus nisi sint juxta consuetudinem ludi 2ª est ne alterum cogat alterum ad ludum per vim, minas, convitia qui quidem nõ tenetur ad restituendum lucrum servata aequalitate ludentium 3ª ut ludens possit disponere de re quam ludo exponit, quod intelligitur de materia gravi.
Ex circumstantiis fiunt ludum illicitum 1ª ex affectu ad malum ratione cujus ob ludum omittat sacrum. 2ª quando admiscent facta et dicta ut blasphemias. 3ª quando fiunt fraudes contra leges ludi 4ª quando alter vi, dolo, aut metu ad ludum pertrahitur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

5ª quando committit irreverentia in Deum 6ª quando timetur notabile aliquod damnum 7ª quando quis ludit cum eo qui non potest pecuniam suam ludo exponere. His dictis ludus est illicitus supposita gravitate materiae.

Hae circumstantiae non faciunt ludum illicitum 1ª est intentio lucrandi nisi aliunde vitietur. 2ª circumstantia personae modo absit scandalum 3ª est circumstantia loci sacri nisi fiat cum scandalo vel irreverentia in Deum vel Ecclesiam. 4ª circumstantia temporis praecisse.

Societas est conventio duorum vel plurium conferentium suam pecuniam vel industriam vel laborem vel aliquid pretio stimabilem ad commune lucrum recipiendum. Dividitur in societates animalium, officiorum et fratrum.

Ad societatem haec requiruntur 1º ut fiat vel in negotiatione licita et honesta alias non obligat 2º ut singuli aliquid conferant in commune 3º ut servetur aequalitas inter socios tam lucri, quam damni facta proportione 4º ut sors seu pecunia, quam socius in commune contulit subjaceat periculo conferentis tantum. quod si pereat absque culpa alterius, pereat illi cujus est pecunia ponentis 5º ut servent pacta facta in societate.

Ad societates animalium hae conditiones requiruntur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

i. est ut singuli aliquid conferant in societatem nō-
pe animalia vel custodiam vel industriam 2ª ut
servet aequalitas tam in expensis quam in dispe-
nijs et lucro. 3ª ut animalia stent periculo con-
ferentis, nisi hoc periculum rejectum fuerit in al-
terum facta gravaminis compensatione.
Hic contractus societatis est illicitus cum his dua-
bus conditionibus scilicet quo quis tradat anima-
lia pastori cum his duabus conditionibus 1ª ut ut
pastor illa pascat, et custodiat 2ª ut semper
servet idem numerum.
Societas officiorum est conventio inter officialem et so-
cium qua socius exponit se periculo perdendi sortem
cum spe acquirendi aliquid; officialis vero exponit
se periculo perdendi aliquam pecuniam cum spe acqui-
rendi sortem, a, socio expositam. quae quidem conventio
solum in Curia Romana usu recepta est.
Ad hanc societatem haec requirunt. 1ª ut Roma sit
officium supra quod fundat societas 2ª ut officialis
qui societatem celebret nō assumat socios supra va-
lorem officii vel supra pecuniam 3ª ut si officialis
moriatur vel alia ratione officium omittat ante
finitam societatem socio superstiti restituat nō
solum lucrum sex mensium verum etiam pecuniam
quam socius tradidit officiali in societatem. 4ª

(c) 2006 Ministerio de Cultura

4.º ut si socius moriat. inter semestre, officialis adquirat pecunias acceptas a socio, nisi socius intra 15. dies nominaverit alium, cujus vita periculo stare velit pecunias apud officialem 5.º ut officialis solvat sex pro centenario annoquoque semestri quam diu durat societas

Haec societas his modis finit. 1.º lapsu termini 2.º morte naturali socij nō vero morte violenta 3.º morte illius in quem socius transtulit periculum amitendi sortem 4.º morte ipsius officialis; tunc enim officium redit ad Principem 5.º venditione, seu translatione officij in alterum.

Hi casus accipiunt 1.º si ita postulet Reipublicae necessitas 2.º quando subest spes obtinendi id, cujus causa inita fuit societas 3.º si socij nō stent pactis et conventis 4.º dum socij arbitrio viri prudentis injurias, et damna inferret.

Emptio est contractus, qui mutuo consensu perficit. et utrumque scillicet emptorem et venditorem obligat, emptorem quidem ad ~~obligandum~~ tradendum pretium pro merce, venditorem vero ad tradendum merces pro pretio

Ad emptionem cum pacto retro vendendi requiruntur quatuor conditiones ut sit valida et careat

veat usura 1º. est intentio emendi, et vendendi, cujus defectu talis contractus est usurarius, quia nō est contractus emptionis, et venditionis, sed mutui. 2ª. est justū pretiū, quod est illud quod stimatur arbitrio prudentis viri habita ratione gravaminis, quod imponit. alteri contrahentium 3º. ut fructus rei emptæ pertineat ad emptorē. 4ª. ut in tali contractu adsit aliqua læsio.
Emptio [illegible] alio modo deffinit. Contractus pretii pro merce
Venditio est Contractus mercis pro pretio
Primus emptor præferendus est quando res nō fuit tradita; si vero fuit tradita ille præferandus est cui fuit tradita. Ab his casibus acceptis 1º. quando res absque traditione transfert. dominium et accidit quando res vendita fuit Ecclesiæ, Monasterio vel Hospitali. 2º. quando priori emptori fuit vendita, eique fuit in securitatē contractus hypothecata 3º. quando fuit tradita alicui qui sciebat rem illā in fraudē creditorū alienari.
Illa regula; qui prior est tempore potior est jure locum habet solū in Creditoribus realibus habentibus hypothecā in eandē rem; aut habentibus aliquod jus prelationis; nō vero Credito-

(c) 2008 Ministerio de Cultura

ribus personalibus, nisi adsit alius titulus
prelationis.
Illi autem gaudent privilegio prelationis
1º. his qui moderatas fecit expensas in fu-
nus debitoris. 2º. his qui pecuniam deposuit
apud Numulariu̅ publicu̅ nō accipiens inde
usuras. 3º. sponsa de futuro quo tradidit do-
tem viro sed postea nō fuit celebratu̅ matri-
moniu̅; sponsa de presenti etia̅ prefert, tamen
hoc privilegiu̅ nō transit ad heredes ipsius.
4º. pupillus, cui aliquid debet. a tutore nō
tamen ejus successore. 5º. his qui solvit cre-
ditori habenti privilegiu̅ prelationis.
Pretiu̅ est pecunia, quo dat. pro valore ali-
cujus rei.
Pretiu̅ unu̅ est legitimu̅, quod a lege seu Prin
cipe taxatu̅ est; aliud est naturale, seu vul-
gare, quod hominu̅ stimatione constituit; quod
quide̅ pretiu̅ suscipit magis et magis. Hoc
pretiu̅ unu̅ est mediu̅; aliud infimu̅, et aliud
supremu̅ seu rigurosu̅.
Pretiu̅ conventionale est illud quod partes sine
vi et fraude convenerint.
Pretiu̅ subastationis est illud quo venditur
sub hasta, quod potest esse magis vel minus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ut ~~hoc~~ quotidie experientia docet.
Pretium a lingua est illud, quod dat. propter intercessionem, advocationem &c.
Pretium ob obsequio est illud, quod dat. propter servitutem, et societatem.
Pretium a pecunia est illud, quod dat. pro pecunia vel in re vel in equivalentia.
In his casibus licitum est res pluris vendere, quam alioquin venderent.; et minoris emere, quam emerent. 1°. multitudo emptorum, et copia pecuniæ. 2°. affectus ad rem, quam vendit. 3°. lucrum cessans venditori dummodo illam rem conservaret usq. tempus &c. aliquo deducto pro expensis et periculo in illam conservanda. 4°. damnum emergens quod patit. venditor vendendo credita pecunia. 5°. periculum amittendi totum pretium, vel ejus partem, vel recuperandi cum expensis, et molestiis. 6°. modo vendendi minutatim, sic carius vendit. quam in magna quantitate. 7°. vendere sub hasta, quod justum pretium est, quod citra fraudem extorqueri potest.
Evictio est ablatio vel amissio juridica rei emptæ, vel justa causa receptæ per sententiam Judicis.
In his casibus venditor non tenet. de evictione

(c) 2006 Ministerio de Cultura

1º quando emptor nõ denuntiavit venditori littem motam esse ut eam defenderet 2º quando emptor scienter emit rem alienam. 3º quando emptor citatus contumaciter abfuit. 4º quando venditore absente emptor non appellavit, a sententia Judicis 5º quando sententia fuit injusta et lata per injuriam contra emptorem 6º quando res violenter eripit. ab emptore ante judicium 7º quando emptor voluntarie compromisit et concessit litem per arbitrum deffiniri 8º quando emptor potuit usucapere, et nõ usucepit 9º quando aliquid casuale contingit.

Hypoteca est contractus, quo res immobilis creditori tradit. ad securitatem crediti. Et per hoc differt a pignore, quia hypoteca est de re immobili, et manet in potestate debitoris. Pignus vero de re mobili et transit ad creditorem et res debet esse libera

Hypoteca una est expressa, quã contrahentes in pactũ deducunt. Et alia tacita, quã inducit a lege, qualis reperit. in dote, et ideo de bonis mariti prius restituendus est dos, quam alia debita, nisi uxor nõ renuntiaverit privilegium et beneficium hypotecae, seu aliquod debitum sit privilegiatum. Ex patet in hy

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ut patet in his casibus 1º quando quis mutuavit pecuniam ad reparandam rem hypothecatam 2º quando quis mutuavit pecuniam ad rem emendam 3º quando quis mutuavit pro vectura mercium subjectarum hypothecæ 4º in hypotheca dotali 5º quando quis rem duobus obligatam emit, a debitore, si ex pretio satisfactio est primo Creditori, emptor enim ei successit in jure 6º quando eadem res fuit obligata duobus priori quidem scriptura privata, posteriori vero scriptura publica.

Pignus est contractus, quo res mobilis et libera transit in Creditorem ad securitatem debiti.

Monopolium est unica seu unius rei venditio.

In his casibus fit Monopolium 1º quando mercatores conveniunt inter se de merce vendenda vel emenda tanto pretio ab ipsis constituto 2º quando unus, duo, vel plures emunt omnes merces ipsique soli eas vendunt eo pretio, quo volunt, sicque inducunt notabilem charistiam. 3º quando aliqui impediunt ne aliæ merces advehantur ut ipsi carius res suas vendant cum damno Reipublicæ. hoc intelligit. si impediunt vi, dolo, et fraude, non vero blanditiis, precibus, et persuasionibus 4º quando Princeps alicui concedit privilegium, quo solus certum genus mercium vendat.

(c) 2009 Ministerio de Cultura

Commodatum est quando conceditur usus alicujus rei ad tempus sine translatione dominii cum obligatione reddendi ipsam.

Ad commodatum haec requiruntur. 1°. mutuus consensus 2°. ut tradatur gratis commodatario. 3°. ut dominium commodati perseveret apud commodantem.

Assecuratio est contractus, quo quis ob pretium vel aliud interesse vel gratis suscipit in se periculum amittendi rem alienam obligando se ad illius compensationem si perierit. Hic contractus reducitur ad contractum innominatum v.g. do ut facias, vel facio ut des; vel reducitur ad contractum emptionis venditionis.

Ad contractum assecurationis hae conditiones requiruntur. 1a. est ut sit aequalitas inter pretium datum assecuranti, et obligationem quam in se suscipit 2a. ut qui petit assecurationem non cogat alterum ad contractum assecurationis secum ineundum; alioquin imponeret obligatio, ad quam assecurator non tenetur et sic esset usurarius 3a. est ut assecurator ab eo, qui petit assecurationem admoneatur de veris periculis, quibus subjacet res assecuranda. 4a. ut res, de qua contractus assecurationis initur existat, quare si assecuratur plus mercium, quam re ipsa navi sit in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

impositum, assecuratio nō sit valida. 5ª et ras assecuranda sit periculo exposita, alias si assecurator scit ante contractū rem d. q. pervenisse, vel nō pervenisse ad portū, et periisse vel nō periisse nihil potest accipere, et invalida est assecuratio.

Mutuū est traditio pecuniæ vel alterius rei cū translatione dominij ad tempus restituendi inequivalenti.

Mutuū unū est expressū, aliud tacitū, seu implicitū q. palliatū appellat. ut quando quis alteri vendit domū majori pretio concessa dilatione ad solvendū.

Licet ex contractu mutui consurgat obligatio restituendi, aliqui tamen excusat. 1º Ecclesia, locus pius vel Opidū 2º minor, cujus nomine tutor vel Curator mutuū accepit 3º filius familias, qui nō habet bona castrensia, et nō alia jura et hoc privilegiū vocat. Macedonianū.

Accipiūt. hi casus 1, quando filius familias accepit pecuniā mutuo ad ea, quæ erant; a, Patre subpeditanda v. g. ad emendos libros &. 2, quando accepit mutuū de consensu Patris. 3, quando pecunia mutuo accepta conversa est in utilitates Patris 4, quando filius familias juravit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

se soluturum, potest tamen obtinere relaxationem juramenti cum factum sit in fraudem privilegij Macedonij; quod quidem privilegium non potest renuntiari, a filijs familias, cum concessum sit in favorem Parentum.

Promissio est debitum fidei deliberata vera et spontanea de re licita et possibili

In his casibus peccat promittens non adimplens promissionem 1°. si promitat animo se obligandi 2°. si promitat rem licitam et possibilem 3°. si promitat rem notabilem. 4°. si res in eodem statu permanserit

Ad promissionem factam absenti hoc requiruntur. 1°. ut his cui fit promissio accipiat per litteras vel per nuntios ad hoc a promittente destinatos 2°. ut promissio, quae per nuntium offertur coram ipso nuntio acceptet. 3°. ut promittens non revocaverit promissionem antequam fuerit acceptata. Si tamen fuerit acceptata antequam revocatio innotuerit nuntio aut ei, qui eam acceptavit valida est promissio: etiam si fuerit revocata ante acceptationem.

Usura est lucrum alicujus rei pecunia stimabilis ratione mutui proveniens

Usura una est realis seu externa, et obquasso

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intervenit pactum reddendi aliquid supra sortem. Alia est mentalis et interna cum quando mutuans intendit ~~mutuo~~ lucrum ex mutuo quamvis nullum pactum exterius intercedat. Alia est expressa; et alia implicita seu virtualis.

Ut mutuator licite possit aliquid accipere praeter sortem ratione damni emergentis hae tres conditiones requiruntur. 1ª. est ut in tempore contractus hoc deducat in pactum 2ª. ut non deducat in pactum aliquid supra damnum accipere. 3ª. ut damnum revera sequatur praecise ratione mutui.

Ut mutuator licite possit aliquid supra sortem accipere ratione lucri cessantis hae tres conditiones requiruntur. 1ª. est ut lucrum cesset ob mutuum 2ª. ut lucrum non statim exigat. 3ª. ut non tantum exigat ratione lucri cessantis quantum se ipsum valet, sed etiam illius spes detractis expensis.

Ut mutuator possit aliquid exigere ratione amittendi capitale, vel ad illud recuperandum cum magnis expensis hae conditiones requiruntur. 1ª. est ut mutuator non plus exigat quam vulgo hujusmodi pretium aestimet. 2ª. ut illud periculum sit verum. 3ª. ut mutuator non compellat mutuatarium ad se ipsum eligendum, sed mutuatario libertatem relinquat ad hoc eligendum.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ut mutuator possit accipere penam impositam debitori ratione more, hæ conditiones requiruntur. 1ª. ut ea non aponatur contra voluntatem mutuatarij ad palliandam usuram 2ª. ut mutuatarius vere sit in mora culpabili solvendi, secus si est ob impotentiam, modo non factus sit impotens ob suam culpam 3ª. ut pena sit moderata et respondeat culpæ; quæ quidem pena solvenda est ante sententiam Iudicis, quia hæc est voluntas contrahentium.

Sunt ulterius penæ impositæ contra publicos et notorios usurarios 1ª. est ut non admittantur ad Eucharistiam donec satisfecerint 2ª. ut priventur sepultura Ecclesiastica, imo contra Ecclesiasticos sepelientes lata est excomunicatio 3ª. ut testamento, codicillo vel qualibet ultima voluntate usurarij manifesti nullus intersit, nisi prestita satisfactione irritam esse, nisi ante mortem restituerint 4ª. ut non admittantur ad Confessionem sacramentalem, quin prius satisfecerint, vel cautionem dederint coram aliquo; nisi in periculo mortis, quod sufficit sola cautio. 5ª. ut sit infamis, quæ tollit per veram penitentiam, et facta restitutione 6ª. ut non admittantur ad oblationes, possuntamen

gratia ab illis clementine accipi, modo nō fiant impotentes ad restituendum. Et ponit excomunicationem contra illos impedientes, cogicantes, et compellentes ad recipiendam, vel restituendam pecuniam acceptam ab usurario, sicut officiales, Iudices, Procuratores, Advocati &c.

Simonia est contractus rei sacræ vel spiritualis adnexæ pro re pecunia stimabili. Pretium, quod pro re spirituali tradi solet ex quo comitit. Simonia est triplex scilicet pretium a manu, a lingua, et obsequio, quod intelligit de obsequiis temporali nā hac ratione revocat. alia pretia, quid sint ista pretia dictum est supra fol. 166.

Simonia una est mentalis, quæ nō intelligit. quæ sola mente concipit. absque alio actu externo, ita hac nec solus actus internus, sed intelligitur cum aliquo actu externo. Alia est Conventionalis quæ consistit in pacto expresso vel tacito dandi &c. Alia est realis, quæ res temporalis defacto traditur pro re spirituali. Alia est ficta, quæ quis intendit tradere, sed nō accipere, vel econtra, sed cum intentione decipiendi. isti ratione in foro interno nō sunt simoniaci, neque ut tales habeantur, bene vero in foro externo.

Simonia prohibita est jure divino naturali et humano.

© 2006 Ministerio de Cultura

Sta simonia prohib. est. jure humano 1°. permutatio beneficij cum alio absque authoritate superioris 2°. resignatio beneficij propria authoritate facta cum reservatione pensionis 3°. venditio beneficij habita ratione fructuum et emolumentorum temporalium. 4°. acceptio alicujus rei ratione examinis 5°. venditio officiorum Ecclesiasticorum vel spiritualium. 6°. venditio officij dispensatoris procuratoris Economi. 7°. venditio officij defensoris seu syndici. 8°. venditio officij Judicij. 9°. venditio officij mansionarij, qui curam habet distribuendi Clericis vel Canonicis. 10°. venditio officij primicerij, cujus officium est clericos instruere vel dirigere; non autem in venditione bonorum Ecclesiasticorum tam mobilium, quam immobilium. In simonia non datur parvitas materiae.

Res sacra, spiritualis vel supernaturalis potest vendi triplicitur 1°. in concreto ut si vendat. Sacerdos intuitu sacerdotij &c. 2°. in abstracto ut si quis pretio conferat alteri sacrum ordinem, characterem aut gratiam sacramentalem. 3°. quo ad actum ut si vendat. absolutio sacramentalis. 4°. si vendat. aliquid quod habet connectionem cum aliquo spirituali ut si vendat. Christus ratione unionis hypostaticae, calix ratione benedic

(c) 2006 Ministerio de Cultura

benedictionibus; bene vero ratione materiæ, nisi prohibita sit ratione alicujus juris canonici &c. sepultura, chrisma, balsamum, agnus Dei in cereis depictus.

Simonia in beneficiis non inducit privationem beneficiorum antea rite detentorum, ultra tribus casibus acceptis 1.º in simonia confidentiali. 2.º in simonia comissa in electione Papæ. 3.º in simonia comissa ab examinatoribus beneficiorum ratione examinis.

Simonia confidentialis est contractus (in materia beneficii) dare vel accipere beneficium sub confidentia ~~[illegible]~~ renuntiandi ipsum Patrono vel illi cui voluerit Patronus beneficii. Ad constituendam hanc simoniam requiritur actualis datio ex parte Patroni, vel acceptio ex parte Clerici accipientis beneficium sub pacto renuntiandi beneficium modo dicto.

Ecclesia in duobus casibus obligat pretium simoniace acceptum restitui. 1.º quando pretium est acceptum pro collatione beneficii, vel alia actione ordinata ad provisionem beneficii. 2.º quando pretium est acceptum pro collatione ordinum. Pontifex autem potest dispensare vel compositionem facere quando solo jure Ecclesiastico facienda est restitutio. Res spirituales simoniace accepta nec jure divino, nec

(c) 2006 Ministerio de Cultura

naturali, nec jure humano est obnoxia restitutioni ante sententiam Judicis. Accepti beneficij simoniace acceptis una cum fructibus perceptis et sic de alijs.

Lata est excommunicatio contra recipientes, dotes, promittentes, facientes, cooperantes, dantes consilium, auxilium etc. pro gratia vel justitia in Curia Romana obtinenda. Ab hac censura excusant. 1º qui dat ob meram liberalitatem tam antea quam postea obtenta. 2º qui dant ad redimendam injustam vexationem. 3º qui dant vel accipiunt xenia vel portiunculas 4º qui dant vel accipiunt taxam stipendium laboris advocatis, notarijs etc. 5º qui dat vel accipiunt ob majorem industriam etc.

Preter hanc excommunicationem imponunt alia pena. 1ª est gratia sic obtenta est irrita 2ª qui aliquid accipit hoc nomine absolvi nequit, nisi restituat pauperibus id quod accepit 3ª privatio beneficij Ecclesiastici, et omnis officij etiam secularis, non tamen ante sententiam criminis declaratoriam 4ª addit perpetua infamia nota 5ª inhabilitas ad omnia beneficia, officia etc.

Confidentia est permutatio pecunia pro pecuniaria

Cambium aliud est verum, et reale, quo una pecu-
nia revera cum alia commutat. Aliud est siccum,
et est quando Campsor tradit pecuniam Campsario sol-
vendam in eodem loco, in quo eam tradit confictis litteris
ad locum distantem, ad quem reverà non mittit. Ultra
Cambium est usurarium, et ex eo dicitur siccum, quia caret
justo titulo accipiendi lucrum.

Cambium reale aliud est minutum, quo minora per-
mutat. vel majoribus vel contra. Aliud est loca-
le, seu per litteras, et est quando hic Majoricae v.g.
accipit pecuniam Romae solvendam, et dicit. per lit-
teras, quia mitti solent litterae ad locum ubi pe-
cunia accipienda vel solvenda est.

Cambium reale minutum non est illicitum, nec usu-
rarium, sed ob multas causas potest exigi supra
sortem 1o. ob rationem officii cambiendi 2o. ratione
lucri cessantis. 3o. labor numerandi 4o. propter
facilitatem seu commoditatem unius monetae 5o. ob
antiquitatem talis monetae.

Ad Cambium reale hae conditiones requiruntur. 1o. ut
ne Campsarius litteras scribat, quas mittat, ne
reddantur inanes 2o. ne pactum fiat de certo interesse
vel lucro solvendo a Campsario si non solvat tem-
pore praefixo 3o. ne Campsor protrahat terminum so-
lutionis ob pactum recipiendi lucrum. 4o. ne dett. ad

(c) 2006 Ministerio de Cultura

~~Campsorium~~ cambium nisi pro nundinis proximis juxta consuetudinem et usus locorum 5.º ne terminus ad solvendum longiores statuat quam exigat distantia locorum. in his conditionibus licitum est hoc cambium

Locatio est contractus quo persona vel aliqua res ad usum vel fructum pretio conceditur.
In his casibus licet locatori rem locatam repetere et conductorem expellere 1.º quando conductor per continuum biennium distulit solutionem pensionis 2.º quando conductor abutitur re conducta alio fine 3.º quando locatori supervenit casus inopinatus et cogatur in ipsa domo habitare. 4.º quando domus indiget reparatione, quam non indigebat tempore locationis, et conductor expulsus non tenetur solvere pensionem correspondentem tempore futuro.
Locatio finitur his duobus modis 1.º lapsu termini constituti. 2.º mutuo contrahentium consensu.
Conductio est contractus quo persona vel res aliqua ad usum vel fructum pretio comparatur.
Sunt obligationes, quae incumbunt conductori 1.º est ut non possit absque justa causa rem conductam dimittere ante expletum tempus 2.º ut non

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et nō vat re conducta nisi ad eos fines, ad quos conduxit. 3ª ut transacto tempore locationis rem eamdē numero restituat, nisi aliter sit conventū, vel absque illius culpa periit. 4ª. ut solvat pensionē tempore praefinito.

Fidejussio est contractus, quo quis in se suscipit obligationē alterius, promittens sub fide sua illius adimpletionē, seque obligans in defectum illius.

Quamvis mulier possit fidejussionem propter aliquod privilegiū rescindere. Accipiuntur hi casus 1ª est si fidejubet accepto pretio vel addito juramēto 2ª si cessisset privilegio sibi concesso per renunciationem factā corā Magistratu, vel cū juramēto 3ª si fidejubeat pro dote alterius. 4ª si fidejubeat pro suo creditore. 5ª si pro libertate servi. 6ª si fidejussit in fraudem ut deciperet. 7ª si fidejussit, et postea elapso anno pignus dedit, aut obligationē iterum suscepit.

Depositum est quando traditur aliquid alteri custodiendū absque usu sive cū pretio sive sine pretio.

Depositum est duplex unum Judiciale quod fit in his casibus 1º. quando debitor pecuniā deponit, quā ~~debitor~~ creditor tenetur acceptare. 2º. lite pendente donec finiat. Aliud est privatū, et est quando res

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quando res aliqua deponitur alicui homini ut custodiat confidens ipsius homini.

Ad depositum haec conditiones requiruntur 1º est consensus tradentis, et accipientis 2º ut res tradat. 3º ut quando petitur, restituat eadem 4º ut restituat in loco in quo recepit ipse depositarius. 5º ut si depositum pereat deponenti pereat. 6º nec dominium, nec usus transfert in depositarium.

In his casibus potest depositarius uti re deposita 1º quando credit hoc domino non displicere. 2º quando dominus concedit depositario usum tacite vel expresse. 3º quando res deposita non est usu consumptibilis, nec illi interdictus est usus.

Precarium est contractus, quo quis concedit aliquid alteri cum potestate illud repetendi quotiescumque libuerit.

Ad precarium haec tres conditiones requiruntur 1º est mutuus consensus tradentis et accipientis 2º traditio rei 3º ut qui tradit precarium possit illud repetere quoties voluerit, nisi charitas aliter postulet

Precarium tribus modis finiri potest 1º voluntate concedentis. 2º venditione facta, a, domino. 3º

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ex morte illius, qui precarium accepit, quia est personale, et non finit morte tradentis donec ab haeredibus petat.

Census est ius percipiendi quolibet anno pensionem ex re frugifera vel persona alterius.

Census alius est reservativus, et est contractus quo quis transfert rem suam in alterum quo ad dominium directe vel utile reservata sibi annua pensione. Alius est consignativus et est contractus quo quis alteri vendit ius percipiendi quolibet anno annuam pensionem super rebus suis aut sub ipsius persona.

Alius est realis, qui fundatur in re. Alius personalis qui fundatur in persona. Alius mixtus qui fundatur in re et persona. Alius est fructuarius, quo quis se obligat ad solvendos certos fructus. Alius pecuniarius quo quis se obligat ad solvendam certam pecuniam. Alius perpetuus seu irredemibilis. Alius temporalis. Alius virtualis. Alius vitalitius idest durante vita. Et alius non vitalitius idest ad certum tempus.

Sex conditiones requiruntur ad censum 1a. est ut adsit intentio vendendi, et emendi 2a. ut adsit iustum pretium 3a. ut constituens censum super aliqua re, liberam facultatem habeat. 4a. ut census fundetur in re frugifera 5a. ut si res censita pereat absque culpa cen=

(c) 2006 Ministero per i Beni e le Attività Culturali

censuarij, cesset census ad ratã 6ª: ut si aliquod
onus imponat. venditori, ad quod nõ tenet. debi-
ta mercede compenset.
At census realis has conditiones requirunt. in locis
in quibus Bulla Pij. 5. recepta est 1ª: ut census nõ
instituat nisi supra re immobili vel frugifera
2ª: ut contractus nõ celebret. nisi numerata pe-
cunia coram testibus et Notario 3ª: ne deducat[ur]
pacto ut pensiones anticipate solvat. 4ª
ne venditor census obliget. ad casus fortuitos 5ª:
ut nõ fiat pacto restringens libertatem censuarij
6ª: ut dominus rei censita volens eã vendere
admoneat censualistã, num ipse velit eã emere
eod. pretio, antequã alijs praeferat 7ª: ne fiat pacto
quo censuarius existens in mora, teneat. ad interesse
8ª: ne census antea constitutus augeat. ex pen-
sionibus annualibus debitis et nõ solutis 9ª: ut
semper liberum sit censuario redimere censũ si
velit 10ª: ut censuarius nõ cogat. ad redimendũ
censũ 11ª: ut pretium census nõ augeat. vel minu-
atur ex aliqua circunstantia superveniente; et
sic de alijs.
Testamentum est justa nostrae voluntatis sententia
quã testatores relinquimus et quid fieri volu-
mus de nostris bonis cũ institutione haeredis
(c) 2006 Ministerio de Cultura
sed

testamentum aliud est clausum, et est quod testator vult illud, de quo testatur latere usque ad mortem vel usque voluerit. Aliud est nuncupativum et est quando testator vult illud, de quo testatur post illius mortem valere, solum coram testibus sine scriptura ut facilius probet intentio testatoris. Aliud militare, ad quod sufficiunt duo testes rogati, subsistitque hoc testamentum per annum post justam missionem seu discessum ab exercitu; elapso vero anno non subsistit quia tempus habuit facciendi testamentum. Hoc testamentum factum in ipsomet conflictu et ipse miles proprio sanguine scribat suam voluntatem in qualibet re.

Ad testamentum hae conditiones requiruntur. 1.º est ut instituatur certus haeres capax testamenti. 2.º ut instituatur haeres, qui de jure instituendus est, nisi facta sit mentio exeredationis causa et solum irritatur quo ad institutionem haeredis, non vero quo ad alia. 3.º est ut testator habeat liberam bonorum administrationem, nec a jure prohibeatur. 4.º ut adsit certus numerus testium, qui has qualitates in hoc carmine contentas habeat.

Etas, conditio, sexus, discretio, fama.

Et fortuna, fides, in testibus ista requiras.

Etas in teste requisita est 14. annos. Accepti tribus

casibus 1º testamento militis. 2º inter liberos 3º ad causas pias, in his tribus casibus sufficiat testis sit pubertati proximus. Conditio excludit servos a ferendo testimonio in testamentis. Sexus innuit feminas ad testimonium in testamentis non admitti. Discretio designat usum rationis et sanitatem mentis in teste. Fama infames arceri a testimonio in testamentis. Fortuna excludit pauperes ob periculum subornationis. Fides ponit 1º ad expellendum infideles a testimonio contra fideles. 2º ad expellendum illos de quorum interesse agitur.

Ad testamentum in scriptis seu clausum hae conditiones requiruntur. 1º ut post confectum testamentum adhibeantur septem testes masculi liberi puberes, rogati et vocati 2º. ut singuli testes eodem tempore subscribant. 3º ut singuli sigilla apponant. 4º ut apponatur dies, mensis, annus, et institutio haeredis 5º. nomen notarii apponatur.

Illi prohibentur testari 1º furiosi lucidis intervallis destituti. 2º surdi et muti, a nativitate non possunt ad causas profanas testari bene vero ad causas pias. 3º qui articulate non possunt loqui, ad exprimendum haeredem 4º impuberes, qui non adimpleverint 14 annos si sint masculi, et si

(c) 2006 Ministerio de Cultura

si sit femina 12 annos 5º prodigi, cui adempta
novis administratio 6º filij familias qui sunt
sub patria potestate, nisi habeant bona ca-
strensia, possunt tamen testari ad causas pias de
bonis adventitijs consentiente Patre 7º usurarij
notorij, heretici, Cardinalium percussores, damnati
ob libellum famosum, et capite damnati 8º Re-
ligiosi 9º servi active non vero passive.
Codicillus est ultima voluntas minus solemnis de eo,
quod quis post mortem suam fieri velit coram quinque
testibus declarata.
Legatum est quaedam donatio, qua defunctus alteri
rede prestanda reliquit de eo quod foret haeredis.
Et fit multis modis 1º pure et absque conditio-
ne vel determinatione diei, et hoc modo factum le-
gatum debet legatario post mortem testatoris 2º sub
conditione, quod non debet nisi adimpleta conditione
quae quidem conditio vel est expressa, tacita, de prete-
rito, de presenti, de futuro, necessaria, contingens,
possibilis, impossibilis, turpis vel honesta.
His causis excusat haeres ad solvendum legata 1º
quando legatum est invalidum defectu voluntatis, po-
testatis, solemnitatis, ratione materiae vel personae
incapacis vel defectu conditionis. 2º quando legatum fuit
expresse vel tacite revocatum a testatore 3º quando

(c) 2006 Ministerio de Cultura

res legata perempta fuit absque culpa hæredis. 4ª quando legatum fit caducum id est quando legatarius moritur ante testatorem modo nō ita fuerit ad locum proud. 5ª quando legatarius repudiavit legatum ex ipso jure.
Executores ultimarum voluntatum alii sunt a jure et legitimi vocantur. Alii ab homine et dicuntur testamentarii. Alii universales. Alii particulares.
Tutor dicitur ille, qui datur pupillo seu impuberi extra patriæ potestatem existenti, datur que primario ad tuendam personam, et secundario ad tuenda bona. Curator autem datur primario ad tuenda bona, et secundario ad tuendas personas.
Tutela autem finitur his modis 1º defidere tutoris suspectos. 2º quando pupillus ob crimen pellitur in exilium. 3º ob mortem pupilli. 4º ob adimpletam conditionem. 5º ob mutationem status pupilli vel tutoris 6º ob pubertatem pupilli. 7º ob temporis elapsionem 8º si ob justam causam tutor omnis tutelæ renunciat.
Substitutio est vocatio unius vel plurimorum ad hæreditatem in locum alterius vel aliorum.
Sex modis potest quis substitui alteri 1º substitutione vulgari. 2º substitutione pupillari. 3º substitutione exemplari. 4º substitutione fideicommissoria.
(c) 2006 Ministerio de Cultura

5° substitutione reciproca. 6° substitutione compendio-sa et similibus.

Substitutio vulgaris est substitutio directa et simplex, qua quilibet non prohibitus substitui potest a quolibet hac conditione ut si ille, qui fuit institutus heres, vel qui succedere debet ab intestato, nolit aut non possit succedere, succedat substitutus.

Substitutio pupillaris est illa, qua quis proli impuberi in sua potestate constitutae substituit aliquem. v. g. si Pater dicat si filius meus intra pupillarem aetatem decedat substituo Titium. Aetas autem pupillaris in masculis est 14 anni, in feminis vero 12 anni. Porro ad validitatem hujus substitutionis haec requiruntur. 1° ut ille cui fit substitutio sit impubes. 2° ut sit filius, nepos, vel descendens. 3° ut sit in potestate Testatoris. 4° ut post mortem Testatoris fiat sui juris, nec recidat in potestatem alterius.

Substitutio exemplaris est illa, qua quis filio dementi vel prodigo vel alia ratione prohibito testari substituit. quae quidem substitutio fieri potest a Patre, Matre, Avo, Avia etc.

Substitutio fideicommissaria est illa per quam heres ab intestato, vel testamento constitutus accipit hereditatem, cum onere, ut eam vel ejus partem ali-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

alij questa v.g. dimidia vel tertia parte restituat
alteri post mortem, sub hac tacita conditione si
decedat sine liberis vel descendentibus. Verum si
hæres professionem faciat in Religione capaci,
Conventus percipit usufructum usque ad mortem
Religiosi.

Substitutio reciproca seu brevilogua dicitur illa,
qua hæres substituti sibi invicem substituuntur
v.g. si testator dicat instituo tales hæredes, quos
invicem substituo te.

Substitutio compendiosa est illa, quæ plures com-
plectitur substitutiones diversas quoad tempora
ut si quis dicat instituo Caium filium meum hæ-
redem, et cum a vita decesserit substituo ei Ti-
tium et sic de alijs.

Successio est actio qua ascendentes, et descenden-
tes in bonis hæreditatis succedunt.

Successio una est ascendentium, quando scilicet de-
functus non reliquit descendentes aut collatera-
les in primo gradu. Alia est descendentium, quando
scilicet descendentes succedunt in bonis ascende-
tium. Alia est collateralium seu transversalium
et sic de alijs.

Donatio est datio liberalis, et irredemibilis com-
pensatione non interveniens

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Donatio una est insinuata. Et est quando est contra officium pietatis paternae in filios. Alia est donatio remuneratoria et est quando fit ad collata beneficia remuneranda. Et haec est duplex una quae beneficium acceptum compensat ad aequalitatem ex gratitudine, et non ex debito. Alia est quae beneficium acceptum compensat ultra aequalitatem, ita tamen ut non sit nimius excessus, nam si ita est pars quae excedit, non dicet. remuneratio, sed donatio et sibi &c.

Ad donatorem tres conditiones requiruntur. 1º ut habeat liberam bonorum administrationem. 2º ut eorum dominium habeat. 3º ut non a jure impediat. ex prodigus, minor impuber &c.

Insinuatio donationis est denuntiatio, seu manifestatio, qua donans declarat Judici in scriptis se libere tantum summam alteri donare et Judex suo consensu illam aprobat, quae quidem requirit. ad donationem ultra quingentorum solidorum.

Donatio inter vivos non potest revocari nisi his tribus casibus exceptis 1º ob ingratitudinem, modo donatio non sit facta ob causam vel juramento, vel facta sit Ecclesiae vel monasterio 2º est susceptio prolis legitimae non precogitatae; in hoc discrimine si donatio facta est extraneo revocat. in totum, si facta

(c) 2006 Ministerio de Cultura

facta est filio, Avolli revocat in partē scilicet legitima. 3ª donatio inofficiosa, hoc est quando Pater nō relinct quantum poterat legitima portio filiorū.

Legitima est pars hæreditatis aliquibus a lege decreta. Et est tertia pars hæreditatis defuncti quando filij nō sunt plus quam quatuor; quando sunt plures quam quatuor, legitima est dimidia pars totius hæreditatis, et hæres etiā intrat in parte dimidiæ partis scilicet legitima, ut videre est in his duobus carminibus

Quatuor aut infra dāt natis jura trientem
Semissem vero dāt natis quinque vel ultra

Emphiteusis est contractus per quē utile dominiū rei immobilis transfert alteri retento dominio directo cū obligatione solvendi pensionē reale statutis temporibus Domino hæreditatis.

Emphiteusis differt a feudo, quia feudum habet onus obsequij et servitij personalis; Emphiteusis vero habet onus reale. Differt a locatione quia locatio fit ad tempus breve et in re etiā mobili; nō autē Emphiteusis.

Emphiteusis alia est perpetua; alia temporalis alia est Ecclesiastica; alia prophana; alia est

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nova nunc de novo instituta, alia vetus, alia
hæreditaria simpliciter, quæ succedi solet omnibus
hæredibus quamvis extraneis: alia hæreditaria
mixta, quæ succedit aliquibus hæredibus, sed non
pro omnibus; alia est familiaris, quæ succedit
solum pro his, qui sunt de familia, quamvis non
sint hæredes. Res quæ dat. in Emphyteusim debet,
esse immobilis.
Hæ conditiones requiruntur ad Emphyteusim 1ª. est
contractus emphyteuticus per scripturam celebret. ni-
si consuetudo aliud ferret 2ª. ut contractus fiat
de rebus immobilibus. 3ª. ut bona quæ subjiciunt
Emphyteusi, nõ sint Ecclesiastica, quæ tradi nõ con-
sueverint. 4ª. ut dominium directum remaneat apud
priorem dominum 5ª. ut quotannis ab Emphyteuta
solvat. pensio nõ ut lucrum sed in recognitionem
dominij. 6ª. ut Emphyteuta privari possit re
emphyteutica, si culpa ipsius notabiliter deterior
fiat. 7ª. ut Emphyteuta nõ possit rem emphyteu-
ticam in alium transferre sine consensu saltim im-
plicito domini directi. 8ª. ut in re emphyteuti-
ca succedat illi, qui in contractu emphyteutico ex-
primitur. alias revolvit ad dominum hæreditarium
si extincta est generatio illius.
Laudemium est quinquagesima pars pretij rei

(c) 2006 Ministerio de Cultura

emphiteutica, ex consuetudine tamen trigessima parte; quod quidem laudemium solvit domino directo, quando res emphiteutica transit ad alium Emphiteutam per venditionem, locationem etc.

Exceptis his casibus 1º quando hæres necessarius succedit in rem emphiteuticam quia propria authoritate adit hæreditatem. 2º quando res emphiteutica redit ad priorem Emphiteutam dissoluto contractu celebrato [redacted] cum pacto retrovendendi, quia non censet nova venditio, sed recissio contractus. 3º quando Pater tradit filio rem emphiteuticam non habens aliud, quod ei tradat, quia laudemium tradit. pro voluntaria alienatione, illa autem videt. necessaria 4º quando plures habentes rem emphiteuticam comunem eam inter se dividunt.

Feudum est contractus rei immobilis cum translatione dominii utilis, proprietate retenta cum onere fidelitatis, et obsequii personalis exhibendi.

Feudum aliud est proprium, quod naturam feudi servat; aliud est improprium, quod ex pacto naturam feudi mutat; aliud est regale, quod a Principe qui non habet superiorem obtinetur, et præter juridictionem, confert etiam titulum honorificum

21

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ut Ducatus, Marchionatus &c; aliud est non regale, quod nihil dignitatis vel eminentiae tribuit seu conferat a Principe, vel ab alio inferiore; aliud est antiquum, quod majores communis agnationis habuerunt supra quartum gradum; aliud est paternum, quod possederunt parentes seu progenitores usque ad gradum quartum; aliud novum, quod non obtinet ex successione, sed in ipsa persona investiri cepit.

Item aliud est nobile, quod nobilem facit, vel jam factum nobilem demonstrat; aliud est ignobile quod nobilitatem non confert; aliud est Ecclesiasticum, quod ab Ecclesia, vel ipsi Ecclesiae confertur; aliud est seculare, quod a laico obtinet; aliud est masculinum; aliud est femineum; aliud est haereditarium, quod ad haeredes licet extraneos transmitti potest; aliud non haereditarium quod ad haeredes extraneos transire nequit, sed ad filios seu agnatos etiam si forte non sint haeredes; aliud est reale, quod ad haeres transit; aliud personale quod haeret personae accipienti nec ad alios transit; aliud est dividendum, quod dividi potest; aliud individuum, quod dividi non potest ut sunt Regnum, Ducatus &c; aliud est ligium, quo quis jurat alicui se esse fidelem futurum nullo excepto; aliud non ligium

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quo quis jurat alicui fidelitatem excepto supremo domino; aliud est francum quod est liberum a penalibus feudorum legibus seu ab omnibus servitiis exceptis in forma juramenti fidelitatis; aliud non francum quod a servitiis non est inmune.
Ad feudum haec requiruntur. 1º ut dominium directum perseveret apud priorem dominum, utile vero apud vasallum 2º ut feudum constituatur supra re inmobili, vel habita pro inmobili, et nulli obligata. 3º ut vasallus non alienet feudum sine consensu domini directi 4º ut vasallus prestet obsequium personale si exigat. 5º ut vasallus in pocessione feudi prestito juramento a domino mitatur.
Feudum his de causis adquiritur. 1º investitura 2º successione. 3º prescriptione, si feudum seculare prescribitur spatio triginta annorum, si est Ecclesiasticum 40. annorum, et si est Ecclesiasticum Romanum 100. annorum.
His de causis feudum amititur. 1º est crimen ingratitudinis. 2º duplex crimen comissum in persona diversa a domino directo 1um est fratricidium 2um homicidium proditorium 3º causa amitendi feudum est quinque modis contingit 1º lapsu termini prescripti 2º morte vasalli non relictis filiis legitimis vel agnatis 3º

(c) 2006 Ministerio de Cultura

3.º professione in Religione incapaci successionis 4.º
prescriptione triginta annorum. 5.º renuntiatione. et
hac dicta sufficiant de Contractibus temporalibus.

Cum ex his Contractibus aliquando possit insur-
gere restitutio: et etiam difficultas possit exoriri ad
quem contrahentium pertineat restitutio dico quod res-
titutio ad illum spectat, qui culpam habet.

Culpa juridica est omissio diligentiae, quam quis adhi-
bere tenet. non desequit magnum incommodum ex con-
sideratione provvenicas. Culpa theologica est pecca-
tum mortale vel veniale: et de hac culpa hic non loquimur
sed de culpa juridica.

Quae culpa juridica una est lata, alia levis, et
alia levissima.

Culpa lata est omissio illius diligentiae, seu caute-
lae ac circumspectionis, quam passim homines ejus-
dem conditionis, et professionis adhibent. v.g. si quis
librum sibi commodatum relinquit foras domus vel in
platea dicit commisisse hanc culpam, licet illum relin-
quat ex oblivione et consequenter careat a peccato.
potest enim culpa juridica reperiri, sine culpa theo-
logica scilicet peccato.

Culpa levis est omissio illius diligentiae et cautio-
nis quam diligentiores ejusdem artis adhibere solent
v.g. si quis librum sibi commodato relinquit in cubiculo

(c) 2006 Ministerio de Cultura

asserto, dicitur levem culpam commisisse, non omisit eam diligentiam, quam diligentiores ejusdem artis adhibuissent.

Culpa levissima est omissio diligentiae, quam homines prudentissimi adhibent v.g. si quis librum sibi commodatum claudat in arca, sed non tenet manu, an arca sit clausa, dicitur committere culpam levissimam, cum non adhibeat diligentiam, quam prudentissimi vel diligentissimi adhibent.

Casus fortuitus dicitur eventus rei inopinatae, qui praevideri, aut praecaveri non potest etiam per diligentissimum.

Quando contractus est in utilitatem solius accipientis, accipiens tenetur ad restitutionem damni secuti, non solum ex dolo vel lata, et levi culpa, sed etiam ex levissima culpa; excepto precario, quia tradens precarium potest pro suo libito precarium liberare et revocare, non autem tradens alia contracta. Quando contractus est in utilitatem solius dantis, accipiens tenetur solum de dolo et lata culpa. Quando contractus est in utilitatem utriusque contrahentis, accipiens tenetur tantummodo ~~ad~~ restituere de dolo, culpa lata et levi culpa, non vero de levissima culpa. Quando res aliena perit casu fortuito quicquid in utilitatem sit, accipiens non tenetur ad restitutionem ex qualibet culpa; excepto culpa, qua pacto, vel mora, [illegible]

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De contractibus spiritualibus

Bulla Cruciata est concessio a Summo Pontifice facta Hispaniorum Regi Catholico in subsidium belli contra infideles, varia et utilia privilegia continens.

Finis hujus Bullae est triplex 1.º ut re fides catholica pura, atque integra servet. ab omni labe haereseos 2.º ne violet. unio fidelium cum Christo. 3.º ut re inter ipsos fideles societas, et concordia foveat. ex sibi [illegible]

Bulla defunctorum est indulgentia plenaria fidelibus in Purgatorio existentibus a Summo Pontifice in Bulla Cruciata, medio aliquo opere a fideli vivo prestando concessa.

Indulgentia est actus spiritualis jurisdictionis, quo peccator in foro Dei, liberat. a pena temporali extra sacramentum ex aplicatione Ecclesiae thesauri

Indulgentia plenaria est remissio totius penae, vel in aliquo certo genere.

Indulgentia temporalis non est remissio totius penae, sed tantae penae quanta in Bullis exprimit.

Solus Summus Pontifex potest primario concedere indulgentias et hanc potestatem potest concedere non

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nō solum clericis, sed etiā laicis, et etiā feminis de illa potentia absoluta. Episcopi vero solum possunt concedere indulgentias per annum ut in dedicatione Ecclesiæ, et etiā per annum ut in aniversario Ecclesiæ, et hanc potestatem solum possunt concedere clericis tantum. Et hoc intelligit. licet sint in peccato mortali, et excomunicati, nō denuntiati et vitandi.

Ad suscipientes indulgentias hæc requiruntur. 1.º quod sit baptizatus, et habeat fidem. 2.º debet esse in gratia eo tempore, quo præstit ultimum opus præscriptum. 3.º ut nō sit excomunicatus.

Indulgentia differt a Iubileo per hoc, quod per Iubileum dat. facultas absolvendi a casibus Summo Pontifici reservatis et etiā facultas eligendi Confessarium, hiarum autem potestas nō dat. per indulgentia. Et sic ~~Iubileum est aliis spiritibus conditionibus~~

Iubileum est indulgentia plenissima culpæ, et penæ, a Summo Pontifice concessa Christi fidelibus cum facultate eligendi Confessarium, qui a censuris et a casibus Summo Pontifici reservatis absolvat, et vota comutet.

Thesaurus Ecclesiæ est cumulus constans ex collectione Ecclesiæ satisfactionum Christi, Beatæ Virginis, aliorumque Sanctorum, sindici acceptatione ... 324 ...

Officium divinum est laus Dei voce expressa per Eccle-
siæ institutionem determinata.
Ad recitationem divini officij duo requiruntur. 1°.
ut studiose recitet. idest ut non omittantur verba, vel
mutilentur; seu sine syncopa, et sine interruptione
recitet. 2°. ut devote recitet. idest cum intentione
illius recitandi, quia est actus humanus. Et etiam
requiritur attentio tam externa, quam interna, quia
Ecclesia potest præcipere actum internum, quando
externus non potest subsistere sine interno. ut in
hoc contingit.
Ut recitatio divini officij sit impetratoria quinque
conditiones requiruntur. 1°. est ut recitans sit vir jus-
tus idest in gratia, nisi recitet nomine Ecclesiæ
2°. fides impetrandi, quod petit. 3°. ut illud quod
petit conducat ad salutem petentis. 4°. ut recitatio
fiat pro ipso recitante, et etiam pro alio ii capax
est 5°. perseverantia.
Suffragium pro ut hic est auxilium, quod unus fidelis
præbet alteri ad consequendam remissionem pœnæ tem-
poralis.
Ut suffragium prodest hæc requiruntur. 1°. debet ad
illud ~~intentio~~ dirigi intentio offerentis 2°. ut opus
fiat ab homine in statu vivente. 3°. ut fiat volun-
tarie. 4°. ut opus sit bonum saltim ratione intentionis

(c) 2000 Mil...

5ª ut operans sit in gratia ad prodendum ex opere operantis

Ad suffragium prodendum illi, cui applicatur hae conditiones requiruntur. 1ª est ut indigeat suffragio. 2ª ut sit in gratia, alias convertitur in utilitatem offerentis 3ª ut peccata pro quibus exhibetur ~~satisfa~~ satisfactio, sint remissa quoad culpam, etiam pro venialibus, quia remissio poenae, supponit remissionem quoad culpam.

Ad sponsalia haec conditiones requiruntur. 1ª est ut promissio sit voluntaria 2ª ut promissio sit mutua 3ª ut promissio signo aliquo externo sufficienter manifestetur 4ª ut contrahentes habeant usum rationis, scilicet septem annos, nisi malitia suppleat aetatem hoc est si habent potentiam generandi, et discretionem sufficientem ad se obligandum ut sit l[illegible]

Causae dirimentes sponsalia sunt hae 1ª est ingressus in Religionem 2ª votum simplex castitatis, seu Religionis. 3ª votum simplex sacrorum ordinum 4ª aetas. 5ª lapsus termini 6ª discessus in longinquam 7ª dolus. 8ª metus 9ª matrimonium subsequens cum alia celebratum, aut impedimentum dirimens matrimonium 10ª fornicatio superveniens 11ª mutuus consensus. 12ª conditio non adimpleta

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Peccatum ~~veniale~~ mortale fit veniale hijs modis 1º ratione indeliberationis et inadvertentiæ 2º ratione parvitatis materiæ 3º ratione ignorantiæ

Beguini seu Bisoctri fuerunt quædam mulieres, quæ nullam regulam approbatam profitebantur, de Trinitate et divina essentia disputabant et prædicabant, et multas opiniones fidei contrarias inducebant. Et contra istas mulieres, et omnes illos consulentes, faventes, approbantes, lata fuit excommunicatio

Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedicens

Orans idest oratio dominicalis, ad quam reducitur tunsio pectoris, et etiam oratio in Ecclesia consecrata

Tinctus idest aqua benedicta

Edens idest esus panis benedicti qui diebus festivis populo distribui solet

Confessus idest confessio generalis quæ solet dici in missa, et in prima et in principio Completorij &c.

Dans idest Eleemosina ad quam reducuntur omnia opera misericordiæ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Benedicens idest benedictio Episcopi vel Abbatis consecrati

qua quidem sacramentalia remittunt peccata venialia seu gratiam aliquo modo ex opere operantis: et non ex opere operato, quia Ecclesia non habet talem potestatem instituendi aliquid, quod possit ex opere operato remittere venialia seu.

6. Tribuit nomen Patris 1.º illis, a quibus esse recepimus in generatione et hoc pertinet ad virtutem pietatis et hoc intelligit directe ad filios et indirecte ad Patres respective filios 2.º Superioribus ac dixi fol. 46. et hoc pertinet ad virtutem obedientiae. 3.º Magistris, et hoc pertinet ad virtutem observantiae. 4.º tribuit nomen Patris Dominis respectu servorum, et pertinet ad virtutem duliae, quod idem est ac servitutes. 5.º tribuit nomen Patris benefactoribus et pertinet ad virtutem gratitudinis, qua benefactoribus gratias agimus.

4us effectus primarius baptismi est ablatio peccati originalis. 5us est delere peccata actualia in adulto. Baptismus semper causat characterem, et alios effectus non ponentibus obicem.

Effectus secundarii baptismi sunt 1us est aperire

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ianuas coeli. 2º est conjunctio hominis cum Christo seu est membrum Christi. 3º est subjectio Ecclesiae et observatio mandatorum 4º est ablatio irregularitatis provenientis ex delicto, nō vero irregularitas proveniens ex bigamia et ex illegimitate

Lotus, discretus, sanus, jejunus, et aptus
Contritus, fassus, mundus, recteque paratus

Lotus idest baptizatus. Discretus idest quod habeat usum rationis. Sanus idest quod nō habeat defectum extrahendi quae vulgo dicit. vomitus. Jejunus idest jejunium naturale, preter in infirmitate. Aptus idest quod nō sit excomunicatus neque personaliter interdictus. Contritus idest quod nō habeat peccatum mortale. Fassus idest est reconfessus. Mundus idest quod nō habuit pollutionem. Recteque paratus idest cum magna devotione ac attentione

Excomunicationes in Bulla Cenae cōprehendunt etiā fautores, auxiliantes, consulentes, auxiliātes, recipientes, et cooperātes, sq. sequuto effectu hoc est sequuta actione principaliter prohibita. Excipiunt tamen 1ª excomunicatio quo ad schismaticos, et etiā 2ª. 4ª. 5ª. 6ª. 8ª. 13ª. 17ª. et 19ª quae nō cōprehendunt fautores, auxiliantes, sq. et hi numeri intelligūt. juxta ordinē in hoc libro nō vero juxta carmina

(c) ... Ministerio de Cultura

Et quadvis istæ excommunicationes quæ nō cōprehendūt fautores, auxiliātes nō cōprehendāt istas excommunicationes in Bulla Cenæ contentas, præter peccata] continent alias excommunicationes &c. Et ultima excommunicatio scilicet 21ª. nōdū reservata. Excommunicationes synodales omnes sunt latæ sententiæ. Accipiūt tamen 1. 4. 6. quæ sunt post in illis præponūt. et sibi nō sunt latæ sententiæ jalliter durate ultima synodo facta 1649. Et etiā istæ excommunicationes nō sūt Episcopo reservatæ. Accipiūt tamen 6. et 11. Et etiā ex his 16. excommunicationibus tantum 6. et 9. comprehendūt fautores, adjuvantes, consulentes, procurātes &c. ad hoc falsos testes facientes in 6. excommunicatione. Materia remota Extremæ unctionis est oleum de olivis benedictū ab Episcopo de licentia Summi Pontificis, a simplici sacerdote: materia proxima sūt unctiones quæ debent fieri in quinque sensibus: et etiam in pedibus, et renibus ut mandat Synodus Majoricensis; forma est per istam sanctam unctionem &c. Minister proprius est proprius Rector, quilibet et sacerdos de ejus licentia. Subjectū hujus sacramenti est quilibet baptizatus periculo mortis proximus, et qui habet vel habuit usum rationis; debet esse in gratia: et si est in peccato mortali sufficit ut eliciat actū contritionis. Effectus principalis est gratia sanctificans quæ confertur in ultima unctione 2. delere reliquias peccatorum hoc sacramentū præter gratiā confert tria bona

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pasa en fol. 221.

Deffinitionum Index.

De los Peccados en General.

Peccatum in comuni fol. —— 1.
Peccatum originale fol. —— 1.
Peccatum actuale fol. —— 4
Peccatum mortale fol. —— 4
Peccatum abituale fol. —— 4
Peccatum veniale fol. —— 6.
Conscientia fol. —— 7.
Conscientia recta fol. —— 7
Conscientia erronea fol. —— 7.
Conscientia dubia fol. —— 8
Conscientia probabilis fol. —— 8.
Conscientia scrupullosa fol. —— 8
Conscientia speculativa fol. —— 8.
Conscientia practica fol. —— 8.

Deffinitiones del 1º Mandamiento

Praeceptum fol. —— 9.
Praeceptum correctionis fraternae fol. —— 9.
Fides fol. —— 10
Haeresis fol. —— 12
Apostasia fol. —— 13.

(c) ... Ministerio de Cultura

208 Paganismus fol. — 13.
Iudaismus fol. — 13.
Pertinacia fol. — 13.
Blasphemia fol. — 13.
Religio fol. — 14
Superstitio fol. — 14
Idolatria fol. — 15.
Divinatio fol. — 15.
Vana observantia fol. — 16.
Magia fol. — 17
Maleficium fol. — 17.
Sortilegium fol. — 18.
Sortes fol. — 19
Astrologia fol. — 19
Incantatio fol. — 19.
Spes fol. — 20.
Presumptio fol. — 20.
Desperatio fol. — 20.
Charitas fol. — 20.
Mons pietatis fol. — 20.
Elemosina fol. — 21.
Odium Dei fol. — 21.
Locus sacer fol. — 21.
Sepultura fol. — 21.
Cuarta Parrochialis fol. — 22.
Cuarta Episcopalis fol. — 22.
(c) 2006 Ministerio de Cultura

Spoliũ fol. — 23.

Libertas Ecclesiastica fol. — 24.

Immunitas Ecclesiastica fol. — 25.

Casus Bullæ Gregorij in quibus Immunitas Ecclesiastica nõ suffragat. fol. — 25.

Alienatio fol. — 27.

Causa criminalis fol. — 29.

Pœnæ contra violatores huius Immunitatis — 29.

Clausura Monialiũ fol. — 29.

Religiosus Apostata fol. — 32.

Religiosus fugitivus fol. — 32.

Tentatio Dei fol. — 32.

Deffinitiones del 2º Mandamiẽto

Iuramentũ fol. — 33.

Ad materiã Iuramẽti quid requirat. fol. — 34

Iuramentũ Assertoriũ fol. — 34

Iuramentũ promissorium fol. — 34

Juramẽtũ Comminatoriũ fol. — 34

Juramẽtũ Execratoriũ fol. — 35.

Iuramentũ cũ fictione fol. — 35.

Iuramentũ per procuratores fol. — 35.

Consuetudo jurandi fol. — 35.

Adjuratio fol. — 36.

Adoratio fol. — 37.

Votũ fol. — 38.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ablatio voti fol. —— 38.
Quotuplex sit votum fol. —— 38.
Votum simplex fol. —— 39.
Votum solemne fol. —— 39.
Interpretatio voti fol. —— 39.
Cessatio voti fol. —— 39.
Dispensatio voti fol. —— 40.
Dispensatio et illa quid sit fol. —— 40.
Commutatio voti fol. —— 41.
Vota Summo Pontifici reservata fol. —— 41.

Deffinitiones del 3.º y 4.º Mandamiento.

Dies festus fol. —— 42.
Missa fol. —— 43.
Auditio Missae fol. —— 44.
Effectus Missae fol. —— 44.
Obedientia fol. —— 45.
Honor fol. —— 45.
Lex fol. —— 47.
Lex eterna, et divina fol. —— 47.

Deffinitiones del 5.º Mandamiento.

Homicidium fol. —— 50.
Duellum fol. —— 51.
Bellum fol. —— 51.
Odium fol. —— 52.

Deffinitiones del 6.º Mandamiento

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Castitas fol. — 52
Luxuria fol. — 52.
Fornicatio fol. — 52.
Stuprum fol. — 52.
Adulterium fol. — 52.
Incestus fol. — 53.
Raptus fol. — 53.
Sacrilegium fol. — 54
Peccatum contra naturam fol. — 54
Pollutio fol. — 54
Sodomia — 54
Bestialitas — 54
Motus luxuria primo primi fol. — 54
Motus luxuria 2º. primi fol. — 55.
Concubinatus — 55
Occatio proxima — 55.

Definitiones del 7º. Mandamiento.

Furtum fol. — 56
Rapina fol. — 56
Gabella fol. — 56
Pedagium fol. — 56
Portorium fol. — 56
Regalium fol. — 56
Restitutio fol. — 56
Restitutio in integrum fol. — 56.

212

Incendiari fol. — 57.
Iustitia fol. — 57.
Iustitia legalis fol. — 57.
Iustitia commutativa fol. — 58
Iustitia distributiva fol. — 58
Persona obligata ad restituendum fol. — 58
Possessor bonæ fidei fol. — 58
Possessor malæ fidei fol. — 58
Possessor fidei dubiæ fol. — 58
Circunstantiæ restitutionis fol. — 58
Usucapio fol. — 58
Præscriptio fol. — 58.
Represalia fol. — 59
Compensatio fol. — 60
Dominium fol. — 60
Pignus fol. — 60.

Deffinitiones del 8.º Mandamiento.

Mentiri fol. — 60
Mendatium fol. — 61.
Mendatium materiale fol. — 61
Mendatium formale fol. — 61
Mendatium materiale et formale simul — 61
Mendatium otiosum fol. — 61
Mendatium jocosum fol. — 61
Mendatium permitisum fol. — 61

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Aequivoca fol. —— 61

Fama fol. —— 62

Causae excusantes a restitutione famae fol. —— 62

Iniuria fol. —— 63

Contumelia fol. —— 63

Detractatio fol. —— 63

Libellus famosus fol. —— 63

Susurratio fol. —— 64

Derisio fol. —— 64

Maledictio fol. —— 65

Discordia fol. —— 65

Contentio fol. —— 65

Iudicium temerarium fol. —— 66

Suspitio fol. —— 66

Curiositas fol. —— 66

Definitiones de los Preceptos de la Iglesia

Missa fol. —— 66

Scandalum activum fol. —— 66

Scandalum passivum fol. —— 67

Vanagloria fol. —— 67

Hypocrisis fol. —— 67

Ieiunium fol. —— 67

Ieiunium naturale fol. —— 67

Ieiunium Ecclesiasticum fol. —— 67

Causae excusantes a ieiunio fol. —— 67

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Semycrantia fol. —— 67
Decima fol. —— 68
Mediannata fol. —— 68.
Quindemnium fol. —— 69
Primitia fol. —— 69
Privilegium fol. —— 69.
Opinio fol. —— 70
Scrupulus fol. —— 70
Remedia contra scrupulos fol. —— 70

Deffinitiones de los sacramētos de la yglesia

Sacramētum fol. —— 71
Character fol. —— 71
Baptismus fol. et quotuplex sit fol. —— 71.
Minister baptismi fol. —— 72
Patrini baptismi fol. —— 72
Subiectum baptismi fol. —— 72
Effectus baptismi et character fol. —— 73
Martirium fol. —— 73.
Confirmatio fol. —— 74
Effectus Confirmationis fol. —— 74
Subiectum et character Confirmationis —— 75.
Eucharistia fol. —— 75
Transubstantiatio fol. —— 75
Effectus Eucharistiæ fol. —— 75.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Suscipiens Eucharistiã fol. — 76
Penitentia fol. — 76
Penitentia ut virtus fol. — 76
Penitentia ut sacramentũ fol. — 76
Materia et forma penitentiæ fol. — 77
Forma penitentiæ fol. — 77
Attritio fol. — 77
Contritio fol. — 77
Confessio fol. — 77
Conditiones Confessionis fol. — 78
Confessio informis fol. — 80
Circunstantiæ Confessionis fol. — 82
Casus reservati Episcopo Majoricensi — 83
Casus Bullæ Gregorij in quibus Immunitas
Ecclesiastica nõ suffragat. fol. — 87
Abortus fol. — 89
Dolor fol. — 99
Sigillũ Confessionis fol. — 99

De sacramento ordinis.

ordo fol. — 99
Subjectũ ordinis fol. — 100
Effectus ordinis fol. — 100
Tonsura fol. — 100
Minores cũ materia [illegible] fol. — 102. 103. 104.
Presbiteratus cũ ordinibus majoribus fol. 104. 105. 106.

Character Sacerdotalis fol. —— 106
Gratia santificans fol. —— 106
De sacramento Matrimonii.
Sponsalia fol. —— 106.
Dos ~~fol.~~ et quotuplex sit fol. —— 106. 107
Paraphernalia fol. —— 108.
Causæ dirimentes sponsalia fol. —— 109
Matrimonium fol. —— 109
Matrimonium per procuratorem fol. —— 111
Matrimonium clandestinum fol. —— 111.
Impedimenta dirimentia Matrimonij —— 113.
Cognatio carnalis fol. —— 113
Cognatio spiritualis fol. —— 113
Cognatio legalis fol. —— 114
Crimen fol. —— 114
Cultus disparitas fol. —— 115
Ligamen fol. —— 115
Honestas fol. —— 115
Honestas sponsalium fol. —— 115
Honestas Matrimonij fol. —— 115
Affinitas fol. —— 115
Impotentia fol. —— 115
Divortium fol. —— 116
Impedimenta non dirimentia fol. —— 117
Peccata quæ committi possunt in usu matrimonij 118

(c) 20

Deffinitiones delos Peccados Mortalles o Capitalles.

Superbia fol. — 118

Avaritia fol. — 118

Luxuria fol. — 118

Invidia fol. — 118

Accidia fol. — 118

Gula fol. — 119

Deffinitiones delas censuras dela Iglesia.

Censura, et quotuplex sit — 119

Conditiones requisitæ tã in Iudice qui infligit

te censuraȝ, et earũ effectus fol. — 120

Causæ excusantes, a censura fol. — 121

Excomunicatio quotuplex sit et ejus effectus — 123

Casus in quibus possumus et nõ possumus

comunicare cũ excomunicatis fol. — 124

Excomunicatio minor, et effectus fol. — 124

Iuridictio fol. — 126

Excomunicationes in Bulla Cœnæ fol. — 128

Excomunicationes Sinodalles fol. — 143

Suspentio quotuplex sit; et ejus effectus fol. — 150

Beneficiũ fol. — 151

Residentia fol. — 151

Distributiones fol. — 152

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Interdictum, et quotuplex sit fol. —— 152
Effectus Interdicti fol. —— 153.
Cessatio a divinis, et ejus effectus fol. —— 153.
Depositio fol. —— 154
Degradatio —— 154
Irregularitas, et quotuplex sit fol. —— 155.
Mutilatio fol. —— 159
Membrum fol. —— 159.
Effectus Irregularitatis fol. —— 159.

De Contractibus.

Contractus fol. —— 159.
Ad contractum quid requirat et quotuplex sit —— 160.
Dolus fol. —— 161
Distractus —— 161
Ludus fol. —— 161.
Societas fol. —— 162.
Emptio fol. —— 164
Venditio fol. —— 165.
Pretium et quotuplex sit fol. —— 166.
Evictio fol. —— 167.
Hypoteca fol. —— 168.
Pignus fol. —— 169
Monopolium fol. —— 169.
Commodatum fol. —— 170
Assecuratio fol. —— 170.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Mutuum, et quotuplex sit fol. — 171.
Promissio fol. — 172.
Usura, et quotuplex sit fol. — 172.
Pene contra usurarios fol. — 174.
Simonia, et quotuplex sit fol. — 175.
Cambium fol. — 178.
Cambium quotuplex sit fol. — 179.
Locatio fol. — 180.
Conductio fol. — 180.
Fideiussio fol. — 181.
Depositum, et quotuplex sit fol. — 181.
Precarium fol. — 182.
Census, et quotuplex sit fol. — 183.
Conditiones requisitae ad Censum fol. — 183.
Testamentum fol. — 184.
Testamentum quotuplex sit fol. — 185.
Conditiones requisitae ad Testamentum fol. — 185.
Codicillus fol. — 187.
Legatum fol. — 187.
Executores ultimarum voluntatum fol. — 188.
Tutor, et Curator fol. — 188.
Substitutio, et quotuplex sit fol. — 188.
Successio, et quotuplex sit fol. — 190.
Donatio fol. — 190.
Donatio quotuplex sit et quid requirat — 190.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Legitimo fol. — 192.
Emphiteusis fol. — 192.
Laudemium fol. — 193.
Feudum, et quotuplex sit fol. — 194.
Culpa; et quotuplex sit fol. — 197.
Casus fortuitus fol. — 198.

De contractibus spiritualib.

Bulla Cruciata fol. — 199.
Bulla deffunctorum fol. — 199.
Indulgentia; et quotuplex sit fol. — 199.
Jubileum fol. — 200.
Thesaurus Ecclesiae fol. — 200.
Officium divinum fol. — 201.
Sufragium fol. — 201.
Bigami seu Bisochi fol. — 203.
Examen de Predicadores fol. — 269.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

1um. est confertur de divina misericordia contra desesperationem. 2um. fortitudinem ad resistendum tentationes diabolicas 3um. pacientias et tolerancias ad portandum et ferendum labores infirmitatis. Effectus secundarius huius sacramenti est conferre salutem corporis si pro salute animae expedit

Propositio dicit. scandalosa, quia in rebus fidei est incitamentum ad peccatum. dicit. temeraria, quia sine ratione est contra comunem sensum Sanctorum Patrum et doctorum catholicorum. dicit. suspecta haeresi, quia in proferente haeresis suspicio dat. dicit. erronea, quia catholicae doctrinae propie opponit. dicit. haeretica, quia est expresse contra sacram Scripturam et Ecclesiae deffinitionem. Talem ergo propositionem proferens et asserens iudice Sancto Inquisitionis tribunali, est denunciandus.

Inter omnia peccata gravissimum est 1°. odium dei. 2°. haeresis seu apostasia, et aliae species haeresis. 3°. desperatio. 4°. peccatum contra Christum in propia specie, quale fuit peccatum Christum crucifigentium. 5°. contra Christum in aliena specie videlicet indigna illius susceptio seu comunio sacrilega. hoc est ratione objecti gravius est quam hominem interficere, nam primum est contra virtutem Religionis et reverentias Christo debitas 2um. vero contra proximum hominem. Attamen ratione damni irreparabilis et per accidens gravius est homicidium. 6°. mendacium quia nullo modo potest cohonestari 7°. rapina. 8. furtum &c.

Et inter species luxuriae primum locum primum sibi habet bestialitas quia non servat debitam speciem. 2°. sodomia quia non servat sexum, et vas. 3°. mollities seu pollutio

4º incestus. 5º adulterium. 6º raptus, 7º stuprum. 8º sacrilegium. et 9º simplex fornicatio.

Sacramenta sunt signa ad placitum practica, caussativa et significativa gratiae. Sacramenta novae legis caussant gratiam ex opere operato, id est ex virtute ipsius sacramenti ut elevati ex meritis passionis Christi, non virtute Ministri. Et quod caussent gratiam phisice, id est sacramenta ut caussae instrumentales elevatae a Christo Domino, et immediate influunt in effectum, scilicet gratiam, ut patet in rebus materialibus in caussis instrumentalibus, scilicet in serra, securi et ceteris [illegible] [illegible]. Ad differentiam sacramentorum ~~[illegible]~~ circumcisionis ~~[illegible]~~, quae solum caussabant gratiam moraliter, id est Deus supposita circumcisione movebatur ad caussandam gratiam in subiecto recipiente circumcisionem. Sacramenta vero veteris legis non caussabant gratiam nec ex opere operato nec phisice, ut pote non erant elevata per merita passionis Christi, sed solum significabant gratiam dandam per merita futurae passionis Christi venturi. Vide fol. 225.

Sed dices in circumcisione auferebatur peccatum originale, ergo sacramenta antiquae et veteris legis caussabant gratiam, quia non potest auferri peccatum originale sine gratia; ergo [illegible]. Resp. quod ~~[illegible]~~ caussabant gratiam in circumcisione non ex opere operato sicut sacramenta novae legis, sed tantum ex opere operantis, id est Deus caussabat illam iuxta merita et dispositionem Ministri circumcisionis, quod erat caussa gratiae ex opere operantis. Et sic intelligitur D. Thom. 3 p. q. 62 A. 2 ad 3um et infra: in circumcisione conferebatur gratia in quantum erat signum passionis Christi futurae. Vide fol. 225.

In quolibet sacramento datur sacramentum tantum, res tantum, et res et sacramentum simul. Sacramentum tantum est illud, quod significat et non significatur. D. g.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

forma aplicata materiae, ex qua constat Sacramentum quia
significat gratiam quam producit sacramentum seu causat.
Res tantum est illud quod significatur et non significat aliud
rem v.g. gratia. Res et sacramentum simul est illud quod
significat et significatur v.g. caracter in sacramentis im-
primentibus caracterem.

Et sic in Baptismo Sacramentum tantum est ego te baptizo, apli-
cata ablutioni. ~~Res tantum est gratia~~ quia significat gra-
tiam quam causat baptismus, et ista gratia non significat
per aliud rem. Res tantum est ipsamet gratia significata
per ipsum baptismum. Res et sacramentum simul in bap-
tismo est caracter, quia caracter significatur per baptis-
mum et significat gratiam, ut volunt aliqui, vel significat
ut quod homo baptizatus fit membrum Christi, seu de [illegible]
Ecclesiae [illegible]

In Confirmatione sacramentum tantum est signo te cru-
ce, et confirmo te chrismate salutis aplicatum unctioni,
quia significat gratiam quam causat Confirmatio. Res
tantum in Confirmatione est ipsamet gratia significata
per sacramentum Confirmationis. Res et sacramen-
tum in Confirmatione est caracter, quia caracter signi-
ficatur per Confirmationem et significat gratiam ut dicunt
aliqui et [illegible] vel significat quod confirmatus [illegible]
[illegible] et fortiter pugnare debet contra demones.

In sacramento penitentiae sacramentum tantum est forma
absolutionis scilicet ego te absolvo, aplicata actibus
penitentis scilicet confessioni, contritioni vel atritioni
et satisfactioni, quia significat gratiam quam causat
penitentia. Res tantum est ipsamet gratia significata
per penitentiam. Res et sacramentum simul in penitentia
est dolor internus, ut dicunt Thomistae, quia significat
gratiam et significatur per confessionem seu [illegible]
res peccati.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

In sacramento Eucharistiae sacramentum tantum est forma consecrationis applicata materiae panis et vini; quia significat gratiam quam causat et etiam est significata. Res tantum in Eucharistia est ipsamet gratia quae est significata et non significat. Res et sacramentum simul in Eucharistia est corpus et sanguis Christi quia significant per sacramentum tantum et significat gratiam cibantem animam. Et sacramentum tantum sunt species sacramentales ac determinatae per verba consecrationis.

In sacramento Extremae unctionis sacramentum tantum est forma scilicet quod intelligeret sibi debetur applicata unctione quia significat gratiam quam causat. Res tantum in hoc sacramento est ipsamet gratia significata per sacramentum externum unctionis et non significat aliam rem. Res et sacramentum simul in hoc sacramento est illa interna laetitia et confortatio seu fortitudo ad tollerandas infirmitates seu illius accidentes, quae quidem interna laetitia significat gratiam causatam per ipsum sacramentum et etiam significat illa dicta interna laetitia per externam conformitatem et acceptationem et resignationem externam ipsius infirmi et similia.

In sacramento ordinis sacramentum tantum est ipsamet forma applicata materiae quia significat gratiam quam causat hoc sacramentum. Res tantum in hoc sacramento est ipsamet gratia significata per ipsumet sacramentum. Res et sacramentum simul est character quia significatur per hoc sacramentum et significat gratiam ut aliquo vel quod ordinatus recte et ex officio exerceat ministerium deputatus exercere talis ordinis.

Et tandem in sacramento matrimonii sacramentum tantum est forma scilicet verba in praesentes declarantia acceptationem seu forte verba vel in praesentes declarant conditionem quae sunt materia quia significant gratiam quam causat hoc sacramentum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Res tantum in hoc sacramento est ipsamet gratia specialis significata per hoc sacramentum et non significat aliam rem. Res et sacramentum simul in hoc sacramento est vinculum indissolubile, quia significat gratiam necessariam per hoc sacramentum et etiam significatur. hoc vinculum per consensum ~~[illegible]~~ contrahentium.

Supposita institutione sacramentorum omnia sunt necessaria excepta confirmatione. Nam baptismus est necessarius necessitate medii respectu parvulis in re, respectu adultorum in re vel in voto et etiam penitentia post actuale peccatum. Sacramentum Eucharistiae, et extrema unctionis sunt necessaria necessitate praecepti. Sacramenta ordinis, et matrimonii quamvis non sint necessaria hominibus individualibus, bene tamen statui totius Ecclesiae.

Et hoc est speciale in circuncisione non vero in aliis sacramentis veteris legis, quia ista solum significabant gratiam dandam per merita passionis Christi futurae et [illegible]

Causae dispensandi in votis sunt istae 1a. si materia voti facta fuit mala vel indiferens 2a. si vovens dubitat de animo se obligandi. 3a. si votum factum fuit cum facilitate animi et sine prudentia. 4a. si votum difficile adimpleri potest 5a. si est periculum violandi votum 6a. si vovens vexet. scrupulis 7a gravis necessitas familiae vel domus. 8a. necessitas boni comunis. 9a. si facile vovens obliviscit. voti 10a. si votum factum fuit propter timorem

Causae dispensandi in Religioso professo transeundi ad aliam Religionem 1a. infirmitas, et corruptio 2a. urgens necessitas sucurrere parentibus 3a. iustitia ignorantia observantia in dicta Religione 4a. si post profes

(c) 2006 Ministerio de Cultura

professionem adveniet aliquem infirmatus 5° gravis per sejectio Religiosi de aliis sine causa; casit dubia causis in penitentia et correctus est.

Solae illae duae species superstitionis nempe divinatio et incantatio est casus reservatus ordinario, quia istae duae species solum exprimuntur, scilicet incantatio et divinatio, seu sortilegium quod idem est.

Absolutio heresis, apostasia et credencius in hereticos est reservata, taliter quod virtute nullius privilegii generalis absolvi potest; non vero absolutio contra fautores, receptatores, consulentes, scribentes libros tractantes de heresi.

Et licet satisfactio sacramentalis in re sit pars integralis confessionis, e perinde seu potest dari sacramentalis confessio sine satisfactione in re, non vero sine satisfactione in voto, quia satisfactio in voto est pars essentialis sacramenti penitenciae, cum ista quae atritio et contritio, et confessio. Et propter hoc potest penitens absolvi quamvis non velit adimplere penitenciam in hoc mundo, sed in purgatorio, quia in tali casu quamvis non detur penitencia in re, datur penitencia seu satisfactio in voto.

Satisfactio sacramentalis est compensatio penarum paralis debitae ob iniuriam deo illatam consistens in operibus penalibus taxatis a confessario.

Opinio affirmans posse dari penitenti a confessario unum Rosarium vel officium defunctorum pro animabus in purgatorio existentibus, qualenus ista penitencia et satisfactio ex opere operatis est amplectenda, magis quam opinio negans, cum in suffragium animarum in purgatorio existentium.

(c) 2002 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

SVMMORVM PONTIFICVM ALEXANDRI VII. INNOCENTII XI. DECRETA;

Quibus ab Illo 45. & ab Isto 65. Propositiones, seu Opiniones Moralis Theologię damnantur, & prohibentur.

IISDEMQVE EIVSDEM INNOCENTII XI. speciale Indultum pro Regnorum Hispaniarum Incolis novissimè impetratum annectitur, uná cum VERBORVM utilissimo INDICE.

BARCINONE.

Ex Typ. IOAN. IOLIS, Anno 1679.

Venundantur apud Iosephum Moyà Bibliopolam,

(c) 2006 Minist

Primum decretum SS. D.N. Alexandri VII.

FER. V. DIE XIV. SEPTEMBRIS 1665.

IN CONGREGATIONE GENERALI Sanctę Romanę, & vniverſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram SS. D.N.D. Alexandro, divina providentia Papa VII. ab Eminentiſsimis, & Reverendiſsimis DD. S.R.E. Cardinalibus in tota Republica Chriſtiana adverſus hereticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus à Sancta Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

SANCTISSIMUS D.N. audivit, nõ ſine magno animi ſui mœrore, cõplures opiniones chriſtianę diſciplinæ relaxativas, & animarũ perniciẽ inferẽtes, partim antiquatas iterum ſuſcitari, partim noviter prodire; & sũmã illã luxuriantiũ ingeniorũ licentiã in dies magis excreſcere, per quã in rebus ad conſcientiam pertinentibus modus opinandi irrepſit alienus omninò ab Evãgelica ſimplicitate, ſanctorumq; Patrum doctrina; & quẽ, ſi pro recta regula Fideles in praxi ſequerentur, ingens eruptura eſſet Chriſtianę vitæ corruptela. Quare ne vnquam temporis viam ſalutis, quã ſuprema veritas Deus,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cuius verba in æternum permanent, arctam esse definivit, in animarum perniciem dilatari, seu verius perverti contingeret. Idem SS.D.N. vt oves sibi creditas ab eiusmodi spaciosa, lataq; per quam itur ad perditionem, via, pro pastorali sollicitudine in arctam semitā evocaret, earumdem opinionum examen pluribus in sancta Theologia Magistris, & deinde Eminentissimis, & Reverendissimis Dominis Cardinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus Inquisitoribus seriò commisit. Qui tantum negotium strenuè aggressi, eique sedulò incumbentes, & maturè discussis vsq; ad hāc diem infrascriptis propositionibus, super vnaquaq; ipsarum suffragia sua sanctitati suæ singillatim exposuerunt.

1 Homo nullo vnquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis, ex vi præceptorum divinorum, ad eas virtutes pertinentium.

2 Vir equestris ad duellum provocatus potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat.

3 Sententia asserens, Bullam Cœnæ solùm prohibere absolution͞ hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridētini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno 1629.

 die

(c) 2006 Ministerio de Cultura

die 18. Iulij in Consistorio Sacrę Congreg. Eminentiss. Cardinaliũ visa, & tolerata est.

4 Prælati Regulares possunt in foro conscientiæ absolvere quoscumq; sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incursa.

5 Quamvis evidenter tibi constet, Petrum esse hæreticum, non teneris denunciare, si probare non posis.

6 Confessarius, qui in Sacramentali cõfessione tribuit pœnitenti chartam posteà legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitare in confessione, ac proinde non est denunciandus.

7 Modus evadendi obligationem denunciandæ sollicitationis est, si sollicitatus confiteatur cum sollitante; hic potest illum absolvere ab obligatione denunciandi.

8 Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petendi partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem; idq; post decretũ Vrbani VIII.

9 Post decretum Vrbani VIII. potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendij sibi retenta.

10 Non est contra iustitiam, pro pluribus sacrificijs stipendium accipere, & sacri-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

crificium vnum offerre; neq; etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione etiam iuramento firmata, danti stipendium, quod pro nullo alio offeram.

11 Peccata in confessione omissa, seu oblita, ob instans periculum vitæ, aut ob aliã causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere.

12 Mendicantes possunt absolvere á casibus Episcopis reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.

13 Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari Episcopo præsentato, sed ab eo iniustè reprobato.

14 Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.

15 Pœnitens propria authoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat.

16 Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in confessariũ simplicẽ Sacerdotẽ non approbatum ab Ordinario.

17 Est licitum Religioso, vel Clerico, calumniatorẽ gravia crimina de se, vel de sua Religione spargere minantem occidere, quando alius modus defendendi nõ suppetit; vti suppetere non videtur, si calumniator sit paratus, vel ipsi Religioso, vel ei⁹ Religioni publicè, & coram gravissimis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

viris prædicta impingere, nisi occidatur.

18 Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam iudicem, à quo iniqua certò immineat sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare.

19 Non peccat maritus occidens propria authoritate vxorem in adulterio deprehensam.

20 Restitutio à Pio V. imposita beneficiatis non recitantibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam Iudicis, eo quod sit pœna.

21 Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit suæ obligationi.

22 Non est contra iustitiam beneficia Ecclesiastica non conferre gratis, quia collator conferens illa beneficia Ecclesiastica pecunia interveniente, non exigit illã pro collatione beneficij, sed veluti pro emolumento temporali, quod tibi cõferre non tenebatur.

23 Frangens ieiunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, putà quia non vult se subijcere præcepto.

24 Mollities, sodomia, & bestialitas sunt peccata eiusdem speciei infimæ, ideoque

(c) 2006 Ministerio de Cultura

que sufficit dicere in confessione, se procurasse pollutionem.

25 Qui habuit copulam cum soluta satisfacit præcepto confessionis dicens: Cómisi cum soluta grave peccatum contra castitatem, non explicando copulam.

26 Quando litigantes habent pro se opiniones æquè probabiles, potest Iudex pecuniam accipere pro ferenda sententia in favorem vnius præ alio.

27 Si liber sit alicuius iunioris, & moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constat, reiectam esse à Sede Apostolica tanquam improbabilem.

28 Populus non peccat, etiamsi absque vlla causa non recipiat legem à Principe promulgatam.

Quibus peractis; dum similium propositionum examini cura, & studium impenditur, interea idem Sanctissimus, re maturè considerata, statuit, & decrevit prædictas Propositiones, & vnamquamq; ipsarum, vt minimùm tanquam scandalosas esse damnandas, & prohibendas, sicut eas damnat, ac prohibet; ita vt quicumque illas, aut coniunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de ijs etiam disputativè, publicè, aut privatim tractaverit, nisi forsã impugnando, ipso facto incidat in excom-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

municationem, à qua non posit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, nisi á pro tẽpore existente Romano Põtifice absolvi.

Insuper districtè in virtute sanctę obedientię, & sub interminatione divini iudicij prohibet, omnibus Christi Fidelibus, cuiuscumq; conditionis, dignitatis, ac status, etiam speciali, ac specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

IOAN. LVPVS, S R. & vniversalis Inquisitionis Notarius, &c.

Anno à Nativitate D. N. Iesu-Christi 1665. indictione 3. die verò 2. mensis Octobris, Põtificatus autem Sanctissimi in Christo Patris D. N. D. Alexandri, divina providentia Papæ VII. anno vndecimo, supradictum decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, ac in acie campi Florę, ac in alijs locis solitis, & consuetis Vrbis, per me Carolum Melanum, eiusdem Sanctissimi D. N. Papæ, & Sanctissimę Inquisitionis Cursorem,

Alterum decretum SS. D. N. Alexandri VII.

Fer. 5. die 18. Martij 1666. In Congregatione

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tione genarali Sãctæ Romanę, & vniversalis Inquisitionis, habita in Palatio Apstolico Montis Quirinalis coram SS. D. N. Alexandro divina providentia Papa VII. ac Eminentissimis, & Reverendissimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana adversus hęreticam pravitatem generalibus Inquisitoribus à sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Sanctissimus D. N. post latum decretum die 22. Septembris proximè elapsi, quo vigintiocto propositiones damnatæ fuerũt, examinatis sedulò, & accuratè vsq; ad hãc diem infrascriptis alijs quadragesimum-quintum numerum implẽtibus, per plures in sacra Theologia Magistros, ac per Eminentissimos, & Reverendissimos Dominos Cardinales adversus hæreticam pravitatẽ generales Inquisitores, eorũ suffragia singillatim super vnaquaq; ipsarum audivit.

29 In die ieiunij, qui sępius modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit ieiunium.

30 Omnes Officiales, qui in Republica corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione ieiunij, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cũ ieiunio.

31 Excusantur absoluté á pręcepto ieiunij omnes illi, qui iter agunt equitando,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vtcumq; iter agunt, etiamsi iter necessariũ non sit, & etiamsi iter vnius diei conficiãt.

32 Non est evidens, quod consuetudo non comedendi ova, & lacticinia in Quadragesima, obliget.

33 Restitutio fructuum ob omissionem horarum suppleri potest per quascũque eleemosynas, quas anteà beneficiarius de fructibus sui beneficij fecerit.

34 In die palmarum recitans officium Paschale, satisfacit pręcepto.

35 Vnico officio potest quis satisfacere duplici pręcepto, pro die præsenti, & crastino.

36 Regulares possunt in foro consciẽtię vti privilegijs suis, quæ sunt expressè revocata per Concilium Tridentinum.

37 Indulgentię concessę Regularibus, & revocatę à Paulo V. hodie sunt revalidatę.

38 Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, est consilium, non pręceptum.

39 Illa particula, *Quam primùm*, intelligitur cùm Sacerdos suo tempore confitetur.

40 Est probabilis opinio, quę dicit, esse tantum veniale osculum habitum ob de-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

delectationem carnalem, & sensibilem, quę ex osculo oritur, secluso periculo consensus vlterioris, & pollutionis.

41 Non est obligandus concubinarius ad eijciendam concubinam, si hęc nimis vtilis esset ad oblectamentũ concubinarij, vulgo *Regalo*, dũ deficiente illo, nimis ęgrè ageret vitam & alię epulę tędio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficilè inveniretur.

42 Licitum est mutuanti, aliquid vltra sortem exigere, si se obligat ad non repetendam sortem vsque ad certum tempus.

43 Annuum legatum pro anima relictũ non durat plusquam per decem annos.

44 Quoad forum conscientię reo correcto eiusq; cõtumacia cessãte, cessant censurę.

45 Libri prohibiti donec expurgẽtur, possunt retineri vsque dum adhibita diligentia corrigantur.

Quibus maturè pensatis idem Sanctissimus statuit, ac decrevit, predictas propositiones, & vnamquamq; ipsarum, vt minimum tanquam scandalosas esse damnãdas, & prohibendas, sicut eas damnat, & prohibet; ita vt quicumq; illas, aut coniunctim, aut divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de ijs, etiam disputativè, publicè, aut privatim tractaverit, nisi forsan impug-

 nando,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nando, ipso facto incidat in excommunicationem, à qua non possit (preterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiã dignitate fulgente, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi.

Insuper districtè in virtute sanctę obedientiæ, & sub interminatione divini iudicij prohibet omnibus Christi Fidelibus cuiuscumq; conditionis, dignitatis, ac status, etiam specialis, & specialissima nota dignis, ne prędictas opiniones, aut aliqam ipsarum ad praxim deducant.

IOAN. LVPVS, Sanctę R. & vniversalis Inquisitionis Notarius, &c.

Anno à Nativitate D. N. Iesu Christi 1666. Indictione 4. die verò 23. mensis Martij, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris D. N. D. Alexandri divina provientia Papæ VII. anno vndecimo supradictum decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellarię Apostolicę, ac in acie campi Floræ, ac in alijs locis solitis, & consuetis Vrbis, per me Carolum Melanum, eiusdem Sãtissimi D.N. Papæ, & Sanctę Inquisitionis Cursorem.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

FER. V. DIE II. MARTII M.DC.LXXIX.

IN GENERALI CONGREGATIONE S. Romanæ, & vniverſalis Inquiſitionis, habita in Palatio Apoſtolico Vaticano, coram SS. D. N. Innocentio Divina providentia Papa XI. ac Eminentiſsimis, & Reverendiſsimis Dominis S. R. E. Cardinalibus in tota Republica Christiana contra hæreticam pravitatem, Generalibus Inquiſitoribus à Sancta Sede Apoſtolica deputatis

SANTISSIMVS D. N. Innocentius Papa XI. prędictus, ovium ſibi à Deo traditarum ſaluti ſedulo incumbens, & ſalubre opus in ſegregandis noxijs doctrinarum paſcuis ab innoxijs, à fœlic. recordation. Alexandro VII. prædeceſſore ſuo inchoatum, proſequi volens, plurimas propoſitiones partim ex diverſis, vel libris, vel Theſibus, ſeu ſcriptis excerptas, & partim noviter adinventas, Theologorum plurium examini, & deinde Eminentiſsimis, & Reverendiſsimis Dominis Cardi-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus subiecit. Quibus propositionibus sedulo, & accurate sæpius discussis, eorundem Eminentissimorum Cardinalium, & Theologorum votis per Sanctitatem suam auditis. Idem SS. D. N. re postea mature considerata, statuit, & decevit pro nunc, sequentes propositiones, & vnamquamque ipsarum, sicut iacent, vt minimum tanquam scandalosas, & in praxi perniciosas, esse damnandas, & prohibendas, sicuti eas damnat, & prohibet. Non intendens tamen Sanctitas sua per hoc decretum, alias propositiones in ipso non expressas, & Sãctitati suæ quomodolibet, & ex quacumque parte exhibitas, vel exhibendas vllatenus approbare.

1 Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabilitãtum vtendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.

2 Probabiliter existimo, Iudicẽ posse iudicare iuxta opinionẽ etiã minus probabilem.

3 Generatim dum probabilitate, sive in-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intrinſeca, ſive extrinſeca, quãtũvis tenui, modo à probabilitatis finib⁹ nõ exeatur, cõfiſi, aliquid agimus, ſẽper prudẽter agim⁹.

4 Ab infidelitate excuſabitur infidelis non credens, ductus opinione minus probabili.

5 An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.

6 Probabile eſt, ne ſingulis quidem rigoroſe quinquẽnijs per ſe obligare præceptum charitatis erga Deum.

7 Tunc ſolum obligat, quando tenemur iuſtificari, & non habemus aliam viã, qua iuſtificari poſſumus.

8 Comedere, & bibere vſque ad ſacietatem, ob ſolam voluptatem, non eſt peccatum, modo non obſit valetudini, quia licitè poteſt appetitus naturalis ſuis actibus frui.

9 Opus coniugij ob ſolam voluptatem exercitum, omni penitùs caret culpa, ac defectu veniali.

10 Non tenemur proximũm diligere actu interno & formali.

11 Præcepto proximum diligendi ſatisfacere poſſumus per ſolos actus externos.

12 Vix in ſæcularibus invenies, etiam in Regibus, ſuperfluum ſtatui. Et ita vix

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aliquis tenetur ad eleemosynam, quando tenetur tantum ex superfluo statui.

13 Si cum debita moderatione facias, potes absque peccato mortali de vita alicuius tristari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere, & desiderare; non quidem ex displicentia personæ, sed ob aliquod temporale emolumentum.

14 Licitum est absoluto desiderio cupere mortem Patris, non quidem vt malum Patris, sed vt bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hæreditas.

15 Licitum est filio gaudere de parricidio Parentis à se in ebrietate perpetrato, propter ingentes divitias inde ex hæreditate consecutas.

16 Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se.

17 Satis est actum fidei semel in vita elicere.

18 Si à potestate publica quis interrogetur, fidem ingenue confiteri, vt Deo, & fidei gloriosum consulo, tacere, vt peccaminosum per se non damno.

19 Voluntas non potest efficere, vt assensus fidei in se ipso sit magis firmus, quã mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.

Hinc

(c) 2006 Ministerio de Cultura

20 Hinc poteſt quis prudenter repudiare aſſenſum, quem habebat ſupernaturalem.

21 Aſſenſus fidei ſupernaturalis, & vtilis ad ſalutem, ſtat cum notitia ſolum probabili revelationis; imò cum formidine, qua quis formidet, ne non ſit locutus Deus.

22 Non niſi fides vnius Dei neceſſaria videtur neceſsitate medij, non autem explicita Remuneratoris.

23 Fides latè dicta ex teſtimonio creaturarum, ſimilive motivo ad iuſtificationem ſufficit.

24 Vocare Deum in teſtem mendacij levis, non eſt tanta irreverentia, propter quam velit, aut poſsit damnare hominem.

25 Cum cauſa licitum eſt iurare ſine animo iurandi, ſive res ſit levis, ſive grauis.

26 Si quis, vel ſolus, vel coram alijs, ſive interrogatus, ſive propria ſponte, ſive recreationis cauſa, ſive quocumque alio fine iuret, ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit, intelligendo intra ſe aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam diem ab ea in qua fecit, vel quodvis aliud additũ verum, revera non mentitur, nec eſt periurus.

27 Cauſa iuſta vtendi his Amphibolo-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

logijs eſt, quoties id neceſſarium, aut vtile eſt ad ſalutem corporis, honorem, res familiares tuendas, vel ad quemlibet aliũ virtutis actum, ita vt veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & ſtudioſa.

28 Qui mediante commendatione, vel munere ad Magiſtratum, vel officinm publicum promotus eſt, poterit cum reſtrictione mentali præſtare iuramentum, quod de mandato Regis à ſimilibus ſolet exigi, non habito reſpectu ad intentionem exigentis, quia non tenetur fateri crimen occultum.

29 Vrgens metus gravis eſt cauſa iuſta, Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi.

30 Fas eſt viro honorato occidere invaſorem, qui nititur calumpniam inferre, ſi aliter hæc ignominia vitari nequit; idem quoque dicendum, ſi qnis impingat alapam, vel fuſte percutiat, & poſt impactam alapam, vel ictum fuſtis fugiat.

31 Regulariter occidere poſſum furem pro conſervatione vnius aurei.

32 Non ſolum licitum eſt defendere defenſione occiſiva, quæ actu poſsidemus, ſed etiam ad quæ ius inchoatum habemus, & quæ nos poſſeſſuros ſperamus.

33 Licitum eſt tam hæredi, quam Lega-

ga-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

gatario contra iniuste impedientem, ne vel hæreditas adeatur, vel legata solvantur, se taliter defendere, sicut & ius habenti in Cathedram, vel Præbendam contra eorum possessionem iniuste impedientem.

34 Licet procurare abortum ante animationem fœtus, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.

35 Videtur probabile omnem fœtum quandiu in vtero est carere anima rationali, & tunc primum incipere eandem habere cum paritur; ac consequenter dicendũ erit in nullo abortu homicidiũ comitti.

36 Permissum est furari non solum in extrema necessitate, sed etiam in gravi.

37 Famuli, & famulæ domesticæ possunt occultè heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam maiorem iudicant salario, quod recipiunt.

38 Non tenetur quis sub pœna peccati mortalis restituere, quod ablatum est per parva furta, quantumcumque sit magna summa totalis.

39 Qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non tenetur ad restitutionem illius damni illati.

40 Contractus Moatra licitus est etiam respectu eiusdem personæ, & cum contractu retro venditionis præviæ inito cum

in-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intentione lucri.

41 Cum numerata pecunia pretiosior sit numeranda, & nullus sit qui non maioris faciat pecuniam præsentẽ, quã futurã, potest creditor aliquid vltra sortẽ à mutuatario exigere, & eo titulo ab vsura excusari.

42 Vsura non est dum vltra sortem aliquid exigitur tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, sed solum si exigatur tanquam ex iustitia debitum.

43 Quidni non nisi veniale sit detrahentis authoritatem magnã, sibi noxiam, falso crimine elidere?

44 Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit falsum crimen alicui, vt suam iustitiam, & honorem defendat. Et si hoc non sit probabile, vix vlla erit opinio probabilis in Theologia.

45 Dare temporale pro spirituali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed dumtaxat tanquam motivum conferendi, vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali, aut è contra.

46 Et id quoque locum habet, etiam si temporale sit principale motivum dandi spirituale; imò si sit finis rei spiritualis, sic vt illud pluris æstimetur, quam res spiritualis.

Cum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

47 Cum dixit Concilium Tridentinum, eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, qui nisi quos digniores,& Ecclesiæ magis vtiles, ipsi iudicaverit ad Ecclesias promovent, Concilium, vel primo videtur per hoc *digniores* non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum sumpto comparativo, pro positivo; vel secundo, loquutione minus propria, ponit digniores vt excludat indignos, non verò dignos; vel tandem loquitur tertio, quando fit concursus.

48 Tam clarum videtur fornicationẽ secundum se nullam involvere malitiam, & solum esse malam, quia interdictam, vt contrarium omninò rationi dissonum videatur.

49 Mollities iure naturæ prohibita non est. Vndè si Deus eam non interdixisset, sæpè esset bona, & aliquando obligatoria sub mortali.

50 Copula cum coniugata, consentiẽte Marito, non est adulterium; adeoque sufficit in confessione dicere, se esse fornicatum.

51 Famulus qui submissis humeris, scienter adiuvat herum suum ascendere per fenestras ad stuprandum virginem,& multoties eidem subservit deferendo scalam, aper-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aperiendo ianuam, aut quid simile operando, non peccat mortaliter, si id faciat metu notabilis detrimenti, puta ne à Dominio male tractetur, ne torvis oculis aspicatur, ne domo expellatur.

52 Præceptum servandi festa non obligat sub mortali, seposito scandalo, si absit contemptus.

53 Satisfacit præcepto Ecclesiæ de audiendo sacro, qui duas eius partes, imò quatuor simul à diversis celebrantibus audit.

54 Qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas horas, ad nil tenetur, quia maior pars trahit ad se minorem.

55 Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem.

56 Frequens confessio, & communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.

57 Probabile est sufficere attritionem naturalem, modo honestam.

58 Non tenemur confessario interroganti, fateri peccati alicuius cõsuetudinẽ.

59 Licet Sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos, ratione magni concursus pœnitentium, qualis: v.g. potest

(c) 2006 Ministerio de Cultura

test cõtingere in die magnæ alicuius festivitatis, aut Indulgentiæ.

60 Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat, se dolere, & proponere emendationem.

61 Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccãdi versatur, quam potest & non vult omittere, quinimo directe, & ex proposito quærit, aut ei se ingerit.

62 Proxima ocasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua vtilis, aut honesta non fugiendi, occurit.

63 Licitum est quærere directe ocasionem proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.

64 Absolutionis capax est homo quantumvis laboret ignorantia mysteriorum fidei, & etiam si per negligentiam, etiam culpabilem, nesciat Mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis D. N. Iesu-Christi.

65 Sufficit illa Mysteria semel credidisse.

Quicumque autem cuiusvis conditionis, status, & dignitatis, illas, vel illarum aliquam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quam coniunctim, vel divisim defenderit, vel ediderit, vel de eis disputative publicè, aut privatim tractaverit, vel prædicaverit, nisi forsan impugnando, ipso facto incidat in excōmunicationē latæ sentētiæ, á qua non possit (preterquam in articulo, mortis) ab alio quacumque etiam dignitate fulgente, nisi pro tempore existente Romano Pontifice absolvi.

Insuper districte, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione divini iudicij, prohibet omnibus Christi fidelibus, cuiuscumque conditionis, dignitatis, & status etiam speciali, & specialissima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipsarum ad praxim deducant.

Tandem, vt ab iniuriosis cōtentionibus Doctores, seu Scholastici, aut alij quicumque, in posterum se abstineant, & vt paci, & charitati consulatur, idem SS. in virtute sanctæ obedientiæ eis præcipit, vt tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quam in Thesibus, disputationibus, aut prædicationibus, caveant ab omni censura, & nota, necnon à quibuscumque convitijs contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à Sancta Sede recognitæ, super eis-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ejsdem propositionibus, iudicium profe-ratur.

Franciscus Ricardus Sanctæ Romanæ, Vniversalis Inquisitionis Notarius.

Loco † Sigilli.

Anno à Nativitate Domini nostri Iesu-Christi millesimó sexcentesimo septuagesimo nono, indictione secunda, die verò 4. mensis Martij, Pontificatus autem Santiss. in Christo Patris, & D. N. D. Innocentij, divina Providentia Papa XI. anno tertio, supradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, ac in acie campi flore, ac in alijs locis solitis, & consuetis vrbis, per me Franciscum Perinum eiusdem Sanctiss. D.N.Papæ, & Sanctissimæ Inquisitionis Cursorem.

INNOCENTIVS PP. XI.

Ad futuram rei memoriam.

EX cõmissæ Nobis cœlitus dispensationis munere, spiritualium gratiarum the-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

thesauros ad augendam fidelium religionem, & animarum salutem, pia, prudentiq; charitate largiter erogamus, ac tēdentibus in id ipsum orthodoxorum Regum de Ecclesia Dei optimè meritorū studijs, paterna benignitate libenter obsecundamus, sicut omnibus matura consideratione perpensis ad Omnipotentis Dei gloriam, & Christiani populi ædificationem salubriter expedire in Dño arbitramur. Supplicationib⁹ itaq; Charissimi in Christo filij nostri Caroli Hispaniarū Regis Catholici nomine, Nobis per dilectum filium nobilem virū Gasparem de Guzman y Haro, Marchionē de Carpio, pro eodem Carolo Rege apud Nos, & Sedem Apostolicam Oratorem super hoc humiliter porrectis benigne inclinati, omnibus, & singulis vtriusq; sexus Christi fidelibus in Regnis Hispaniarum degentibns, verè pœnitē. & confessis, ac Sacra Cōmunione refectis, qui Parochialē suam respectivè Ecclesiam, die Cōmemorationis defunctorum à primis Vesperis vsq; ad occasum Solis eiusdem diei inclusivè, annis singulis devote visitaverint, & ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac Sāctę Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, plenariam omnium peccatorum

suo-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

suorum Indulgentiam, & remissionem, quã animabus fidelium defunctorum, quæ Deo in charitate coniunctæ ab hac luce migraverint, per modum suffragij applicari possint, misericorditer in Dño concedimus. Præterea, vt omnes, & singulæ Missæ, quę eodem die Cõmemorationis defunctorum per quoscumq; Sacerdotes, tàm Sæculares, quã cuiusvis Ordinis, Congregationis, vel InstitutiRęgulares in prædictis Hispaniarũ Regnis ad quæcumq; Altaria celebrabuntur, animabus fideliũ defunctorũ, pro quibus celebratę fuerint, perinde suffragentur, ac si ad Altaria privilegio Apostolico pro animabus defunctorum decorata, celebratę fuissẽt, auctoritate Apostolica tenore præsentium indulgemus. Non obstantibus nostra de non concedendis Indulgentijs ad instar, a ijsq; Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscumq; , præsentibus ad decennium proximum tantũ valituris. Volumus autẽ, vt si pro impetratione, pręsentatione, admissione, seu publicatione pręsẽtiũ, aliquid vel minimũ detur, aut etiã sponte oblatum recipiatur, præsentes nullæ sint; Vtq; earũdẽ præsentium litterarum transumptis, seu exemplis etiam impressis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo per-

sonæ

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sonæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadẽ prorsus fides habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud Sãctum Petrum sub Annulo Piscatoris die xiv. Martij 1679. Põtificatus nostri anno 3.

I. G. Slusius.

Iacobus Antonius Redoutey, Notarius publicus Apostolicus

INDEX VERBORVM,

quæ in prædictis Propositionibus continentur.

Littera A. cum numero, vel numeris post eam significat propositionem citatam esse ex damnatis ab Alexandro VII. littera verò I. denotat esse ex damnatis ab Innocentio XI.

A

Abortus, Innoc. 34. 35.
Absolvere dimidiate Confessos, I. 59.
Absolvere consuetudinarios, I. 60.
Absolvere in ocasione proxima existentes, I. 61.
Absolutio hæresis, & aliorum criminũ, quando occulta sunt, A. 3. 4.
Absolutio à casibus reservatis Episcopis, a. 12.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Accusator falsus, A. 18.

Adulterium, A. 19. I.50.

Amphibologia, I. 25.26.27.28.

Animatio fœtus, I. 35.

Attritio naturalis, I.57.

B

Beneficium Ecclesiasticum habens, A. 16.20.21.33.

Beneficium Ecclesiasticum conferens, A.22.

Bestialitas, A.24.

Bulla Cœnæ, A. 3.

C

Calumniator, A. 17. I.30.

Cēsurarum cessatio, A. 44.

Comedere, & bibere ad facietatem, I. 8.

Communio, I.55.56.

Cōcubinarius, A.41.

Confessarius, A. 6. I. 58.

Confessio, A. 11. 13. 14.24.25. I.56.

Confessus dimidiatè, I.59.

Consuetudo, A. 32. I. 58. 60.

Copula cum soluta, A. 25.

Copula cum coniugata, I.50.

Crimina occulta, v. eorum *Absolutio*.

D

Damnum, A.18. I.1. 39.

Defensio bonorum, I.31. 32. 33.

Defensio honoris, A. 17. I. 30. 44.

Delectatio carnalis, 40.

Denunciatio heretici, A.5.

Denunciatio sollicitantis, A.6.7.

Desiderium mortis, I. 13.14.

Detractio, I.43.

Dignior, I.47.

Di-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Dilectio Dei, & proximi, A.1. I.5.6.7.10.11.

Duellum, A.2.

E

Electio confessarij, A.16.

Electio Episcopi, I. 47.

Eleemosyna, A. 33. I. 12.

Excõmunicatio, A.4.

F

Falsum crimen, I.43.44.

Famuli, & famulę occultè salariũ cõpensantes, I.37.

Famuli peccatis heri cooperantes, I.51.

Festum, I.52.

Fidei actus, A.1. I.17.

Fidei assensus, I. 19.20.21.

Fidei confessio, I.18.

Fides latè dicta I.23.

Fidei necessitas, I, 22.

Fornicatio, I.48.50.

Furis occisio, I.31.

Furtum in gravi necessitate, I.36.

Furta parva, I.38.

G

Gaudere de morte proximi, I. 13.

Gaudere de parricidio, I 15.

H

Hæreditas, v. Desiderium, Gaudere.

Hæres, I.33.

Hæresis occulta, v. eius Absolutio.

Hęreticus, v. eius Denunciatio.

Homicidiũ, I35. v. Accusator. Adulterium. Calumniator. defensio.

Honor, v. Defensio honoris. Horarum Canonicatum omissio, A. 20.33. I.54.

Horarũ canonicarũ recitatio, A.21.34.35.

I

Ieiunium Ecclesiasticũ, A.23.29.30.31.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ignorantia Mysteriorũ fidei, I. 64. 65.
Inducere ad inferẽdũ grave damnũ, I. 39.
Indulgentię, A. 37.
Infamia, I. 34. v. Calumniator, Defensio honoris.
Infidelis, I. 4.
Iudex, A. 18. 26. I. 2.
Iuramentum, A. 10. I. 24. 25. v. Amphibologia.

L

Lacticinia, & ova, A. 32.
Legatarius, I. 33.
Legatum, A. 43. I. 33.
Lex, A. 28.
Libri prohibiti, A. 45.
Litigantes, A. 26.
Lucrum ex mutuo, A. 42. I. 40. 41. 42.

M

Mandatum Tridentini. A. 38. 39.
Maritus, A. 19.
Mendacium, v. Amphibologia. Iuramentum.
Mendicantes, A. 12.
Metus gravis, I. 29.
Missa, A. 8. 9. 10. I. 53.
Moatra, I. 40.
Mollities, A 24. I. 49.
Mutuum, v. Lucrum ex mutuo.

N

Nota prædestinationis, I. 56.
Nota timiditatis, v. Duellum.

O

Occasio proxima, A. 41. I. 61. 62. 63.
Opinio probabilis, A. 26. 27. I. 1. 2. 3. 4. 44.
Opus cõiugij ob solam voluptatẽ, I. 9.
Osculum ob delectationem carnalem, A. 40.

P

Peccata in confessione omissa, vel oblita, A. 11.
Populus, A. 28.

Pręs-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Præcepta fidei, spei, & charitatis, *A*.1. *I*.5.6.7.16.17.
Præceptũ annuę cõmunionis, I.55.
Præceptũ annuę confessionis, *A*.13.14.
Præceptum audiendi sacrum, *I*.53.
Præceptum diligẽdi proximũ, I.10. 11.
Præceptum Ieiunij Ecclesiastici, *A*.23. 29.30.31.32.
Pręceptũ recitãdi officiũ, *A*.34.35.*I*.54.
Pręceptum servandi Festa, *I*.52.
Prelati Regulares, *A*.4.
Privilegia Regularium, *A*.36.
Prudenter agere, *I*.3.

R

Regulares, *A* 4.13. 36.37.
Religiosus, *A*.17.
Restitutio, *A*.20.32. *I*.38.39.
Restrictio mentalis, v. *Amphibologia*.
Reus correctus, *A*. 44.

S

Satisfactio Sacramẽtalis. *A*. 15.
Simoniæ, *A*.22.*I*.45. 46.
Simulatio administrandi Sacramẽta, *I*.29.
Sodomia, *A*.24.
Sollicitatio in cõfessione, v. Denunciatio sollicitantis.
Stipẽdium Missæ, *A*. 8.9.10.
Superfluũ statui, *I*.12.

T

Temporale pro spirituali, v. Simonia.
Testis falsus, *A*.18. *I*. 24.

V

Vsura, v. Lucrum ex mutuo.
Vsus *Amphibologiæ*, v. *Amphibologia*.
Vsus privilegiorum revocatorũ, *A*.36.
Vxor, v. *Adulteriũ*.

FINIS.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Deffinitiones Moralium

Peccatum in comuni est recessus voluntarius a regula divina

Peccatum originale est peccatum primi Parentis quatenus fuit naturæ transfusum per virtutem seminalem in omnes sive mediate sive immediate ab eo genitos, quo sibi et illis perdidit justitiam originalem quo ad sæculum et beatitudinem quo ad futurum, et hæc deffinitio est a posteriori

Peccatum originale a priori sic deffinitur: privatio justitiæ, et sanctitatis debitæ in esse in justis ex pacto facto a Deo cum Adamo.

Peccatum actuale deffinitur a priori privatio debitæ rectitudinis

Peccatum actuale a posteriori est dictum factum vel concupitum contra legem Dei æternam.

Peccatum mortale est dictum, factum vel concupitum contra legem æternam in re gravi

Alio modo deffinitur sic recessus perfectus, et voluntarius a regula divina gravem injuriam inferens Deo, et Dei gratiam peccatorem privans, et æternæ morti adjudicans

Peccatum mortale a priori sive deffinit. privatio debitæ rectitudinis
Peccatum habituale est quedam labes seu macula ex peccato actuali derelicta
Peccatum veniale est dictum factum vel concupitum contra legem Dei in re levi
Alio modo deffinit. recessus voluntarius a regula divina, levem injuriam inferens Deo, privans peccantem fervore charitatis et disponens ad peccatum mortale
Peccatum veniale a priori sive deffinit. privatio debitæ rectitudinis.

Las causas per las quals, es borran los peccats venials

orans, tinctus, edens, confessio, dans, benedicens.
Conscientia est dictamen rationis quo ratio dictat quid faciendum vel fugiendum sit.
Conscientia recta est illa, quæ judicat vel dictat quod verum est
Conscientia erronea est illa quæ aliter aliquid quam sit judicat v.g. si dictat bonum esse malum vel malum esse bonum.
Conscientia dubia est illa, quæ neque asentit neque disentit, sed anceps manet et inequilibrio.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Conscientia probabilis est illa, quæ assentit, et ha dæret uni parti, sed cum timore, et formidine partis oppositæ, quia timet partem oppositam esse veram.
Conscientia scrupolosa est illa, quæ uni parti adhæret cum formidine partis contrariæ ex levi fundamento, et minus sufficienti: et hæc nascitur ex quadam pusillanimitate
Conscientia speculativa est illa, quæ in genere concludit aliquid esse malum vel bonum, agendum vel fugiendum.
Conscientia practica est illa quæ in casibus particularibus judicat aliquod bonum vel malum agendum vel fugiendum

Definitiones del 1.º mandamiento

Præceptum est motio quædam superioris imperantis aliquid inferiori ex necessitate.
Affirmativum est quod obligat semper in intentione, non semper in executione
Negativum est quod obligat semper in intentione atque semper in executione
Præceptum naturale est quod fundatur in principiis naturalibus scilicet quod tibi vis, quod tibi non vis

(c) 2005 Ministerio de Cultura

234

Praeceptum divinum est quod est positum a Deo

Praeceptum positivum est quod est positum ab aliquo superiori. vide fol. 10.

Fides est virtus theologica, qua firmiter assentimur veritatibus a Deo revelatis

Fides implicita est credere omne quod Ecclesia in communi mandat credere

Fides explicita est credere omnes articulos fidei clare, et distincte, et sigillatim.

Fides media est credere unum articulum fidei clare et distincte et alios articulos fidei virtualiter

Infidelitas est vitium contra fidem

Haeresis est error pertinax, idest deliberatus, hominis baptizati fidei chatolicae ex parte contrarius

Apostasia est error pertinax hominis baptizati fidei chatolicae ex toto contrarius

Paganismus est infidelitas contra fidem nunquam receptam

Iudaismus est infidelitas contra fidem receptam solum in figuris

Pertinacia est infidelitas contra fidem taliter quod illud quod dicit vel credit defendere velit

Blasphemia est convitium vel verbum contumeliosum contra Deum vel Sanctos. vide fol. 13.

Religio est virtus moralis exhibens debitum cultum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Deo tanquam ~~an~~ primo omnium rerum principio.
Superstitio est cultus vitiosus, quo colitur aliquid modo indebito.
Idolatria est exhibitio divini cultus erga falsum deum.
Divinatio est curiositas inordinata eorum, quae per naturas cognosci non possunt, fitque ope demonis.
Vana observatio est superstitio, in qua media assumuntur quae non habent illas virtutes ad tales effectus.
Magia naturalis est ratio quaedam operandi mira per causas naturales absque ope demonis.
Magia superstitiosa est ratio quaedam operandi mira per signa, et ope demonis.
Maleficium est ars nocendi aliis ope demonis.
Maleficium aliud est amatorium, quo malefici utuntur ad flectendum animum hominis ad amorem carnalem. Et aliud est veneficium, quo solent demones nocere hominibus excitando ventos, grandines &c.
Sortilegium est divinatio per sortes vel aequivalentes ad cognoscendum secretum praeteritum vel futurum ope demonis. quadruplex sit vide fol. 19.
Astrologia judiciaria est cognitio eventus fortuiti ex spectu siderum dependentis ex libero hominum arbitrio.

(c) Ministerio de Cultura

Incantatio est demonis invocatio tacita vel expres-
sa

Spes est virtus theologica qua speramus divinam bea-
titudinem divino auxilio assequendam

Presumptio est qua quis vult beatitudinem tanquam
debitam suis naturalibus ~~[illegible]~~ meritis absque
dei gratia assequenda

Desperatio est voluntatis recessus a beatitudine
futura

Charitas est amicitia supernaturalis hominis erga
deum. Vel sic est virtus theologica in amore mu-
tuo inter deum et hominem consistens

Mons pietatis est summa quantitas pecunie fru-
menti vel alterius rei publica authoritate de-
putata ad pauperum inopiam sublevandam.

Elemosina est virtus qua aliquid alteri ex com-
passione ad ipsius necessitatem sublevandam prop-
ter amorem dei

Odium dei est quo quis deo malum vult

Locus sacer est ex benedictione deputatus ad
officia celebranda, et ad sepulturam

Sepultura est locus sacer, in quo fideles debent
sepeliri cum ceremoniis, et solemnitatibus ab
Ecclesia institutis, et ordinatis

Quarta parrochialis est illa pars scilicet

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quarta quae ex relictis causa mortis scilicet funeralis debet illi Ecclesiae parrochiali, in qua quis de jure sepeliendus est, etiamsi alibi sepeliatur.
Quarta Episcopalis est illa pars, quae ex legatis piis, et funeralibus oblationibus factis Ecclesiae Episcopo subjectae ipsi Episcopo debet.
Spolium est omne illud, quod reperitur in bonis personae Ecclesiasticae post ejus mortem ad ipsius haeredes non pertinens
Libertas Ecclesiastica est exemptio personarum Ecclesiasticarum a potestate seculari seu a Judice laico
Immunitas Ecclesiastica est privilegium seu concessio Ecclesiis concessum, ut ibi existentes tuti sint a laica potestate

Hi sunt casus in Bulla Gregorij expressi, quibus immunitas Ecclesiastica non suffragatur.

1 Latrocinium publicum, 2 obsessio viarum, 3 depopulatio agrorum, 4 homicidia vel mutilationes in Ecclesiis vel coemeteriis; 5 homicidium proditorie factum; 6 crimen assassinij; 7 delictum haeresis, et 8 crimen laesae majestatis in personam Principis comissum.
Alienatio est actus, quo dominium directum vel utile aut usufructus aut jus in alterum transfertur.

Causa criminalis est illa in qua agit. de poena inferenda ut justitiæ vindicativæ satisfiat.
Clausura monialium est locus monasterii intra quem moniales se continere debent, et a quo egredi nequeunt sine violatione præcepti seu voti, quod clausuræ ex voto servare tenent.
Religiosus apostata dicit. ille, qui a vero religioso ordine discedit animo deserendi statum religiosum seu non redeundi ad Religionem sive cum habitu, sive sine habitu discedat Religiosus.
Religiosus fugitivus dicit. ille, qui a monasterio discedit ad tempus cum intentione redeundi.
Tentatio Dei est actus contra Religionem quo quis absque justa causa aliquid dicit vel facit ad capiendum experimentum de aliqua divina perfectione v.g. de potentia, justitia misericordia &.

Deffiniciones del 2.º mandamiento.

Juramentum est invocatio Dei in testem in alicuius dicti confirmationem.

Sit ius jurandum licitum discernere notato
quid, cui, quod, per quod ad quid
cur, quomodo, quando.

Juramentum assertorium est in quo affirmat. aut

(c) 2006 Ministerio de Cultura

negat aliquid presens aut preteritum.

Iuramentum promissorium est in quo iurans affirmat vel negat aliquid promittendo.

Iuramentum comminatorium est in quo promittit alicui malum penam.

Iuramentum execratorium est in quo sive promittendo sive asserendo aliquid affirmat vel negat sibi imponendo aliquam penam.

Adjuratio est contestatio rei sacre, cujus reverentia intendimus alterum permovere ad aliquid prestandum.

Adjuratio deprecativa est que fit deprecando, qua utimur erga deum, sanctos vel superiores.

Adjuratio imperativa est que fit precipiendo, timorem incutiendo, qua utimur erga demones vel subditos.

Adoratio est exibitio seu reverentia propter excellentiam illius cui exibet.

Adoratio latriæ est propria et suprema cultus debitus soli deo.

Adoratio duliæ est illa que exibet creaturis propter excellentiam ipsarum.

Adoratio hyperduliæ est que debet B.M.V. ob majorem ejus excellentiam et alia videbis fol. 38.

Votum est voluntaria, et deliberata promissio

facta Deo de meliori bono

Ablatio voti est quando tollitur votum alio modo quam per adimpletionem, quadriplex fit vide fol. 38.

Votum simplex est quod in sola promissione et traditione ex parte voventis consistit

Votum solemne est quod ultra talem promissionem consistit in acceptatione ex parte Dei cui fit ipsa promissio; haec acceptatio fit per Praelatum in loco Dei.

Interpretatio voti est quando declarat(ur) si votum obligat vel non obligat vel quando obligat

Cessatio voti est ablatio voti qua tollitur votum.

Irritatio voti est annullatio voti facta ab eo qui habet potestatem dominativam, seu quasi dominativam

Dispensatio voti est ablatio voti omnimoda facta ab habente potestatem jurisdictionis fori exterioris Ecclesiastici ex justa causa.

Dispensatio motu proprio concessa est actus jurisdictionis quo quis eximit(ur) ab obligatione legis absque informatione, et precibus petentis

Commutatio voti est permutatio materiae voti in alienam materiam loco prioris subrogatam.

Vota Summo Pontifici reservata sunt haec votum castitatis perpetuae, votum Religionis appro

(c) 2006 Ministerio de Cultura

probata; votum peregrinationis ad limina Apostolorum; videlicet ad Sanctum Iacobum Compostellanum; votum in terra Sancta Ierusalem.

Deffinitiones del 3.º y 4.º Mandamiento

Dies festus est dies segregatus Deo ab operibus servilibus

Missa est oblatio corporis et sanguinis domini sub alienis speciebus facta sacrificii ab eo semel cruenti expressiva.

Missa ut sacrificium est ceremonia sacra, qua res aliqua sacra aliquo modo consumitur et soli Deo offertur

Auditio Missæ est actio per quam quis interest missæ humano modo; corpore scilicet et mente; in ea distantia ut saltim videri possit sacerdotes, et ad illius ministerium attendere

Obediantia est virtus quæ promptum facit hominem ad implendum mandatum Superioris ut tale est.

Honor est reverentia exterior quæ alicui personæ exibet propter aliquam illius excellentiam.

Lex est ordinatio rationis promulgata ad bonum commune ab eo, qui curam habet comunitatis, promulgata, et potestatem obligandi.

Lex æterna est mens et ratio Dei bona præcipiens

et mala prohibens

Lex divina est ipse met Deus quatenus indicat quid faciendum, quid omitendum, et voluntatem habet obligandi creaturas ad sui obligationem

Lex humana est illa, quae simpliciter authoritate hominum decernit, tamen a Deo dependenter

Lex naturalis est ipsa convenientia seu disconvenientia rei cum recta ratione

Deffinitiones del 5.º mandamiento

Homicidium est injusta hominis occisio

Duellum est pugna singularis deliberata ab utraque parte designatis loco et tempore cum periculo occisionis aut vulneris lethalis

vim vi repellere cum moderamine inculpatae tutelae

Bellum est conflictus armorum seu prosecutio iuridi parti contrariae vi et armis

Bellum offensivum seu vindicativum est illud quo aliquem invadimus. defensivum est quo quis se tuet. contra agressorem

Odium est velle alicui malum, quia malum illi est

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Deffinitiones del 6.º Mandamiento

Castitas est virtus quae carnis voluptates moderatur

Luxuria est actus venereus illicitus.

Fornicatio simplex est actus venereus illicitus soluti cum soluta

Stuprum est actus venereus illicitus quo homo per vim claustrum virginale violat

Adulterium est actus venereus illicitus cum conjugato

Incestus est actus venereus illicitus cum consanguineo vel affine inter gradus prohibitos.

Raptus est abductio alicujus personae invito vel resistentibus Parentibus vel illis qui curam habent ejus ad explendam libidinem vel matrimonium contrahendum.

Sacrilegium est actus venereus illicitus cum persona habente votum castitatis vel simplicem vel solemnem.

Peccatum contra naturam est illud quod fit contra ordinem naturae.

Pollutio est quando quis sine coitu sponte polluit.

© Ministerio de Cultura

Sodomia est actus venereus illicitus inter mascu-
lus et masculus; et inter feminas.

Bestialitas est actus venereus illicitus cum re al-
terius speciei.

Motus luxuriæ primo primi sunt illi, qui repente
consurgunt et rationem antevertunt, qui quidem
motus non sunt peccata

Motus luxuriæ secundo primi sunt illi, qui præ-
videri et caveri possunt: quidem non sunt peccata si pro-
veniunt ex causa habente honestatem et utilitatem
ut ex peccatis carnalibus in confessione auditis;
si vero proveniunt ex alio capite, et præcaveri, et
præcaverent sunt peccata

Concubinatus est frequens et continuata forni-
catio cum eadem persona; per omnes species luxuriæ
vagans

Occasio proxima, est occasio particularis quam
credit vel credere debet Confessor vel peniten-
s nunquam vel raro se usurum ea sine peccato
mortali bene expensis ejus circumstantiis

Definitiones del 7.º Man-
damiento.

Furtum est occulta ablatio injusta rei alienæ
Rapina est ablatio injusta rei alienæ per vim
facta

(c) 2026 Ministerio de Cultura

Gabella est tributum, quod pro mercibus invectis penditur.
Pedagium est tributum, quod solvitur pro transitu personæ.
Portorium (quod est species vectigalis) est quod pro rebus, quæ navi defferuntur solvitur Ecclesiæ seu loco pio.
Restitutio est actus justitiæ commutativæ, quo damnum proximo factum restituitur seu reficitur.
Restitutio in integrum est beneficium seu remedium quo persona læsa restituitur, seu restituitur a Judice in pristinum taliter quod contractus cum ipsis celebrati rescindantur si ita expedit.
Incendiarij dicuntur illi qui scienter, et pravo animo contra justitiam incendunt; non præter intentionem, licet ex ignorantia mortali secuta.
Justitia ~~legalis~~ est virtus inclinans voluntatem ut jus suum unicuique tribuat.
Justitia legalis seu generalis est virtus ordinans omnes personas ad bonum comune.
Justitia commutativa est virtus moralis constituens æqualitatem inter particulares personas unius rei pro alia.
Justitia distributiva est virtus ordinans bonum comune ad singulares personas distribuens singulis ut decet.

© 2006 Ministerio de Cultura

Las Personas contenidas en estos ver
sos, estan obligadas a restituir
in totum.

Jussio, consilium, consensus, palpo recursus,
participans, mutus, nō obstans, nō manifestans.

Pocessor bone fidei est qui rem, quam habet existimat
esse suam, quia nesciebat esse latronem, a quo emit.

Pocessor malæ fidei est qui rē, quam habet existi
mat nō esse suam, quia sciebat esse latronē, a quo
emit.

Pocessor fidei dubiæ est quando aliquis nescit quia
illud, quod possidet si est suum vel nō, et tamen
illud possidet

Las sircunstancias dela restitution
son estas

Quis? quid? quantum, cui
ubi? quo, ordine, quomodo, quando.

Usucapio est adquisitio dominij per continuatio
nem temporis lege definiti

Prescriptio est adquisitio dominij et juris per
pocessionem legitimo tempore ex lege prescrip
~~definito~~ continuatam

Represaliæ seu pignorationes nihil aliud sunt
quam concessio seu facultas alicui facta ad pro
re ab alio sibi accepta vel pro damno sibi illato

possit rē equivalentes propia authoritate impune accipere ab alia tertia persona, etiā vim inferendo si opus fuerit

Dominium est facultas utendi re ad omnes actus lege permissos

Pignus est omnis res, quæ creditori pro debito obligat. et subiicitur

Definitiones del 8.º mandamiento

Mentiri est contra mentē ire

Mendacium est verbum falsum cū intentione fallendi

Mendacium materiale est significatio falsi in re dicta, et nō in intentione

Mendacium formale est significatio falsi in intentione et nō in re dicta

Mendacium materiale et formale simul est significatio falsi nō solum in intentione, verum etiā in re dicta

Mendacium officiosum est quod in favorē alicuius promulgat. sine intentione nocendi illi

Mendacium iocosum est quod ioco, et aliquando promulgat.

Mendacium perniciosum est quod contra Deum pro

vel Sanctos promulgat

Aequivoca sunt quorum nomen est comune, et ratio significata, seu participata per nomen est omnino diversa

Fama est multorum existimatio de vita et moribus alterius. si est bona fama est bona existimatio, et si est mala fama est mala existimatio

A sirca del mal

Imponens, augens, manifestans, in mala vertens

A sirca del bien

Qui negat aut minuit, tacuit, laudatque remisse

Injuria est illud, quod fit sine jure aut contra jus

Contumelia est inhonoratio alicujus personae in praesentia per verba vel signa tendentia in eius culpa

Detractio est occulta et injusta ablatio famae per verba aut signa cum intentione nocendi

Libellus famosus est signum vel scriptura quae alicujus infamiam continet non dum publicam sed ut publica fiat

Susurratio est occulta allocutio contra proximum qua dissolvi possit amicitia vel discordias inter amicos excitare

Derrisio est actio, qua proximus rubore suffundit, et bona serenitatis privat.

(c) 2006 ...

Maledictio est imperatio mali in aliquem sub ratione mali

Discordia est inordinata dissentio voluntatis, a voluntate alterius cui consentire deberet

Contentio est altercatio verborum cum aliquo contra veritatem ad ipsam impugnandam

Judicium temerarium est firmus assensus de aliquare ex levibus indiciis

Suspitio est opinio mali orta ex levibus indiciis et cum formidine opositi

Curiositas est superflua diligentia circa res inutiles vel qualitates earum minime necessarias

Deffiniciones delos Preceptos dela yglesia

Missa est oblatio corporis et sanguinis domini sub alienis speciebus facta sacrificij semel exibiti expressiva. Caetera videbis fol.

Scandalum activum est dictum factum minus rectum prebens alteri ocasionem ruinae

Scandalum passivum est ocasio peccandi accepta et nō data

Vana gloria est apetitus inordinatus gloriae vel manifestationis propriae excellentiae cum laude multorum

(c) 20.. Ministerio de Cultura

Hypocrisis est mendacium operis, et simulatio virtutis

Ieiunium est abstinentia ab his, quae gustu percipiuntur

Ieiunium naturale est abstinentia a cibo et potu

Ieiunium Ecclesiasticum est abstinentia a cibo et ~~potu~~ secundum regulam ab Ecclesia institutam

Temperantia est virtus, quae consistit ne homo plus cibi et potus sumat, quam ratio naturalis dictat

Decima est pars decima fructuum ministris Ecclesiae ob ministerium ~~Ecclesiae~~ spirituale ipsorum debita ex omnibus frugiferis bonis

Mediannata est quaedam pars fructuum, quae ab impetrantibus beneficia a Sede Apostolica solvitur Camerae Apostolicae in ipso beneficii ingressu, modo eiusdem fructus redditus 24 ducatos camerales excedat.

Quindennium est praestatio integrorum unius anni fructuum, aut saltim dimidiae partis, quae decimo quinto quoque anno Summo Pontifici solvitur ex beneficio alicui Communitati vel Collegio concesso

Primitiae sunt primi fructus, qui ex agris aut arboribus percipiuntur et in recognitionem beneficiorum Deo offeruntur.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Privilegium est specialis gratia alicui concessa sive lex, qua concedit. alicui aliquid speciale

Opinio est accensus intellectus ad aliquid propter rationabilem electionem, declinans ad unam partem magis quam ad aliam cum formidine tamen alterius partis

Scrupulus est quaedam suspitio orta ex levibus indiciis.

Deffiniciones de los sacramentos dela Yglesia

Sacramentum est signum rei sacrae sanctificantis nos.

Character est signum spirituale indelebile animae impressum

Baptismus est ablutio corporis exterior facta sub forma praescripta verborum. Quadruplex sit et alia videbis fol. 21.

Character baptismalis est signum spirituale, quo baptizatus constituitur membrum Christi, subditus Ecclesiae, et fit capax ad alia sacramenta recipienda.

Martirium (quod est 2a. species baptismi) est passio seu cruciatus lethalis susceptus pro Christi fide aut pro vera virtute

© 2006 Ministerio de Cultura

Confirmatio est unctio crismatis in fronte signo crucis sub praescripta verborum forma ad fidei robur consequendum

Character Confirmationis est signum spirituale quo Christianus armat. in militia Christi

Eucharistia est sacramentum novae legis continens sub speciebus panis et vini corpus et sanguinem Christi ad nutritionem vitae spiritualis per baptismum datae

Transubstantiatio est conversio seu transitus totius alicuius substantiae in aliam substantiam

Totus discretus, sanus, jejunus et aptus
Contritus, fossus, mundus, rellegens paratus

Penitentia ut sibi est medicina utilis ad delendum peccatum ex divina institutione

Penitentia ut virtus est virtus supernaturalis inclinans hominem ad detestationem peccati ad satisfaciendum Deo pro injuria illi facta, et conservandum jus illius illesum

Penitentia ut sacramentum est sacramentum novae legis constans ex actibus penitentis et absolutione sacerdotis in remissionem peccatorum quae post baptismum sunt commissa

Attritio est detestatio sive dolor de peccatis commissis propter rationem quod juste pati possumus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

cum proposito nō peccandi de cetero, confitendi, satis-
faciendi, et spe veniæ obtinendæ.
Contritio est detestatio sive dolor de peccatis co
missis, ac est Dei offensa propter Deum summe dilec
tum cum proposito nō peccandi de cetero, confitendi
satisfaciendi et spe veniæ obtinendæ.
Confessio est accusatio legitima et sacramentalis
de propriis peccatis facta Sacerdoti ad obtinendam
remissionem peccatorum per absolutionem.
Sit simplex humilis confessio pura, fidelis
Atque frequens, nuda, et discreta libens, verecunda
Integra secreta, et lachrimabilis accelerata
Confessio informis est vera et valida confessio quo
ad substantiam, caret tamen effectu scilicet gratia
charitate, quæ est effectus huius sacramenti
Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur quo-
modo, quando
Reservatio est negatio facultatis absolvendi ab
aliquo peccato
Virgo Ecclesia, mensura mortis falsificatum
Congressus decima, incestus res bestia, abortus
Scripta, parentes, blasphemia incendia, testes
ordo, frangens, usura, pia, sortilegiumque
Satisfactio sacramentalis est compensatio pœnæ tem-
poralis debitæ ob iniurias Deo illatas consistens

in operibus penalibus taxatis a Confessario; et producit suum effectum juxta illius qualitatem

Dolor est penitudo peccatorum contra Deum commissorum

Sigillum Confessionis est obligatio occultandi ea, quæ in Confessione cognita sunt

Extrema unctio est sacramentum novæ legis ad ungendos infirmos ordinatum in salutem animæ et corporis

De sacramento ordinis

Ordo est sacramentum novæ legis, quo spiritualis potestas traditur baptizato circa Eucharistiam in sacrificio missæ

Tonsura nō est ordo sed preparatio ad alios ordines suscipiendos quæ sunt minores, ordines majores et alia videbis fol. 102

Gratia sanctificans est habitus supernaturalis quo filii adoptivi dei sumus

De sacramento matrimonii

Sponsalia sunt mutua promissio, et acceptatio legitima futuri matrimonij

Dos est contractus sive conventio seu promissio

vel datio alicujus rei ad matrimonii munera sub-
inendo

Dos profectitia est quae a Patre vel ab alio ascen-
dente per lineam masculinam de ipsorum bonis pro-
ficiscit

Dos adventitia est quae provenit non a Patre vel
alio ascendente per lineam masculinam, sed a Ma-
tre fratre &c.

Parapherenalia sunt illa bona quae mulier praeter
dotem habet, retinens sibi dominium, usumfructum et
administrationem

[1] Dissensus, [2] crimen, [3] fuga, [4] tempus, [5] et ordo, [6] secunda
[7] morbus, [8] et affinis, [9] vox publica, [10] cuncta reclamant

Matrimonium ut sic est conjunctio maris et feminae
inter legitimas personas vitam individuam re-
tinens

Matrimonium ut sacramentum, est sacramentum
novae legis inter legitimas personas vitam indis-
solubilem retinens, et gratiam conferens

[1] Error [2] conditio, [3] votum, [4] cognatio, [5] crimen,
[6] cultus disparitas, [7] vis, [8] ordo, [9] ligamen, [10] honestas
si sis [11] affinis si forte coire [12] nequibis
si Parochi et duplicis desit [13] praesentia testis
[14] Raptave sit mulier nec parti reddita tutae

Cognatio carnalis seu consanguinitas est vinculum

(c) Ministerio de Cultura

personarum ab eodem stipite descendentium carnali pro
pagatione contracta

Cognatio spiritualis est propinquitas persona
rum ex Ecclesiae statuto ortum habens ex baptismo
vel Confirmatione

Cognatio legalis est propinquitas personarum
ex adoptione proveniens

Adoptio est assumptio legitima personae extraneae
in filiam vel neptem, vel filium vel nepotem

Cultus disparitas est diversitas religionis in bap
tizato et non baptizato reperta

Ligamen est impedimentum ortum habens ex ma
trimonio prius contracto de praesenti

Honestas est propinquitas personarum ex promis
sione proveniens

Honestas sponsalium est propinquitas personarum
ex promissione facta in sponsalibus proveniens

Honestas matrimonii est propinquitas sponso
rum facta in matrimonio rato proveniens

Affinitas est propinquitas personarum ex carna
li copula proveniens.

Impotentia est vitium impediens coitum

Divortium est legitima separatio unius conju
gis ab alio quo ad torum sive quo ad habi
tationem.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ecclesia vetitus; nec nõ tempus feriatus
Atque chatechismus, sponsalia jungito votu
Incestus, raptus, sponsata mors mulieris
Susceptus propriæ sobolis mors presbiteralis
vel si peniteat solemniter aut monialem rapiat
Sit mõdus ex fines sine dampno solve choreæ
in locus et tempus, tactus ne caperneito votu

Definitiones de los pecados mortales

Superbia est immoderata propriæ excellentiæ cupido in honoribus, sive in his rebus, quibus honor debetur.
Avaritia est inapetitus inordinatus habendi
Luxuria est actus venereus illicitus
Ira est appetitus inordinatus vindictæ
Invidia est tristitia de aliquo bono, in quantum talis bonum minuit excellentiã invidentis
Accedia est fastidium rerum spiritualium; seu tristitia ex eo quod sint spirituales
Gula est appetitus inordinatus cibi et potus.

Definitiones de las censuras

Censura est pena spiritualis fori exterioris lic

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ecclesia privari hominem baptizatum usu aliquorum bonorum spiritualium, ut a contumacia recedat.
Ignorantia est sive est carentia alicujus rei.
Ignorantia juris est quando nescit lex seu prohibitio talis legis
Ignorantia facti est quando ignorat factum lege prohibitum
Ignorantia pene (seu censure) est quando ignorat pena lata contra delinquentes
Ignorantia probabilis seu invincibilis est illa que nulla adhibita diligentia vinci potuit ac proinde est inculpabilis
Ignorantia improbabilis seu vincibilis est que vinci potuit, sed non est adhibita sufficiens diligentia, ideoque est culpabilis
Ignorantia affectata est illa qua quis vult ignorare preceptum ut liberius peccet
Ignorantia crassa et supina est illa qua minima diligentia habet adjuncta
Ignorantia antecedens est illa sine qua non faceret actus malus
Ignorantia concomitans est illa, qua si non adesset actus malus, nihilominus faceret actus malus
Ignorantia subsequens est illa, qua quis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

-do fiat est mala et culpabilis.

Excommunicatio est censura Ecclesiastica quae ho-
minem Christianum aliquibus bonis fidelium commu-
nibus privat.

Excommunicatio major est censura Ecclesiastica
quae Christianum privat consortio fidelium, par-
ticipatione activa et passiva sacramentorum, et
que communibus Ecclesiae suffragiis.

[1] Os, [2] orare, [3] vale, [4] communio, [5] mensa negatur.
[1] Utile, [2] lex, [3] humile, [4] res ignorata, [5] necesse.

Excommunicatio minor est censura Ecclesiastica
privans fideles participatione passiva sacra-
mentorum, et electione passiva beneficii Ecclesias-
tici.

Iurisdictio est potestas, quam quis habet in alios
ad eos regendos, gubernandos, et dirigendos ad
Regnum Caelorum.

Haeresis in [1] schisma; appellans [2]; [3] cum naufragos; [4] iter [5]
Littera [6]; commissa [10]; victus [7]; res bellica Turcis
Tractatus [11]; confugere; nocens [12]; sententias [13] adversantes [14] [15]
Ius [16]; decimas [18]; foro [17] criminalis causa [19] habentes [20]

Schisma est voluntaria, et pertinax subtractio, et
separatio ab obedientia universali Ecclesiae vel
Summi Pontificis, qui Principem in Ecclesia locum
tenet, quando constat illum fuisse canonice electum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Labores; decima; pia, dolor; admoniales
contrahit, et temporalitates; benedictio; tollitur.
Convictibus; loco; monetus; nec vincere; jurandos
atque ad nubendum cogens, absolvere corpus.

Suspensio est censura Ecclesiastica, qua clericus privatur usu Ecclesiastici officij vel beneficij.

Officium divinum est potestas spiritualis ad aliquem actum spiritualem, et Ecclesiasticum ordinata vel instituta.

Beneficium est jus perpetuum, et Ecclesiasticum clerico canonice inhaerens ad percipiendos fructus et proventus Ecclesiasticos pretio timabili propter aliquod spirituale et Ecclesiasticum obsequium.

Residentia beneficij est persistentia in eo loco, quo quis habet beneficium.

Distributiones quotidianae sunt ea portio proventuum beneficij, quae confertur his, qui divinis officiis intersunt, et juxta sui beneficij conditionem et qualitatem inserviunt.

Interdictum est censura Ecclesiastica prohibens usum aliquarum rerum sacrarum, quatenus talis est.

Cessatio a divinis est pena Ecclesiastica consistens in omissione divinorum officiorum et

(c) 2006 Ministerio de Cultura

porrectas sacramentorum administrationes.

Depositio est pena Ecclesiastica, qua vir Ecclesiasticus privatur omni officio, et beneficio Ecclesiastico in perpetuum absque spe restitutionis; retento tamen privilegio clericali.

Degradatio est pena Ecclesiastica, qua vir Ecclesiasticus privatur omni officio et beneficio Ecclesiastico, et omni privilegio clericali in perpetuum sine spe restitutionis.

Irregularitas est impedimentum canonicum ordinum susceptionem, nec non susceptorum executionem directe impediens.

Ex deffectu

Ex deffectu natalium,[1] libertatis,[2] lenitatis[3] et aetatis;[4] honestae famae,[5] corporis;[6] animae,[7] sacramenti;[8]

Bigamia est quando quis habuit duas vel plures uxores, vel unam cognitam a duobus vel pluribus.

Ex delicto.

Ex delicto haeresis[1] circa baptismum,[2] circa ordines;[3] homicidii,[4] et mutilationis membri.[5]

Mutilatio membri est abscisio alicuius membri, quando membrum a corpore separet.

Membrum dicitur illa pars corporis, quae proprium habet officium distinctum ab aliis partibus.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

De contractibus

Contractus est actus justitia commutativa utramque partem obligantis

Distractus est actus legitimus, eo quo dissolvitur obligatio ipso jure

Ludus est contractus inter collusores, quo unusquisque se periculo exponit perdendi rem suam ob spem acquirendi rem alterius ludo expositam

Societas est conventio duorum vel plurium conferentium suam pecuniam vel industriam, vel laborem vel aliam rem pretio stimabilem ad comune lucrum recipiendum

Emptio est contractus, qui mutuo consensu perficitur, et utrumque scilicet emptorem et venditorem obligat

Venditio est contractus mercis pro pretio

Pretium est pecunia, quae datur pro valore alicujus rei

Pretium legitimum est quod a lege seu ab ipse taxatum est

Pretium naturale seu vulgare est quod hominum stimatione constituitur

Pretium conventionale est illud, quod partes sine vi et fraude inter se convenerunt.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Pretium subhastationis est illud quo venditur res subhasta, quod potest esse majus vel minus

Pretium obsequiale seu ob obsequio est illud, quod da-tur propter servitutem, et societatem

Pretium a pecunia est illud, quod datur pro pe-cunia vel in re vel in aequivalenter

Evictio est ablatio vel amissio juridica rei emptae vel ~~justa causa recepta~~ per sententiam Judicis.

Hypotheca est contractus, quo res immobilis cre-ditori traditur ad securitatem crediti

Pignus est contractus, quo res immobilis et libera transit in creditorem ad securitatem debiti.

Monopolium est unica, seu unius rei venditio

Commodatum est quando conceditur usus alicujus rei ad tempus sine translatione dominii, cum obligatione reddendi ipsam

Assecuratio est contractus, quo quis ob pretium vel aliud interesse vel gratis suscipit in se periculum amittendi rem alienam, obligans se ad illius compensationem si perierit

Mutuum est traditio pecuniae vel alterius rei cum translatione dominii ad tempus reddituen-di in aequivalenti

Promissio est datio fidei deliberata veraci spon-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

 sponsanea de re licita, et possibili

Usura est lucrum alicujus rei pecunia stimabili ratione mutui proveniens vide fol. 172

Simonia est contractus rei sacrae vel spiritualis adnexae pro re pecunia stimabili vide fol. 175.

Cambium est permutatio pecuniae pro pecunia

Locatio est contractus, quo persona vel aliqua res ad usum vel fructum pretio conceditur. fol. 179

Conductio est contractus quo persona vel res aliqua ad usum vel fructum pretio comparatur.

Fidejussio est contractus, quo quis in se suscipit obligationem alterius promittens sub fide sua illius adimpletionem, seque obligans in defectum illius.

Depositum est quando traditur aliquid alteri alteri ad custodiendum absque usu sive cum pretio sive sine pretio. vide fol. 181.

Precarium est contractus, quo quis concedit aliquid alteri cum potestate illud repetendi quotiescumque lucrit. vide fol. 182

Census est jus percipiendi quolibet anno pensionem ex re frugifera vel persona alterius ... sibi ... vide fol. 183.

Testamentum est justa nostrae voluntatis sententia, qua testator reliquimus, et quid fieri

fieri volumus de nostris bonis seu institutione haeredis. Vide fol. 185.

<u>Etas, conditio, sexus, discretio, fama et fortuna, fides in testibus ista requiras</u>

Codicillus est ultima voluntas minus solemnis de eo quod quis post mortem suam fieri velit coram quinque testibus declarata.

Legatum est quaedam donatio quae defuncto ab haerede praestanda relinquitur, de eo quod foret haeredis. Vide fol. 187.

Substitutio est vocatio unius vel plurimorum ad haereditatem in locum alterius vel aliorum. fol. 188.

Substitutio vulgaris est directa et simplex, qua quilibet non prohibitus substitui potest a quolibet hac conditione ut si ille qui fuit institutus haeres vel qui succedere debet ab intestato noluerit, aut non possit succedere, succedat substitutus.

Substitutio pupillaris est illa, qua quis proli impuberi in sua potestate constitutae substituere aliquem

Substitutio exemplaris est illa qua quis filio amenti vel prodigo vel alia ratione prohibito testari substituit.

Substitutio fideicommissaria est illa per quam haeres ab intestato vel testamento constitutus accipit haereditatem seu hoc onere, ut eam vel eius partem ali-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aliquod restituat alteri post mortem

Substitutio reciproca seu brevilogua dicitur illa, qua heredes substituuntur sibi invicem substituendo.

Substitutio compendiosa est illa, quae plures complectitur substitutiones diversas quo ad tempora

Successio est illa qua ascendentes, et descendentes in bonis haereditatis succedunt

Donatio est datio liberalis et irrevocabilis compensationem non intendens vide fol. 191.

Legitima est pars haereditatis aliquibus a lege decreta

Quatuor aut infra dena natis jura trientis

Semissis vero dena natis quinque vel ultra

Emphiteusis est contractus per quem utile dominium rei immobilis transfertur alteri, retento dominio directo cum obligatione solvendi pensionem statutis temporibus domino haereditatis fol. 192

Laudemium est quinquagesima pars pretii rei emphiteuticae.

Feudum est contractus rei immobilis cum translatione dominii utilis proprietate retenta cum onere fidelitatis et obsequii personalis exhibendi fol. 193

Culpa juridica est omissio diligentiae quam quis adhibere tenetur unde sequitur magnum incomodum a consideratione proveniens

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Culpa lata est omissio illius diligentiae seu cautela ac circunspectionis, quas passim homines ejusdem conditionis, et professionis adhibent.
Culpa levis est omissio illius diligentiae, ac cautionis, quas diligentiores ejusdem artis adhibere solent.
Culpa levissima est omissio diligentiae, quam homines prudentissimi adhibent. Vide fol. 198.
Casus fortuitus dicit eventus rei inopinatae, qui praevideri aut praecaveri non potest.

De contractibus spiritualibus.

Bulla Cruciata est concessio a Summo Pontifice facta Hispaniorum Regi Catholico in subsidium belli contra infideles, varia et utilia privilegia continens.
Bulla defunctorum est indulgentia plenaria fidelibus in purgatorio existentibus, a Summo Pontifice in bulla cruciata medio aliquo opere, a fideli vivo praestando concessa.
Indulgentia est actus spiritualis jurisdictionis, quo peccator in foro Dei liberatur a poena temporali extra sacramentum ex aplicatione Ecclesiae.
Iubileum est indulgentia plenissima culpae et poena

(c) 2006 Ministerio de Cultura

a Summo Pontifice concessa Christi fidelibus cum facul-
tate eligendi Confessarium ut a Censuris et a casi-
bus Summo Pontifici reservatis absolvat et vota
commutet
Thesaurus Ecclesiae est cumulus constans ex col-
lectione Ecclesiae satisfactionum Christi B. M. V. alio-
rumque Sanctorum in Dei acceptatione conservatus
Officium Divinum est laus Dei voce expressa per
Ecclesiae institutionem determinata
Suffragium est auxilium quod unus fidelis praestat
alteri ad consequendam remissionem poenae tempora-
lis; et [illegible]

Examen de Predicadores

Predicator, ut licitè predicet publicè indiget aprobatione seu licentia sui Ordinarij vel Superioris, alias incurrit in Excomunicationem Sumo Pontifici reservatam et etiam peccat mortaliter, et puniendus a suo Ordinario vel Superiore.

Et etiam requirit scientiam, et notitiam de quatuor novissimis scilicet de morte, judicio, inferno et gloria, et de ceteris divinis attributis, scilicet de misericordia, iustitia, bonitate &. Et etiam debet habere scientiam de gratia dei, de penitentia, de Eucharistia, de Trinitate, de incarnatione &.

Si autem est Cura, seu Rector non requirit tantam scientiam, sed illam sufficientem ad sui munus, seu officium ad utilitatem spiritualem suarum animarum et tamen magis quam alter scire debet, et explicare omnes Articulos, et misteria fidei. Et etiam scire debet bene Sacram Scripturam, et sensus ipsius, ne ponat se periculo predicandi aliquam heresim et sic &.

Pro quo supponendum est quod sacra scriptura est Compendium novi, et veteris Testamenti, taliter, quod omne illud contemptum in hoc Compendio est

(c) 2006 Ministerio de Cultura

est a Spiritu Sancto spirata; iuxta illud Pauli ad Thi. cap. 3. omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum.
dividitur sacra scriptura in novum, et in veterem testamentum, quod est contra Judeos, Manicheos, et Gentiles; quia Gentiles, et Manichei solum admittunt novum testamentum, Judei vero solum admittunt veterum testamentum, quod est causa sua cecitatis. Testamentum veterum est omne illud, quod continetur a libro 1. Genesis usque ad librum 2um Machabeorum. Testamentum vero novum est omne illud, quod continetur in quatuor Evangeliis usque in Apocalipsim. Et periori sequitur ~~...~~ sacra scriptura est divina, canonica, et autentica. Et omnes libri sacra scriptura a D. Geronimo traducti ex Ebreo in latinum, sunt autentici ut patet in Triden. sessi. 4.
Sensus sacra scriptura est quedam significatio rei, que per literam sacram denotatur. ita comuniter DD. Sensus sacre scriptura dividitur in sensum literalem, seu historicum, et in sensum misticum seu spiritualem. Sensus literalis seu historicus est ille, quem verba per se et inmediate significant, ita ut ea intelligentia verbi sacra scriptura exibeat, quam sacer scriptor intendit

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intendit v.g. plantaverat autem Dominus Deus paradisum voluptatis a principio. Genesis cap. 2. Sensus literalis seu historicus est ipsamet historia et fabula.
Sensus misticus seu spiritualis est ille, qui alio refert, quam ad id, quod verba inmediate significant. v.g. el manna, que llovió en el desierto, mistice seu spiritualiter significat Eucharistiam.
Sensus litteralis seu historicus dividitur in sensum propium, et in sensum impropium. Sensus propius est quod propie et realiter contigit, quod per verba significant et declarant. v.g. quando David quitó la cabeza a Goliat. Sensus impropius est ille, qui significat aliquid per metaphoram, seu impropie v.g. gentes alienarum comederunt Jacob Genesis cap. 4. comederunt idest destruxerunt.
Sensus misticus seu spiritualis dividitur in adlegoricum, moralem et in anagogicum. Sensus adlegoricus est ille, in ea quae veteris Testamenti ad ea, quae in Ecclesia credenda sunt referunt. v.g. la serpiente de metal, que levantó Moyses, se reduce a Christo en la Cruz que quien, le mira, de majores males y trabajos se libra.
Sensus moralis est ille, in historias veteris seu novi Testamenti ad omnes nostros formandos insti-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

intitucendasque traducamus v.g. que salgamos de nuestras comudidades iuxta illud Pauli ad Hebreos cap 13 Exeamus extra portam passus est.
Sensus anagogicus est ille in quo ex illis historiis que nobis sit in celo, vel gloriae premium sperandum, ut sumeus v.g. el transito del mar bermejo, la entrada de la tierra de promission, que dize la sagrada scriptura terram desiderabilem fluentem mel et lac &c. se nos da entender en sentido anagogico los bienes de la otra vida, y assi &c.
Dubitat. 1º. at si un lugar dela sagrada scriptura puede tener muchos sentidos literales? Rt. que si ut patet ex illo David psal. 2. Dominus dixit ad me filius meus es tu, que literalmente se entiende de la generation del verbo divino; y tambien se entiende literalmente dela gloriosa Resurrection de Christo iuxta illud Act. Apostolorum cap 13 resuscitans Jesus sicut et psalmo 2. scriptum est filius meus es tu ego hodie genui te, et sic &c.
Dubitat. 2º. at si un lugar dela sagrada scriptura puede tener muchos sentidos tan literales como tambien espirituales, y misticos? Rt. que si, ut patet ex illo David 1. Regum cap 17 praevaluit David adversus Philisteum in funda et lapide . . . et tulit gladium eius et eduxit eum de vagina sua et interfecit eum, praeciditque caput eius

El sentido literal es el successo verdadero. El sentido allegorico como Christo figurado en David vencio el demonio en la Cruz. El sentido moral es que nosotros havemos de vencer a nuestros enemigos con nuestras armas. El sentido anagogico es la victoria de Christo y la nuestra, que speramos alcanzar por medio de la virtud. Et per consequens sensus mysticus seu spiritualis dividit in sensum moralem, allegoricum, et anagogicum, quod ait D. Tho. 1. p. q. 1. art. 1. in corpore. Et etiam patet in istis versibus.

Litera gesta docet, quid credas allegoria
moralis quid agas, quo tendas anagogia

Aliqui dividunt sensum mysticum in allegoricum, moralem, anagogicum, tropologicum, accomodatitium, parabolicum, tipicum seu figurativum, propheticum et accomodatitium. Pero es lo mismo, porque algunos destos se reducen en el sentido literal, y los demas a los tres primeros v. g. el sentido tropologico reducit ad sensum moralem; el parabolico continet debajo el sentido literal ut ait D. Tho. 1. p. q. art. 10. in solutione ad 3um. parabola enim literalis est.

El sentido tipico o figurativo pertinet ad allegoricum como el cordero paschal que tipice o allegorice figura a Christo ut ait D. Tho. in ~~[illegible]~~ hymno

(c) 2006 Ministerio de Cultura

post agnus typice explicti operatis. El sentido umbratilis continet. debaxo el sentido alegorico porque las alegorias y figuras de la ley antigua no eran mas que sombras de las verdades que en la ley nueva se hallan. q. ait D. Paulus ad Hebraeos cap. 10. umbram habens lex futurorum bonorum non ipsam imaginem rerum.

Sensus accomodatitius et prophetitius pertinent ad sensum literalem quia accomodatio enim rei ad aliam et prophetia futurorum etiam literale est. Et sic omnes sensus mistici et spirituales sufficienter reducuntur ad istos tres sensus scilicet allegoricum moralem et anagogicum.

P. finalmente Praedicator praedicans certas pro incerto et incertas pro certo, et etiam propositiones scandalosas temerarias, suspectas haeresis, erroneas, haereticas et aliquas propositiones a Summo Pontifice prohibitas peccat mortaliter et contrahit excomunicationem ipso facto Summo Pontifici reservatam, et a S. Inquisitore puniendus est. et sic

Praedicator est qui iure comuni vel privilegio publicum praedicationis officium prosequitur. y praedicacio est sermo publicus quoad locum, et generalis quoad intencionem ex consuetudine habentis certam formam ut ait Bascues verbo praedicacio n. 1. citatus a Patre Lectore Jubilato Sebastiano Olliver necnon Provinciali S. Fran.ci de Paula. Ex quo sequitur quod praedicaciones quae fiunt in Ecclesiis monialium [illegible] claustris, in Refectorio

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Religiosorum, vel in aliqua Communitate Clericorum
vel alio modo quovis sit publice, dummodo dirigat
diversas generes personarum, non sint vere predicaciones
et per consequens dichos predicator non indiget li-
cencia et aprobatione ordinarij. Et sic e quien es
obediencia toda Escuela de Christo bien puede
predicar sin licencia ni aprobacion del obispo
salvo el dia octavo de la octava del Corpus por
predicarse aquel dia abiertas las puertas y entrar
quien quiere conforme mandan las constituciones
de dicha Escuela.

Predicatores absque licentia ordinarij predi-
cantes ultra poenas mortale committentes, incur-
runt in Excomunicationem majorem, et est ipso
facto. quid sit Predicator vere et vere predicatio
dictum est. quae quidem Excomunicatio est 23ª sy-
nodi I. D. Petri de Alagon in sua Synodo cele-
brata 1692 non comprehendit diaconos, et
quia non exprimit. sed tantum Sacerdotes, qui a
quibus licentiam non requirit. quod item in scriptis
comprehendit Regulares, qui licentiam in scrip-
tis habere debent, predicantes in alienas Eccle-
sias, predicantes in proprias Ecclesias ultra licen-
tiam suorum Superiorum, benedictionem ab Episcopo
habere debent, quod si negat ista benedictio. Et
possint predicare absque dicta licentia in proprijs
Ecclesijs non nisi praesente Episcopo, vel quando
te gentes solemniter predicare.

Non indigent Seculares dicta licentia ad pre

(c) 2006 Ministerio de Cultura

praedicandi et in plateis, et in vicis. Haec Excommunicatio admittit parvitatem materiae, et ipse praedicans semel vel bis ubi quae animo praedicandi non est materia huius Excommunicationis. Episcopi possunt negare Regularibus dictas benedictiones ad praedicandum in propriis Ecclesiis, et licentias ad praedicandum in alienis, si professionem fidei coram Episcopo profiteri recusent; et contra hoc facientes potest Episcopus ipsos castigare tamquam delegatus Summi Pontificis ex quo ... Bulla Gregorii 15. ubi dicta Bulla est recepta et ...

Possunt Episcopi suspendere et castigare Praedicatores Regulares in his casibus 1º. si praedicant miracula falsa vel incerta 2º. si praedicant prophetias ... in sacra scriptura, aut non approbatas a Summo Pontifice vel Ordinario cum consensu trium aut quatuor hominum doctorum si non est recursus ad Summum Pontificem. 3º. si in suis sermonibus male dicunt de Episcopo vel suis Superioribus, quos intelligit sit ... illos nominando, vel si per circumlocutionem intelligit loqui de illis. 4º. si praedicant propositiones erroneas, scandalosas, vel haereticas. Tres primae sunt Concilii Lateranensis 5. sub Leone 10. Et duae ultimae sunt Concilii Trid. sess. 5 cap. 2. Si autem dicti praedicatores aliunde delinquunt non possunt castigari ab Episcopo, sed a suis Superioribus ... in contrarium sunt ... praedicatores Regulares ... a suis Superioribus, petita licentia ab Ordinario ...

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ordinarius et iniuste negata etiam in aliquis Eccle-
sijs predicare possunt. Predicare in peccato morta-
li notorio est peccatum mortale. Si intenderis hoc
examen scire desideras vide tom 2. J. Oliver a
numero marginali 1011 usque ad n. 1019.
Vide Constitutio synodalis D. J. Ioan Stagon lib.
1. tit. 12. cap. 2. innumere Rectoribus si ipsos
permittat in suis Ecclesijs pena decem librarum
puniant et sibeati

Quare dicitur Testamentum veterum et
Testamentum novum? R. quia sicut per
testamentum relinquuntur filii haeredes bo-
norum paternorum, sic et nos per sacras scrip-
turas [illegible]. Et sicut per testamentum declarat
voluntas patris a filiis exequenda, ita nobis.
Et quare dicitur veterum et novum Testamentum?
R. non quia inter se distinguuntur sed quia
omnia quae antiquis patribus demonstra-
bantur erant representationes et similitu-
dines Christi incarnandi iuxta D. Paulum ad
Corinthios cap. 10 omnia in figuris contin-
gebant illis.
Quare libri tam veteris quam novi Testamen-
ti dicuntur Canonici? R. quia ut nobis sint
regula, qua teneamur credere operari
et operare. Et etiam ~~quia~~ dicuntur Canonici
quia constat ex Conc. Triden. ses. 4.
Quid significat hoc nomen Evangelium?

(c) 2006 Ministerio de Cultura

R. bonum nuncium iuxta illud Luce cap 2:
annuncio vobis gaudium magnum &c.
Quot sunt sensus sacrae scripturae? R. quatuor
scilicet literalis seu histori· tropologicus seu
moralis, seu spiritualis; sensus allegoricus y
Anagogicus
Sensus litteralis est quae gesta dicit, seu lo
quit.
Sensus moralis, spiritualis seu tropolo
gicus est sermo figurativus ad correctionē
morum tendens
Sensus allegoricus est quando in scriptura
significant quod res per aliud vel res
veteris legis significantes res legis gratiae
ut constat iuxta illud b. Pauli Abraam duos
filios habuit unum de ancilla et unum de li
bera esto es Isaac y Ismael que significan
el testamento viejo y nuevo esto y Ismael
a la Sinagoga y Isaac a la Iglesia
Sensus Anagogicus est quando res gesta
in Ecclesia militante significat ea quae sunt
in triumphante, v.g. el llevar Dios a los hijos
de Israel a la tierra de promission significa
a los angeles que ha de dar a sus hijos en
la gloria
Pregunta se si en un solo texto se pueden re
periri isti quatuor sensus? R. quod si
ut patet in esto passu in fol. 340
ut patet in fol. 272

Excomunicationes Synodales huius Dioecesis Mayoricensis 1692

Illustrissimus ac R. D. D. Petrus de Ala-
gon Archiepiscopus ac huius Dioecesis
Majoricensis Episcopus in ultima sua Sy-
nodo anno 1692 celebrata, antiquas Excomu-
nicationes Synodales confirmavit, et multas
in dicta Synodo ordinavit, quae inter om-
nes sunt 65. quae in sequentibus Carminibus
inveniuntur. Pro advertentia ac faciliori mo-
do sciunt. numeri in dictis Carminibus
mutant. et a fortiori etiam Excomunicatio-
nes. Et ut in memoria facilius retineri
possint, numeri in dictis Carminibus sequ-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
Sanities, clavis, medicusque, scientia,
9.
testes.
10. 11. 12. 13. 14. 15.
munera, Baptismus, sacer ordo, copu
16. 17. 18.
la, missa.
19. 20. 21. 22. 23.
Crux, patria, patres, connectio ~~[illegible]~~ concio
24. 25.
Larva
26. 27.
debita suscipiens, sacra libamina
mensa
28. 29. 30. 31. 32.
Impetus, et bustum, lugubra, cadavera
33.
porta
34. 35. 36.
Sermio, tum chorus, ac libatio
37. 38. 39.
fractio, carcer.
40. 41. 42.
Augurium, socius et census, ~~[illegible]~~ jic
43. 44.
andaque sterus.
45. 46. 47.
Exercitantem praecens, eiector, Bene-
48.
dictio, testes
49. 50. 51. 52. 53. 54. 55.
Tabacus, decimo, pia, lictor
56. 57. 58. 59.
tum monialis
60. 61. 62.
Convivitus, Leno, schisma pro-
63. 64.
cessio, capes
65.
om nibus adsunt. vectigalia dictis
quaequidem 65. Excommunicationes explicit.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

1ª. Excommunicatio est contra illos, quibus incubit principaliter obligatio, qui post novem dies (qui intelligit. in casu procelato) pro qualibet causa (necessitate excepta) negligunt, et sunt causa, ne Baptismus pueris conferat. quae est lata quia in Textu habeat. tenemus. quod intelligit. de Baptismo valido, quatuis sit invalidus ex parte ministri. neque intelligit. de Cathequismo et Ceremoniis. Non comprehendit mandatum, idem autem

- est lata. Non comprehendit mandatum est.

2ª. Excommunicatio est contra illos, qui claudit tabernaculum in quo ponit. Sacramentum Eucharistiae in Sacra Cena domini tradit alicui Laico, quatuis illustri, et quavis dignitate dignitate constituti, sed Sacerdoti vel actualiter Sacra celebranti ea se custodiendam. Et etiam sub eadem censura est contra illos, id permittentes; quae est ferenda. Comprehendit tamen trahentes non vero recipientes, quod intelligit. non habendo aliquod privilegium, quod habet

- est ferenda

(c) 2006 Ministerio de Cultura

D. D. Hsci de Llabres uti fundator Conventus D. Hsci de Ciudad Civitatis Majoricensis et sibi etc.

Ip. Presbiter Valentino ultra Claves Tabernaculi, quas in se cultodit (?) Sacerdos vel alius Sacerdos crastino die celebraturus, tradit alio Claves alicui Nobili Equiti propter expensas quas facit in tali Ecclesia seculari vel Regulari in monumentis ornatis, in luminariis, et in aliis expensis (et nuncupat. Operarius major) et sic in omnibus Ecclesiis secularibus vel Regularibus, excepta Cathedrali et Congregatione Sancti Philippi Neri, in quo ultra spatium triennium morarum morales et tales occularius fui.

Sive a 2.a parte Excommunicationis sit sufficiens excusatio ne incurrat quamvis ignorantia, quamvis Confessarius noto eius exempt. cum pura simplicitate nec comprehenderit materias dividas

3.a Excomunicatio est contra omnes ornantes va-
ne cadavera mortuorum non solum adultorum
verum etiam puerorum et puellarum. Et etiam ~~cont~~
contra ponentes dicta cadavera in area non
clavis sed clavibus oclusa, ut postea in Ec-
clesia videri possint. Et etiam contra socian-
tes dictas processiones si intrant in dictas
Ecclesias, quae est ferenda. Solum comprehen-
dit illos qui hoc faciunt cum intentione, ut
videant. Et 3.a parte comprehendit sociantes dic-
tas processiones et non alios.

4.a Excomunicatio est contra medicos, qui
post tres dies post visitaverint infirmos in
periculo mortis constitutos, non monent,
ut peccata sua confiteantur. Et etiam contra ip-
sos medicos, qui postquam id adimplave-
rint et ipsi infirmi hoc negligunt, ipsos
visitent, quae est ferenda. Comprehendit
vero medicos graduatos, qui circa hoc
praeceptum ante vel post in ipsorum gra-
dus receptione iuramentum praestiterunt.
Et si videant quod infirmus [illegible] sui iu

est ferenda

ferenda

Non comprehendit mandatum est.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

184

ris, nō tenētur hoc monere, vel si nō habeat peccata mortalia. Et quavis aliquis dicat quod medicus post dictam monitionem infirmus sit inobediens, deinde post hoc, ipse propter charitatem visitare poterit, tamen verius est oppositum, quia vita spiritualis antecedit vitam corporalem. Nō comprehendit mandatum, deinvitatis &c.

5ª Excommunicatio est contra scientes et cognoscentes donationes, seu patrimonia, quae necessaria sūt ad recipiendos ordines majores, ficta vel facta cum animo illud restituendi sint, ordinario nō denuntiarent, quae est ferenda. Comprehendit etiam omnes, qui sciunt talia bona esse subiecta vel hypotequeta aliquibus oneribus, et debitis. Et etiam contra illos, qui contra suam conscientiam nō explicantur ordinario (nō vero propter aliam finem) stimant in majori pretio, supra dicta bona. Nō comprehendit illos, qui sciunt alijs ordinationibus dicta

Ferenda

Non comprehendit quadragesimat.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Constitutiones Synodalis, quibus incurrat
alias penas. nõ comprehendat mãdata, ∞.
6a. Excommunicatio est Contra scientes aliquod
impedimentum matrimonij et factis tribus
monitionibus, Parrocho vel Ordinario non Ipso facto
revelaverint; quod est ipso facto. Et contra illos qui
fingunt aliquod impedimentum ad impedien-
dum dictum matrimonium. Requirit: quod
praecesserint tres monitiones, nisi dispen-
sent. Requirit. etiã certa notitia de dicto
impedimento, sive sit dirimens, sive impe-
diens. Ad 2a. partem Excommunicationis re-
quirit. quod sit fictum, et denunciatum.
7a. Excommunicatio est Contra scientes ali=
quos habere seu usurpare bona Ecclesiae;
vel Beneficij, Capellaniae ∞ et instrumenta- vide
seu, a, die notitiae, ordinario nõ revelaverint hãc qiz
quae est ferenda, et Ordinario reservata dat quod
Comprehendit scientes aliquos occultare pedule sciẽtãs
instrumenta, quibus Ecclesia illa scire est ferenda
poterat; et nõ comprehendit ipsos instrumentorum scrip-
tores vel occultatores. Ad tertiam dicti Exco-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

236

communicationem Papae reservatam incurrunt ut constat in Conc. Trid. sess. 22. cap. 11 quae est ipso facto

8.a Excommunicatio est contra scienter aliquas personas cuiuscumque status vel conditionis sint, uti veneficiis, sortilegiis, divinationibus, consilionis, vanis observantiis, literis seu characteribus, aliisque superstitionibus tam in orationibus quam schedulis collo seu alibi appensis ad infirmitates curandas vel ab illis praeservandos et illico Episcopum vel eius Vicarium Generalem certiorem non fecerint, quae est ferenda. Sufficit autem ad incurrendam hanc Censuram, si denuntiant delinquentes D. Inquisitori. Tempus dictae denuntiationis non exprimitur in Textu, et sic relinquitur arbitrio Confessoris vel habita prima opportunitate. Et dicta delicta seu maleficia et sic possunt denuntiari Episcopo vel D. Inquisitori. Pro maiori explicatione

Ferenda

huius

huius Constitutionis Synodalis vide Casus ib. reservatos fol. 18. et 96.

Mandat etiam Constitutio ut Confessarii et Praedicatores et spirituales operarii laborent in hoc monstrando poenas et censuras quas incurrunt in hoc delinquentes, ut si non divino amore saltim metu poenae ab illis committendis desistant, et sileant.

9.a Excommunicatio est contra praesumentes matrimonium contrahere absque licentia ordinarii literis obtenta: eandem Excommunicationem incurrunt testes, consentientes, procurantes consulentes &. Ad hoc autem requiritur praesumptio contrahentium contrahendi dictum matrimonium, et realis contractio, et quod sit validum. Et si contrahentes qui sunt principales ministri propter aliquam causam illud non contrahant, neque testes &, neque illam incurrunt alii similiter cooperantes praecise per hoc quod assistant. Et haec Excommunicatio est lata. — lata

10.a Excommunicatio est contra Confessarios,

(c) 2006 Ministerio de Cultura

qui aliquod donum de suis penitentibus ra-
Ipso facto tione administrationis Sacramenti penitent-
Non comprehendit mandatarios. tiæ recipiunt; quæ est ipso facto. Quod in-
telligitur de materia gravi, et quod sit ra-
tione talis administrationis v.g. si im-
ponat in penitentiam aliquas eleemo-
sinas sibi aplicandas, quando ipse Con-
fessor sit pauper: vel si imponat ali-
quas missas ab ipso celebrandas: vel
si recipit aliquod cum scandalo. Et vel-
tra hanc Excommunicationem, imponitur
alia pena Episcopo arbitraria. Non
comprehendit Confessores recipientes ali-
quid in parva quantitate, ratione la-
boris et gratitudinis. nec comprehendit
mandatarios, ad cuvitandum (?).

Ipso facto et Sanctissimo Pontifici reservata. 12.ª Excommunicatio est Contra dantes, vel
promittentes sive per se, sive per media-
las personas aliquid pro provisione ali-
cuius Beneficii; quæ est ipso facto et Sanctis-
simo Pontifici reservata. Requiritur
quod illa datio, seu promissio sit in

(c) 2006 Ministerio de Cultura

valoris gravi, et sufficienti ad peccatum mortale: et quod in electione, praesentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, provisione vel admissione alicuius Beneficii, Prebendae, Dignitatis, Canonicatus; sive hoc fiat per se vel per alium quovis hoc mediante personaliter peccat mortaliter, hanc Excommunicationem nō incurrit.

Et ultra hanc Excommunicationem aliam incurrit mediata persona ipso facto, sed de hac posset absolvi a Regularibus suis privilegiis. Tum etiam mediante hac Constitutione Synodali, quicunque non sub tali censura obtinet Beneficium simoniace, incapax illius, et eius habebit impetrationem esse.

12°. Excommunicatio est contra omnes in oratoriis privatis recipientes elemosinas etiam pro missis celebrandis, vel pro aliquo quodlibet praestando: quo ubi facta requirit, quod sit ante collecta, et in Pereda

(c) 2006 Ministerio de Cultura

materia gravi. oratorium privatum dicit[ur]
illud, quod est in domibus privatis, quod
non habeat ianuam ad viam publicam, ne-
que habeat campanam, et ad voluntatem
fundatoris convertitur ad usus propha-
nos, quod non potest fieri de publica, quod
sunt Eremitoria, et oratoria publica.
Dicit[ur] etiam privatum, quia tantum est pro
domino, et non pro aliis, in quibus sicut
facultate ordinarii semel est approba-
tum ad celebrandum tantum unam mis-
sam, mediante Bulla Cruciata possunt
celebrari tot missae quas voluerint
etiam diebus acceptis scilicet Paschae
Pentecostes &c.

13°. Excommunicatio est contra illos cuius-
cumque status vel conditionis sint, au-
dentes in domibus privatis baptiza- lata
re extra casum necessitatis, quo est Non compre-
lata. Accipiunt privilegiati et Reges, hendit Madrid
Reginae &c et qui ad hoc habent potestatem &c.
privilegium. domus privata intelli-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

git omne illud quod est extra Ecclesiam. Secundo quod sit periculum morale, et non physicum. Et ultra hanc Constitutionem Synodalem etiam prohibitum est in Clementina unica de Baptismo. Etiam intelligitur de Baptismo valido, quodque sit invalidumque ex parte ministri. neque intelligitur de Cathechismo neque de caeremoniis. non comprehenditur mandatis divinis.

14. Excommunicatio est latae sententiae illos sacerdotes deformitate vitae, et moribus aliis majori ordinatis clericis quo ordine majori, non denuntiantes Ordinario, quae est fulminanda. Etiam est de Conc. Trid. sess. 25. de reformatione cap. 4. Et haec Constitutio Synodalis intelligitur supposita Correctione fraterna. Et talis denuntiatio fieri debet intra mensem, nisi immineat aliquod periculum, et grave discrimen. Et denuntians debet esse certus de tali crimine quod debet esse publicum et scandalosum. non comprehenditur mandatis divinis. Jeredka

(c) 2006 Ministerio de Cultura

292

15.a Excommunicatio est contra Confessores absolventes quamlibet mulierem, cum qua copulam completam, et perfectam habuerint pro prima vice, de qua ipsa mulier sacramentaliter confitetur: quae est ipso facto. Nō comprehendit Confessores absolventes mulierem, cum qua osculo, tactu (quamvis sequuta pollutione) habuerint, nec actum sodomiticum; quia textus loquitur de copula completa, et apta ad generationem.

ipso facto

Non comprehendit talem mulierem

Supradictus Confessor per Bullam Cruciatae habitam a muliere, vel per Jubilaeum, vel per aliquod privilegium, absolvere potest ream pro prima vice. quia quamvis Episcopus ex vi praedictae Constitutionis Synodalis tollat a dicto Confessore Licentiam nō tamen tollit approbationem, ut ait Textus; cum Bulla Cruciatae, Jubilaeum vel aliquod privilegium solum supponit Confessarium absolute approbatum in [illegible]

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Nec obstat Excommunicatio imposita contra
Confessores; quia ista Excommunicatio est
contra absolventes Casus Episcopo reser-
vatos, et tamen per Bullam Cruciatae Jubi-
laeum possunt absolvere. Tandem. ~~tam~~ possunt
absolvere dicti Confessarij supradictam mu-
lierem pro prima vice in articulo mor-
tis, quamvis sint alii Confessarij, quia
in articulo mortis nulla est reserva-
tio et omnes Sacerdotes sunt aequales.
Et nota quod si dicta mulier quando con-
fitetur solum dicit se copulam habuisse
cum Sacerdote, quamvis ipse Confessor
sciat esse cum se ipso, valida est talis abso-
lutio, quia dictus Confessor uti Judex
in foro paenitentiali, solum utitur tali
scientia iuxta adlegata in illo foro. Tan-
tum absolutio data a dicto Confessore dic-
tae mulieri pro prima vice sit inva-
lida, quo ad dictam copulam, non vero quo
ad alia peccata confessa: quia dicta Con-
stitutio Synodalis solum est contra Con-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

fessores, ut nõ contra penitõtes nõ com-
prehendit mõtatos, ubi notatur sup.

16 Excommunicatio est contra Sacerdotes,
ipso facto et receptatores qui missas in libris nõ hoc destinatis, nõ scri-
bût intra 24 horas, quae est ipso facto.
mandat etiã ista Constitutio Synodalis
quod Sacerdotes post celebrationẽ missae
ipsã in dictis libris, scribat sub expres-
sa ipsius nomine die et anno, quod nisi
nõ sub Excommunicatione. Et etiã man-
dat ista Constitutio Synodalis, quod
si Receptatores missarũ in hoc sint
negligentes, et nõ curãt, ut post celebra-
tionẽ ipsius missae ipsã nõ scribãt,
charitatẽ ipsarũ ex propiis bonis
solvãt et sibi etc.

17ª Excommunicatio est contra Sacerdo-
ipso facto tes celebrãtes sacrificium missae sub cã-
lice, et patena sine benedictione in-
tus, quae est ipso facto quo Constitu-
tio Synodalis et iuxta rubricã mis-
salis; et si obligat cum peccato mortali
iam

(c) 2006 Ministerio de Cultura

iam nõ est dubium eo quia prohibetur
sub pena Excomunicationis majoris
quæ supponit peccatum mortale.
Quod quidem callix, et patena debet
esse benedicti ante consecrationem, et
nõ post ratione indelebilis spheritus
sacramentalium: quod non est idem de pa-
rietibus Ecclesiæ consecratæ si dealba-
tur post consecrationem propter eam
indelebilitatem; et ratio est quia diver-
sa de calice, et patena consecrata, et
de Ecclesia consecrata.
18. Excomunicatio est contra omnes
illos qui cum defferentes arma ingrediuntur
missa vel divina officia celebrant,
et in Ecclesiis intrant. Acceptis tamen
ministris Justitiæ, quia ratione sui
officii semper supradicta arma porta-
re debent: quæ Excomunicatio synodalis est ferenda.
Quæ quidem dicta Excomunicatio synodalis admittit parvitatem materiæ

Ferida

(c) 2006 Ministerio de Cultura

2456

Si vero intrat in dictas Ecclesias non armis igneis, sed vaccuis, nec habeat quibus preparentur, nō incurrit dictam Excomunicationē. Nec ipsam incurrit si intrat propter aliquam ~~fin~~ necessitatē scillicet propter pluviā, vel si a Justitia fugiat, quia quidē incurrit sacrilegias, si sponsa et sponsus sub eodē tectu habitāt.

ipso facto

19.ª Excomunicatio est contra eos, qui in lapidibus, vel marmoreis templorum pavimentis, vel sepulcrorum operculis Sanctae Crucis sigo, vel Sanctorum imagines sculpere vel effingere, ac sculpta et depicta intra biduū tollere illico delent. Et etiā contra eos, qui in locis immundis, ad reprimendas mingentium temeritates depicta habuerit, et etiā qui in animalibus signum Crucis imprimunt, nō vero signum Sanctorum, quia in textu nō exprimit: qua est ipso facto

Tocida

20.ª Excomunicatio est contra Lieratos Civitatis, villarum et popularum totius Regni

(c) 2006 Ministero di Cultura

numerus trecentorum vicinorum accedentium qui post duos menses a publicatione huius decreti sub majoris Excommunicationis poena Magistros scholæ salariatos nõ habuerint, et publice nõ erudiat pueros legere, scribere, et doctrinam Christianam habita prius nostra approbatione quo ad suos mores, quæ est ferenda. Solum intelliguntur in locis in quibus sufficient bona illius solum mandat post Constitutio et curent quantum possint sine hac censura. Nõ comprehendit dicentes nõ habentes Magistros ad docendum puellas. Vicini intelliguntur omnes quanto sint distantes, et sunt possessiones villarum. Et quod Magister sit approbatus ut dictum est, et facere debet solemniter professionem fidei. Attamen hoc nõ prohibetur sub hac censura

21.ª Excommunicatio est contra omnes comedentes processionem Sanguinis Jesu Christi, quæ fieri solet in feria 5.ª Cænæ Domini qui comedere vel aliud dare ad comedendum intra Ecclesias audet, quæ est ferenda Ferenda

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quod intelligit de comessatione in materia gravi, quatenus sic continuata sit gravis. Comprehendit tam mulieres quam viros, et requirit quod sit intra Ecclesiam, quae fit processio, et quod sit publice, et cum scandalo, et requirit quod fiat in Comunitatibus processione [illegible] intra Ecclesiam quod excusat si sit intra Ecclesiam in dis[illegible] turbis possibus, non comprehendit illos qui bibentes quia non exprimit. nec illos qui hoc faciunt cum aliqua ignorantia, quia est contra medietas ut ait Textus. Et si aliquis debet bibere et comedere, vel dare alicui aliquid ad comedendum et comedit extra Ecclesiam in processione, multari debent poenis, non vero sibimet, quia hoc non exprimit.

Ipso facto 22ª Excomunicatio est contra Sacerdotes qui absque nostra licentia praedicant, quae est ipso facto. non comprehendit diaconos quia non exprimit. tamen peccabit mortaliter quod idem est de Regularibus, Celebrantibus [illegible]

(c) 2006 Ministerio de Cultura

23ª. Excommunicatio est contra praedicantes et publicantes novas Indulgentias, et imprimentes et depingentes nova miracula absque Pontificis vel Ordinarii examine ipsorum, et approbatione quae est ipso facto. Ad hoc requiritur quod sit vera praedicatio, et quod sit vera praedicatio vide fol: 209. Et etiam requiritur scientia quod non sit approbata et examinata, quia est contra audentes. Debet esse in nostra Diocesi. Comprehendit etiam Regulares, dum praedicantes in suis propriis Ecclesiis. ipso facto

24ª. Excommunicatio est contra mulieres quae in processionibus Viae Crucis repraesentant B. M. V. et alias Marias, Veronicam, et mulieres Jerusalem, quae est ferenda. Comprehendit tantum mulieres expresse ad incurrendam censuram. Non comprehendit mandantes, consulentes. ferenda Non comprehendit mandantes

25ª. Excommunicatio est contra assumentes vestes (vulgo mascaras, o disfrassats) Clericorum, Religiosorum, monialium, vel utentes similibus ipsis quamvis contrafactis ex papiro, vel alia materia et contra induentes habitum poenitentiae Religionum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ipso facto

simulantes; quae est ipso facto. quod intelligit. publice, et per aliquod tempus contra venerationem rerum sacrarum, quod idest de utentibus vestibus sacris Ecclesiasticis. Nec comprehendit assumentes sine isto fine (ridiculi gratia, magicarum, dissimulationis) sed ad repraesentandum aliquod suppositum, nempe Sacerdotalis Religiosus monialis.

ipso facto

26.ª Excommunicatio est contra Sacerdotes, vel in ordinibus majoribus ordinatos et Beneficiatos, qui alienorum debitorum fiunt exactores constituti a Consignationes sibi facta, nisi si vera talis Consignatio; quae est ipso facto. Et ultra hanc Censuram, incurrunt etiam alias penas ordinarii arbitrarias. Solum permititur ut hoc faciant pro sua propria Ecclesia, vel pro causa pia, vel pro aliqua persona paupera, et miserabili, et hoc cum facultate Ordinarii. Ut incurrendum hanc Censuram requiritur actio prohibita. Et etiam mandat haec Constitutio quod contrafacientes puniuntur. pena 20 librarum, et per

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ipso facto, viuiq mensis reclusione in Car-
ceribus nostris Episcopalibus.

27. Excomunicatio est contra Clericos saecula- Lata
res vel Regulares ponentes publice Sacramen-
tum Eucharistie adorandum absque nostra licen-
tia in scriptis, que est lata. Non comprehendit
si ponat. cooperitur in Capsula. quod talis li-
centia sit in scriptis non est in usu, vel est
per derogationem superiorum quo ad hanc
partem saltim tacite vel per dispensationem
accipiatur. tamen ob hanc constitutionem sinoda-
li diebus solemnes Corporis Christi cum tota sua
8a. et omnes 3a. Dominica uniuscuiusque men-
sis totius anni.

Prohibet etiam dicta Constitutio sinodalis
quod non exponatur in officio matutinali iam in
officio maiori sub eadem pena. mandat etiam
quod si est aliquod legatum pium ad hoc debi-
neatur extra dictum tempus, quod suplendum
dies 8a. vel 3a. Dominice, et si ipsa sint adim-
pleti, et nullus dies superest, dictum legatum
a Rectore et Comunitate in aliquod opus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

piis commutat. non comprehendit mandantes
consulentes, diuentesque.

ipso facto 28a. Excommunicatio est contra omnes personas
quasvis privatas, quae directe vel indirecte
violentiam ingerunt personae ad matrimonium con
trahendum; quae est ipso facto. Conc. Trid. pri-
vat tantum personas publicas, scilicet ma
gistratus, Judicesque.

ipso facto 29a. Excommunicatio est contra confessarios, no
tarios, et contra omnes, qui per se vel per
alium directe vel indirecte impediunt cum
violentia voluntatem testatoris cum obliga-
tione restituendi damnum, quod ex inde
sequitur; quae est ipso facto. quae violentia
debet esse in ordine ad non disponendum
iuxta suam voluntatem. Persuasiones, roga-
tiones superiorum arrogantium, et si valent
dicta violentia. Persuadere, proponere,
et supplicare multas, et varias convenien-
tias, et rationes, quibus mutatur voluntas
testatoris non est materia huius Excom
municationis, et Constitutionis. Neque si
cum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ad violentiā mutuae fecit, si videt. clare quod ille Testator voluit esse magnum dispendium.

30.ª Excommunicatio est contra audentes novas sepulturas in Ecclesiis effodere absque expresso beneplacito Patroni illius Ecclesiae, quae est fienda. Ut sit materia huius Excommunicationis nō sufficit quod sepultura principiat. sed requirit. quod sit finita et capax dicti cadaveris quod intelligit. etiā pro arca, pro illa, et requirit. quod sit in Ecclesiis, et nō sufficit quod sit in cementeriis. Mandat etiā haec Constitutio Synodalis, quibus nō sub poena censurae, quod Patronus accipiat pignus de bonis defuncti, ubi illi Executores neglecti sint ad reficiendum pavimentum ipsius Ecclesiae, de pretio vendito ipsius pignoris reficiat. dicta pavimenta, et si nō sint neglecti, reddat. ipsum pignus, ne Ecclesia deformata maneat, quod debet fieri per proprios fabros ipsius Ecclesiae. qualibet ignorantia (dummodo nō sit crassa) excusat, quia est contra audentes et sibi ...

fienda

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ipso facto comprehendi Regulares et valde notanda.

31.a Excommunicatio est contra Clericos tam seculares, quam Regulares, qui aliquo modo per se vel per alium aliquem infirmum induxerint, vel in persuasione ad eligendum sepulturam, quae est ipso facto. Et haec Constitutio Synodalis est confirmatio Constitutionis Bonifacij Cap. decet. Inter de sepulturis in 6. et ideo comprehendit Regulares. Sufficit quaelibet persuasio, quamvis non sequatur effectus. Comprehendit interrogantes infirmum, an velit inhumari in tali vel in quali Ecclesia, quamvis non nominet propriam Ecclesiam; et solum permissum est interrogare generaliter, et in communi; talis interrogatio intelligitur de infirmis eorumque. Non comprehendit persuadentes de electione sepulturae in aliena Ecclesia, sed in propria neque comprehendit Rectores persuadentes, quia haec Constitutio facta est in favorem Rectorum.

32.a Excommunicatio est contra Praelatos

(c) 2006 Ministerio de Cultura

extraneos, et omnes qui audent extrahere mor-
tuos de domibus suis inconsulto Parocho et ferenda
deferre in Ecclesias tam saeculares, quam Regu-
lares, et eorum ibi sepelire sine ceremoniis
ab Ecclesia institutis; quae est ferenda. Com-
prehendit haec Excommunicatio Parentes, filios
extraneos, mandantes, consulentes adiuvantes
et quovis alio modo etc. Adverte insuper
quod Cadavera ante sint sepulta, quod in-
telligitur de Cadaveribus tam adultorum,
quam puerorum.

33. Excommunicatio est contra Administratores
manumissores et contra omnes illos, quibus ferenda
incumbit dispositio funeris et exequiarum fa-
ciendi, ut ita disponant ut dicta processio-
nes funerales finiat ante tempus 2ae ora-
tionis noctis, quae est ferenda. Quod intel-
ligitur moraliter, et etiam debet fieri dicta
processio transacto tali tempore per se et
non per accidens, quod potest fieri propter ali-
quod casus fortuitus; et etiam admittit parvi-
tatem materiae; et etiam intelligitur de process-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sionibus funeralibus, etiã de aliis, quia non exprimuntur. Mandat etiã haec Constitutio synodalis sub ipsa pena, ut porta Ecclesiarum dicto tempore nõ sint aperta.

[ferenda] 34ª Excommunicatio est contra facientes representationes etiã sacras (scilicet lo andar al hombre la presa de Christo) in Ecclesiis; quod ipso facto: et contra Rectores hoc permittentes; et haec est ferenda.

[ipso facto] 35ª Excommunicatio est contra saltantes in Ecclesiis, vel Cementeriis, quod est ipso facto. Hec Excommunicatio admittit parvitatem materia, nisi exposito SS.mo Altaris. Comprehendit viros et mulieres saltantes, nõ vero pueros et puellas extra saltantes. Et hic extra intelligit. decem vel duodecim passus, scilicet in platea vel portico Ecclesiae. Et Rectores et Vicarii hoc permittentes decem librarum pena mulctat.

[ipso facto] 36ª Excommunicatio est contra Sacerdotes tam seculares, quam Regulares audentes celebrare in oratoriis privatis, quibus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

decenter ornatis et necessaria habentibus, et quando approbatio Ordinarii praecesserit. et etiam contra celebrantes in illis oratoriis ab Ordinario expresse suspensis, vel propter aliquam iuris suspensionem, quae est ipso facto. Nam tollit oratoriis haec Constitutio facultatem Nullam Cruciatae celebrandi in dictis oratoriis privatis, nec privilegia Regularium.

37.ª Excommunicatio est contra omnes subditos cuiuscumque gradus vel conditionis sint, qui postquam ad usum rationis pervenerint vel pervenient semel in anno peccata sua non confitentur, et in tempore Paschatis non communicant suo propio Parrocho vel de eius licentia, quae est ferenda. Comprehendit illa Excommunicatio omnes illos, qui in probabili vitae periculo versant, et male et invalide confitentes ex parte poenitentis, et facientes sacrilegam Communionem ex parte recipientis, non vero ex parte ministri v.g. si minister non dat potestatem Confitentis, vel si Confessor per oblivionem vel malitiose non absolvit. Ad invalide tenent.

ferenda

cognita errore iterum confiteri, et communicari
ex vi praecepti aliis peccabit mortaliter, et hanc
Excommunicationem incurrat.
neque comprehendit facientes invalidas, sed
informes neque expressit id mandatis, quia
non exprimunt. Qui transacto tempore, quod
est a 2a. Dominica Quadragesimae usque in
Dominicam in Albis, hoc praeceptum non adim-
pleverint tribus monitionibus tribus Do-
minicis sequentibus a Parrocho suo monitis.
Si adhuc rebelles sint et inobedientes, eorum
nomina sub tribus libris argenti poena ad Ordina-
rium Parrochus remittat. Et in 5a. Dominica seq-
uenti nostra auctoritate nominatim
excommunicatos publicet. et ut excommuni-
cati ab omnibus fidelibus vitari possint.
Jubet etiam incurrere hanc poenam scilicet
viventes ab Ecclesia arceri, et morientes
Ecclesiastica sepultura carere jubet.
ac constat ex cap. omnis utriusque sexus
de poenitentia, et remissione
38a. Excommunicatio est contra violantes

(c) 2006 Ministerio de Cultura

inmunitatis Ecclesiasticae; quae est ipso fac-
to. qui hoc delictum comittit tamquam sacrile- ipso facto
gus, nequit absolvi donec reum in sui re-
gii locum restituat, et condignam [illegible]
penitentiam peragat. Et Rectores seu quili-
bet Sacerdos in absentia Rectoris extrahentes
aliquem ab Ecclesia absque licentia Ordina-
rii protestetur comminando ei censuras, quas
ratione violentiae extractionis incurret iux-
ta Bullam Gregorianam, et Ordinarium certio-
rem faciant, ac statim de remedio curet.
Et pro majori explicatione hujus Excommu-
nicationis vide 4.um Casum Ordinario reser-
vatum fol. 84.

39.o Excommunicatio est contra homines, mu- ferenda
lieres etiam moniales [illegible] extra [illegible]
[illegible] in monumentis; quae est ferenda quae
admittit parvitatem materiae, nisi par-
vitas materiae esset ridicula et impura
et sibi [illegible]

40.o Excommunicatio est contra editores ferenda
consultorum, orationibus, cedulis, ma-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ne scriptis vel impressis, nec secum portatis
ad curandas infirmitates, mitigandos dolo-
res capitis, oculorum, renum, et similium,
et ad divinandas res occultas absque licentia
Episcopi, vel Vicarii Generalis, seu alicuius
per dictum Episcopum, vel per Vicarium Ge-
neralem ad hoc designati, quae est reserva-
ta. Ad hanc incurrendam in singulis dictis censuris
non est requiritur, quod sequatur effectus, sci-
licet curatio, sed sufficit usus consultationis
aut retinere illa ad curandum.

41. Excommunicatio est contra in sacris
lata initiatos, qui laicos habentes domi suos
in lusoria (vulgo trucatrecia) et etiam
contra clericos alea ludentes (ita etiam laicos
[illegible]) Alnuca) quae est latae sententiae
Clerici vero qui pila (vulgo ala pilota)
vel quovis alio modo in plateis, viis,
seu alio loco publico luderit [illegible] pro
una quaque vice puniat. Nec comprehen-
dit hac Constitutio Clericos ludentes in
monasteriis Regularium, seu quolibet alio

(c) 2006 Ministerio de Cultura

alio loco exempto, quando Episcopus habeat intentionem ligandi Clericos in dictis locis, quia non habet iurisdictionem in dictis locis.

42º. Excommunicatio est contra Procuratores Communitatis Ecclesiarum, qui non scribunt census solutos in contra pagina Annualis; et etiam contra extrahentes aliqua instrumenta de Archivo dictarum Ecclesiarum sine schedula manu propia firmata in aliquo libro ad destinato, et etiam finem propter quem extrahit, et non reddentes dicta instrumenta ubi tradita, et non ponentes in suis locis ubi custodiunt. quae est ipso facto, quia etiam admittit parvitatem materiae. Et etiam mandat quod Archivarij si in hoc negligentes sint, solvant damnum in hac singulari sub eadem pena et libelli.

43ª. Excommunicatio est contra Psillos seu salutatores venenorum (vulgo chupadores de veneno) et etiam contra Aquilegos (vulgo trobadores de aguas) qui absque licentia Episcopi vel Vicarij Generalis examine, et aprobatione, hoc officium exercent

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ministerium exercet, quae est secunda. Argila gi seu trossadores de ayguas solent intelligi in hac Constitutione de illis qui vitae agunt sub terra, ac nel [illegible] non comprehendit Argu leges minerarum seu metalli, aurive quae [illegible] primunt. Et ac comprehendit [illegible] in hac Constitutione non sufficit semel, sed requiritur, ut cum [illegible] cum intentione praedicta dicta [illegible] exercerent, ac officium

44. Excommunicatio est contra facientes contractus usurarios vel mediatores vel notarios tales contractus [illegible] quae est ipso facto, et Episcopo reservata. Ubi advertendum est quod Contractus usurarii de quibus hic fit mentio sunt 1.o mutuum pecuniae cum aliquo interesse, quod non est licitum viduis, pupillis, pauperibus, Ecclesiis, operibus piis, vel propter quodlibet praetextum pietatis. 2.o venditio simulata idest sine pretio et mercibus. 3.o venditio cum magno et excessivo pretio propter dilationem solutionis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et postea iterum emere cum minori pretio nu-
merata pecunia (quae se dicit montra o, ra-
bat) 4º complicio onerum, vel fructuum cum
minori pretio anticipata solutione, quod
intelligitur non solum de pecunia, sed etiam
de re frugifera; et etiam intelligitur mutu-
are pecuniam, et recipere pignora fructuo-
sos, terras, et vineas, non computando fruc-
tus cum sorte principali; et tandem intelli-
gitur in quantum illi contractus sunt usurarii
et etiam intelligitur in materia gravi.

45ª. Excommunicatio est contra omnes illos
exercentes officium Exorcistae absque nostra
licentia in scriptis quae est lata. Et si mi-
nister tangat aliquam partem mulieris a de-
monio vexatae ultra dictam poenam si est
sine licentia in scriptis incurrit suspen-
sionem a tali ministerio. Non comprehenduntur
hac Excommunicatione Rectores, et Vicarios
perpetuos, et petunt dictam licentiam ad-
tamen intra decem dies ordinario concedi-
tur debent, quod intelligitur quando exercent.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ctus ex officio, et continue, nō vero si exercea-
tur semel seu bis, et ter disjunctive vel
ex necessitate, vel inopinate, vel sine
eo Sacerdos, qui ibi est, nolit aut nesciat ha-
exercere. nō comprehendit mandatum de
iuristis consultisq. &c.

46. Excommunicatio est contra Clericos se-
culares vel Regulares fungentes officio quaes-
toris (vulgo Capdador se llat) et ad hunc fi-
nes concionare, publicare indulgentias,
miracula, aut privilegia, aut reliquias
afferre, minis aut imprecationibus indu-
cere fideles ad eleemosinas, publice elari-
proribus, aut alia signa qualitatis insig-
nia deferre, quod est ipso facto. Et clarius tes-
te Conc. Trid. sess. 21. cap. 9. taliter man-
dat, quod tale officium abolendum sit. Et
etiam mandat haec Constitutio Rectoribus
et Vicariis, ne illos admittant sub poena
25 lib. neque etiam quodcumque aliam per-
sonam sive secularem, sive Ecclesiasticam
colligere eleemosinas permittant pro

(c) 2006 Ministerio de Cultura

aliisque Ecclesiis, Capellis, Altaribus, Sanctis
aut quibusvis pietatis praetextibus, deputatis
Operariis Confraternitatum et Baccinariis al-
liis Ecclesiis seu Terminis, absque licentia
Episcopi seu eius Vicarii Generalis in scrip-
tis concessa.

Nemine vero Collectores alterius Dioeces-
sis vel Collectores illius in aliena eleemo-
sinas colligere possint, nisi specialis ali-
qua causa interveniat arbitrio nostro
cognoscenda. Non vero prohibemus, ne
Religiones mendicantes tenore illius Con-
stitutionis moderatas eleemosinas pro su-
is Conventibus ratione suorum privilegiorum
et Bullis Summorum Pontificum colligere
possint. Admonemus vero Superiores, exorta-
mur ac Religiosos honestae famae et vitae
ad hoc eligant, et ne ipsi ulla Conventione
faciant cum Conventu, quamvis sit in favorem
ipsorum Conventuum; et in hoc nisi aliquo nō
observaverint, severe puniendi esse intelligāt.
iuxta ad hortatum, sacris Canonibus et Co-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Const. Trid. Episcopo permissum. Rectores autem de religiosis circa hoc Episcopum monent sub pena 5 librarum, et de remedio providere possint.

Regulares autem colligentes elemosinas extra civitates seu loca ubi ipsi sunt Conventus eorum monasteriorum nullatenus a Rectoribus admittendos esse absque licentia Ordinarii. Ordo autem Carmelitarum ad hoc habet privilegium ne impediant ad colligentes elemosinas sub pena Excommunicationis contra impedientes Summo Pontifici reservata, quae est Sixti 4 26 Iulii 1479. quae principaliter fuit concessa ordini Praedicatorum, et ordini S. Franci.

47.ª Excommunicatio est contra coniuges, qui post contractum matrimonium ultra duos menses missam nuptialem, et benedictionem nuptialem, a proprio Parrocho non audierunt nec receperint, quod est ipso facto. An talis obligatio sit mortalis, non est dubium cum quia sub Excommunicatione praecipit. Spatium duorum

(c) 2006 Ministerio de Cultura

pentecost incipit a die celebrationis matrimonii quod
quod tempus prohibitum Conc. Trid. [illegible]
ter. Et si sciat post [illegible]
quod impedimentum esse, quatenus per se non obligat,
tamen obligat per accidens, et sibi tenet: qui
non excusat: nisi quod sit innocens, et quoniam
vis intra tempus non incurrat: tamen peccat mortali-
liter, et postea incurrit: nisi fiat rebellio con-
tra [illegible] quia Excommunicatio supponit pecca-
tum mortale. Quod intelligit de primis [illegible]
[illegible] benedictis
Prohibet etiam [illegible] Synodalis, quod
Parrochi ne possint ducere [illegible]
in [illegible] scilicet extra Parrochiam, sed
[illegible] sub pena trium librarum irre-
missibili. Quod dubitant DD. si hoc potest fa-
cere Ordinarius, cum Parrochi habeat
iurisdictionem, et non possit removeri
48. Excommunicatio est contra sponsos, et spon-
sas, qui post contractum matrimonium [illegible]
ro, sub eadem domo morant. vel alibi publi-
ce aut secreto se coniungunt aut in invicem

(c) 2006 Ministerio de Cultura

appropinquantes, et sine obstaculo se praesentaverint oculis alterari quomodolibet possint quod Excommunicationem etiam incurrunt parentes, tutores, consanguinei, et affines, seu quomodolibet et alios, ad quos sponsae cura spectabit tales consentientes, et non impedientes, quae ab ipso facto - quod intelligit de veris sponsis de futuro quibus sciatur non probabilitati nulla hac pena datur. Tutor affines sponsi quia in Tutorem non exprimitur - quod intelligatur per moralem facientes vel per [illegible] hoc praedictis Confessoris iudicio relinquitur. Ad hanc incurrendam sufficit quolibet necessitas dummodo non sit externa, vel quasi externam requirit. Illa Excommunicatio, quae est contra sponsos et sponsas intra gradus prohibitos de futuro a Summo Pontifice dispensationem expectantes non invenitur in hac Constitutione Synodali nisi velit Ordinarius in hac Contravenire et inhibere. Et si Ordinarius in hoc dispensaret, prius debet Consulere [illegible]

qui

seu eius vicario, alias erit invalida; quod idem
erit si dicta dispensatio est conditionalis, ne-
pe ne comedat, bibat &c. nec observata condi-
tione, debet modo non sit in parva materia
Etiam mandat eadem Constitutio, quibus nec
sub Excommunicatione, quod si contra hoc fa-
ciant, Parrochiani certiores faciant alias si
in hoc sint negligentes pena 25 lb. plectit.
49a. Excommunicatio est contra omnes personas
cuiuscumque status vel conditionis sint sumen-
tes tabacum in pulvere, vel masticantes in-
tra ambitum Ecclesiae, quae est ferenda quae
intelligitur sub scandalo vide folio 122.
50a. Excommunicatio est contra non solventes
decimas, quae est lata pro explicatione hu-
ius Excommunicationis vide fol. 122 fol. 89 et
68. Advertimus tamen quod haec Constitu-
tio iubet et mandat Confessoribus ne pe-
nitentes hoc negligentes usque ad has solven-
das. Mandat etiam Rectoribus ut in 2a. Do-
minica Quadragesimae, vel in aliqua alia
quando opportunius viderint hoc populo
publicent

(c) 2006 Ministerio de Cultura

publicet. Interrogetur, et Vicarii mensula-
narii teneat monere ordinarium sub
pena tenere librarias negligentes solvere de-
cimas anno precedenti; si moniti non re-
cipuerint, et post declarationem Excomuni-
cationis incursa et ut contra eos fue-
rit procedat.

51. Excomunicatio est contra omnes illos cu-
iuscumque status, vel conditionis sint, noti-
tiam certam habentes alicuius legati pii intra
mensem Nostrum censorem pium vel Auditorem
seu Procuratorem certiores faciat. Mensis
vero, a die habite notitia discurrere in-
cipiat, qua est ipso facto. Quid sit legatum
pium? Resp. quod legatum pium est omne illud
quod relinquitur ad honorem Dei, Sanctorum,
vel pro salute Animarum in purgatorio
existentium, quod relinquitur pro ornamen-
tibus Ecclesiae vel locis piis, quod relin-
quitur pro educatione captivorum, pro puel-
lis maritandis vel in Religione aliqua
a Summo Pontifice approbata collocandis,

vel

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vel in perpetua vel castitatis vivendo; pro ce-
lebratione missarum; pro aliqua Confraternitate;
pro viduis; pro orphanis; et pro aliis personis
miserabilibus; pro publica utilitate scili-
cet pro reparatione pontium; quod relinquit pro
liberatione alicuius a peccato mortali; dictum
quod relinquit pro charitate ad recipiendas
Bullas defunctorum in purgatorio existentium
quod relinquit pro Bullis inter vivos de vita
dicunt obligationem ut visitet quinque Altaria
pro defunctis in purgatorio existentibus quia
iuxta opinionem omnium DD. in quolibet die pro
dictis stationibus ultra animas quas liberat
a purgatorio ... assignat. 25. vel 26. In-
dulgentia lucratur. Et potest quisque sibi appli-
care, aliis vero pro animabus, quod non
potest fieri Bullis defunctorum, cum quia
una sola Indulgentia conceditur. Et ita non
potest fieri a ... quod
gratia ... ad liberandum vo-
luntatem ipsorum

52°. Excommunicatio lata contra haereticos ...

missores, qui intra Annum (hoc est incipiendo a die obi-
tus) absque ullo impedimento legata pia seu
ultimas voluntates a Testatore Relictas
non adimplent, quare ipso facto quod perti-
nuerint dicta legata, nobis aut nostro Vica-
rio Generali aut Procuratori Causarum pia-
rum proponere voluerimus stante Constitutione
Synodalis admittere possint materiam, quod
si intra annum adimpleat cessante impedimen-
to quilibet peccat mortaliter, non solum in-
currit transacto anno, quod intelligitur de
legatis piis, non de propriis, quilibet pec-
cat mortaliter si possit, et non adimplet. Idem
de propriis debitis et aliis expensis.

Manumissores alii sunt universales, qui eli-
guntur in Testamento, in quo non eligit hae-
redes ad distribuenda bona Testatoris
et ad solvenda debita ipsius, et isti in
iure reputantur haeredes, et ideo illi pos-
sunt vendere bona defuncti et dispo-
nere de illis iuxta voluntatem Testa-
toris. Alii sunt manumissores par-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

riculares, qui comuniter vocati a Testato-
re pro executione Testamenti, et illi nihil
possunt vendere, nisi habeant licentiam specia-
lem vel tacitam a Testatore vel illa clau-
sula, et possit mea bona vendere etc. At ta-
men poterit heredes impedire hanc ven-
ditionem si se obligat ad solvendum debita
et legata Testatoris.
Cum hoc si manumissores videt quod he-
redes no adimplent legata, illos monere de-
bet, et si ad eam monitus no adimplet, de-
nunciant illos Procuratori Curiae pia-
rum, et hoc facto no peccant, nec incur-
rit Excommunicationem a die transacto
anno. Et si Anima defuncti in satis-
fecit in purgatorio pro suis culpis,
liberabitur ab eo, no obstante negligen-
tia heredis, et manumissorum, quia
quantum est ex se fecit quod potuit. Et ad-
vertendum est, quod in primis ordinat
suum Testamentum, et legata pia in gra-
tia, et si facta sunt in peccato mortali, por-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

quae sit in gratia, illa confirmat, alias
erit opera mortua.

53a. Excommunicatio est contra executores legatorum piorum commutantes ipsa in alia quam fuerunt disposita a Testatore, quae est ferenda. quod intelligit absque facultate ordinarij. Si dicta legata adimpleri non possint, manumissores certiores faciant ordinarium, qui visis videndis providebit. Advertant tamen Manumissores, quod legatum celebrandum in una Ecclesia, non possunt in alia Ecclesia celebrare facere. quando Testator [illegible] disposuit non est dubium, quando aequivoce, significationi magis usuali, standum esse. Potantur in opinione multorum possunt Executores in urgente, et patrius in malis dicta legata commutare

54a. Excommunicatio est contra Parrochos et quoslibet Confessarios, qui sine necessitate, aut infirmitate, adminis-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nistrât sacramentu penitentiæ in domibus
privatis et prophanis seu extra Ecclesiā
quæ est tenendo. Et hoc praceptū est prop-
ter reverentiā sacramēto penitentiæ de-
bitā: quo si deest, nō propter hoc erit in-
validum, sed illicitum ex parte Confessarij
Per necessitatem ~~intelligit~~ vel infirmi-
tatis intelligit quālibet necessitatem vel
infirmitatē qualitercumq; parva sit.

Et probat: ad recipiendum sacramētū pe-
nitentiæ nō requirit majorē decentiā quā
ad recipiendum Eucharistiā, sed ad hanc re-
cipiendā in domibus privatis nō requirit
majorē decentiā, quæ supra dicta, ut patet
ex decreto Innocentij XI. emanato die
12. februarij 1679 ubi loquendo de Co-
munione quotidiana ergo &c. nō com-
prehendit hoc Excommunicatio Regula-
res, quia quāvis decrevit sit ex Regula-
ris sacrum, ad Constitutiones Synoo-
dales, nō exprimunt in textu, cum jā
supradicto Constitutiones Synodales

(c) 2006 Ministerio de Cultura

sint odiosa, et ~~quia~~ Religiosi in odiosis nō
cōprehendunt sub nomine Clericorum, nec
cōprehendunt mandatum.

Mandat etiam ista Constitutio Synodalis quod
vis nec sub Excommunicatione, quod supo-
sita dicta necessitate vel infirmitate,
debeat administrari hoc Sacramentum, si
administrat mulieribus, quod sint
aperta porta cubiculi, taliter quod,
circumstantibus videri possint. mandat
etiam ista Constitutio quod vis nō sub ex-
comunicatione, sed sub pena ~~~~ li-
bra quando administrat in Ecclesia
sit indutus minister habitu Chori
sed hoc intelligitur post sententiam Judicis, et
non antea.

55.ª Excommunicatio est contra Parrochos
presumentes assistere matrimonio ab-
sque dictis tribus monitionibus nisi
constat in hoc ab Ordinario esse dispen-
satum, quod est facilius. Et hanc incurrunt
requirit praesumptio. nō cōprehenditur mandatum

56.ª

(c) 2006 Ministerio de Cultura

56. Excommunicatio est contra Beneficiatos, Su-
periores Monialium Conventus, et Administra-
tores Confraternitatum, qui formam redimen-
di Censuum non observant: quae est ipso facto. Mo-
dus et formula redimendi Census Ecclesiae,
Beneficiorum, et Confraternitatum est quod pre-
tium dicti Census deponatur in Tabula nume-
raria vel depositorio Regali, et dictae pe-
cuniae dictis locis non extrahantur nisi ad em-
ptionem alterius Census cum concursu Rdi.
Capituli Cathedralis, et si aliter fiat,
nulla erit, et damnum
Et damnum consequens solvendum erit ab
eo, qui causa fuit dicti damni. In censi-
bus monialium Conventus, Protecto-
ribus, et Advocatis ipsius Conventus, no-
tra praecedente approbatione examinabitur.
Idemque in Hospitalibus et in Confrater-
nitatibus fieri stricte iubemus. Com-
prehenduntur in hac Excommunicatione Be-
neficiati, Superiores Monialium et Admi-
nistratores Confraternitatum, qui recipiunt

(c) 2006 Ministerio de Cultura

diribus pretium, et illud nō deponunt in ter-
tij locis, qui sint, qui redimunt passive.

57°. Excommunicatio est contra omnes cuiuscum-
que status et gradus sint absque licentia in
scriptis Ordinarij, vel Superioris, intra
clausuram monialium intrantes. quae est ipso
facto. Admittit parvitatem materiae. Ex-
cusat ab incursione huius censurae, ne-
cessitas gravis nō extrema, sed ea vera
necessaria sit. Ut dicitur de Conc. Trid. pro
hibens ne quolibet et personae cuiuscumque
status vel conditionis sint sine facul
tate Ordinarij vel Superioris dicti Con-
ventus, intra clausuram intrare pos-
sit sub nullo praetextu ad [illegible]
mortis scilicet [illegible] videre posset
filius. Et transgressores dictae
Excommunicationis absolutionem
sibi reservavit Gregorius 13. lite-
ris et literis Apostolicis expeditis
Romae idibus Iulij 1575.

58°. Excommunicatio est contra personas

(c) 2006 Ministerio de Cultura

seculares monasteria monialium frequen-
tes; quia eo ipso facto Incurrunt. Ob hanc
censuram Predicatores, Confessores, Visitato-
res et Capellani dictorum Conventuum sub
aliquibus Conditionibus quidditatis fre-
quentare relinquunt iudicio prudentis viri
et Confessorij. Ecclesiastici vero prohi-
bentur tantum sub pena 25 duc. et pena deten-
tionis in Carceribus Episcopalibus per
spatium trium mensium. Regulares autem
penas a iure et sacra Congregationis sub-
mittuntur Pontificiis Bullis stabilitis
ligat. si hoc absque licentia ordinarij vel
Vicarij Generalis in scriptis faciant. Ac-
cipiunt tamen Consanguinei in primo
gradu, qui tempore non prohibito visita-
re, et quadragesima et Adventus aliquoties
visitare poterint.

59.º Excommunicatio et Contramonitiones
confitentes cum Confessoribus ad hoc per or-
dinarium non destinatos, quibus habeant
Bulla Cruciatae, quae est ipso facto

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Comprehendit etiam moniales confitentes cum
Confessoribus Regularibus ab Ordinario
non deputatis. Et omnes Confessores tam se-
culares, quam Regulares hoc contrafacientes in-
temperantes et hanc observantes, de facto
suspendit. Non comprehendit novitias, que
quae moniales confitentes dictis Confesso-
ribus virtute Jubilaei vel in articu-
lo mortis, quia non exprimit. Et quam-
vis hoc sit in magna controversia,
tamen in hac Dioecesi tollit Jubilaeum
eo quia prohibet sub Excommunica-
tione majori latae sententiae. Vide fol.
44. et utrum tales Confessiones sint
validae, vide suppositionem Synodalem
fol.

60a. Excommunicatio est contra Concubinarios
habentes Concubinas in propriis vel alie-
nis domibus ~~pub~~ publice vel secre-
te intra nostra Dioecesi non existentes, tam
gravi vitio. et etiam contra uxora-
tos maritales cum suis uxoribus

nō facientes, quae est ipso facto. Hoc quaeno-
nere debebit et curabit Parrochus, quia mone-
tione facta, nō recipientes, majori Excommu-
nicatione subiacere declarent. Comprehē-
omnes cuiuscumque status vel Conditio-
nis sint.

61ª. Excommunicatio est Contra fungentes
officium Criminis Canonici in propriis do-
mibus, quae est ipso facto. Ad incurren-
dam hanc censuram requirit. officium seu
exercitium, ad quod illum requirit. uni-
vice cum intentione prosequendi, quamvis
nō sequat.

62ª. Excommunicatio est Contra Coniuges
qui post Contractum matrimonium de praesen-
ti intra novem dies simul nō cohabitant, quae
est ipso facto, et ordinario reservata. No-
vem dies intelliguntur compleci, et nō intelli-
gitur de cohabitatione quo ad thorum (quia
ad hoc ius tribuit duos menses) sed quo
ad domum, quod intelligitur post consumma-
tionem matrimonii vel ante de honesto

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nō vellent ipsi duobus mensibus, quia tunc
erit velle obligare volentes ipsi duobus
mensibus concessis (*), iuxta cohabitare
in eadem domo

63. Excommunicatio est contra confraterni-
tates Episcoporum et Regulares, qui absque fa-
cultate Ordinarij extra claustra, et con-
ductus sua Ecclesia processiones faciunt;
et etiam contra ipsos Regulares haben-
tes ad hoc privilegium, qui illud nō profi-
tent, sed consuetudine Ordinario; unde
expectantes decisionem ipsius ~~privile~~ Or-
dinarii, processiones facere intendunt
quod est ipso facto. An vero sufficiat
ad hoc licentia Parrochi, alii affirmant
alii negant, sed verius est quod nō suffi-
cit, et possunt compelli ab Ordinario cum
censuris salvis consuetudine. Religio-
si Praedicatorum habent privilegia ad proces-
sionem faciendam B. M. V. Rosarij intra am-
bitum Civitatis in [illegible]
ne Praesentationis et in Assumptione B. M. V.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Extra ambitum Ecclesiae intelligit. distan-
tia triginta passuum. Haec Excommunicatio ~~quo~~
~~ad [illegible]~~ est ferenda.

64a. Excommunicatio est contra omnes Confes-
sores praesumentes et audentes absolvere a Ca-
sibus Episcopo reservatis sine facultate
quae est ipso facto, et Ordinario reservata.
Solum comprehendit Confessarios saeculares
et non Regulares quia non exprimuntur. Solum
intelligit. de Casibus reservatis, et non de
Censuris. Sed etiam intelligit de Casibus
reservatis ab homine et non a iure quia
hi sunt Casus reservati a Summo Pontifi-
ce, si occulti sunt non sufficit licentia praesum-
pta, sed requiritur expressa quamvis non scrip-
ta. Excusat ab hac incursione ignoran-
tia quaevis crassa, quia haec Excommuni-
catio est contra praesumentes et audentes. Ex-
cusat etiam habens privilegium scilicet
Bullae Cruciatae, Jubilaeum &c. Alteri au-
tem incurrit haec Excommunicatio, quamvis
~~sit~~ nulla sit talis absolutio. Haec praedic-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

vi hac Excommunicatione mandatur, Confessa-
rij adinvalidi [illegible]

65.a et ultima Excommunicatio est contra Con-
fessores cuiuscumque status, gradus et con-
ditionis sint absolventes poenitentes defrau-
dantes vectigalibus, absque eo quod ipsis
constet, quod solverint vectigalia et gabel-
las debitas, quae est [illegible] haec Excom-
municatio solum comprehendit Confessores
et non ipsos defraudantes. Dicta vectigalia
[illegible], si sint bene imposita, cuius cogni-
tio ad particularem non pertinet, sed ad
Superiorem, sunt solvenda; si vero non.
Si dubitat, vel opinione probabili posi-
tiva, utramque potest sequi. Si dubitat
opinione negativa, consulat et [illegible]
[illegible] restitutionis ipsorum. Si non con-
sulere potest, debent solvi dicta vecti-
galia et restitui, quod est defraudatum;
et si constat de multitudine tributorum, et in
vectigalibus defraudatis debet restituere
quemcumque ab [illegible] petat. Attamen in [illegible]
dioecesi

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dioecesi publicetur et distribuatur, posita prohibitum est
sub excommunicatione maiori, et etiam quia
publicatum est edictum a D. D. Petro de Alagon
huius dioecesis meritissimo Episcopo die 14
octobris 1686.

In bonis non exemptis non possunt duo vectigalia
vel tributa solvi, unum ex parte venditoris
et aliud ex parte emptoris. et sic quando
merces sunt exemptae non tenetur solvere vec-
tigal emptor. et quando emptor est exem-
ptus, non tenetur solvere vectigal vendi-
tor. Hoc dixi ad tollendum abusum, quod
exactores vectigalis maris quando emp-
tor est exemptus et emit aliquas mer-
ces in navi ante ingressum civitatis
quibus non faciunt solvere vectigal
personae exemptae scilicet emptori, fa-
ciunt tamen solvere vectigal vendito-
ri, et sic committunt furtum, quia hoc ve-
nit saltem indirecte contra emptorem
exemptum, quia ratione vectigalis au-
get pretium, et sic incurrit in excom-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nicationes 18. Bullae Coenae - Quaeret dubitari
an talis absolutio sit licita? Rt. affirma-
tive, quia in tali prohibitione, et limita-
tione Synodali non limitatur licentia, sicut
in 6ª Excommunicatione omnia vecti-
galia dicta sunt aprobata ex Synodo D. D. Petri
de Alagon huius dioecesis mayoricensis
Episcopi celebrata 1692. Et qui majo-
ribus, et explicatione huius 6ª Excommu-
nicationis requirere velit, vide Patrem
Oliver Lectorem in bullarium D. Ntri de
Avila tom. 2. a n. marginali 880.
usque ad n. 1132 in quibus totum hoc
abstraxi et sic etc.

Finis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Suspentiones Syno dales huius Dio cessis mayo vicensis 1692

Illustrissimus e Reverendissimus D. D. Petrus de Salazar Archiepiscopus, hac huius Dio cessis mayoricensis Episcopus in ultima sua Synodo celebrata 1692 has Suspen tiones Synodales, quae sunt nouae ordina uit; quarum 1a. est.

1a. Suspentio est contra Confessores tam saeculares, quam Regulares praesumen tes Confessiones mulierum audire alibi, quam in Ecclesijs in Confessionario ad hoc destinato; et etiam contra ipsos Confessores qui Confessiones mulierum audierint ni-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

nisi tabula lignea dicti Confessionarii media
inter se, et mulieres penitentes, quæ quidem
tabula parvulas fenestellas minutim
perforatas, vel reticula ferrea cum par-
vis foraminibus, vel lamina serata, si-
ve aliter occlusa habeat, quod est ipso
facto. Prohibet etiam etiam in dicta Cons-
titutione quarta sub eadem pena Censura
quod Confessiones mulierum non audiat
in nocte, sed ab aurora diei usque ad
2am orationem noctis, sed in diebus dubi-
bii potest anticipari ad arbitrium Rectoris
iuxta Concursus Parrochianorum.
Talis suspensio privat licentiam audiendi
Confessiones tam mulierum, quam homi-
num, quia verba suspensionis sunt gene-
ralia. Comprehendit etiam Rectores et
Vicarios ordinarios, quia quamvis ista
suspensio non privat iurisdictione seu
aprobatione, sed privat tantum usu seu
exercitium audiendi Confessiones, quod
compatibile Rectoribus et Vicariis or-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

ordinariis. Et quatenus ista Constitutio comprehen-
dit Regulares, de quo dubitavi in opinione affir-
mativa Regulares tenentur ad Contributiones, si-
non dicas, non autem in opinione negativa. No-
mine mulierum intelligitur et comprehenditur om-
nes feminas, exceptis publicis, quae ad septim-
nium; non autem comprehendit Reginas, Impe-
ratrices, ipsarumque filias, neptes &c. quo est
comprehendat exprimi debet.
Dubitatur utrum absolutio contra hoc facta
sit licita? Dicitur quod non, cum quia supponit pec-
catum mortale, quod est materia supradic-
tae suspensionis, et quatenus sit illicita
non tamen est invalida, quia ipsa lex ipsa
prohibens non est irritans, sed prohibens. Et
sic talis Confessor dummodo non sit publicus
et nominatim suspensus, potest eligi per
Jubilaeum, Bullam Cruciatae, vel per aliud quod
libet privilegium a Summo Pontifice concessum;
quia ad hoc solum requiritur quod Confessor sit
absolute approbatus, quod habet supradictus
Confessor, quia iste Confessor in isto casu stabat

(c) 2006 Ministerio de Cultura

et impeditur usu vel exercitio Confessiones audiendi, non vero approbatione.

Non comprehendit Confessarios audientes Confessionem mulieris audita crate, vel habentis aliquod velum vel tabulas, quae facies cooperiat. Intelligitur quod facies mulieris videri non possit, quia in hoc lege iis habet intentum, quod requirit dicta Constitutio synodalis. Sed etiam recipitur mulier infirma. Sacerdotes saeculares hoc contra facientes, pena sunt plectendi. Regulares vero prout iuris fuerit et sibi [illegible]

2°. Suspensio est contra ministrum exorcistam tangentem aliquam partem mulieris a demone vexatae. Suspendit a dicto officio, quo est fruenda. Requirit quod mulier sit vere a demone vexata, et cognoscatur ut talis ab Exorcista, et talis tactus probabiliter sit peccatum mortale. Exorcista debet esse vere ordinatus de talis ordine. Quamvis Rectores, et Vicarii per-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

potest hanc licentiam petere nec tenet. tamen intra octo dies Ordinarium certiorem facere tenent. Et omnes illud officium seu exercitium exercentes in omnibus ceremoniis Rituali Romano conformare se tenent. Caetera autem ad hoc confraternitatis videbis in Excomunicatione Synodali 6ª fol.

3ª Suspensio est contra praedicatores in sermonibus utentibus verbis offensivis ad invicem facientes, et offendentes, quo est ferenda. quid sint veri praedicatores, et vera praedicatio vide fol 269. in dicta Constitutione Synodali Rectoribus committit curam huius excessus, ut per eorum fidem moniti, de opportuno remedio Ordinarius providere possit. Debet esse talis offensio in materia gravi. Et privat ministerium praedicationis.

4ª Suspensio est contra Regulares absque aliquo praetextu, consuetudine vel causa in nocte praedicant; quo est ferenda. quid sit verus praedicator, et vera praedicatio, iam dictum est fol 269 dicta Constitutio Synodalis

hortat. in Dominicis et in omnibus Ecclesiis tam
saecularibus quam Regularibus, et talis
usus abolet. et in tempore commodiori id-
mediet. talis praedicatio. Per nobis intelli-
git. quando dies incepit clarescere usque
ad infra dicas orationes. Rectores autem et
Vicarii hoc permittentes, absque aliquo prae-
textu, consuetudine vel causa decem libras
solvant. nec non praedictos Praedicatores saecula-
res neque Regulares, et Vicarios. Privat
dicta Suspensio Regulares officio, et exer-
citio praedicandi absolute et ubique.
5.^a Suspensio est contra irreverentiam
oratoriorum processionum, et Sanctuariorum
in quibus grana et alia ponuntur ad cus-
todiendum, quae est ipso facto. Materia
huius suspensionis est sacrilegium quod
comittit. et irreverentia ipsis oratoriis
facta. quae debet esse in materia gravi
et quod sit peccatum mortale; et ipse requi-
rit. quod ponat. magna quantitas et per
multos dies. Per grana et alia intelligit.
Certum

ordeum tritiumq. leguminaq. Et per hec alia
intelligit omne illud, quod ad usus propho-
nos destinatum est. Non comprehendit Ora-
toria intra Civitatem, Villas, Aldeas sita. Et
privat quod in dictis Oratoriis celebra-
ri possit, nisi aliunde privilegium habeant
ut supra.
6a. Suspensio est contra irreverentiam Orato-
riorum privatorum tam tam praesentis Civi-
tatis, quam forensium, quando habent para-
menta destincta quatuor colorum scili-
cet albi, rubei viridis, et violacei, cum mis-
sali, calice, patena, alba, singulo, et
amictu etiam propria et non commodata licet
habeant aliunde aliquam facultatem, seu
privilegium habendi Oratorium. quod est
ipso facto. Et non sufficit unum paramen-
tum multis coloribus, sed requirit quod-
libet coloris. Privat celebrandi missam
in dictis Oratoriis.
7a. Suspensio est contra irreverentiam Orato-
riorum privatorum, in quibus missa sole-

(c) 2006 Ministerio de Cultura

solemnes horas Canonicas, Responsoria, hymnos, Antiphonas, et absolutiones pro defunctis decantare, predicare et Sacramenta administrare prohibemus, quod est ipso facto. Quod dicit de Administratione Sacramentorum non intelligit de Oratoriis ruralibus et Altariis, quia in ipsis administratio Sacramentorum poenitentiae et Eucharistiae permittit, ut ait ipsamet Constitutio, dummodo nō sit poenitentia et Eucharistia Paschalis.

Per missas solemnes intelligit illas missas in quibus nihil defficit solemnitatis, scilicet incensorum, Acoliti, et qui respondeant in Choro, et fiat cum Diacono et Subdiacono, hoc per necesse est, ut ait Gavanto. Et quod cantetur sit in materia gravi, nō vero si tres vel tres sub missa voce cantent, nō vero si fiat aliqua platica dummodo nō sit verus sermo. Et illa suspensio vel Interdictus de quo ait praesens Constitutio

suspendit celebrandi missas in dictis oratorijs
rijs, ad ne missa privata, de ornato aliunde
nō habeat aliquod privilegium.
8.ª Suspenditur contra oratoria privatos
forenses in quibus Sacerdotes saeculares seu
Regulares ibi celebrantes missas, in offer-
torio ipsius missae lingua vulgari doctri-
nam Christianam sitientibus explicare, et
misteria docere (aliter solas orationes
docentes nō satisfaciunt) singulis diebus
dominicis, festis colendis, et ieiunia se-
quentes addornando nō anuntiant, ut omnes
illic assistentes, ea quae credere, et opera-
ri debent, nō ignorent, quae ultis ipso facto.
nō comprehendit oratoria intra Civitatem mi-
lle nō sufficit docere orationes Christia-
no necessarias ~~necessitate medii~~, sed de-
bet docere misteria fidei necessaria, ne-
cessitate medii, et praecepti, quod debet
fieri in offertorio ipsius missae, nec an-
te vel post, ut notatur in dicta Constitutio-
ne; quod exemplum inducit ipsa. Est deus

(c) 2006 Ministerio de Cultura

tare hoc intelligit. nō celebrando in dicto Oratorio per privilegium a Summo Pontifice concessum. Et hac Constitutione privat celebrandi missas in dictis oratoriis.

9.a et ultima Suspensio est contra Confessores cuiuscumque status, gradus vel Conditionis sint, qui hoc decreto (nempe sub praecepto formali et sub pena Excommunicationis maioris latae sententiae cunctis nostri diocesis monialibus praecipimus ne peccata sua quibusque Confessoribus tam saecularibus, quam Regularibus confiteantur nisi illis a nobis ad dictum ministerium destinatis) contravenerint, et nō observabunt, et absque licentia in scriptis Ordinarii vel Superioris ipsius Conventus audiant Confessiones monialium, quae ipsos moniales Bullas Cruciatae habeant. quae est ipso facto. Pro maiori explicatione huius Suspensionis vide Excommunicationem Synodalem 56.a fol.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

dicta Suspensio privat ipsos Confessores de officio, et de exercitio Confessionis. Et etsi dicta Absolutio sit licita et valida, etiam videbis quae dicta sunt in 6.ª Excommunicatione Synodali et in 65.ª Excommunicatione Synodali. Et mandat dicta Constitutio Synodalis, Confessarios hoc contra facientes, multis poenis ordinariis arbitrariis, puniendos esse. Et ultimo pro majori explicatione hujus suspensionis videri potest R. P. fr. Lector Jubilatus Oliverdi vi[illegible] de Paula Tom. 2. a n. marginali 1332. usque ad n. 1353. ex quibus numeris hanc bene explicationem extrahi.

finis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ex quibus Excommunicationibus Synodalibus quaedam sunt ferendae, quaedam latae, vel ipso facto; et quaedam reservatae

Quae sunt ferendae sunt istae subsequentes 2ª. 3ª. 4ª. 5ª. 7ª. 8ª. 12ª. 14ª. 18ª. 20ª. 21ª. 24ª. 30ª. 32ª. 33ª. 37ª. 39ª. 40ª. 43. 49ª. 53ª. 54ª. 55ª. 65ª.

Excommunicationes Synodales subsequentes sunt latae sententiae vel ipso facto 1ª. 5ª. 10ª. 11ª. 13ª. 15ª. 16ª. 17ª. 19ª. 22ª. 23ª. 25ª. 26ª. 27ª. 28ª. 29ª. 31ª. 34ª. 35ª. 36ª. 38ª. 42ª. 44ª. 45ª. 46ª. 47ª. 48ª. 50ª. 51ª. 52ª. 56ª. 57ª. 58ª. 59ª. 60ª. 61ª. 62ª. 63ª. 64ª.

Istae Excommunicationes Synodales sunt Episcopo reservatae 11ª. 44ª. 62ª. 64ª.

Istae Excommunicationes Synodales sunt Summo Pontifici reservatae 57ª.

Suspensiones Synodales ferendae sunt istae ~~sive ipso facto~~ 2ª. 3ª. 4ª.

Suspensiones vero Synodales quae sunt latae vel ipso facto sunt istae 1ª. 5ª. 6ª. 7ª. 8ª. et 9ª.

Finis

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Et etiam potest inveniri omnes sensus in una sola palabra ut constat in verbo illud Lucae cap 19. cum appropinquaret Jesus Jerusalem. El sentido literal es la misma ciudad. El sentido Allegorico es, que significa la Yglesia militante. El sentido Tropologico, o moral significa la Anima del Justo. El sentido Anagogico significa la celestial Jerusalem, que es la gloria celestial.

Se hallen todos estos quatro sentidos en qualquier lugar de la sagrada escriptura? Rt. cum D. Th. quodlibeto 7. art. 5. ad 2um. quod isti sensus praedictos quatuor isti sensus non attribuuntur sacrae scripturae in quolibet eius parte, ut sit istis quatuor sensibus exponenda; sed quandoque istis quatuor, quandoque tribus, quandoque duobus, quandoque uno tantum; quid clarius? et ita est.

Solet ubi sacra scriptura aliquoties de locutione figurativa? Rt. quae multoties 1º. de methaphora. quid est methaphora? Rt. est de re propria ad non propria verbi alicuius usurpata translatio ut ait D. Augustinus ibi, et per similitudinem. v.g. ego sum vitis, vos palmites Joannis cap 15.

Aliquoties utitur de parabolis. quid est parabola

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Parabola est sermo fictus vel per collationem crea-
turarum vera similis ad aliud significandum. Es dif-
ferencia del exemplo, quia exemplum est narratio
alicuius rei, quae vere accidit. Ita es quando di-
xo Christo signum non dabitur ei nisi signum Jonae
Prophetae, que es quando Jonas fue tragado de la
Ballena, y de facto sucedió. Pero la parabola es
ficcion como es la de las Virgines, del Thesoro
escondido &c.
Luego todas las parabolas son mentiras, et per-
consequens potersi vti de facto veraz sacra
Scriptura de mendacio, quod est absurdum. Re-
spondo con S. Augustino q. Evangeliorum 2 c. non
omne quod fingimus mendacium est, sed quod
fingimus quod nihil significat est mendacium.
parabola videlicet fictio refertur ad aliquam
significationem, non est mendacium, sed ali-
qua figura veritatis.
Praedicator ut licite et cum fructu praedicet,
ultra misteria fidei quae illa die celebrat.
~~debet~~ explicare tenetur debet praedicare
ut vicia extirpentur et virtutes amplec-
tentur et imitentur et prosequantur. Et etiam
scire debet omnia misteria fidei ut illa
explicet et doceat auditoriam ut constat
ex Conc. Trid. sess. 5 cap. 5.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Excommunicationes in Bulla cene
hec ~~[illegible]~~ Carmina complectit:

1 2 13 4 3
Heresis ac scisma, apellans, ac navi fraga Cursa
6 10 18 7 8
littera, romipete, victus, tum bellica Turcis
11 9 12 5 14 15
Prelati, causisque nocens, censusque, avocantes
16 18 17 19 20
Ius, decime, fructus, tum Crimina sedis habentes

Horum Carminum explicationem vide fol. 128.

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

(c) 2006 Ministerio de Cultura

Ms. 958

(c) 2006 Ministe